"हाम्रो माथागढी, हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान"

मध्यमकालीन खर्च संरचना
(Medium Term Expenditure Framework)

(आर्थिक वर्ष ०८१/८२-०८३/८४)

माथागढी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
झडेवा, पाल्पा

Working Team:

Mr. Tikaram Ghimire	: Development Planner/Team Leader
Mr. Lila Bahadur K.C	: Economist/Financial Analyst
Mr. Bal Bahadur Pandey	: Sociologist/GESI Expert
Senior Er. Krishna Pd Bhandari	: Infrastructure Dev./Environmental Expert
Dr. Gokarna Panthi	: Health Specialist
Mr.Khimananda Bhandari	: Education Expert
Mr. Krishna Gyawali	: Support Staff

Report Prepared by:

Siddhartha Institute of Research and Consultancy Services Pvt.Ltd
Tilottama Municipality, Rupandehi, Nepal
Phone: 9857025863/ 9847038702/9858020889
Email: siracsnepal@gmail.com

Source of Information:

For Attribute Database: Mathagadi Rural Municipality Profile -2076
Mathagadi Rural Municipality Database-2081
For Spatial Database: Topographical Map- 1998, LRMP Map- 1978, Landsat Image- 2010 and Field Visit 2023
Google Earth Engine.

संघीय गणतन्त्र नेपाल

पाल्पा जिल्ला

पाल्पा जिल्ला
माथागढी गाउँपालिका
Purwakhola Gaupalika
2
4
5
6
7

कृतज्ञता

माथागढी गाउँपालिकाबाट हामीलाई दिइएको कार्यादेश अनुसार त्रिवर्षीय मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरी पेश गर्न पाउँदा खुसीको अनुभूति भइरहेको छ । अन्तर सरकारी बित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहले सार्वजनिक खर्चको विवरण तैयार गर्दा आगामी ३ वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ ले मध्यमकालीन खर्च संरचनामा आगामी तीन वर्षको समष्टिगत वित्त खाका, बजेट तथा कार्यक्रमको खाका र नतिजा खाका समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यी सबै कानूनी व्यवस्थाहरु र माथागढी गाउँपालिकाको दोश्रो ५ वर्षे आवधिक योजनाले अंगिकार गरेको दुरदृष्टि, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीतिहरुलाई सम्वोधन एवं आत्मसात गर्दै स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ मा आधारित रही तर्जुमा गरिएको हुनाले यस दस्तावेजले स्थानीय तहको कानूनी दायित्व निर्वाह गर्नमा टेवा पुऱ्याउनुका अतिरिक्त पालिकाले सञ्चालन गर्ने बहुवर्षीय आयोजना तथा कार्यक्रमहरुका लागि बजेट सुनिश्चित गर्न समेत महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा लिएका छौं ।

विगत दशकहरुमा जलवायुजन्य विषमता एवं विपद्का अन्य घटना, तीनका आवृत्ति तथा सघनता निरन्तर बढ्दै गएको छ र यसको असर यस पालिका तहमा पनि निरन्तर बढ्दो रुपमा महसूस गरिएको छ । यी घटनाहरुले दीगो विकासको आवश्यकता र महत्वलाई अझ बढी प्रगाढ बनाउँदै लगेको सन्दर्भमा दीगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नु एउटा सान्दर्भिक काम हो भन्ने लागेको छ । नेपाल सरकारले समेत पूर्ण प्रतिबद्धता जाहेर गरेको दीगो विकास लक्ष्यहरु विश्वका साझा हीतका विषय हुनुका साथै स्थानीय सरकारका काम, कर्तव्य, अधिकार तथा जिम्मेवारीसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने विषय भएकोले दीगो विकास लक्ष्यमैत्री मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमाबाट यस पालिकाका सम्पूर्ण विकास प्रयासलाई दीगो विकास उन्मुख गराउन महत्वपूर्ण टेवा पुग्न सक्ने अपेक्षा गरेका छौं ।

यो मध्यमकालीन संरचना तर्जुमाका चरणमा उत्साहजनक सहभागिता सहित यसलाई व्यवहारिक एवं कार्यान्वयनयोग्य बनाउनका लागि आफ्नो राय, सुझाव र दिशाबोध गर्नुहुने यस पालिकाका अध्यक्ष श्री यम बहादुर चिदी, उपाध्यक्ष श्री विष्णुमाया लुङ्चे, वडा अध्यक्ष तथा कार्यपालिका सदस्यहरु र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री राम प्रसाद घिमिरे प्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं । त्यसैगरी बिभिन्न विषयगत समितिका संयोजक एवं सदस्यहरु, सबै शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीहरु र आवश्यक सहयोग पुऱ्याउनु हुने अन्य सबै प्रति आभार प्रकट गर्दछौं ।

अन्त्यमा यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमामा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउनु हुने हाम्रो संस्थाका टोली नेता तथा विज्ञहरुको योगदान प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

लिल बहादुर के.सी.
अध्यक्ष

विषय-सूची

शुभकामना/कृतज्ञता i

विषय-सूची ii

तालिका-सूची v

चित्र-सूची vii

संक्षिप्त शब्दार्थ viii

परिच्छेद-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ भौगोलिक, आर्थिक र सामाजिक स्थिति १

१.२.१ भूगोल १

१.२.२ जनसंख्या २

१.२.३ भूमिको उपयोग ५

१.२.४ आर्थिक क्षेत्रको स्थिति ६

१.२.५ सामाजिक क्षेत्रको स्थिति १०

१.२.६ भौतिक पूर्वाधार १४

१.२.७ वन तथा वातावरण २०

१.२.८ संस्थागत व्यवस्था २१

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा २३

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको उद्देश्य २४

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरु २४

१.६ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया २५

परिच्छेद-२

स्थानीय मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि २७

२.२ अवसर र चुनौती २७

२.३ दीर्घकालीन सोँच, उद्देश्य तथा रणनीति २८

२.३.१ माथागढी विकासको दीर्घकालीन सोच २८

२.३.२ गाउँ विकासको लक्ष्य २९

२.३.३ गाउँ विकासको उद्देश्य तथा रणनीति २९

२.४ स्थानीय समष्टिगत मध्यमकालीन आर्थिक खाका २९

२.५ समष्टिगत मध्यमकालीन नतिजा खाका ३०

२.६ समष्टिगत मध्यमकालीन बजेट खाका ३१

२.७ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँड ३२

२.७.१ रणनीतिक स्तम्भको आधारमा बाँडफाँट ३२

२.७.२ प्राथमिकताक्रमको आधारमा बाँडफाँट ३३

२.७.३ दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बाँडफाँट ३३

२.७.४ लैंगिक संकेतको आधारमा बाँडफाँट ३४

२.७.५ जलवायु संकेतको आधारमा मध्यमकालीन बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण ३४

२.८ गाउँपालिकाका गौरवका आयोजनाहरु ३५

२.९ विषय क्षेत्रगत बजेट बाँडफाँड ३६

परिच्छेद-३
आर्थिक क्षेत्र

३.१ कृषि विकास ३८
३.२ पशुपन्छी विकास ४२
३.३ घरेलु तथा साना उद्योग ४५
३.४ पर्यटन विकास ४८
३.५ भूमि व्यवस्थापन तथा सहकारी विकास ५०
३.६ श्रम तथा रोजगार र गरिबी निवारण ५२

परिच्छेद-४
सामाजिक क्षेत्र

४.१ शिक्षा ५४
४.२ स्वास्थ्य सेवा ६०
४.३ महिला, जेष्ठ नागरिक तथा फरक क्षमता ६५
४.४ आदिवासी तथा दलित/उत्पीडित वर्ग उत्थान ६९
४.५ बालबालिका, बाल अधिकार तथा बाल संरक्षण ७१
४.६ युवा, खेलकूद तथा संस्कृति ७३
४.७ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण ७६

परिच्छेद-५
भौतिक पूर्वाधार विकास

५.१ सडक तथा यातायत क्षेत्र ७८
५.२ सञ्चार तथा सूचना ८१
५.३ विद्युत्त तथा उर्जा ८३
५.४ भवन तथा वस्ति विकास ८४
५.५ खानेपानी तथा सरसफाई ८७
५.६ सिँचाई ८९
५.७ पहिरो तथा नदी नियन्त्रण ९१

परिच्छेद-६
वन, वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन

६.१ वन तथा हरियाली ९३
६.२ वातावरण व्यवस्थापन ९५
६.३ पार्क तथा हरियाली प्रवर्द्धन ९७
६.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ९८

परिच्छेद-७
संस्थागत विकास तथा सुशासन

७.१ संथागत क्षमता विकास १०१
७.२ न्याय प्रणाली १०३
७.३ नबिनतम प्रबिधिको प्रयोग १०५
७.४ शान्ति सुरक्षा १०६
७.५ तथ्यांक प्रणाली १०८
७.६ सामुदायिक-गैसस साझेदारी ११०
सन्दर्भ सामाग्री ११२

अनुसूचिहरु **११३**
अनुसूचि-१ : आ.व. ०८१/०८२ का लागि प्रस्तावित कार्यक्रमहरु ११४
अनुसूचि-२ : गाउँपालिकाका प्रमुख आयोजना तथा कार्यक्रम १५४
अनुसूचि-३ : छलफल र दस्तावेज हस्तान्तरण कार्यक्रमको उपस्थिति १५९
अनुसूचि-४ : प्रारम्भिक कार्यशाला तथा अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीको परिदृष्य १६०

तालिका-सूची

तालिका नं. १.१ : मुख्य वस्तीहरुको विवरण १
तालिका नं. १.२ : वडागत जनसङ्ख्या तथा घरधुरी विवरण २
तालिका नं. १.३ : उमेरगत जनसङ्ख्या २
तालिका नं. १.४ : जातजातीका आधारमा जनसंख्या ३
तालिका नं. १.५ : असक्तता अनुसार जनसङ्ख्या ३
तालिका नं. १.६ : व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण (२०८० बैशाख १ देखि २०८० चैत्र मसान्तसम्म) ४
तालिका नं. १.७ : घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या ४
तालिका नं. १.८ : घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या ४
तालिका नं. १.९ : देशगत आधारमा अनुपस्थित जनसंख्या ५
तालिका नं. १.१० : भूमिको उपयोग सम्बन्धी विवरण ५
तालिका नं. १.११ : कृषि भूमि सम्बन्धी विवरण ६
तालिका नं. १.१२ : कृषि भूमि उपयोग सम्बन्धी विवरण ६
तालिका नं. १.१३ : खेतीयोग्य जमिनको विवरण ७
तालिका नं. १.१४ : पशुपंक्षीपालन सम्बन्धी विवरण ७
तालिका नं. १.१५ : मुख्य धार्मिक/ऐतिहासिक र साँस्कृतिक स्थलहरुको विवरण ७
तालिका नं. १.१६ : पर्यटकीय तथा साँस्कृतिक केन्द्र ८
तालिका नं. १.१७ : बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको विवरण ८
तालिका नं १.१८ : कृषि बाहेक लघु उद्यम/व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण ९
तालिका नं. १.१९ : परिवारमा उपलब्ध साधन तथा सुविधा अनुसार परिवार संख्या ९
तालिका नं. १.२० : विद्यालयहरुको वडागत विवरण १०
तालिका नं. १.२१ : ५ वर्ष उमेर र सो भन्दा माथिको शैक्षिक अवस्था १०
तालिका नं. १.२२ : कक्षागत विद्यार्थी विवरण ११
तालिका नं. १.२३ : जम्मा विद्यार्थी संख्या र बिद्यालयहरुमा उपलब्ध सेवाहरु ११
तालिका नं. १.२४ : स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण १२
तालिका नं. १.२५ : स्वास्थ्य सेवाका लागि जनशक्ति विवरण १२
तालिका नं. १.२६ : प्राथमिकता प्राप्त स्वास्थ्य सेवाहरुको सूचकहरुमा बिगत ३ बर्षहरुको तुलनात्मक अवस्था १२
तालिका नं. १.२७ : गणनाको समय भन्दा १२ महिना अघि कम्तिमा एक सदस्यको मृत्यु भएको परिवार १३
तालिका नं. १.२८ : खानेपानीको श्रोत अनुसार परिवार संख्या १३
तालिका नं. १.२९ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारको आधारमा परिवार संख्या १३
तालिका नं. १.३० : आ.व.२०८०/०८१ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरुको विवरण १४
तालिका नं. १.३१ : सार्वजनिक यातायातका रुटहरु १६
तालिका नं. १.३२ : खाना पकाउने इन्धनको आधारमा परिवार संख्या १८
तालिका नं. १.३३ : बत्ती बाल्न प्रयोग गर्ने इन्धन अनुसार परिवार संख्या (प्रतिशतमा) १९
तालिका नं. १.३४ : घरको छानाको आधारमा परिवार संख्या १९
तालिका नं. १.३५ : घरको जग बनोटको अवस्था अनुसार परिवार संख्या २०
तालिका नं. १.३६ : नदी, खोला तथा तालतलैया २०
तालिका नं. १.३७ : संस्थागत क्षमता स्व-मूल्यांकन (०७७/०७८ तथा ०७८/०७९) विवरण २२
तालिका नं. २.१ : स्थानीय समष्टिगत मध्यमकालीन आर्थिक खाका २९
तालिका नं. २.२ : प्रमुख समष्टिगत सूचक तथा लक्ष्य ३०
तालिका नं. २.३ : त्रिवर्षिय बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण दिग्दर्शनको अनुसूची १८ संग सम्बन्धित ३१
तालिका नं. २.४ : रणनीतिक स्तम्भको आधारमा आगामी तीन बर्षको अनुमान र प्रक्षेपण ३३
तालिका नं. २.५ : प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण ३३

तालिका नं. २.६ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण ३३
तालिका नं. २.७ : लैंगिक उत्तरदायी बजेटको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण ३४
तालिका नं. २.८ : जलवायु संकेतको आधारमा मध्यमकालीन बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण ३४
तालिका नं. २.९ : आगामी तीन आ.व.को विषय क्षेत्रगत खर्चको बाँडफाटको प्रक्षेपण ३६

चित्र-सूची

चित्र नं. १.१ : Land Cover Map ६
चित्र नं. १.२ : संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनको लेखाजोखावाट प्राप्त नतिजा माकुरेजालोम २३

संक्षिप्त शब्दार्थ

आ.व.	आर्थिक वर्ष
कि.मी .	किलो मीटर
कि.वा.	किलोवाट
गा.पा.	गाउँपालिका
गा.वि.स.	गाउँ विकास समिति
गैसस	गैर सरकारी संस्था
मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
मे.ट.	मेट्रिक टन
लैससास	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण
सा.व.उ.समिति	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
हे.	हेक्टर
CTEVT	Council for Technical Education and Vocational Training
DPR	Detail Project Report
DRMP	Disaster Risk Management Plan
EA	Environmental Assessment
EIA	Environmental Impact Assessment
GDP	Gross Domestic Product (कूल ग्राहस्थ उत्पादन)
GESI	Gender Equality and Social Inclusion
GIS	Geographical Information System
GPS	Global Positioning System
HH	Household
ICT	Information and Communications Technology
IEE	Initial Environment Examination
IT	Information Technology
NEA	Nepal Electrician Authority
NBC	National Building Code
PPP	Public Private Partnership
RM	Rural Municipality
RoW	Right of Way
RTMP	Rural Transport Master Plan
SDG	Sustainable Development Goals
SWOT	Strength Weakness Opportunity and Threats
ToR	Terms of Reference
WASH	Water Sanitation and Hygiene

परिच्छेद-१
परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

पाल्पा जिल्लाका १० वटा पालिकाहरू मध्ये प्राकृतिक सौन्दर्यताले भरिपूर्ण तथा रमणीय पालिकाको रुपमा माथागढी गाउँपालिकालाई लिन सकिन्छ । यस गाउँपालिकाको नामाकरण पाल्पा जिल्लाको साविकको गोठादी गा.वि.स.को दक्षिणमा पर्ने समुन्द्री सतह देखि करीब ५००० फिट उचाईको पहाडी टापुमा अवस्थित माथागढीको नामबाट भएको हो । जैविक विविधता, प्राकृतिक सौन्दर्यता र मूर्त, अमूर्त साँस्कृतिक सम्पदाहरुको धनि यस पालिकाका जनताको सामाजिक न्याय र आर्थिक समृद्धिको लागि योजनाबद्ध विकास गर्ने मूलभूत उद्देश्यबाट तर्जुमा गरिएको दोश्रो आवधिक विकास योजनाको पृष्ठभूमिमा ३ वर्षे मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्न लागिएको छ । कुनैपनि विकास योजना तर्जुमा गर्दा वा कार्यक्रमहरु तय गर्दा भरपर्दो तथ्यांकको आवश्यकता पर्दछ । त्यसका लागि गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक तथा संस्थागत पक्षहरुको प्राथमिक तथ्यांकहरु अद्यावधिक गर्नु जरुरी हुन्छ । यस सन्दर्भमा माथागढी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण-२०७६, राष्ट्रिय जनगणना-२०७८, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी सूचना प्रणाली-एच.एम.आई.एस., प्रकोप सम्बन्धी संकटासन्नता नक्सा र परामर्शदातृ संस्थाले GIS प्रविधि र प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा विभिन्न श्रोत एवं जानकार व्यक्तिहरुबाट लिएका प्राथमिक तथा द्वितीय श्रोतका सूचनाहरुलाई यस परिच्छेदको विभिन्न खण्डका साथै अन्य परिच्छेदहरुमा आवश्यकतानुसार समावेश गरिएको छ ।

१.२ भौगोलिक, आर्थिक र सामाजिक स्थिति

१.२.१ भूगोल

पाल्पा जिल्लाका १० वटा पालिकाहरू मध्ये माथागढी गाउँपालिका भौगोलिक विविधतायुक्त गाउँपालिकाको रुपमा परिचित छ । २१५.४९ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रमा फैलिएको यो पालिका सदरमुकाम तानसेन देखि ३५ कि.मी. दूरीमा अवस्थित छ । यस गाउँपालिकाको उत्तरमा रम्भा गाउँपालिका र बगनासकाली गाउँपालिका, दक्षिणमा रुपन्देही जिल्लाको देवदह नगरपालिका र नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम) जिल्लाको सुनवल नगरपालिका, पश्चिममा तिनाउ गाउँपालिका तथा तानसेन नगरपालिका र पूर्वमा पूर्वखोला गाउँपालिका, निस्दी गाउँपालिका र गण्डकी प्रदेशको नवलपुर जिल्लाको विनय त्रिवेणी गाउँपालिका पर्दछन् । साविकका चिदीपानी, कसेनी, रुप्से, झडेवा, गोठादी, रहवास र बहादुरपुर गाउँ विकास समिति समेत ७ वटा गा.वि.स. समायोजन गरी बनेको यस माथागढी गाउँपालिकामा हाल ८ वटा वडाहरु कायम गरिएको र गाउँपालिका केन्द्र झडेवामा राखी सोही स्थानबाट कार्य सञ्चालन भइरहेको छ ।

हावपानी तथा जलवायु

यो गाउँपालिकाको उत्तरी भागमा हिमाल तर्फको चिसो हावाको प्रभावले केही जाडो हुने र दक्षिणी भाग केही न्यानो हुन्छ । यो पालिका समुन्द्री सतहवाट ५००० फिट उचाईसम्म फैलिएकोले यसको हावापानीमा पनि विविधता छ । पहाडी भागमा अवस्थित हुनाले माथागढीको हावापानी समशितोष्ण मनसुनी प्रकारको रहेको छ । हिउँदमा जाडो र गर्मी महिनामा सामान्य गर्मी हुनु यहाँको विशेषता हो । सवैभन्दा जाडो पौष, माघमा हुन्छ भने सबैभन्दा गर्मी जेष्ठ आषाढमा हुन्छ । यहाँको औषत वार्षिक वर्षा १८०८ मि.लि. र वार्षिक औषत तापकम १९ डिग्री सेल्सियस रहने गरेको छ ।

मुख्य वस्तीहरु

यस पालिकाका विभिन्न वडामा रहेका मुख्य वस्तीहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.१ : मुख्य वस्तीहरुको विवरण ।

वडा नं.	मुख्य वस्तीहरुको विवरण
१	सातदोवाटो, दोहोरा, फँदी, भुटुके, पोखरा, धैरेनी, फोकखोला, आर्यभञ्याङ
२	खहरेबजार, मान्के, दोहोरा, दद्रा, गैरावारी
४	झडेवा, देवगिर, खापुक
५	धामिगा, धमार, बोक्सीडाँडाँ, हात्तिलुङ, मौलाधर
६	जगात, भुटुके, माइलाचौर

७	मौलाथर, मटेरी, फँदी, चिर्तुङ्ग, धनुवा
८	बहादुरपुर, ताक्लातुङ, किउडाँडाँ

१.२.२ जनसंख्या

वि.सं.२०७८ सालको जनगणना अनुसार माथागढी गाउँपालिकाको कूल जनसङ्ख्या २४०५३ रहेको छ, जसमा महिला १२८६९ (५३.५०%) र पुरूषको संख्या १११८४ (४६.५०%) रहेको छ । लैङ्गिक अनुपात ८४.३९ छ । त्यसैगरी जनघनत्व २१७ प्रति वर्गकिलोमिटर र परिवारको औषत आकार ४.१३ प्रति परिवार रहेको देखिन्छ । जनसंख्याको वडागत विवरण निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.२ : वडागत जनसङ्ख्या तथा घरधुरी विवरण

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०७८			
	घरधुरी	महिला	पुरुष	जम्मा
१	९६६	१९५४	१५५४	३५०८
२	५९३	१२८४	१०४८	२३३२
३	१५८७	३४५३	२८९२	६३४५
४	१०३०	२१३६	१७७६	३९१२
५	४६३	११९३	१२४५	२४३८
६	४७९	१०४९	९४७	१९९६
७	४२४	१०५१	१०६७	२११८
८	२८१	७४९	६५५	१४०४
जम्मा	**५८२३**	**१२८६९**	**१११८४**	**२४०५३**

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

उमेरगत जनसंख्या

उमेरगत जनसङ्ख्याको विश्लेषण गर्दा सवैभन्दा धेरै संख्या १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहको रहेको छ । यसैगरी सवैभन्दा कम संख्यामा ९५ देखि माथिको उमेर समूह रहेको छ । ५ वर्षभन्दा कम उमेर समूहका बालबालिकाको संख्या १७३५ (७.२१%) रहेको छ । जनसङ्ख्याको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.३ : उमेरगत जनसङ्ख्या

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा	प्रतिशत
०-०४	८९५	८४०	१७३५	७.२१
०५-०९	१०४६	९८५	२०३१	८.४४
१०-१४	१०६७	१०८२	२१४९	८.९३
१५-१९	१२४९	१२१८	२४६७	१०.२५
२०-२४	९६६	११४२	२१०८	८.७६
२५-२९	८६२	११८८	२०५०	८.५२
३०-३४	७३९	१०२८	१७६७	७.३४
३५-३९	६६६	९३६	१६०२	६.६७
४०-४४	५९३	८२२	१४१५	५.८९
४५-४९	५८५	७५१	१३३६	५.५६
५०-५४	६३८	६७७	१३१५	५.४७
५५-५९	४७१	५५१	१०२२	४.२६
६०-६४	४५६	५२६	९८२	४.०८
६५-६९	३६५	४१९	७८४	३.२६
७०-७४	२६८	३३९	६०७	२.५२
७५-७९	१७१	२१६	३८७	१.६१
८०-८४	९३	९१	१८४	०.७६
८५-८९	३९	३४	७३	०.३०
९०-९४	१२	१६	२८	०.१२

९५ भन्दा माथि	३	८	११	०.०५
जम्मा	१११८४	१२८६९	२४०५३	१००

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

जातजातीका आधारमा जनसंख्या

यस पालिकामा रहेका विभिन्न जातजातीको जातीगत जनसंख्या तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.४ : जातजातीका आधारमा जनसंख्या

जातजाती	संख्यात्मक विवरण		
	पुरुष	महिला	जम्मा
मगर	८६१३	९८४०	१८४५३
विश्वकर्मा	७२०	८८६	१६०६
ब्राह्मण (पहाड)	६०८	६६१	१२६९
कुमाल	३७०	४२४	७९४
क्षेत्री	२७७	३३६	६१३
मिजार	२१५	२५९	४७४
परियार	१३२	१९१	३२३
नेवार	८७	९०	१७७
घर्ती/भूजेल	४६	५४	१००
अन्य	१२१	१२३	२४४
जम्मा	१११८९	१२८६४	२४०५३

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

असक्तताका आधारमा जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकामा असक्तताको संख्या जम्मा ९६९ जना रहेको देखिन्छ । अशक्तता सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं.१.५: असक्तता अनुसार जनसङ्ख्या

असक्तताको प्रकार	संख्यात्मक विवरण		
	पुरुष	महिला	जम्मा
शारीरिक अपाङ्गता	१४९	११०	२५९
न्यून दृष्टियुक्त	१२८	१४२	२७०
दृष्टि विहीन	२१	९	३०
बहिरो पन	४७	२३	७०
न्यून श्रवण शक्ति	६४	५०	११४
बहिरोपन एंव दृष्टि विहीन	१४	१९	३३
वाक असक्तता	४८	३४	८२
मानसिक वा मनोसामाजिक	१६	११	२७
बौद्धिक अपाङ्गता	१	२	३
अनुवंशीय रक्तश्राब	३	२	५
अटिजम	१	४	५
बहुअपाङ्गता	४०	३१	७१
जम्मा अपाङ्गता	५३२	४३७	९६९
उल्लेख नभएको	०	०	०
Population Without Disability	१०६५२	१२४३२	२३०८४
सम्पूर्ण जम्मा	१११८४	१२८६९	२४०५३

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

व्यक्तिगत घटना (पञ्जिकरण) सम्बन्धी विवरण

जन्म, मृत्यु, विवाहदर्ता, बसाइसराई जस्ता तथ्यांकबाट जनसंख्याको विद्यमान संरचनालाई विश्लेषण गरी आगामी वर्षहरुको जनसंख्या स्थिति प्रक्षेपण गर्न र विकास निर्माणका क्रियाकलापलाई योजनाबद्ध रुपमा अगाडी बढाउन मद्दत

पुग्दछ । त्यसैले पञ्जिकरण सम्बन्धी व्यवस्थालाई अद्यावधिक गरिएको हुन्छ । यस गाउँपालिकाको २०८० को व्यक्तिगत घटनादर्ता (पञ्जिकरण) विवरण देहायको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.६ : व्यक्तिगत घटना सम्बन्धी विवरण (२०८० बैशाख १ देखि २०८० चैत्र मसान्तसम्म)

वडा नं.	जन्म दर्ता				मृत्यु दर्ता				सम्बन्ध विच्छेद	विवाह दर्ता	बसाइसराई			
											आएको		गएको	
	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्गी	जम्मा	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्गी	जम्मा			दर्ता संख्या	सदस्य संख्या	दर्ता संख्या	सदस्य संख्या
१	७१	६५		१३६	१७	१८		३५	११	४६	४	१५	२०	७३
२	२७	२२		४९	१७	८		२५	०	१५	६	२९	१०	३४
३	५८	५२		११०	२७	१९		४६	५	५८	११	४२	४	१५
४	५९	३१		९०	२२	२५		४७	७	५०	५	२६	६	२२
५	२०	२४		४४	९	८		१७	२	२६	०	०	२	४
६	२२	१९		४१	१०	७		१७	०	१४	३	६	१८	८०
७	१३	१५		२८	५	७		१२	१	१८	०	०	६	१६
८	१९	१२		३१	४	५		९	३	१०	२	६	१२	३१
जम्मा	**२८९**	**२४०**	**०**	**५२९**	**१११**	**९७**	**०**	**२०८**	**२९**	**२३७**	**३१**	**१२४**	**७८**	**२७५**

श्रोत : माथागढी गाउँपालिका पञ्जिकरण शाखाको विवरण-२०८१

घरको स्वामित्व

यस पालिकामा ५४९३ परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बस्ने गरेको देखिएको छ । घरको स्वामित्व अनुसारको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.७ : घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

घरको स्वामित्व	परिवार संख्या	प्रतिशत
आफ्नै	५४९३	९४.३३
भाडा	२७७	४.७६
संस्थागत	१२	०.२१
अन्य	४१	०.७०
जम्मा	**५८२३**	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व

यस पालिकामा ८१.३% महिलामा घर तथा जमिनको स्वामित्व रहेको देखिदैन । घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.८ : घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व स्थिति	परिवार संख्या	प्रतिशत
घरमा मात्र स्वामित्व	७१	१.२
जमिनमा मात्र स्वामित्व	४४५	७.६
घर तथा जमिन दुवैमा स्वामित्व	४५२	७.८
दुवैमा स्वामित्व नभएको	४७३३	८१.३
उल्लेख गर्न नचाहेको	१२२	२.१
जम्मा	**५८२३**	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

देशगत आधारमा अनुपस्थित जनसंख्या

यस पालिकामा देशगत आधारमा अनुपस्थित रहने मध्ये मध्यपूर्वमा जानेहरुको संख्या ठूलो छ । देशगत आधारमा अनुपस्थितिको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.९: देशगत आधारमा अनुपस्थित जनसंख्या

देशगत विवरण	अनुपस्थित जनसंख्या
भारत	८०९
सार्क	१९
एशियन	२८५
मध्य पूर्व	१०७४
अन्य एशियन	५१
युरोपियन देश	२२
अन्य युरोपियन	२५
उत्तर अमेरिका	२०
दक्षिण अमेरिका	०
अफ्रिका	२
प्यासेफिक	१५
अन्य	४
नखुलेको	४
जम्मा अनुपस्थित	**२३३०**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

१.२.३ भूमिको उपयोग

महाभारत पर्वत श्रृंखलामा पर्ने यो गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग जंगल क्षेत्रले ओगटेको छ । त्यसपछि क्रमशः आवाद तथा अन्य क्षेत्रहरुले ओगटेको अवस्था छ । भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं.१.१० : भूमिको उपयोग सम्बन्धी विवरण

भू-उपयोगको अवस्था	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी.)	प्रतिशत
घना वन क्षेत्र	१२५.३०	५८.१४
आवाद क्षेत्र	६८.५८	३१.८३
झाडी, घासे मैदान क्षेत्र	१९.०६	८.८५
चट्टान क्षेत्र	०.७९	०.३७
बालुवा	०.६८	०.३१
बाँझो जमिन	०.६६	०.३१
पोखरी, नदी, खोला क्षेत्र	०.४२	०.१९
जम्मा	**२१५.४९**	**१००**

श्रोत : SIRACS Survey-2081

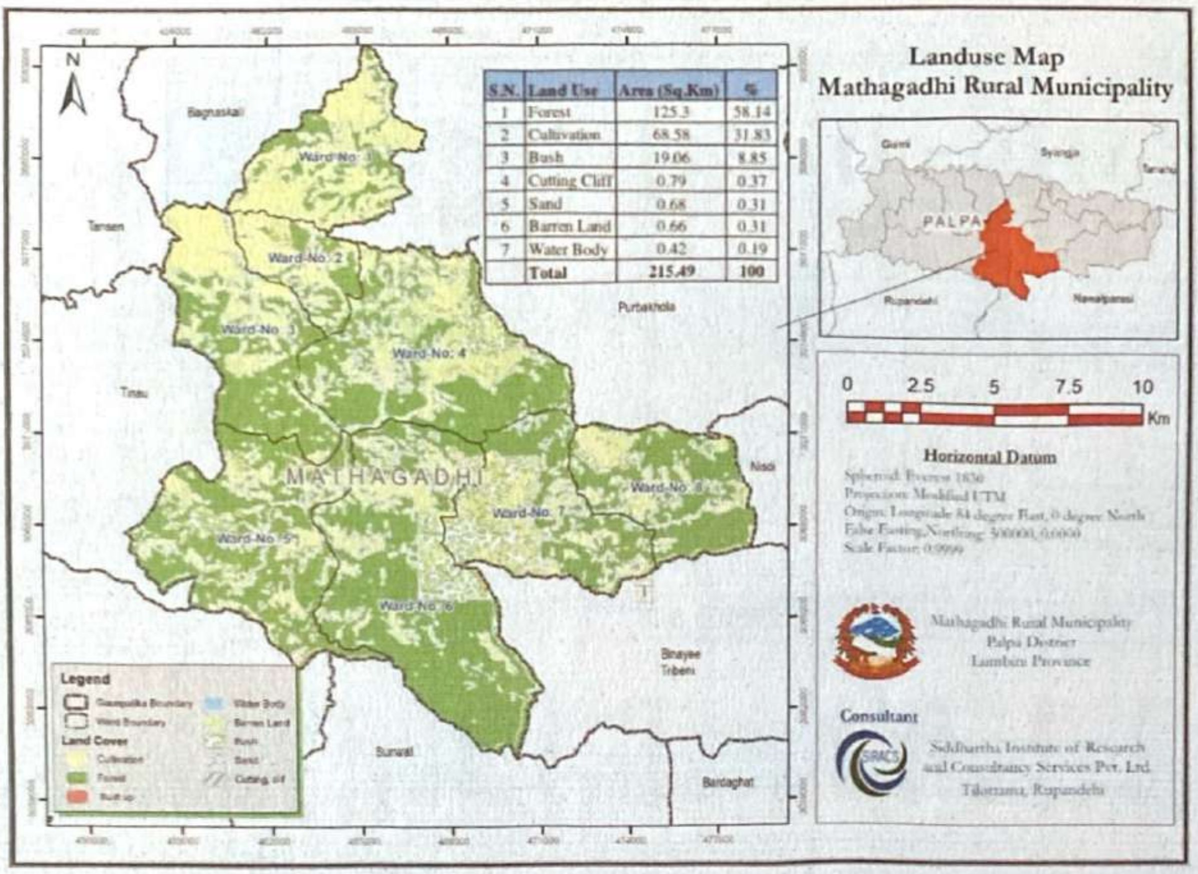

चित्र नं. १.१ : **Land Cover Map**

१.२.४ आर्थिक क्षेत्रको स्थिति

कृषि तथा पशुपंक्षी सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय कृषि गणना-२०७८ अनुसार यस पालिकाको कृषि आवाद क्षेत्र, उपयोग र पशुपंक्षी सम्बन्धी विवरण देहायका तालिकाहरुमा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका. नं. १.११ : कृषि भूमि सम्बन्धी विवरण

कृषकहरुको परिवार संख्या	कृषि गरेको जमिन (हे.)	कित्ता संख्या	औषत कित्ता	सिंचित क्षेत्र (हे.)
५१२८	३३०८.३	१४८९६	२.९	१०८९.४

श्रोत :- राष्ट्रिय कृषि गणना-२०७८

तालिका नं. १.१२ : कृषि भूमि उपयोग सम्बन्धी विवरण

कृषकहरुको परिवार संख्या	कृषि गरेको जमिन (हे.)	आफ्नै जग्गा भएको		भाडाको जग्गा भएको		एउटा जग्गा लिजमा भएको		१ भन्दा बढी जग्गा लिजमा भएको	
		कृषकको परिवार	भोग गरेको क्षेत्रफल हे.	कृषकको परिवार संख्या	भोग गरेको क्षेत्रफल हे.	कृषकको परिवार संख्या	भोग गरेको क्षेत्रफल हे.	कृषकको परिवार संख्या	भोग गरेको क्षेत्रफल हे.
५१२८	३३०८.३	४४५४	२७९४.८	१२	३.३	००	००	६६२	५१०.२

श्रोत :- राष्ट्रिय कृषि गणना-२०७८

तालिका नं. १.१३ : खेतीयोग्य जमिनको विवरण

कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारको चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल हे.	जम्मा खेतीयोग्य जग्गा		अस्थायी बाली लागेको जग्गा		अन्य खेतीयोग्य जग्गा		स्थायी बाली लागेको जग्गा		स्थायी चौरचरन, निजी वनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	
		परिवार संख्या	क्षेत्रफल हे.	परिवार संख्या	क्षेत्रफल हे.	परिवार संख्या	क्षेत्रफल हे.	परिवार संख्या	क्षेत्रफल हे.	परिवार संख्या	क्षेत्रफल हे.
५१२८	३३०८.३	५१२८	२३०९.५	५१२८	२०५१.९	१५८५	२५७.५	२९४७	४७९.१	५१२८	५१८.९

श्रोत :- राष्ट्रिय कृषि गणना-२०७८

तालिका नं. १.१४ : पशुपंक्षीपालन सम्बन्धी विवरण

कृषक परिवारको संख्या	पशु चौपाया पाल्ने कृषकहरुको परिवार	गाई/गोरु		रागा/भैंसी		बाखा/च्यांग्रा		भेडा/भेडी		सुंगुर/बंगुर	
		पाल्ने परिवार संख्या	गाई/गोरुको संख्या	पाल्ने परिवार संख्या	रागा/भैंसीको संख्या	पाल्ने परिवार संख्या	बाखा/च्यांग्राको संख्या	पाल्ने परिवार संख्या	भेडा/भेडीको संख्या	पाल्ने परिवार संख्या	सुंगुर/बंगुरको संख्या
५१२८	४५३२	२३०६	७१९१	२५६१	४६७१	३६२३	२७२११	१२	८७	२९१४	४७७५

श्रोत :- राष्ट्रिय कृषि गणना-२०७८

पर्यटन विकास

पहाडी भू-धरातलीय स्वरुप र हरियो वनजंगल तथा विभिन्न जातका चराचुरुङ्गीहरुका साथै मिलेका गाउँवस्तीका कारणले यो पालिका रमणीय छ । यहाँका विभिन्न उचो स्थानहरुबाट उत्तरी क्षेत्रको सेतै टल्कने मनमोहक हिमश्रृखंला अवलोकन गर्न सकिन्छ । पर्यटकीय महत्वको दृष्टिले हेर्दा यहाँ विभिन्न प्राकृतिक, ऐतिहासिक, धार्मिक/साँस्कृतिक महत्वका विभिन्न स्थल तथा धरोहरहरुका साथै जैविक विविधता विद्यमान छन् । यस्ता स्थलहरुलाई प्रवर्द्धन गरी पर्यटकीय गन्तव्यका रुपमा विकास गर्न सकिने अवस्था छ । यहाँका धार्मिक/ऐतिहासिक र साँस्कृतिक स्थलहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.१५ : मुख्य धार्मिक/ऐतिहासिक र साँस्कृतिक स्थलहरुको विवरण

क्र.सं.	धार्मिक/साँस्कृतिक स्थलको विवरण	रहेको स्थान	क्र.सं.	धार्मिक/साँस्कृतिक स्थलको विवरण	रहेको स्थान
१	कोट मन्दिर	वडा नं.१	२२	कृष्ण प्रणामी मन्दिर	वडा नं.४, टेकनडाडाँ
२	कालिका मन्दिर	वडा नं.१	२३	भयरथान मन्दिर	वडा नं.४, पुग्दी
३	शिव मन्दिर	वडा नं.१	२४	जलदेवी मन्दिर	वडा नं.४, पिपलडाडाँ
४	राधाकृष्ण मन्दिर	वडा नं.१	२५	सीता गुफा मन्दिर	वडा नं.४, दानसिङ्ग
५	दुर्गा मन्दिर	वडा नं.१	२६	कालिकादेवि मन्दिर	वडा नं.४, चित्रेछाप
६	पङ्गादेवि मन्दिर	वडा नं.१	२७	चण्डीमाता मन्दिर	वडा नं.४, थपनडाडाँ
७	पीपलडाँडाँ मन्दिर	वडा नं २	२८	देवगिर भयरथान	वडा नं.४, देवगिर
८	खहरे मन्दिर	वडा नं २	२९	माथागढी मन्दिर	वडा नं. ५
९	दद्रा मन्दिर	वडा नं २	३०	लब्दकोट दुर्गादेवि मन्दिर	वडा नं. ६
१०	छहरे मन्दिर	वडा नं २	३१	जगदम्बा मन्दिर महल पोखरी	वडा नं. ६
११	अमराई मन्दिर	वडा नं २	३२	जीवनको नदी मण्डली	वडा नं.७
१२	बोक्सादी मन्दिर	वडा नं २	३३	आत्मविश्वास	वडा नं.७

१३	रजई पोखरी मन्दिर	वडा नं २	३४	नेपाल खिस्टियन जागृती मण्डली	वडा नं.७
१४	देउगिर मङ्गला मन्दिर	वडा नं २	३५	मौलादेवि मन्दिर	वडा नं.७
१५	कौडेलेक मन्दिर	वडा नं.३	३६	तीनकन्या मन्दिर	वडा नं.७
१६	लक्ष्मीदेवि मन्दिर	वडा नं.३	३७	बतासचुली मन्दिर	वडा नं.७
१७	कृष्ण प्रणामी मन्दिर	वडा नं.३	३८	दोश्रो सत्यवती मन्दिर	वडा नं.८
१८	थारुङ्गादेवि मन्दिर	वडा नं.४, मरमरा	३९	पाँचकन्या देवि मन्दिर	वडा नं.८
१९	तीनकन्यादेवि मन्दिर	वडा नं.४, मरमरा	४०	मौलादेवि मन्दिर	वडा नं.८
२०	मौलाथर कोट मन्दिर	वडा नं.४, मौलाथर	४१	आकाशेदेवि मन्दिर	वडा नं.८
२१	मालिकादेवि मन्दिर	वडा नं.४, सौगदी	४२	धारादेवि मन्दिर	वडा नं.८
यी मन्दिरहरुको अलावा अन्य विभिन्न मन्दिर, थान, कूल मन्दिर र चर्च आदी छन्।					

श्रोत : SIRACS Survey-2081

पर्यटकीय तथा साँस्कृतिक केन्द्र

यस पालिकामा रहेका मुख्य पर्यटकीय तथा साँस्कृतिक केन्द्र तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १.१६ : पर्यटकीय तथा साँस्कृतिक केन्द्र

क.सं	पर्यटकीय केन्द्र	कैफियत
१	पुरातात्विक गढी माथागढी, वडा नं.५	यही गढीको नामबाट पालिकाको नाम माथागढी रहन गएको छ। यो गढीबाट दक्षिण तिरको तराईको भू-भाग टाढा-टाढासम्म देख्न सकिन्छ। पाल्पा राज्यको पूर्वी क्षेत्रको एउटा महत्वपूर्ण सुरक्षा किल्ला रहेकोले यस गढीको छुट्टै ऐतिहासिक महत्व छ।
२	कौडेको लेक, वडा नं.३	
३	खागुचे गुफा, वडा नं.१, धैरेनी	
४	धैरेनी होमस्टे, वडा नं.१	
५	सीता गुफा, वडा नं.४	
६	होमस्टे तथा रक गार्डेन, वडा नं.८	
७	लखन थापा पार्क वडा नं.३	
८	दोश्रो सत्यवती ताल, वडा नं.८	

बैंक तथा वित्तीय संस्था

वित्तीय संस्थाको रुपमा यस गाउँपालिकामा विभिन्न बैंकका शाखा, लघुवित्त र बचत तथा ऋण सहकारी संस्था रहेका छन्। यस पालिकामा रहेका बैंक तथा वितीय संस्थाको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका नं. १.१७ : बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको विवरण

वडा नं.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाको विवरण
१	बचत तथा ऋण सहकारी-३
२	निरुदे मिमिरे लघुवित्त र सहकारी संस्था-१
३	ग्लोबल आई.एम.इ.बैंक, मुक्तिनाथ विकास बैंक, एन.एम.बि. बैंक, विजय लघुवित्त कम्पनी, ग्रामीण विकास लघुवित्त र सहकारी संस्था-४
४	नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेघा बैंक, आरम्भ चौतारी लघुवित्त, सूर्योदय ओमी लघुवित्त र सहकारी संस्था-३
५	गोठादी कृषि सहकारी संस्था
६	सहकारी संस्था-३
७	जनउत्थान स्वालम्बन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था
८	जनविकास स्वालम्बन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था

उद्योग तथा व्यापार

यस पालिकामा धेरै संख्यामा रोजगारी सिर्जना गर्ने ठूला उद्योग धन्दाहरु स्थापना भएका छैनन्। यस पालिकाको सरही, कसेनी, देउगिर, भडेवा, जगात, आर्यभञ्याङ्ग लगायतका स्थानीय व्यापारिक केन्द्रहरु रहेका छन्। यी केन्द्रहरुमा

होटल, टेलरिङ्ग, सुनचाँदी, कुटानी-पिसानी, हेयर कटिङ, आर्ट, अटोमोवाइल सर्भिसिङ्ग, मासु पसल, दुग्ध डेरी जस्ता सेवामूलक साना उद्योग व्यवसायहरु सञ्चालनमा रहेका छन् ।

कृषि बाहेक लघु उद्यम/व्यवसाय सम्बन्धी अवस्था

यस पालिकामा ५३९० परिवारहरु कृषि बाहेक अन्य कुनै व्यवसायमा संलग्न हुन सकेको देखिदैन ।लघु उद्यम/व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.१८ : कृषि बाहेक लघु उद्यम/व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको विवरण

लघु उद्यम/व्यवसायको प्रकार										नखुलाइएको	कृषि बाहेक अन्य कुनै उद्यम नभएको परिवार
घरेलु उद्योग		व्यापार/ व्यवसाय		यातायात व्यवसाय		सेवा क्षेत्र		अन्य			
पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला		
५७	२७	१०६	१२०	११	८	३६	३४	८	१६	१०	५३९०

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

परिवारमा उपलब्ध साधन तथा सुविधाको विवरण

यस पालिकामा कुनै पनि साधन सुविधा उपयोग गर्न नसक्ने परिवारको संख्या १८९ रहेको छ । विभिन्न सुविधाहरु उपयोग गर्ने परिवारको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.१९ : परिवारमा उपलब्ध साधन तथा सुविधा अनुसार परिवार संख्या

सेवा सुविधाका प्रकार	उपयोग गर्ने परिवार संख्या	प्रतिशत
कुनै पनि साधन सुविधा नभएको परिवार	१८९	३.२४
कमसेकम एक सुविधा भएको परिवार	५६३४	९६.७५
रेडियो	४२२९	७२.६२
टि.भी.	३१००	५३.२३
ल्याण्डलाइन टेलिफोन	२९९	५.१३
मोबाइल फोन (साधारण)	४६३२	७९.५४
मोबाइल फोन (स्मार्ट)	४८३६	८३.०४
कम्प्युटर/ल्यापटप	७८३	१३.४४
इन्टरनेट	२५७४	४४.२०
कार/जीप/भ्यान	२६२	४.४९
मोटरसाइकल/स्कुटर	७२४	१२.४३
साइकल	१९३	३.३१
इलेक्ट्रिक फ्यान	१०९३	१८.७७
रेफ्रिजरेटर	७२७	१२.४८
वासिङ्ग मेसिन	३२	०.५४
एयर कन्डिसन	१०	०.१७

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

प्राकृतिक श्रोत (खानी/खनिज)

यस गाउँपालिकाको वडा नं.३ को दमार, भैसकट्टा, मोहने, सिस्ने खोला, सिकारकोट बतासे र बसेनी क्षेत्रमा ढुङ्गा खानी, वडा नं.२ को बोक्सादी र वडा नं.४ को छिस्कुनडाडाँ माथिल्लो मकले, गोल्दी, दानसिङ्गा, ज्यामिरे र सौरेनीमा कोईला खानी, वडा नं.१ को धैरेनीमा फलाम खानी, वडा नं.७ को टिमुर धारा, वडा नं.५ को धामिगा, वडा नं.६ को धारी तथा सातपोखरी र वडा नं.८ को बहादुरपुरमा चुनढुङ्गा खानी र वडा नं.१ को धैरेनीमा शिशा खानी जस्ता खनिजहरु रहेको कुरा पालिकाको वस्तुगत विवरण समेतबाट जानकारी हुन्छ । यी खानीहरुमा उपलब्ध खनिजको गुणस्तर, परिमाण एकीन गरी उत्खनन् गर्न सकेमा यसबाट विभिन्न खानीजन्य उद्योग सञ्चालनका साथै रोजगारी र आर्थिक उपार्जन गर्न सकिने सम्भावना छ ।

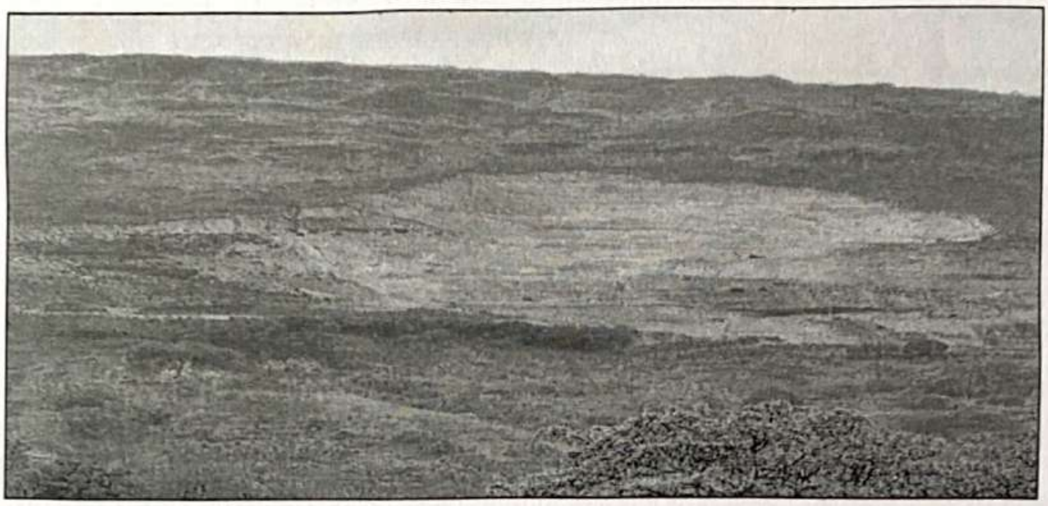

१.२.५ सामाजिक क्षेत्रको स्थिति

शिक्षा

नेपालको संविधान २०७२ ले शिक्षा सम्बन्धी हकलाई मौलिक हकको रुपमा स्वीकार गरेको छ । त्यसैगरी आधारभूत तहसम्मको शिक्षामा पहूँच तथा आधारभूत तहलाई अनिवार्य र निशुल्क शिक्षा, माध्यमिक तहसम्म निशुल्क शिक्षा पाउने हक सुनिश्चित गरिएको छ । नेपालको संविधानले आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्थापन स्थानीय तहलाई र उच्च तथा प्राविधिक शिक्षाको व्यवस्थापनको अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिएको छ । माथागढी गाउँपालिका अन्तरगत हाल सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.२० : विद्यालयहरुको वडागत विवरण

विवरण	सामुदायिक	संस्थागत	कूल
१ देखि ३ कक्षा सम्म पढाई हुने बिद्यालय (आधारभूत तह)	३	०	३
१ देखि ५ कक्षा सम्म पढाई हुने बिद्यालय (आधारभूत तह)	२२	२	२४
१ देखि ८ सम्मको पढाई हुने बिद्यालय (आधारभूत तह)	५	०	५
१ देखि १० सम्म पढाई हुने बिद्यालय (मा.वि.)	६	१	७
१ देखि १२ सम्म पढाई हुने बिद्यालय (मा.वि.)	५	१	६
उच्च शिक्षा पढाइ हुने क्याम्पस	१	०	१
जम्मा	४२	४	४६
बाल बिकास केन्द्रहरु	४१	०	४१
प्राविधिक धारको पढाई हुने बिद्यालय संख्या	१	०	१

श्रोत : माथागढी गाउँपालिका-२०८१

साक्षरता अवस्था

यस पालिकाको कूल साक्षरता दर ८३.३०% रहेको छ । जस मध्ये पुरुष साक्षरता ९०.५०% र महिला साक्षरता ७७.२०% रहेको देखिन्छ । पालिकामा रहेको सम्पूर्ण जनसंख्या मध्ये ५ वर्ष उमेर र सो भन्दा माथिको शैक्षिक अवस्था तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.२१ : ५ वर्ष उमेर र सो भन्दा माथिको शैक्षिक अवस्था

५ वर्ष भन्दा माथिको जम्मा जनसंख्या	जनसंख्या-जसले				साक्षरता प्रतिशत		
	पढ्न र लेख्न सक्ने	पढ्न मात्र सक्ने	पढ्न लेख्न नसक्ने	नखुलाएको	कूल साक्षरता %	पुरुष साक्षरता %	महिला साक्षरता %
२२३१८	१८६००	४३	३६६७	८	८३.३०	९०.५०	७७.२०

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

बिद्यालयमा कक्षागत रुपमा बिद्यार्थीको बिवरण

माथागढी गाउँपालिकाको शिक्षा शाखाको शैक्षिक सत्र २०८० को तथ्यांक अनुसार गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक तथा संस्थागत बिद्यालयहरुमा अध्ययनरत छात्रा तथा छात्रहरुको बिवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १.२२ : कक्षागत विद्यार्थी विवरण

छात्रा छात्र	कक्षागत बिवरण													जम्मा
	बा.बि	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
छात्रा	३९२	१७६	१७२	१९९	१९८	२२०	१९९	१८३	२३३	१६८	२०७	१२६	१३८	२६११
छात्र	४७७	१९७	१९०	१९८	२११	१९८	२१५	२२२	२७९	१२९	१७६	११५	१०८	२७१५
जम्मा	८६९	३७३	३६२	३९७	४०९	४१८	४१४	४०५	५१२	२९७	३८३	२४१	२४६	५३२६

श्रोत : शिक्षा शाखा, मायागढी गाँउपालिका, २०८०

बिद्यार्थी संख्या तथा विद्यालयमा उपलब्ध सेवाहरु

गाउँपालिकाको शिक्षा शाखाको २०८० को तथ्यांक अनुसार प्रारम्भिक बाल विकास देखि विद्यालय तहमा अध्ययन गर्ने जम्मा छात्र छात्राको संख्या ५३२६ रहेको छ। जस मध्ये छात्राको संख्या २६११ भने छात्रको संख्या २७१५ रहेको छ। यो छात्रा तथा छात्रको संख्या विद्यार्थी शिक्षक अनुपात तथा विद्यालयमा हाल प्राप्त सेवा सुविधाहरुको विवरण तलको तालिका दिइएको छ।

तालिका नं. १.२३ : जम्मा विद्यार्थी संख्या र बिद्यालयहरुमा उपलब्ध सेवाहरु

क्र.सं.	बिबरण	इकाई	परिमाण
१	बिद्यालयमा छात्र छात्रा (प्रा.बालविकास देखि मा.वि. तहसम्म)	जम्मा विद्यार्थी संख्या	५३२६
		छात्रा संख्या	२६११
		छात्र संख्या	२७१५
	प्रारम्भिक बाल बिकास कक्षा	बालविकास तर्फ जम्मा	८६९
		छात्रा संख्या	३९२
		छात्र संख्या	४७७
२	शिक्षक बिद्यार्थी अनुपात आधारभूत तह	अनुपात	१८:१
३	बिद्यार्थी शिक्षक बिद्यार्थी अनुपात मा.वि.तह (९-१०)	अनुपात	१५:१
४	बिद्यार्थी शिक्षक बिद्यार्थी अनुपात मा.वि.तह (११-१२)	अनुपात	४१:१
५	आधारभूत तहको खानेपानी भएका बिद्यालयहरु	प्रतिशत	९१
६	पक्की शौचालय भएका बिद्यालयहरु	संख्या	३८
८	विद्युत सेवा उपलव्ध भएका बिद्यालयहरु	प्रतिशत	९६
९	बाल क्लब गठन भएका बिद्यालयहरु	संख्या	३८
११	अपाङ्गमैत्री पूर्वाधारहरु निर्माण भएका बिद्यालयहरु	संख्या	२४
१२	इन्टरनेट सेवा उपलब्ध बिद्यालयहरु	संख्या	४४
१३	बिज्ञान प्रयोगशाला भएका बिद्यालयहरु	संख्या	१७
१४	खेल मैदान भएका बिद्यालयहरु	संख्या	३३
१५	कम्प्युटर प्रयोगशाला भएका बिद्यालयहरु	संख्या	१७
१६	पुस्तकालय कक्ष व्यवस्था भएका बिद्यालयहरु	संख्या	२८
१७	प्राविधिक धारको विद्यालय	संख्या	१

श्रोत: शिक्षा शाखा, माथागढी गाउँपालिका २०८०

स्वास्थ्य

नेपालको संविधानले नागरिकलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क प्राप्त गर्ने मौलिक हकको व्यवस्था गरेको छ। स्वस्थ तथा उत्पादनशील मानव संसाधनको महत्वलाई दृष्टिगत गरी गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहूँचको लागि तीनै तहको सरकारहरुले स्वास्थ्य क्षेत्रलाई आफ्नो दायित्वको रुपमा लिई यस क्षेत्रमा लगानी गर्न आवश्यक छ। माथागढी गाउँपालिकामा विद्यमान स्वास्थ्य सेवाको बिभिन्न अवस्थालाई तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १.२४ : स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं	स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	कैफियत
१	अस्पताल (१५ शैया)	प्रस्तावित
२	**स्वास्थ्य चौकीहरु** १. चिदीपानी स्वास्थ्य चौकी, वडा नं १ २. रुप्से स्वास्थ्य चौकी, वडा नं २ ३. कसेनी स्वास्थ्य चौकी, वडा नं ३ ४. झडेवा स्वास्थ्य चौकी, वडा नं ४ ५. गोठादी स्वास्थ्य चौकी, वडा नं ६ ६. रहवास स्वास्थ्य चौकी, वडा नं ७ ७. बहादुरपुर स्वास्थ्य चौकी, वडा नं ८	
३	**सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई** १. हात्तिलुङ्ग सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं ५ २. धैरेनी सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं १ ३. सिकारकोट सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं.३ ४. देवगिर सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं ४ ५. भुटुके सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं.६ ६. मटेरी सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं.७ ७. ताकातुङ्ग सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, वडा नं.८	
४	नागरिक आरोग्य केन्द्र	
५	बर्थिङ सेन्टर संख्या - ७	
६	गाउँघर क्लिनिक संख्या - २१	
७	खोप केन्द्र संख्या - २२	
८	औषधी पसल संख्या -	
९	क्षय रोग उपचार केन्द्र संख्या - ८	

श्रोत: माथागढी गाउँपालिकाको स्वास्थ्य प्रोफाइल-२०८१

तालिका नं.१.२५ : स्वास्थ्य सेवाका लागि जनशक्ति विवरण

क.सं.	पदको नाम	जनशक्ति विवरण	
		स्वीकृत दरबन्दी	आपूर्ति अवस्था
१	डाक्टर	०	०
२	स्वास्थ्य अधिकृत/सिनियर अहेव/अहेव /हे.अ	२१	१८
३	सिनियर अ.न.मी/अ.न.मी	१४	११
४	ल्याव टेक्निसियन	०	पालिकाले राखेको १ जना पदपूर्ति बाँकी विज्ञापन भई प्रक्रियामा रहेको

तालिका नं.१.२६ : प्राथमिकता प्राप्त स्वास्थ्य सेवाहरुको केही सूचकहरुमा बिगत ३ बर्षहरुको तुलनात्मक अवस्था

सूचकहरु	आर्थिक बर्ष		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
खोप कार्यक्रमहरु			
बि.सि.जी कभरेज	६०	५८	३९
डि.पि.टी, हेपटाईटिस बि	६५	६७	७१
रुवेला कभरेज (९-११ महिना)	६७	६६	७१
रुवेला कभरेज (१२-२३ महिना)	८१	७३	७२
पोषण कार्यक्रम			
जन्मदा २.५ के.जी. भन्दा कम तौल भएका बालबालिकाको प्रतिशत	३	२	१
१८० दिन आइरन चक्की प्रयोग गर्ने गर्भवती महिलाको प्रतिशत	४९	५५	५७

भिटामिन ए प्रयोग गर्ने महिलाहरुको प्रतिशत	१००	१००	१००
शुरक्षित मातृत्व			
पहिलो पटक स्वास्थ्य संस्थामा जाँच गराउने गर्भवतीको प्रतिशत	५२	६२	५८
४ पटक सम्म स्वास्थ्य संस्थामा जाँच गराउने गर्भवतीको प्रतिशत	४९	५५	५७
स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउनेको प्रतिशत	१९	१७	२१
मातृ मृत्यु दर	०	०	०

श्रोत: माथागढी गाउँपालिका, स्वास्थ्य शाखा-२०८१

मृत्यु विवरण

राष्ट्रिय जनगणनाको समय भन्दा १२ महिना अघि कम्तिमा १ सदस्य मृत्यु भएको परिवारको संख्या १५७ रहेको छ। सो सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १.२७ : गणनाको समय भन्दा १२ महिना अघि कम्तिमा एक सदस्यको मृत्यु भएको परिवार

कमसेकम एक जना सदस्य मृत्यु भएको परिवार संख्या	मृत्यु संख्या		
	जम्मा	पुरुष	महिला
१५७	१५७	९०	६७

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

खानेपानी तथा सरसफाई

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार माथागढी गाउँपालिकामा ५४.९% परिवारलाई घर परिसर भित्रै पाइप धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता छ। यस पालिकाले अगाडी सारेको एक घर एक धाराको अवधारणा अनुसार झण्डै ३.०४% घरपरिवारलाई आगामी दिनमा शुद्ध खानेपानीको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिएको छ। खानेपानीको श्रोत अनुसारको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका नं. १.२८ : खानेपानीको श्रोत अनुसार परिवार संख्या

पानीको श्रोत	प्रतिशत
पाइप धारा (घर परिसर भित्र)	५४.९
पाइप धारा (घर परिसर बाहिर)	३९.२
ढाकिएको कुवा, इनार	२.६२
असुरक्षित कुवा, इनार	२.९१
श्रोतबाट सिधै पाइपमा ल्याइएको पानी	०.१३
जार बोत्तल	०.२२
अन्य	०.०२
जम्मा	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

शौचालय

यस गाउँपालिकामा बनेका शौचालयहरू मध्ये सेप्टिक टैंकीमा जोडिएका शौचालय बनाउने घरधुरीहरू ९०.५% रहेका छन् भने ०.८% घरपरिवारमा शौचालय व्यवस्थापन हुन नसकेको देखिएको छ। शौचालयको प्रकार अनुसारको अवस्था निम्न तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं.१.२९ : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारको आधारमा परिवार संख्या

शौचालयको किसिम	प्रतिशत
फ्लस् ट्वाइलेट	५.५
फ्लस् ट्वाइलेट (सेप्टिक टैंक)	९०.५
साधारण शौचालय	३
सार्वजनिक शौचालय	०.२
शौचालय नभएको	०.८
जम्मा	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

बालबालिका तथा बाल क्लबहरुको विवरण

संविधानले बालबालिकाको हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरी बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागीता जस्ता विषय समेटी सर्वाङ्गीण विकासको प्रत्याभूत गरेको छ । दीगो विकास लक्ष्यमा गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य, सुरक्षित हरित सार्वजनिक स्थलमा पहूँच, बालबालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद, शोषण, दुर्व्यव्यहार र हिंसाको अन्त्य गरी सशक्त गर्ने जस्ता परिमाणात्मक लक्ष्य किटान गरिएको छ ।

राट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार माथागढी गाउँपालिकामा १५ बर्ष मुनिका बालबालिका संख्या ५९१५ (२४.५९%) रहेको छ । वालबालिका, युवा, किशोर किशोरीहरुलाई राज्यको तर्फवाट आवश्यक सुरक्षा र संरक्षण प्रदान गर्नु आवश्यक छ । उनीहरुलाई अन्य नागरिक सरह समाजमा स्थापित गर्न र उनीहरुको शारीरिक, मानसिक एवं भावनात्मक विकासको लागि विशेष कार्यक्रम मार्फत सम्वोधन गर्नुपर्दछ । गाउँपालिकाबाट बालबालिकाहरुको शारीरिक, मानसिक तथा भावनात्मक विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुँदै आएको छ । बिद्यालय तहमा हाल ३८ वटा क्लवहरु गठन गरिएका छन् । समुदाय स्तरमा समेत विभिन्न बाल क्लबहरु गठन गरी उनीहरुको क्षमता विकासमा पालिकाले विशेष ध्यान दिन जरुरी छ ।

जेष्ठ नागरिक, एकल महिला तथा फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु

हाम्रो संविधानले राज्यबाट विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति हुने गरी जेष्ठ नागरिक, एकल महिला तथा फरक क्षमताका व्यक्तिहरुको हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्थित गरेको छ । यस अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता लगाएतका अन्य सेवाहरु सरकारबाट प्रदान हुँदै आएको छ । नागरिकहरुको जीवन सहज, सुरक्षित एवं सम्मानित बनाई सामाजिक न्याय प्रदान गर्ने काममा तीनै तहका सरकारको समन्वयात्मक भूमिका हुन्छ ।

आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा सामाजिक भत्ता पाउने जेष्ठ नागरिकहरु, अति विपन्न समुदायका जेष्ठ नागरिकहरु, एकल महिला, शारीरिक अशक्त, दलित बालबालिका समेतको विवरण निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.३० : आ.व.२०८०/०८१ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने व्यक्तिहरुको विवरण

क्र.सं	विवरण	पहिलो त्रैमासिक सम्म	
		कायम संख्या	वितरित रकम
१	अन्य जेष्ठ नागरिक	१७७२	२१०१६५३०
२	जेष्ठ नागरिक दलित	१३२	१०२४१००
३	जेष्ठ नागरिक एकल महिला	२७१	२१५९९२०
४	विधवा	४४०	३४८१९४०
५	पूर्ण अपाङ्गता	६२	७४२१४०
६	अति अशक्त अपाङ्गता	१६८	१०६८५९९
७	दलित बालबालिका	२१७	३३३५६२
८	लोपोन्मुख जाती	०	०
	जम्मा	**३०६२**	**२९८२६७९१**

श्रोत: माथागढी गाउँपालिका सामाजिक शाखा-२०८१

प्रमुख चाडपर्वहरू

यस गाउँपालिकाका मानिसहरू आफ्नो धर्म, संस्कृति र आस्था अनुसार विभिन्न खालका चाडपर्वहरु मनाउदछन् । यस्ता चाडपर्वहरुमा सबै समुदाय बीच आपसी सद्भाव र खुसी साटासाट गर्ने परम्परा पनि विद्यमान रहेको छ । यस पालिकामा रहेका हिन्दू धर्मावलम्बीहरुले मनाउने चाडपर्वहरुमा विशेषगरी दशैं, तिहार, माघे सङ्क्रान्ति, होली, श्रीपञ्चमी, शिवरात्रि, चैत्राष्टमी, रामनवमी, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, तीज, ऋषिपञ्चमी, कुशे औंसी आदि पर्वहरु मनाउने गर्दछन् ।

१.२.६ भौतिक पूर्वाधार

सडक सञ्जालको वर्तमान अवस्था

हाम्रो माथागढी हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान भन्ने पालिकाको मूल नारा रहेकोले सडक पूर्वाधार विकासलाई विकासको मुख्य आधार मानिएको छ । सबै वडा केन्द्रमा सडकको पहूँच पुगे पनि वडाको केन्द्र देखि गाउँपालिका केन्द्रसम्म सार्वजनिक यातायातको सुविधा भने छैन । यस गाउँपालिका भित्र बाहिरबाट आउने केही बस

र जीप सेवा बाहेक अन्य सार्वजनिक सवारी साधनहरु सञ्चालनमा छैनन् । वर्षातको समयमा ठाउँ-ठाउँमा हिलो र पहिरोको कारण सडक अवरुद्ध हुन जादा बाह्रै महिना सडक यातायात सुचारु हुन सक्ने स्थिति छैन ।

माथागढी गाउँपालिकाको १० वर्षे दीर्घकालिन गाउँ विकास गुरुयोजना (२०७८/०७९ देखि २०८८/०८९) मा तोकिए अनुसार दिगो विकासको लक्ष्य, उत्थानशील पूर्वाधारको निर्माण, समावेशी तथा औद्योगीकरणको प्रवर्द्धन र नवप्रवर्तनलाई प्रेरित गर्ने र सार्वजनिक पूँजी निर्माणमा सहयोगी पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइने कुरा उल्लेख छ। दिगो विकास लक्ष्यको परिमाणात्मक लक्ष्य अनुसार सन् २०३० सम्म सडक घनत्व १.५ किलोमिटर/प्रति वर्ग किलोमिटर पुऱ्याउनु पर्ने हुन्छ। उक्त लक्ष्य हासिल गर्न कृषि, पर्यटन, व्यापार केन्द्र जोडिने गरी सडक निर्माण गर्नुपर्नेछ।

स्थानीय जनतालाई यातायातको आवश्यकता विश्लेषण गर्नको लागि औषत रुपमा कुनै निश्चित स्थानमा बसोबास गर्ने मानिसलाई सडक यातायातसम्म पुग्नको लागि कति समय लाग्दछ भन्ने आधारमा मापन गरिन्छ। अर्थात वस्ती देखि सार्वजनिक सडक हेड पुग्न लाग्ने समय मुख्य सुचक हुन्छ।

हालको अवस्थामा माथागढी गाउँपालिका भित्रका मुख्य सडकहरु मद्ये आर्य भञ्ज्याङ-रामपुर सडक ७ कि.मी., झडेवा-गोठादी १ कि.मी. र बाँसटारी-झडेवा सडक १३ कि.मी,.अन्य ससाना सडकहरु ४ कि.मी गरी जम्मा २५ कि.मी.कालोपत्रे पक्की सडक छ । खैरेनी-झडेवा सडक, मोहनी-मान्के फेदी, देवगीर-देबीनगर, झडेवा रिङ रोड, बुढीकोट सडक र अन्य केही ठाउँमा गरी जम्मा ३८ कि.मी. साधारण ग्राभेल स्तरको सडक छ। बाँकी ३४४ कि.मी. सडक कच्ची अवस्था रहेको छ।

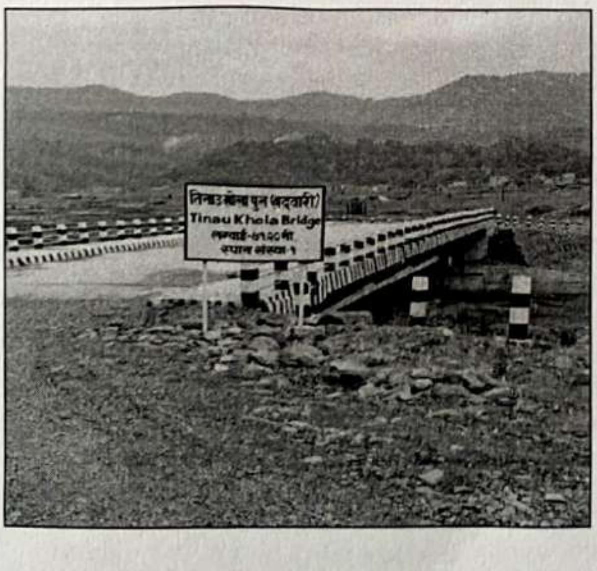

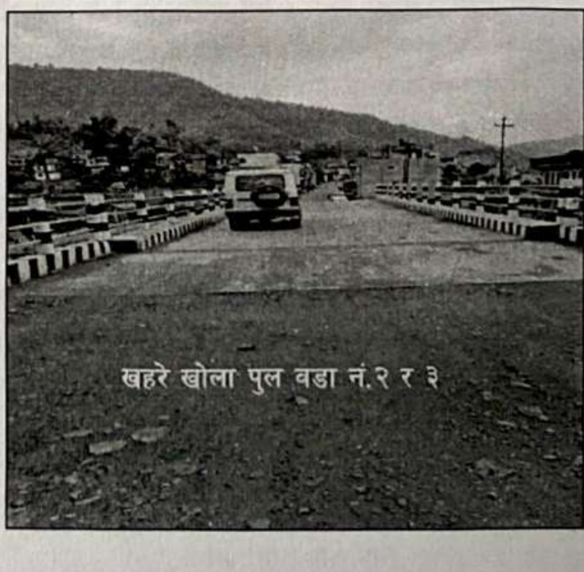

यस गाउँपालिका भित्र र गाउँपालिकासँग जोडिएका सार्वजनिक यातायातका रुटहरु तल उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १.३१ : सार्वजनिक यातायातका रुटहरु

यातायात	रुट	सेवा क्षेहरु
श्रीनगर यातायात	बुटवल-तानसेन-गोठादी	वडा नं.३, २, ४ र ६ को केही भाग
पश्चिमाञ्चल बस समिति	खहरे-फँदी-तानसेन-बुटवल	वडा नं.२ र १
जीप	गोठादी-तानसेन	वडा नं.६ र ४
बस	बुटवल-तानसेन-रहवास-मटेरी	वडा नं.६, ७ र ८
जीप	बुटवल-तानसेन-रहवास	वडा नं.६ र ७
जीप	बहादुरपुर-जल्पा-हुमिन-तानसेन	वडा नं.८ र १
बस	बहादुरपुर-मटेरी-सर्दी-दुम्कीबास	वडा नं.८ र ७
बस	ताकातुङ-मटेरी-रहवास-झडेवा-तानसेन-बुटवल	वडा नं.८, ७ र ६
बस	आर्यभञ्ज्याङ-रामपुर	वडा नं. १

सडक घनत्व :- जनसंख्याको आधारमा सडक घनत्व प्रमुख भएपनि माथागढी गाउँपालिकाको लागि भूगोगलका आधारमा सडक घनत्व लिइएको छ । जस अनुसार हाल सडकको कूल लम्बाई ४२७ किलोमिटरलाई आधार मान्दा सडक घनत्व १.८ किलोमिटर प्रति वर्गा किलोमिटर हुन आउँछ ।

सडक आयोजना विश्लेषणको लागि सन् २०३० सम्ममा सडक घनत्व १.५ किलोमिटर प्रति वर्ग किलोमिटर पुर्‍याउने लक्ष्य रहेकोमा उक्त परिमाणात्मक लक्ष्य प्राप्त भइसकेको अवस्थामा थप नयाँ सडक निर्माण गर्न आवश्यक देखिदैन । स्मरणीय कुरा यहाँ के छ भने अन्य ठाउँमा जस्तै माथागढी गाउँपालिकाको जनसंख्या घट्दै गएको (वस्तुगत विवरण २०७६ अनुसार साविकमा ३०५९३ जनसंख्या रहेकोमा हाल २४०५३ रहेको) देखिएकोले भिरालो ठाउँमा थप सडक निर्माण गर्नु भन्दा हाल निर्माण भइसकेका मुख्य सडकहरुलाई स्तरोन्नती गरी नियमित सार्वजनिक यातायात सञ्चालन गर्नु अति बाञ्छनीय छ ।

दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नको लागि सडक आयोजना छनौट गर्दा कृषि, उद्योगको सम्भावना, पालिका बाहिरका ठूला व्यापारिक केन्द्र, पर्यटन प्रवर्द्धन हुने र वस्ती बसाउनयोग्य स्थान जोड्ने सडक प्राथमिकतामा पर्दछन् । यस माथागढी गाउँपालिका भित्र खोलिएका सडकहरु उपरोक्त लक्ष्यसँग तादाम्यता रहने हालको अवस्था छ । यहाँका मुख्य सडकहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

१. **बाँसटारी, झडेवा, रहवास, दुम्किबास मोटर बाटो (दुई प्रदेश जोड्ने सडक)** : यो सडक तानसेन नगरपालिकाको बाँसटारीबाट शुरु भई माडीफाँटको किनार वडा नं.३ हुँदै वडा नं.२ को रुप्से, प्रसिद्ध स्थल देउगिर भएर वडा नं.४ को झडेवाफाँट (गाउँपालिकाको केन्द्र) आउने मुख्य पहुँच मार्ग हो । झडेवाबाट वडा नं.६ र ७ को रहवास हुँदै पूर्वी नवलपरासीको दुम्किबासमा यो सडक जोडिन्छ । यसको कूल लम्बाई ६४ किलोमिटर रहेकोमा बाँसटारी देखि १७ किलोमिटर र झडेवा बजारमा करीब १ किलोमिटर सहित जम्मा १८ किलोमिटर कालोपत्रे भई बाँकी ४५ किलोमिटर मध्ये केही ठाउँमा साधारण ग्राभेल स्तरमा भए पनि बाँकी सबै कच्ची स्तरको छ । प्राय २ लेनको यो सडक आयोजना गाउँपालिकाको गौरबको आयोजना हो । यो सडक पूर्ण रुपमा २ लेनमा परिणत गर्ने, विभिन्न ठाउँमा कल्भर्ट र टेवा पर्खाल निर्माण गर्दै कालोपत्रे स्तरमा स्तरोन्नती गर्न आवश्यक देखिन्छ । यो सडकले तानसेन सदरमुकाम सहित वडा नं.३, २ र ४ (गाउँपालिका केन्द्र), ६ र ७ को धेरै जसो बस्तीहरुलाई जोड्दछ ।

२. **झडेवा, गोठादी, खैरेनी मोटर बाटो (दुई जिल्ला जोड्ने)** : यो सडक माथागढी गाउँपालिकालाई तराईसँग जोड्ने छोटो दूरीको मुख्य सडक हो । यसलाई औद्योगीक सडकको रुपमा पनि लिइन्छ । सिमेण्ट उद्योगको लागि चुन ढुङ्गा ढुवानी गर्न प्रयोग हुने यो सडक प्राय २ लेनको छ र बाह्रै महिना टिप्पर आवत जावतको लागि सामान्य ग्राभेल बिच्छ्याएको छ । यो सडकको लम्बाई करीब २४ किलोमिटर मध्ये १७ कि.मी माथागढी गाउँपालिका भित्र पर्दछ । त्यस मध्ये माथागढी गाउँपालिका भित्र झडेवा, गोठादी, खैरेनी मोटर बाटोले वडा नं.६ को जगात (गोठादी) तथा वडा नं.५ को वडा केन्द्र हात्तिलुङलाई जोड्दछ । यस सडकमा प्राय टिप्परको आवत जावत बढी हुँदा सुरक्षाका कारण केही भाडाका जीपहरु बाहेक अन्य सार्वजनिक सवारी साधन सञ्चालनमा छैनन् ।

३. **झडेवा, केरौली, बहादुरपुर मोटरबाटो** : माथागढी गाउँपालिकाको सबैभन्दा पूर्वको वडा बहादुरपुर जोड्ने यो सडक केरौली वस्तीलाई जोड्दै बहादुरपुरसम्म २० किलोमिटर छ । वडा नं ८ को केन्द्र बहादुरपुरलाई जिल्ला सदरमुकाम र सिद्धार्थ राजमार्गसँग जोड्ने सडक पूर्व खोलाको जल्पा भएर आर्य भन्ज्याङ्ग जोडिए पनि पालिका सदरमुकाम जोड्ने यो सडक महत्वपूर्ण छ । बहादुरपुर वस्ती, रहवास हुँदै दुम्कीबास (पूर्वी नवलपरासी) को तराई खण्डमा पनि जोडिन्छ । त्यसको लागि रहवास, बहादुरपुर लिंक सडकलाई स्तरोन्नती गर्न जरुरी छ ।

४. **झडेवा, जगात, बसेनी, दमार, झुम्सा मोटर बाटो (३० कि.मी)** : माथागढी गाउँपालिकाको ५ नं. वडाका गाउँवस्तीलाई जोड्ने यो सडक झडेवा, जगात खैरेनी सडकको हात्तिलुङ (झडेवा देखी १० कि.मीको दुरीमा) नजिकबाट झुम्सा खोलाको किनार हुँदै सिद्धार्थ राजमार्गको झुम्सा (तिनाउ गाउँपालिका) मा जोडिन्छ । माथागढी गाउँपालिका भित्र जम्मा १८ किलोमिटर रहेको यो सडक वडा नं.५ को सबै गाउँवस्तीको निकै महत्वपूर्ण छ । सामान्य ग्राभेल अवस्थामा रहेको यो सडकमा चुन ढुङ्गा ढुवानी गर्ने टिपर र केही निजी सवारी साधन बाहेक सार्वजनिक यातायातको सुविधा छैन । सिद्धार्थ राजमार्गको झुम्सा बुटवलसँग जोडिने भएकोले व्यापारिक दृष्टिकोणले आर्थिक समृद्धिको लागि यसमा पारबहान सुबिधा सहित सडक स्तरोन्नती गर्न महत्वपूर्ण छ ।

५. **माथागढी मन्दिर जाने सडक (७ कि.मी)** : खैरेनी-जगात सडकको ओखलढुङ्गबाट छुट्टिएर यो सडक गाउँपालिकाको गौरवको आयोजना **"माथागढी मन्दिर तथा किल्ला संरक्षण आयोजना"** पुग्ने पहुँच मार्ग भएको र साँस्कृतिक र पर्यटकीय मार्गको रुपमा विकास गर्न महत्वपूर्ण छ । हाल कच्ची अवस्थामा रहेको यो सडकलाई आगामी ३ वर्ष भित्र कम्तिमा ग्राभेल स्तरमा स्तरोन्नती गर्न जरुरी छ ।

६. **अगाहा खोला-चिदीपानी-फँदी-सडक (१२ कि.मी)** : वडा नं.१ को वस्तीहरुलाई जोड्ने यो सडक सिद्धार्थ राजमार्गको बाँसटारी देखि अगाहा खोलासम्म वैकल्पिक सहायक मार्गको रुपमा विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । माडीफाँटबाट भएर जाने भएकोले यस सडकले कृषि उत्पादनलाई ओसार पसार गर्न सघाउँछ ।

७. **देवगिर-देविनगर मोटर बाटो (४ कि.मी)** : दुई गाउँपालिकालाई जोड्ने यो सडक देवगिर डाँडाँ देखि पूर्व खोलाको देविनगर डाँडाँसम्मका वस्तीहरुलाई सेवा प्रदान गर्दछ । बाँसटारी-झडेवा सडक खण्डबाट आय भन्ज्याङ-रामपुर सडकमा जोडिने भएकोले यो सडक रणनैतिक हिसाबले पनि महत्व छ । आगामी ३ बर्ष भित्र यो सडकलाई कालो पत्रे स्तरमा बिकास गर्ने गाउँपालिकाको लक्ष रहेको छ ।

८. **सराई-अघनी-बिस्कुडाँडाँ हुनै सिलङ्गी जाने मोटर बाटो (८ कि.मी)**: माथागढी गाउँपालिकाको वडा नं.३ सराई देखि अघनी र विस्कुनडाँडाँ जोड्ने यो सडकले वडा नं.३ को दक्षिण तर्फका वस्तीहरु जोड्न महत्वपूर्ण ृडक हो । यो सडकको स्तारोन्नती भएपछि यस क्षेत्रका मानिसहरुको आर्थिक विकासमा टेवा पुग्दछ ।

९. **जगात-सुनवल मोटर बाटो** : यो सडक गोठादीको जगातबाट दक्षिण पूर्व तर्फ भएर वडा नं.६ को धेरै वस्तीहरुलाई जोड्दै पश्चिम नवलपरासीको सुनवलमा जोडिन्छ । करीब २० किलोमिटरको यो सडक हाल कच्ची अवस्थामा रहेको र स्तरोन्नती भई कालोपत्रे अवस्था गएपछि भविष्यमा महेशपुर भन्सारसम्म पुग्न सहज हुने देखिन्छ । यस कारण यो सडकलाई व्यापारिक रणनैतिक सडकको रुपमा लिन सकिन्छ ।

माथागढी गाउँपालिकाका अन्य गाउँवस्तीहरु जोड्ने महत्वपूर्ण सडकहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

१. बिरौटा-धैरेनी-रुमालडाँडाँ-दिहादीधाम सडक वडा नं.१ (१० कि.मी.)
२. दोहारा-रुप्से सडक वडा नं.२ (७ कि.मी)
३. सराई-वडा कार्यालय पहुँच मार्ग वडा नं.३ (१ कि.मी.)
४. माडी चक्रपथ वडा नं.१ (२८ कि.मी. मध्ये ४ कि.मी. मात्र)
५. झडेवा-देविनगर मोटर बाटो वडा नं. ४ (७ कि.मी.)
६. झडेवा रिङ्गरोड वडा नं.४ (४ कि.मी.)
७. ओखलढुङ्गा-ज्यामिरे-चरङ्गे वडा नं.७ (१० कि.मी.)
८. भाङकोल्टा-दह-किरिक भञ्ज्याङ मोटर बाटो वडा नं.५,६,७ (८ कि.मी.)
९. ठाडे-किरिक भञ्ज्याङ वडा नं.७ (७ कि.मी.)
१०. टिमुरधारा-मौलाथर वडा नं.७ (४कि.मी.)
११. जल्पा-बहादुरपुर-ताकातुङ मोटर बाटो वडा नं. ८ (१५ कि.मी.)

माथागढी गाउँपालिका भित्र पर्ने गाउँपालिका स्तरीय सडकहरु, वडा स्तरीय सडकहरु ती सडकको लम्बाई र वडागत विवरण अनुसूचीको तालिका (योजना बैंक) मा उल्लेख गरिएको छ ।

पालिकामा निर्माण भइसकेका र निर्माणाधीन पक्की पुलहरुको विवरण

१. निर्माण सम्पन्न भइसकेका पुलहरु

- गोतामेघाट पक्की पुल (१५ मीटर)
- बदवारी (तिनाउ खोला पक्की पुल)
- झडेवा खोला पक्की पुल (कल्भट)
- सुख्खर खोला (खहरे)
- बुढीकोट खोला पुल वडा नं. १
- अरुण खोला पुल वडा नं. ७ र ८ (४० मीटर)

२. निर्माण गर्नुपर्ने पक्की पुलहरु

- कसेनी खोला पुल (५ करोड)
- आनन्दनगर, डल्लेरह, फापरवारी, हर्नेटार वडा नं. ४
- नयाँवस्ती, नयाँगाउँ जोड्ने बधवारी पुल वडा नं. २
- बोक्सादी खोला, कर्ल्भट वडा नं. २
- दाउनघाट मोटरेबल पुल वडा नं. ५
- सुर्कावास मोटरेबल पुल वडा नं. ५
- झिन्टुङघाट पुल वडा नं. ५
- दोहरा, छेदुवा पक्की पुल (तिनाउ खोला) वडा नं. १ र २
- जगात, पुक्टुङ्ग पक्की पुल वडा नं. ६
- सोताघाट पक्की पुल वडा नं. ६
- बसेनी खोला पक्की पुल वडा नं. ७

यस गाउँपालिकामा निर्माण गर्नुपर्ने झोलुङ्गे तथा ट्रस पुलहरु निम्नानुसार छन् ।

- धैरेनी, खानीछाप झोलुङ्गे पुल (डि.पि.आर. भएको, पाल्पाको सबैभन्दा अग्लो पुल)
- अगाहा खोला ट्रस पुल वडा नं. १

विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा

इन्धन उपयोग विवरण

यस गाउँपालिकाका ७२.३५% परिवारले खाना पकाउने इन्धनको रुपमा दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको अवस्था छ । खाना पकाउने इन्धन प्रयोगको श्रोतको आधारमा परिवारको विवरण निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १.३२ : खाना पकाउने इन्धनको आधारमा परिवार संख्या

खाना पकाउने इन्धनको श्रोत	परिवार संख्या	प्रतिशत
काठ दाउरा	४२१२	७२.३५
एल.पी. ग्यास	१५२३	२६.२
विद्युत	१३	०.२
गोबर गुइठा	४	०.०५
वायोग्यास	६५	१.१
मट्टीतेल	६	०.१
अन्य	०	०.००
जम्मा	५८२३	१००

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

विद्युत सेवा

जलविद्युत राष्ट्रको पूर्वाधार विकासको महत्वपूर्ण आधार मानिएको छ । माथागढी गाउँपालिकामा प्रयोग भएको प्रकाश उर्जामा सबैभन्दा धेरै विद्युत उर्जा र त्यसपछि सोलार उर्जा प्रयोग भएको अवस्था छ । राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार ९३.३८% परिवार विद्युतको पहूँचमा पुगेको अवस्था छ । अझैपनि केही घरपरिवार विद्युत पहूँचबाट बाहिर छन् । बत्ती बाल्न प्रयोग गर्ने इन्धनका श्रोतहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.३३ : बत्ती बाल्न प्रयोग गर्ने इन्धन अनुसार परिवार संख्या (प्रतिशतमा)

बत्ती बाल्न प्रयोग गर्ने इन्धनको श्रोत	परिवार संख्या	प्रतिशत
विद्युत	५४३२	९३.३८
सोलार	३५८	६.१
मट्टीतेल	१९	०.३
वायोग्यास	१	०.०२
अन्य	१३	०.२
जम्मा	**५८२३**	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

झुम्सा खोला जल विद्युत आयोजना

भवन तथा आवास

घरको छानाको अवस्था

माथागढी गाउँपालिकामा ७१.९% घर परिवार जस्ता पाताले छाएको घरमा बस्दछन् भने अझै पनि १.८% परिवारहरु खरले छाएको छाना मुनि बस्ने गरेको देखिन्छ । घरको छानाको आधारमा परिवारहरुको विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १.३४ : घरको छानाको आधारमा परिवार संख्या

घरको छानाको प्रकार	परिवार संख्या	प्रतिशत
जस्ता पाताले छाएको	४१८८	७१.९
आर.सि.सि.ढलान छत	१५००	२५.८
खर/फुसले छाएको	१०२	१.८
टायलले छाएको	५	०.१
ढुङ्गा/स्लेटले छाएको	२२	०.४
काठको फ्लयाकले छाएको	५	०.१
माटोको छाना	०	०
अन्य	१	०.०३
जम्मा	**५८२३**	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

घरको जग बनोटको अवस्था

यस पालिकाका ६८.१% परिवारहरु माटोको जोडाई (इट्टा/ढुङ्गा) बाट बनाइएको जगको घरमा बस्दछन्। घरको जगको बनोट अनुसारको परिवार संख्या तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका नं. १.३५ : घरको जग बनोटको अवस्था अनुसार परिवार संख्या

घरको जगको प्रकार	परिवार संख्या	प्रतिशत
माटोको जोडाई (इट्टा/ढुङ्गा) भएको	३९६५	६८.१
सिमेण्टको जोडाई (इट्टा/ढुङ्गा) भएको	१०७८	१८.४
ढलान पिलर सहितको	६०३	१०.४
काठको पिलर	१६८	२.९
अन्य	९	०.२
जम्मा	**५८२३**	**१००**

श्रोत : राष्ट्रिय जनगणना-२०७८

१.२.७ वन तथा वातावरण

वन क्षेत्रको अवस्था

माथागढी गाउँपालिकाको अधिकांश क्षेत्र वनजंगलले ढाकिएको छ। यस गाउँपालिकामा ७५ भन्दा बढी संख्यामा सामुदायिक वन क्षेत्रहरु रहेका छन्। त्यसैगरी कबुलियती वन तथा निजी वनका साथै घाँसे मैदान, चउर क्षेत्रहरु पनि उल्लेख्य रहेको पाइन्छ।

जलाधर क्षेत्र

यो गाउँपालिका भएर बग्ने मुख्य खोलाहरुमा तिनाउ खोला, बाहखोक खोला, अर्जुने खोला, अगाहा खोला, बिहादी खोला, खहरे खोला, दोन्द्रो खोला, कैरौली खोला, देउराली खोला, झडेवा खोला, झुम्सा खोला, नात खोला गैरा, मनसेवा खहरे खोला, अरुण खोला, वेसी खोला ढाठे खोला, साँध खोला, झुल्के खोला, किहु खोला आदि रहेका छन्। यी खोलाहरु बाह्रै महिना अटुट रुपमा बगिरहने हुँदा यीनको उपयोगिता पनि महत्वपूर्ण छ। यसका साथै केही सार्वजनिक पोखरीहरु, विभिन्न सीमसार क्षेत्र र पानीका मूलहरु पनि यस पालिकामा विद्यमान रहेका छन्। विभिन्न उपयोगिता, जैविक विविधता संरक्षण र वातावरण सन्तुलनमा यी श्रोतहरुको ठूलो योगदान रहेको छ। चुरेशिवालिक र माहाभारत श्रृंखलाको दक्षिणवर्ती क्षेत्रमा अवस्थित यो पालिकामा खोला नालाहरु अबिरल रुपमा बगिरहने र यी खोला नालाको जलाधार क्षेत्र पनि यीनै पहाडी धरातल र वेसीहरु रहेको देख्न सकिन्छ।

नदी, खोला तथा तालतलैया

यस पालिकामा रहेका नदी, खोला तथा तालतलैयाको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ।

तालिका नं. १.३६ : नदी, खोला तथा तालतलैया

क्र.सं.	नदी, खोलाको नाम	क्र.सं.	नदी, खोला, ताल तथा सीमसार क्षेत्र
१	पुग्दी खोला	१८	भालु खोला
२	झडेवा खोला	१९	धनवादी खोला
३	खापुक खोला	२०	बहुला खोला
४	मरमरा खोला	२१	छिस खोला
५	पास्दी खोला	२२	अर्जुने खोला
६	तिनाउ खोला	२३	करङ्कटुवा खोला
७	अरुण खोला	२४	बाहखोक खोला
८	रहवास खोला	२५	विहादी खोला
९	खरर्तुङ खोला	२६	खहरे खोला
१०	काफल खोला	२७	कैरौली खोला
११	देउराली खोला	२८	नात खोला गैर
१२	गडिया खोला	२९	मन्सेवा खहरे खोला
१३	झुम्सा खोला	३०	वेसी खोला
१४	दमार खोला	३१	साँध खोला
१५	दोन्द्रे खोला	३२	भुल्के खोला

१६	मुस्लाङ्ग खोला	३३	किहु खोला आदी रहेका छन् ।
१७	अगाहा खोला		

श्रोत : *SIRACS Survey-2081*

जैविक विविधता

माथागढी गाउँपालिकाको ५८.१४% भू-भाग वन जंगल र ८.८५% भू-भाग झाडी तथा घाँसे मैदानले ढाकेको क्षेत्र हुनाले यहाँ विविध प्रजातीका जनावर, चराचुरुङ्गी तथा वनस्पतीहरु पाइन्छन् । त्यसैले यो पालिका जैविक विविधताको धनी छ । यहाँ मृग, चितुवा, स्याल, वदेल, भालु, लंगुर, बाँदर आदि जस्ता जंगली जनावरहरुका साथै डाँफे सहितका विभिन्न प्रजातीका चराचुरुङ्गीहरु पाइन्छन्, जसमध्ये केही लोपोन्मुख चराचुरुङ्गी समेतको वासास्थान यहाँ रहेको छ । यस गाउँपालिकामा उष्ण देखि समशीतोष्ण क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तु तथा वनस्पतीहरु रहेका छन् । यहाँ पाइने वनस्पती प्रजातीहरुमा नीम, साल, सल्ला, लालीगुराँस, कर्म, कटुस, सिमल, चिउरी आदी रहेका छन् । असुरो, हर्रोबर्रो, पाती, पाखनवेद, चिराइतो, दालचिनी, काउलो, सिकारी लहरो, अमला जस्ता जडिबुटीहरु पनि यस पालिकामा पाइन्छन् ।

विपद् व्यवस्थापन

यस पालिकामा भूकम्प, चट्याङ, बाढी-पहिरो, डढेलो तथा आगलागी, सुख्खा खडेरी, हावाहुरी, भूक्षय, सडक दुर्घटना, समय-समयमा देखापर्ने विभिन्न प्रकृतिका महामारी जस्ता प्रकोपहरु विपतको रुपमा रहेका छन् । विपद् व्यवस्थापनका लागि पालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ । त्यसैगरी विपद् प्रतिकार्य योजना निर्माण सहित विपद् व्यवस्थापन कोष बनेको छ । विपद् व्यवस्थापनका लागि पूर्व तयारी, उद्धार तथा राहत, पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण जस्ता कार्यहरुमा विशेष ध्यान दिन जरुरी छ । यसका लागि विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्ययोजना सहित अघि बढ्न आवश्यक देखिएको छ । पहाडी भू-धरातलीय स्वरुप र भिराला पाखा पखेराहरुको कारणबाट यो पालिका बाढी, पहिरोको जोखिममा रहेको छ । पालिकाको वस्तुस्थिति विवरणमा विभिन्न विपद्का घटनाहरुबाट भएको क्षति विवरण प्रष्ट रुपमा उल्लेख छैन । विपद् न्यूनीकरणका लागि विपद् व्यवस्थापन योजना र प्रतिकार्य योजना सहित तयारी अवस्थामा रहन जरुरी छ ।

१.२.८ संस्थागत व्यवस्था

ऐन, नियम, निर्देशिका र कार्यविधी निर्माणको अवस्था

संबैधानिक एंव कानूनी अधिकारको सफल कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिकामा उपलब्ध श्रोत तथा साधनको अधिकतम परिचालन गरी दक्ष तथा क्षमतावान जनशक्ति मार्फत सहज सेवा प्रवाहको माध्यमबाट स्थानीय जनतालाई सुशासनको प्रत्याभुती दिलाउनु स्थानीय सरकारको प्रमुख दायित्व हुन आउछ । गाउँपालिकाबाट हुने सेवा प्रवाहको प्रभावकारीता र गुणस्तरीयताको प्रतिबिम्ब प्रत्यक्ष सेवा प्रवाहमा संलग्न पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको कार्यदक्षता तथा कार्यशैलीमा देखिने गर्दछ ।

स्थानीय सरकारहरुको एकल अधिकार क्षेत्र अन्तरगतका बिषयहरुमा आवश्यकता अनुसार आफ्नै ऐन, नियम तथा कार्यबिधिहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न सक्ने संबैधानिक ब्यवस्था अनुसार माथागढी गाउँपालिकाले स्थानीय स्तरमा कानूनहरु निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको अवस्था छ । गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई गुणस्तरिय तथा सहज बनाउन आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधी, योजना आदि राम्रो भए पनि त्यसको कार्यान्वयन पक्ष राम्रो भएन भने लक्ष अनुसारको नतिजा प्राप्ति हुन सक्दैन भन्ने कुरालाई मनन् गरेर अघि बढ्नु पर्दछ ।

बिभिन्न समितिहरुको गठन तथा परिचालनको अवस्था

माथागढी गाउँपालिकाले नेपालको संबिधान २०७२ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा व्यवस्था भए बमोजिम बिभिन्न समितिहरु गठन गरी परिचालन गरेको अवस्था छ । हाल गाउँ कार्यपालिका अन्तर्गत तपशिल बमोजिमका समितिहरु कृयाशील रहेको अवस्था छ ।

- न्यायिक समिति
- राजश्व परामर्श समिति
- श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति
- बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति
- लेखा समिति

- बिधायन समिति
- सुशासन समिति

त्यसै गरी गाउँ कार्यपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन प्रकृयालाई व्यवस्थित तथा सरल गर्नको लागि तपशिल अनुसारका बिषयगत समितिहरु गठन गरि परिचालन गरेको अवस्था छ ।

- आर्थिक बिकास समिति
- सामाजिक बिकास समिति
- पूर्वाधार बिकास समिति
- वातावरण र बिपद व्यवस्थापन समिति
- संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति

कार्यालयको स्वीकृत दरवन्दी तथा पदपूर्तिको अवस्था

स्थानीय सरकारहरुले संबैधानिक एवं कानूनी अधिकारको कार्यान्वयनका लागि आवश्यकता अनुसारको जनशक्ति व्यवस्था गर्नुपर्दछ । यसै सन्दर्भमा स्थानीय विकास तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी नयाँ अवधारणा, सोँच, अभ्यास तथा स्थानीय तहको अधिकार तथा जिम्मेवारीमा वढोत्तरी र नीति नियममा समेत परिमार्जन भइरहेको अवस्थामा स्थानीय सरकार सन्चालन ऐनको दफा ८३ बमोजिम गाउँपालिकाको आफ्नो कार्यबोझ, राजश्व क्षमता, खर्चको आकार, स्थानीय आवश्यकता र विशिष्टता समेतलाई ध्यानमा राखी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा विषयगत शाखा तथा इकाईहरु रहेको संगठन संरचना कायम गर्ने र उक्त संगठन संरचनामा हरेक वडाको संगठन संरचना समेत समावेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । माथागढी गाउँपालिकाले संघियता कार्यान्वयन गर्ने समयमा नेपाल सरकार बाट स्वीकृत साँगठनिक संरचनालाई नै आधार मानी हाल कार्य संचालन गरिरहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा साँगठानिक संरचनाको अध्ययन गरी नयाँ साँगठनिक संचरना स्वीकृत गरेको छ ।

संस्थागत क्षमता स्व-मूल्यांकनको अवस्था

आ.व २०७८/७९ तथा २०७९/८० को स्थानीय सरकार संस्थागत स्वमूल्याङ्कनको नतिजामा माथागढी गाउँपालिकाले क्रमस ५८.२५% र ७५.०% अंक प्राप्त गरेको छ । उक्त मूल्याङ्कनमा मुख्यतया शासकीय प्रवन्ध, संगठन तथा प्रशासन, बजेट तथा योजना तर्जुमा, वित्तीय तथा आर्थिक व्यवस्थापन, भौतिक पुर्वाधार, सेवा प्रवाह लगायत अन्तर सम्बन्धित विषयहरु समावेश गरिएको छ । प्राप्त नतिजालाई आधार लिदा गाउँपालिकाले आ.व २०७८/७९ को तुलनामा आ.व २०७९/८० मा १६.७५% अंक बढी ल्याएको छ । स्वमूल्याङ्कनको नतिजामा अति राम्रो अंक प्राप्त गरेता पनि आगामी दिनहरुमा आफ्नो कार्य क्षमतामा अझै सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । बार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह, सामाजिक समाबेशिकरण, भौतिक पूर्वाधार तथा वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन जस्ता क्षेत्रमा अझै व्यापक सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । लेखाजोखा तथा विश्लेषणवाट आएको नतिजा तलको तालिका तथा माकुरे जालोमा देखाइएको छ ।

तालिका नं. १.३७ : संस्थागत क्षमता स्व-मूल्यांकन (०७७/०७८ तथा ०७८/०७९) विवरण

क्र.स	बिषयगत क्षेत्रहरु	सूचकको अङ्कभार	प्राप्त अङ्क		कैफियत
			०७८/०७९	०७९/०८०	
१	शासकीय प्रवन्ध	९.००	७.७५	७.५०	
२	संगठन तथा प्रशासन	८.००	४.५०	६.००	
३	बार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	११.००	८.००	१०.००	
४	बित्तीय तथा आर्थिक व्यवस्थापन	११.००	८.५०	९.२५	
५	सेवा प्रवाह	१६.००	९.५०	१२.७५	
६	न्यायिक कार्य सम्पादन	७.००	४.००	४.००	
७	भौतिक पूर्वाधार	१३.००	७.५०	९.५०	
८	सामाजिक समावेशीकरण	१०.००	३.००	८.५०	
९	वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन	९.००	३.५०	५.५०	
१०	सहकार्य र समन्वय	६.००	२.००	२.००	
जम्मा		१००.००	५८.२५	७५.००	

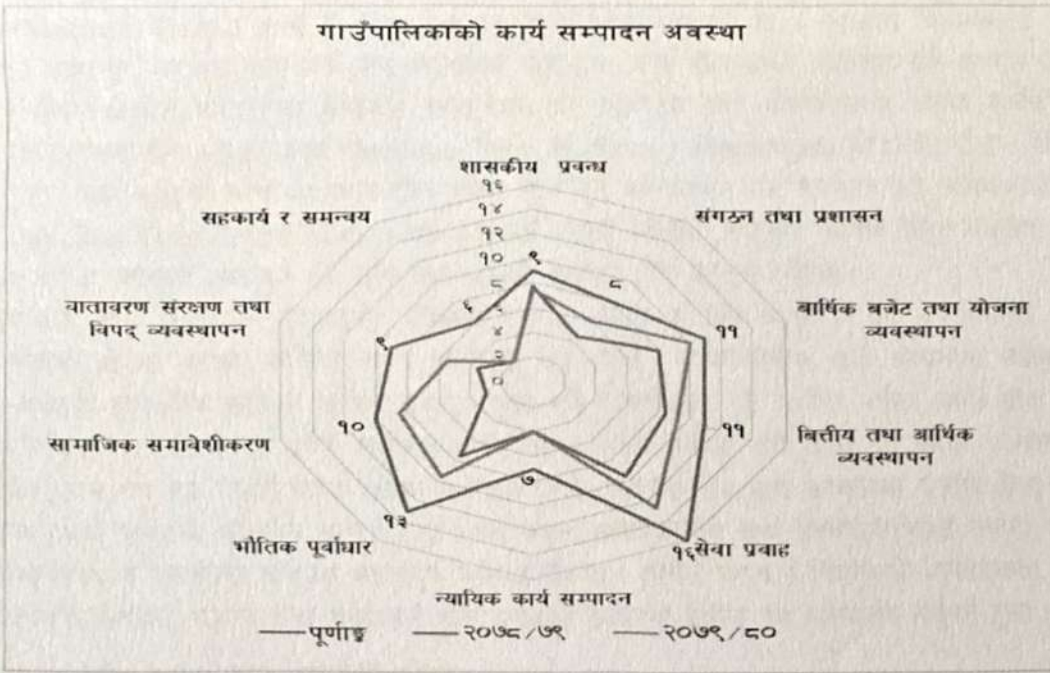

चित्र नं. १.२ : संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनको लेखाजोखाबाट प्राप्त नतिजा माकुरेजालोमा

सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

यस पालिकामा विभिन्न प्रहरी इकाईहरुबाट सर्वसाधारण जनतालाई आवश्यक सुरक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। समाजमा शान्ति सु-व्यवस्था कायम राख्न र विभिन्न अपराधिक गतिविधिहरु नियन्त्रण गर्न स्थानीय निर्वाचित प्रतिनिधिहरुसँग आवश्यक समन्वय गरी आवश्यक सुरक्षा सेवा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा पालिकाको वडा नं. ६ जगातमा रहेको माथा प्रहरी चौकीबाट वडा नं. ४ को केही भाग र वडा नं. ५, ६, ७, ८ मा सेवा प्रवाह भइरहेको छ । वडा नं.३ को सराईमा रहेको अस्थायी प्रहरी चौकीबाट वडा नं. १ को दक्षिणी भाग, वडा नं. २ र ३ पूरै तथा वडा नं. ४ को केही भागमा सेवा प्रवाह भइरहेको छ। त्यसैगरी आर्य भञ्याङ्ग प्रहरी चौकीबाट वडा नं. १ को बाँकी भागमा सेवा प्रवाह हुँदै आइरहेको छ।

पालिका समृद्धिको आधार

माथागढी गाउँपालिकाको भू-बनोट, विविधतायुक्त प्रकृति तथा संस्कृति, प्राकृतिक श्रोत र साधन, उर्वर कृषि भूमि, प्राकृतिक सौन्दर्यता तथा जैविक विविधता, विभिन्न सम्पदाहरुको व्यवसायिक उत्पादनको सम्भाव्यता, क्रियाशील जनशक्ति, निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको राजनैतिक अठोट र इच्छाशक्ति, संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बीचको विकास प्रतिको आपसी तादाम्यता र सहयोग जस्ता पक्षहरु यस पालिकाको आर्थिक समृद्धिको आधारको रुपमा रहेका छन्। यी आधार र अवसरहरुको कुशल परिचालनबाट मात्र यो पालिका समृद्धि तर्फ अघि बढ्न सक्ने देखिएको छ। **"हाम्रो माथागढी, हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान"** भन्ने दीर्घकालीन सोंच लिएको यस पालिकाले समृद्धिका लागि आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार तर्फ जोड दिनुपर्दछ। गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन यस पालिकाको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। प्रस्तुत सोंचलाई परिलक्षित गरी यस योजनमा विषय क्षेत्रगत कार्यक्रमहरु तय गरिएका छन्।

१.३ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा

सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक औजारको रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचनाले उपलब्ध सीमित स्रोत-साधनको वस्तुनिष्ठ आकलन गर्ने र यसलाई योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधिको लागि बाँडफाँड गर्ने गर्दछ। यस संरचनामा मुख्यत: समष्टिगत आर्थिक खाका, नतिजा खाका र बजेट खाका गरी तीन वटा अवयवहरु समावेश गरिएका छन्।

मध्यमकालीन खर्च संरचनामा चालु आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको उपलब्धिको आधारमा उत्पादन, रोजगारी, आय र लगानी लगायतका परिसूचक समावेश गरी समष्टिगत आर्थिक

खाका (Medium Term Fiscal Framework-MTFF) तयार गरिएको छ । स्थानीय सरकारलाई संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदान, आन्तरिक आय, आन्तरिक ऋण तथा अन्य स्रोत समेत आंकलन गरी क्षेत्रगत प्राथमिकता अनुरूप विषय क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रम तथा आयोजनागत रूपमा खर्चको अनुमान सहितको मध्यमकालीन बजेट खाका (Medium Term Budgetary Framework-MTBF) तयार गरिन्छ। यो खाका तयार गर्दा बजेटको कार्यान्वयनबाट तीन वर्षमा प्राप्त हुने प्रतिफलको पनि अनुमान गरी मध्यमकालीन नतिजा खाका (Medium Term Result Framework–MTRF) तयार गरिन्छ। स्थानीय आर्थिक खाका अनुसार समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत नतिजा प्राप्त हुने गरी स्रोत तथा खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिन्छ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाले सरकारसँग उपलब्ध सीमित साधन स्रोतको आँकलन गर्ने र त्यसलाई योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधिको लागि बाँडफाँड गर्ने गर्दछ । मध्यमकालीन खर्च संरचनामा पहिलो आर्थिक वर्षमा बजेटको वास्तविक स्रोत र खर्चको अनुमान हुन्छ भने त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षका लागि स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गरिन्छ। पहिलो वर्षको बजेट कार्यान्वयन भएपछि उपलब्धी समीक्षा गरी बाँकी दुई वर्षको प्रक्षेपित अनुमान परिमार्जन एवम् थप एक वर्षको बजेट प्रक्षेपण गरिन्छ। यसरी मध्यमकालीन खर्च संरचनामा चक्रीय हिसाबले प्रत्येक वर्ष तीन वर्षको बजेटको आकलन गर्नुपर्ने हुन्छ। यस प्रकार मध्यमकालीन खर्च संरचनाले बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई बढी यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ। त्यसैले यसलाई विकासको आवश्यकता, आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था, राजस्व तथा अनुदान र ऋण समेतका आधारमा प्रत्येक वर्ष परिमार्जन गर्नुपर्ने हुन्छ।

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको उद्देश्य

मध्यमकालीन खर्च संरचना माथागढी गाउँपालिकाको पहिलो प्रयास हो । यस संरचनाबाट गाउँपालिकाको समग्र विकासको प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरुमा लगानी, निरन्तरता र कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको माध्यमद्धारा दिगो विकास हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ। यस खर्च संरचनाले गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच **"हाम्रो माथागढी, हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान"** भन्ने अभियानले प्रदेश तथा राष्ट्रिय लक्ष्य र दीगो विकासका लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान पुऱ्याउने विश्वास लिइएको छ। यस मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई सरल र यथार्थपरक बनाउन विषय क्षेत्रगत उपलब्धिका आधारमा मध्यमकालीन लक्ष्य निर्धारण गरी सोही बमोजिम स्रोत तथा खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ। यसबाट गाउँपालिकालाई आगामी आर्थिक वर्षहरुको बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई बढी यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउन सहयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मुख्य उद्देश्य उपलब्ध स्रोत साधनलाई नीति, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच तालमेल गराई सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा वित्तीय अनुशासन कायम गर्नु हो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीबाट देहाय अनुसारको उद्देश्य हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ :

(क) नीति, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच तादाम्यता कायम गरी स्रोत-साधनको विनियोजनलाई उपलब्धिमूलक बनाउनु,

(ख) आयोजना तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गरी प्राथमिकता प्राप्त आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि स्रोतको सुनिश्चितता गर्नु,

(ग) गाउँपालिकामा उपलब्ध हुने मध्यम अवधिको आन्तरिक र बाह्य स्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट तर्जुमालाई ययार्थपरक बनाउनु,

(घ) सार्वजनिक खर्चलाई बढी प्रभावकारी र कुशल बनाई लक्षित प्रतिफल सुनिश्चित गर्नु।

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमाका आधारहरु

सार्वजनिक खर्च संरचना तर्जुमा गर्दा संविधानले व्यवस्था गरेका प्रावधानहरु एवं स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्रका आर्थिक, सामाजिक, वातावरणीय तथा राजनीतिक पक्षसँग सम्बन्धित विभिन्न नीति, ऐन, नियमको कार्यान्वयन तथा दीर्घकालीन गुरुयोजना, आवधिक योजना र विषय क्षेत्रगत योजना, नीति र दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने पक्षलाई ध्यान दिनु आवश्यक छ। सो बमोजिम यस मध्ममकालीन खर्च संरचना तयार गर्दा देहायमा उल्लेखित पक्षलाई आधार लिइएको छ :

- नेपालको संविधान
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको दिगो विकासका लक्ष्यको अवस्था र मार्गचित्र (२०१६-२०३०)
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६
- राष्ट्रिय दीर्घकालीन सोच, २१०० तथा पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना (२०७६/७७-२०८०/८१)
- सोह्रौं राष्ट्रिय योजनाको मस्यौदा
- लुम्बिनी प्रदेश सरकारको पहिलो आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/८१)
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार तथा गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम (आ.व.२०८०/८१ र २०८१/८२)
- गाउँपालिकाबाट उपलब्ध तथ्यांक तथा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को तथ्यांक

१.६ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा विधि तथा प्रक्रिया

राष्ट्रिय योजना आयोगबाट जारी स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ एवम् संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट परिमार्जित दिग्दर्शन, २०७८ मा समावेश अवधारणा, मार्गदर्शन तथा औजारहरु प्रयोग गरी यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरिएको छ । यस मध्यमकालीन खर्च संरचना देहाय बमोजिमको चरण तथा प्रक्रिया अबलम्बन गरी व्यवस्थित एवं सहभागितामूलक रुपमा तर्जुमा गरिएको छ। :

चरण - १: तयारी चरण

प्रक्रिया १: परामर्शदाताको नियुक्त तथा परिचालन

माथागढीगाउँपालिकाले तीन आर्थिक वर्षको लागि आवश्यकता अनुसार आबधिक योजनाका परिमाणत्मक सूचक एवं कार्यक्रमहरु परिमार्जन सहित मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न परामर्शदाता नियुक्त गरी परिचालन गरिएको छ। यस प्रक्रियामा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको समय सीमा, सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्य, गाउँपालिका र परामर्शदाताको जिम्मेवारी स्पष्ट गरिएको छ।

प्रक्रिया २: नीतिगत, कानूनी दस्तावेज तथा दिग्दर्शन एवं अन्य उपयोगी सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा समीक्षा

गाउँपालिकाकोमार्गनिर्देशनमा परामर्शदाताद्धारा स्थानीय तहको योजना, श्रोत प्रक्षेपण र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित नीति, कानून, दिग्दर्शन र कार्यविधि लगायतका सान्दर्भिक दस्तावेज संकलन एवं अध्ययन गरिएको छ । दस्तावेजहरुको अध्ययनबाट मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा व्यवस्था गरिएका महत्वपूर्ण तथा सान्दर्भिक व्यवस्था पहिचान तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

प्रक्रिया ३: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको ढाँचा, औजार र कार्ययोजना तर्जुमा

स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी सम्बन्धी दिग्दर्शनमा उल्लिखित विधि, औजार एवं कार्ययोजना सम्बन्धमा आवधिक योजनाको परिमाणत्मा सूचकहरुको परिमार्जन एवं कार्यक्रमहरुको परिमार्जनको समयमा बिस्तृत तथा ब्यापक आवश्यक छलफल गरिएको थियो । यस प्रारम्भिक छलफलका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी विधि तथा प्रक्रिया औजार र दस्तावेजको ढाँचाको प्रस्ताव तयार गरिएको थियो। साथै, बैठकमा आएका सुझाब तथा पृष्ठपोषणका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी कार्ययोजना तर्जुमा र परिमार्जन गरियो ।

चरण - २: लेखाजोखा चरण

प्रक्रिया ४: अभिमुखीकरण तथा प्रारम्भिक कार्यशालाको आयोजना

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, ढाँचा, प्रक्रिया, औजार र संस्थागत व्यवस्थाको सम्बन्धमा साझा बुझाइ कायम गर्ने उद्देश्यले २०८१ बैसाख २६ गतेमध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा बारे अभिमूखीकरण तथा प्रारम्भिक कार्यशालाको आयोजना गरियो । सो कार्यशालामा गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारी तथा कार्यालयका कर्मचारीहरुको सहभागिता रहेको थियो । कार्यशालामा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, विधि तथा प्रक्रिया र यस सम्बन्धमा स्पष्टता तथा बुझाईमा एकरुपता कायम गरियो । सोही कार्यशालाबाट मध्यमकालीन खर्च संरचनासम्बन्धमा बिभिन्न समितिहरु तथा विषयगत शाखाको जिम्मेबारी तथा भूमिका समेत स्पष्ट गरिएको थियो ।

प्रक्रिया ५: विषयगत समिति तथा शाखासँग परामर्शको आयोजना

चालु आवधिक योजना, वार्षिक कार्यक्रमको उपलब्धि समीक्षाका लागि विषयगत समिति/इकाईसँग परामर्श तथा छलफल गरिएको थियो । यस परामर्शबाट प्रमुख उपलब्धि, चालु, वहुवर्षिय अध्ययन तथा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदनभई लागत यकिन भएका, संभाव्यता अध्ययन र विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार लागत यकिन भएका

आयोजना तथा कार्यक्रम विवरण तयार गरियो । सो छलफलबाट विषय क्षेत्रगत योजनाको सूची तयार र हरेक आयोजनाको सम्बन्धित उप-क्षेत्रगत रुपमा आवश्यक स्रोत समेत निर्धारण गरियो ।

प्रक्रिया ६: श्रोत तथा खर्चको अनुमान र त्रिवर्षिय प्रक्षेपण

आन्तरिक श्रोतलाई बिगतको संकलनको आधारमा र राजश्व बाँडफाँड, अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण लगायतका विभिन्न श्रोतबाट उपलब्ध हुने रकमलाई विगत आर्थिक वर्षहरुको श्रोतको उपलब्धताका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको श्रोतको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ। विगत आर्थिक वर्षहरुको खर्च सहित स्थानीय गौरवका आयोजना, विषयगत क्षेत्र अन्तर्गतकारुपान्तरणकारी आयोजनाको कार्यान्वयनमा आवश्यक पर्ने श्रोतलाई मध्यनजर गरी खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरिएको छ ।

चरण - ३: तयारी चरण

प्रक्रिया ७: क्षेत्रगत योजना तर्जुमा कार्यशालाको आयोजना

विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि विषयगत शाखा/इकाईसँग आवश्यक छलफल गरीप्रत्येक उपक्षेत्रका आगामी तीन वर्ष सञ्चालन गरिने आयोजना तथा कार्यक्रको पहिचान गर्ने, प्राथमिकता निर्धारण गर्ने, लागत अनुमान यकिन गर्ने र आगामी तीन आर्थिक वर्षको लागि स्रोत आवश्यकता निर्धारण गर्ने प्राथमिकताक्रम, दिगो विकास लक्ष्य, लैंगिकसंकेतका आधारमा कार्यक्रम तथा आयोजना तथा उपक्षेत्रको साँकेतीकरण गरिएको छ ।

प्रक्रिया ८: विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको दस्तावेज तयारी

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शनका आधारमा उप-क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारीका लागि विषयगत शाखा/इकाईसंग आवश्यक छलफल गरी तयार गरिएको छ । विषयगत शाखा/इकाई सम्वन्धीत मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी विषयगत क्षेत्रको मध्यमकालीन संरचना तयार गरिएको छ ।

प्रक्रिया ९: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारी

निर्धारित ढाँचामा विषयगत क्षेत्रहरुकोमध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा दस्तावेज तयार गरिएको छ । मस्यौदा तयार गर्दा आवधिक योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्यलाई आधार लिइएको छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाको दस्तावेजमासमष्टिगत मध्यमकालीन वित्तीय खाका, मध्यमकालीन नतिजा खाका र मध्यमकालीन बजेटखाकासमावेश गरिएको छ ।

प्रक्रिया १३: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदामा छलफल

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रस्तुति, छलफल तथा आवश्यक सुझाव संकलनका उद्धेश्यले गाउँपालिकामा मिति २०८१/०३/०५ गते छलफल कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममापालिकाका अध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्यहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा प्रमुखहरुको सहभागिता थियो । उक्त कार्यशालामा मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुत गरी आवश्यक सुझावहरु संकलन गरिएको थियो ।

प्रक्रिया १४: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अन्तिम प्रतिबेदन तयारी

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा प्रस्तुतिमा प्राप्त सुझावहरु समेटी मस्यौदा दस्ताबेजलाई आवश्यक परिमार्जन गरिएको छ । यस क्रममा मस्यौदा दस्तावेजमा आवश्यक सूचना तथा तथ्यांकहरु विभिन्न शाखाहरुबाट संकलन गरी परिमार्जित अन्तिम प्रतिबेदन तर्जुमा गरिएको छ ।

प्रक्रिया १५: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको स्वीकृति

बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट पेश भएको मध्यमकालीन खर्च संरचना उपर कार्यपालिकामा आवश्यक छलफल गरी स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ ।

परिच्छेद-२
स्थानीय मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक-सामाजिक विकास र समृद्धिका लागि सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसका लागि सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनका तीनै पक्ष विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता तथा वित्तीय अनुशासन उत्तिकै प्रभावकारी हुन आवश्यक छ । यी तीनवटै पक्षहरुमा सुधार गर्ने साधन तथा औजारको रुपमा मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई लिइन्छ । नेपालमा दशौं योजना देखि नै मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन गरी प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा साधन र स्रोतको विनियोजन गर्ने पद्धतिको अभ्यास गरिदै आइएको छ ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आ-आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रका विषयहरुमा हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । उक्त विवरणमा चालु खर्च, पूँजीगत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम समेत खुलाउनुपर्ने व्यवस्था छ । माथागढी गाउँपालिकाले तय गरेको दीर्घकालीन सोच **"हाम्रो माथागढी, हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान"** सहितको आवधिक योजनाका प्राथमिकताका क्षेत्रमा साधन स्रोतको विनियोजन सहित बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरिएको छ । गाउँपालिकाको आवधिक योजनाले नेपाल सरकारले घोषणा गरेको **समृद्ध नेपाल; सुखी नेपाली**को दीर्घकालीन सोच अनुरुप तयार चालु पन्ध्रौं योजना र लुम्बिनी प्रदेश सरकारको प्रथम आवधिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, प्राथमिकतालाई आत्मसात गर्ने प्रयास गरेको छ ।

आर्थिक वर्ष (२०८१/८२-२०८३/८४) का लागि तुर्जमा गरिएको यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाले उपरोक्त योजनाहरुको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको घोषणा, प्रतिवद्धता, विगत आर्थिक वर्षका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र दीगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्रलाई मुख्य आधारका रुपमा लिइएको छ । गाउँपालिकाका तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरु, प्राथमिकता तथा विकास कार्यक्रम र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र संलग्न कार्यसूची अनुसारका कार्यक्रम तथा आयोजनालाई यस संरचनामा समेट्ने प्रयास गरिएको छ ।

२.२ अवसर तथा चूनौति

संवैधानिक व्यवस्था अनुसार संघीय संरचना तथा शासन प्रणाली अनुरुप निर्वाचित पदाधिकारीहरुको पहिलो कार्यकालमा नीति, कानून, कार्यविधि, मापदण्ड र योजना तर्जुमाको आधार तयार भई गाउँपालिकाजनमुखी सेवा प्रवाह, नतिजामुखी विकास र सुशासनको प्रक्रियामा पदार्पण गरीसकेको छ । संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाले स्थानीय सरकारले गर्ने कार्य प्रणालीमा स्पष्टता र निखरता आएको छ भने वित्तीय संघीयतामा आधारित भई स्थानीय सरकारले पाउने स्रोत र साधनमा स्पष्टता आएको र बढोत्तरी समेत हुदै गएको अवस्था छ । परिवर्तित सन्दर्भमा गाउँबासीहरुमा पनि सृजनशील हिसाबले राजनैतिक, सामाजिक र आर्थिक समृद्धि पहलका लागि वहस शुरु भएको छ । गाउँबासीहरुमा क्रमशः उद्यमशिलता र व्यवसायिकता बढोत्तरी हुँदै गएको छ । यसै सन्दर्भमा माथागढीबासीहरुमा गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य तथा पूर्वाधार निर्माणको आवश्यकता महसूस भएको छ । प्रविधिको विकाससँगै गाउँपालिकामा विभिन्न साना तथा घरेलु उद्योग, व्यवसाय तथा सेवा क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगमा विस्तार हुँदै गएको छ । संघीय शासन प्रणाली अनुसार तीनै तहमा निर्वाचित सरकारहरु क्रियाशील हुनु, नीति, कानून, योजना र मापदण्ड निर्माण भई कार्यान्वयनमा जानु, स्थानीय सरकारहरु बीच दीगो विकास, उत्थानशीलता, समृद्धि र सुशासनका क्षेत्रमा प्रगति हासिल गर्ने दिशामा प्रतिस्पर्धी भावनाको विकास हुनु अहिलेका प्रमुख अवसरहरु हुन् । यस गाउँपालिकामा स्थानीय विशेषतामा आधारित तुलनात्मक लाभका क्षेत्रको पहिचान तथा योजना निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह सुधार, पूर्वाधार विकास, स्थानीय उत्पादन, रोजगारी र आयआर्जन वृद्धिको माध्यमद्वारा स्थानीय अर्थतन्त्रको विकास, गरिबी निवारण, प्राकृतिक, भौगोलिक, पर्यावरणीय, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विविधताको उपयोग आदि अवसरहरु सिर्जना भएका छन् ।

गाउँपालिकामा उपलब्ध श्रोत साधनको उच्चतम प्रयोगबाट गाउँवासीको आवश्यकता र चाहना अनुसार आर्थिक समृद्धि र सामाजिक सुख प्रदान गर्ने भन्ने नै बर्तमान विकासको चुनौती हो । कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्वमा बृद्धि, व्यवसायीकरण, प्रचार प्रसार, उद्योग, पर्यटनमा आकर्षण बढाई आर्थिक क्रियाकलाप बढाउनु चुनौतीपूर्ण कार्य हुन् ।

गुणस्तरीय तथा रोजगारमुलक शिक्षाको विकास सामाजिक विकासको समस्या हो । दिगो, लागत लाभमा प्रभावकारी बनाउनु पूर्वाधार विकासको समस्या हो । वन क्षेत्रको विकास र विस्तार, खानीहरुको उच्चतम प्रयोग वातावरणीय चुनौती हो । ज्ञान, सीप, क्षमता, प्रभावकारी कानून संस्थागत विकासका चुनौती हुन् । माथागढी गाउँपालिका पूर्वी पाल्पाको व्यापारिक र सेवा क्षेत्रको पनि केन्द्र भएको हुँदा यसबाट प्रत्यक्ष, दिगो र समतामूलक लाभ लिन दक्ष मानवीय पूँजी निर्माणको लागि शिक्षा र स्वास्थ्यको क्षेत्रमा थप लगानी आकर्षित तथा परिचालन गर्नुपर्ने छ । यस गाउँपालिका भित्र बग्ने थुप्रै खोला नाला भएको हुँदा तिनको संरक्षण र उपयोग गरी सुरक्षित र वातावरणमैत्री गाउँपालिका बनाउन आवश्यक छ तर त्यो त्यत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ । यसका साथै गाउँपालिका भित्र बिभिन्न खानीहरुको संचालनबाट बढ्न गएको भूक्षयीकरण, वातावरणीय ह्रास र जलवायु परिवर्तनको कारण सिर्जित विपद्को बढ्दो जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी नागरिकको स्वास्थ्य, शिक्षा, उत्पादन, रोजगारी र आयमा परेको नकारात्मक असरलाई न्यूनीकरण, पुनरुत्थान र उत्थानशीलता हासिल गर्दै नागरिक जीवनलाई थप सुरक्षित र परिष्कृत बनाउनु थप चूनौतीको विषय छ । माथागढी गाउँपालिका प्राकृतिक श्रोत साधन, सम्पदा, भू-बनौट तथा हावापानी, कला, साहित्य संस्कृतिका दृष्टिकोणबाट सम्पन्नशाली रहेको पाउन सकिन्छ । भौतिक तथा प्राकृतिक साधन श्रोत अगतिशील वस्तु हो । यसलाई मानवीय प्रयासले मात्र बनाउन सकिन्छ । यहाँ धेरै मानिसहरु बेरोजगारीका कारण कष्टपूर्ण जीवन बिताउन बाध्य छन् । मानवीय श्रोतलाई प्रभावकारी रुपमा पहिचान गरी परिचालन गर्न सकेको खण्डमा यस पालिकाको विकासको सम्भावन धेरै छ । यद्धपी वर्तमान आधुनिक उत्पादन प्रविधि, उत्पादकत्व, सधानको विविधीकरणका आधारमा उत्पादन प्रक्रियामा आमूल परिवर्तन भएको छ । यसका लागि मानवीय पूँजीको साथसाथै मौद्रिक पूँजीको आवश्यकता पर्दछ । मौद्रिक पूँजीलाई सीमान्त लागत लाभको दृष्टिबाट सन्तुलित विकासलाई ध्यानमा राखी लगानी गर्नुपर्दछ । संविधान तथा कानूनले स्थानीय श्रोत परिचालनको लागि पर्याप्त अधिकार दिएको छ भने संघ र प्रदेशले पनि कानून अनुसार श्रोत हस्तान्तरण गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गरेको छ । ती श्रोतहरुलाई प्रभावकारी रुपमा परिचालन गर्न सकेको खण्डमा आवधिक रुपमा श्रोतको प्रभावकारी उपयोग गरी यस पालिकालाई योजनामा परिकल्पना गरिएको निर्दिष्ट लक्ष्यमा पुर्‍याउन सकिने सम्भावन छ ।

यस माथागढी गाउँपालिकाले आर्थिक तथा सामाजिक विकासलाई प्रभावकारी बनाउन साझा दृष्टिकोण आवश्यक छ । गाउँपालिका भित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरु, जलश्रोत, जडिबुटी, कृषि लगायत अन्य विभिन्न सम्भावनाहरुलाई उजागर गरी ती क्षेत्रमा लगानीकर्ताहरु आकर्षित गरी सबै सम्भावनाहरुलाई चलायमान बनाउँदा अझ बढी प्रभावकारी हुनेछ । वर्तमान संविधानमा स्थानीय सरकारको गठन, यसको राजनीति, आर्थिक, सामाजिक अधिकारको सुनिश्चितता सम्बन्धी व्यवस्था हुनु आफैमा एउटा ठूलो अवसर हो । यही अधिकारको प्रयोग गरी यस पालिका अन्तरगतको श्रोत साधनको उच्चतम रुपमा परिचालन गर्न सकेको खण्डमा विकासको गतिलाई तीव्रता दिन सकिने पर्याप्त सम्भावना रहेको छ । तराईसँग आर्थिक सम्बन्ध जोडी लगानीकर्ता आकर्षित गर्न सकेको खण्डमा आर्थिक क्रियाकलाप बढ्न सक्ने देखिन्छ । भौगोलिक, प्राकृतिक श्रोत साधनका साथै मानिसहरु सरल र इमान्दार स्वभावका रहेका हुदा लगानीकर्ता आकर्षित भई विकासको गति बढ्ने पर्याप्त अवसर रहेको छ ।

२.३ दीर्घकालीन सोच, उद्देश्य तथा रणनीति

माथागढीगाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्दा गाउँपालिकाकोआवधिक योजनालाई प्रमुख आधारको रुपमा लिइएको छ । उक्त आवधिक योजनामा उल्लिखित माथागढी गाउँपालिकाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य, प्राथमिकता तथा रणनीति र विषय क्षेत्रगत सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य र रणनीतिलाई यस मध्यमकालिन खर्च संरचनाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति विषय क्षेत्रगत सोच, उद्देश्य तथा रणनीतिका रुपमा उल्लेख गरिएको छ । आवधिक योजनामा उल्लेख नभएका विवरणगाउँपालिकाको विगत बर्षको नीति तथा कार्यक्रम, पन्धौ राष्ट्रिय योजना, लुम्बिनी प्रदेश सरकारको प्रथम आवधिक योजना एवं राष्ट्रिय, प्रदेश र गाउँपालिकाको विषयगत नीति तथा कार्यक्रमको आधारमा तयार गरिएको छ । सो अनुसार मध्यमकालीन खर्च संरचनाको समष्टिगत सोच, उद्देश्य तथा रणनीतिहरु देहाय बमोजिम रहेको छन् ।

२.३.१ माथागढी विकासको दीर्घकालीन सोच

माथागढी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच ***"हाम्रो माथागढी हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान"*** भन्ने रहेको छ :

२.३.२ गाउँ विकासको लक्ष्य

गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचको आधारका रुपमा रहेको आवधिक विकास योजनाको लक्ष्य देहाय अनुसार रहेको छ: **"सूचना र प्रबिधिको प्रयोगलाई बढवा दिई सेवा प्रवाह र बिकास योजना कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीको बिकास गर्ने"** प्रमुख लक्ष्य यस योजनाको रहेको छ । यो लक्ष्यले योजनाका उद्देश्य, प्राथमिकता, रणनीति, कार्यनीति र कार्यक्रमहरुलाई निर्देश गर्दछ ।

२.३.३ गाउँ विकासको उद्देश्य तथा रणनीति

माथि उल्लेखित प्रमुख लक्ष्य प्राप्तीका लागि आवधिक योजनामा देहाय अनुसारका उद्देश्यहरु निर्धारण गरिएको छ । माथागढी गाउँपालिकाको सपना पूरा गर्न निर्धारण गरिएको समृद्धि र सुखको लक्ष्य प्राप्तिका लागि यस आवधिक योजनाको उद्देश्य सूचना तथा प्रविधिको उच्चतम प्रयोगबाट सामाजिक तथा आर्थिक विकास गर्नु रहेको छ । यसका मुख्य उद्देश्य निम्न बमोजिम रहेको छ ।

समृद्धिसँग सम्बन्धित उद्देश्यहरु

- कृषि तथा स्थानीय उद्योगलाई व्यवसायीकरण गरी गरिबीको अन्त्य गर्नु ।
- स्थानीय अर्थतन्त्रमा सहयोगी मानव पूँजीको निर्माण गर्नु ।
- उत्पादनका सम्पूर्ण साधनको उच्चतम प्रयोग गरी उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु ।
- गाउँपालिका भित्र दिगो र स्थीर साधनको विकास र विस्तार गर्नु ।

सुखसँग सम्बन्धित उद्देश्यहरु

- स्वस्थ, सुरक्षित, गतिशील समाजको निर्माण गर्नु ।
- विभेद, हिंसारहित, विविधताको प्रवर्द्धन तथा संरक्षण गरी सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्नु ।
- स्वच्छ वातावरण, पर्यावरणीय सन्तुलन, विपद् उत्थानशील अर्थतन्त्रको निर्माण गर्नु ।
- समुदायमा शान्ति र स्थीरता, स्वतन्त्रता, मौलिक हकको जगेर्ना हुने सहभागितामुलक समाजको निर्माण गर्नु ।
- कानूनी, सदाचारी, पारदर्शी र जवाफदेहिता भएको शासन सञ्चालन गर्नु ।

२.४ स्थानीय समष्टिगत मध्यमकालीन आर्थिक खाका

तालिका नं. २.१ : स्थानीय समष्टिगत मध्यमकालीन आर्थिक खाका

क्र.स	सूचक विवरण	इकाई	चालु आ.व.को अनुमानित उपलब्धी	मध्यमकालीन लक्ष		
			२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४
१	आर्थिक वृद्धि दर	प्रतिशत	३.९*	४.६	५.२	६
२	प्रति व्यक्ति कूल आय	अमेरिकी डलर	१४५६*	१७००	१९००	२१००
३	गरिबीको रेखा मुनीको जनसंख्या (निरपेक्ष गरिबी)	प्रतिशत	२०.३*	१८.५	१७	१५
४	बेरोजगारीको दर	प्रतिशत	११.४**	१०	९	८
५	वार्षिक उत्पादन	रु.लाखमा				
५.१	कृषि	रु.लाखमा				
५.२	गैर कृषि (उद्योग र सेवा)	रु.लाखमा				
६	औषत पारिवारिक आय	रु.लाखमा				
७	उद्योग, व्यापार र व्यवसाय	संख्या				
८	औपचारिक क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना	कार्यदिन				
९	आधारभूत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत				

* पन्ध्रौं योजना, राष्ट्रिय योजना आयोग

** लुम्बिनी प्रदेशको प्रथम आबधिक योजना

२.५ समष्टिगत मध्यमकालीन नतिजा खाका

गाउँपालिकाको विकासको सोच **"हाम्रो माथागढी हाम्रो शान, समृद्ध माथागढी हाम्रो पहिचान"** र लक्ष्य अनुरुप तीन आर्थिक बर्षको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख लक्ष्य तथा नतिजा सूचक निर्धारण गरिएको छ । सो अनुसार समष्टिगत लक्ष्यहरुको विद्यमान स्थिति तथा आगामी ३ वर्षको अपेक्षित उपलब्धि तलको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.२ : प्रमुख समष्टिगत सूचक तथा लक्ष्य

क्र.स	सूचक विवरण	इकाई	आधार वर्ष	मध्यकालिन लक्ष		
			२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४
१	आर्थिक वृद्धि दर	प्रतिशत	३.९*	४.६	५.२	६
२	प्रति व्यक्ति कूल आय	अमेरिकी डलर	१४५६*	१७००	१९००	२१००
३	गरिबीको रेखा मुनीको जनसंख्या (निरपेक्ष गरिबी)	प्रतिशत	२०.३*	१८.५	१७	१५
४ .	बेरोजगारीको दर	प्रतिशत	११.४**	१०	९	८
५	कृषि उत्पादकत्व (प्रमुख बाली)	मे.ट/प्रति हे.	३.२०	३.५	३.८	४.०
६	कृषि भूमिमा सिंचाई सुविधा उपलब्धता	हेक्टर	१०८९.४	११००	११३०	१२००
७	साक्षरता दर (५ वर्ष माथि)	प्रतिशत	८३.३०	८४	८७	९०
८	बालविकास केन्द्रबाट कक्षा १ मा भर्ना	प्रतिशत	९९	१००	१००	१००
९	५ वर्ष मुनिका बाल मृत्यु दर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	संख्या	०	०	०	०
१०	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने गर्भबती	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
११	मातृ मृत्यु दर (प्रति लाख जीवित जन्ममा)	संख्या	०	०	०	०
१२	औषत आयु	वर्ष	७१.३*	७१.४	७१.८	७२
१३	शुद्ध खानेपानीको उपलब्धता	प्रतिशत	९४.१	९७	९८	९८
१४	३० मिनेटको दुरीमा यातायात पहुँच भएको परिवार संख्या	प्रतिशत	४६	५०	५५	६०
१५	नाली सहितको कालोपत्रे सडक	कि.मी.	२५	३१	३३	३५
१६	विद्युत उपलब्धता	प्रतिशत	९३.३८	९४.५	९६	९८
१७	मोबाइल प्रयोगकर्ता (परिवार)	प्रतिशत	७९.५४	८२	८४	९०
१८	इन्टरनेट सेवामा पहुँच (परिवार)	प्रतिशत	४४.२०	५०	५५	६०
१९	खरको छाना भएका परिवार	प्रतिशत	१.८	०	०	०
२०	सामुदायिक वन	संख्या	७५	७५	७५	७६
२१	पक्की शौचालय भएका घर	प्रतिशत	९०.५	९२	९३	९४
२२	खाना पकाउने इन्धनमा-दाउराको प्रयोग	प्रतिशत	७२.३५	७०	६८	६७
२३	अघिल्लो आर्थिक वर्षको बेरुजु	प्रतिशत	६.४	३	२	१
२४	कूल बार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा	प्रतिशत	२.६२	३.२२	३.५४	४.२०
२५	संस्थागत स्वमूल्यांकनको अंक (०७९/८०)	प्रतिशत	७५	७८	८०	८५

** लुम्बिनी प्रदेशको आबधिक योजना, * पन्ध्रौं योजना *स्रोत: राष्ट्रिय जन गणना-२०७८, माथागढी गाउँपालिका*

माथागढी गाउँपालिकाको दोश्रो आवधिक विकास योजनाले लिएको समष्टिगत तथा विषयगत अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी आगामी तीन आर्थिक बर्षको समष्टिगत नतिजा खाका निर्धारण गरिएको छ । सो खाका विगत आर्थिक वर्षहरुको उपलब्धी र आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अनुमानित उपलब्धीको आधारमा आगामी आ.व. २०८१/८२ को लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । नतिजा खाकाको दोश्रो र तेश्रो वर्षको लक्ष्य आवधिक विकास योजना र

विगत वर्षहरुको उपलब्धीको आधारमा निर्धारण गरिएको छ। मध्यमकालीन समष्टिगत नतिजा खाका माथी तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ भने बिषयगत सूचकहरु तत् तत् बिषयगत क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ।

२.६ समष्टिगत मध्यमकालीन बजेट खाका

गाउँपालिकाको त्रिवर्षीय बजेट खाका तर्जुमा गर्दा आवधिक विकास योजनामा उल्लेखित सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता र गाउँपालिकाकोबार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्र, क्रमागत तथा विस्तृत अध्ययन भएका आयोजना तथा कार्यक्रम, स्थानीय प्राथमिकता, विनियोजन कुशलता, अनुमान योग्यता र वित्तीय सुशासनलाई मुख्य अधार लिइएको छ । गाउँपालिकाको यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा वित्तीय संघीयताको कार्यान्वयन, स्थानीय आर्थिक स्थायित्व र रोजगारीश्रृजना,सामाजिक तथा आर्थिक विकास, हरित, उत्थानशिल र समावेशी विकासका लागि विकास आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइएको छ । माथि उल्लिखित समष्टिगत नतिजा खाका तथा क्षेत्रगत नतिजा प्राप्त हुने गरी खर्च तथा स्रोतको अनुमान गरिएको छ।

गाउँपालिकाका गौरवका आयोजना, चालु तथा विस्तृत अध्ययन भएका योजनाहरु, तुलनात्मक लाभका आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम सुनिश्चित (Earmark) हुने गरी बजेट सीमा र सोको आधारमा विषयगत बजेट खाका तर्जुमा गरिएको छ । क्रमागत कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था र आगामी कार्यान्वयन योजनाको आधारमा खर्च गर्न सक्ने क्षमता तथा स्रोतको आवश्यकता एवम् उपलब्धतालाई मध्यनजर गरिएको छ। मध्यमकालीन स्रोत अनुमान गर्दा आन्तरिक आय तथा राजस्व परिचालनमा विगतको प्रवृत्ति एवं संघ तथा प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरण हुने अनुदानहरुलाई मध्यनजर गरी अनुमान गरिएको छ। बिगत आर्थिक बर्ष २०७९/८०, चालु आ.व २०८०/८१ को बजेट राजस्व तथा विनियोजनका आधारमा खर्च संरचनाको पहिलो वर्षको राजस्व तथा खर्च आँकलन गरिएको छ । दोस्रो र तेस्रो वर्षको प्रक्षेपण गर्दा गाउँपालिकाको आवधिक योजनामा उल्लेख गरेको आवधिक लक्ष्य, घोषित कार्यक्रम र सो अनुसार संचालन हुने कार्यक्रम तथा हासिल गर्ने नतिजालाई प्रमुख आधार मानिएको छ । प्रक्षेपणका क्रममा गाउँपालिकाको प्राथमिकताका क्षेत्र तथा रणनीतिक महत्वका आयोजना तथा कार्यक्रमलाई आवश्यक स्रोत व्यवस्था गरिएको छ । आन्तरिक श्रोत, राजस्व बाँडफाँड, उपलब्ध हुने स्रोत र आवश्यकता समेतका आधारमा अन्य कार्यक्रम तथा कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्चको लागि बजेट अनुमान गरिएको छ। नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट स्वरूप प्राप्त हुने रकम, र आन्तरिक श्रोत समेतका आधारमा गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने राजस्व प्रक्षेपण गरिएको छ। नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण, सशर्त अनुदान, समपुरक र विशेष अनुदान रकम तथा सोको प्रक्षेपणको आधारमा अनुमान गरिएको छ।

उल्लेखित आधारलाई विश्लेषण गर्दा आगामी तीन वर्षको अवधिमा कुल बजेट रु.१ अर्ब ९५ करोड १३ लाख ४५ हजार (प्रचलित मूल्यमा) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ। यस मध्ये चालु खर्च रु. १ अब ५० करोड १५ लाख ६१ हजार (७६.९५ प्रतिशत) र पुँजीगत खर्च रु.४३ करोड ३९ लाख ५४ हजार (२३.०५ प्रतिशत) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ। त्यसैगरी स्रोत परिचालन तर्फ आन्तरिक आय तथा मौजदातबाट रु.२४ करोड ५६ लाख २९ हजार (१३%), राजस्व बाँडफाटबाट रु.३७ करोड ५१ लाख ८८ हजार (१९ प्रतिशत), नेपाल सरकारको वित्तीय हस्तान्तरणबाट रु.१ अरव २५ करोड ७१ लाख ११ हजार (६३.४२ प्रतिशत) र प्रदेश सरकार वित्तीय हस्तान्तरणबाट रु.७ करोड ३४ लाख १६ हजार (३.७६ प्रतिशत) व्यहोरिने प्रक्षेपण गरिएको छ। यस सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २.३ : त्रिबर्षिय बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण दिग्दर्शनको अनुसूची १८ संग सम्बन्धित

क्र.सं	शिर्षक	विगत बर्षको यथार्थ खर्च	आधार बर्ष बिनियोजन	आगामी ३ आर्थिक बर्षको आय प्रक्षेपण रु हजारमा			
		०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	कूल आय
१.	**कूल आय तथा लगानी**	६०९८२७.८५	६४२७४४.६६	५९७९२४.००	६५८१९४.००	६९५२२७.००	१९५१३४५.००
१.१	**आन्तरिक राजश्व र नगद मौज्दात**	११८३५९.०९	११८३६६.३०	७७६४१.००	८१३२०.००	८६६६८.००	२४५६२९.००
१.१.१	आन्तरिक राजश्व	२०७४२.४९	१६८२५.००	१९२९०.००	२३३२०.००	२९१६८.००	७१७७८.००
१.१.२	गत वर्षको नगद मौज्दात	९७६१६.६०	१०१५४१.३०	५८३५१.००	५८०००.००	५७५००.००	१७३८५१.००
१.२	**राजश्व बाँडफाँड**	८९९६७.१३	१०५४५६.३५	१११२८८.००	१२५६६७.००	१३८२३३.००	३७५१८८.००

क्र.सं	शिर्षक	बिगत बर्षको यथार्थ खर्च	आधार बर्ष बिनियोजन	आगामी ३ आर्थिक बर्षको आय प्रक्षेपण रु हजारमा			
		०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४	कूल आय
१.२.१	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२२७२.४०	२२००.००	२०००.००	२२००.००	२४२०.००	६६२०.००
१.२.२	मुल्य अभिबृद्धि कर	५९१४३.१८	९७३६०.१०	९२५८५.००	१०५०९३.००	११५६०२.३०	३१३२८०.३०
१.२.३	सवारी साधन कर	७३७९.६३	५८९६.२५	५८८८.००	६४७७.००	७१२४.००	१९४८९.००
१.२.४	बन रोयल्टी	४९.३०	०.००	६७.००	७४.००	८१.४०	२२२.४०
१.२.५	खानी तथा खनिज रोयल्टी	१८०६६.३९	०.००	१०७४८.००	११८२३.००	१३००५.३०	३५५७६.३०
१.२.६	दहत्तर बहत्तरको बिक्रिबाट	३०५६.२३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१.३	**अन्तर सरकारी बित्तिय हस्तान्तरण**	४०१५०१.६३	४१८९२२.००	४०८९९५.००	४५१२०६.००	४७०३२६.००	१३३०५२७.००
१.३.१	**संघीय सरकारबाट प्राप्त**	**३७०४०७.१४**	**३९४२००.००**	**३८६७८७.००**	**४२६७७६.००**	**४४३५४८.००**	**१२५७१११.००**
	समानीकरण अनुदान	१०४८०२.५०	९९२००.००	१००३००.००	१११११५.००	११९४३०.००	३३०९२५.००
	शसर्त अनुदान चालु	२२९५८७.९३	२५६०००.००	२६५४८७.००	२९२०८१.००	२९७९१८.००	८५५४८६.००
	शसर्त अनुदान पुजीगत	२९०७८.०७	१९०००.००	११०००.००	१२५००.००	१४१००.००	३७६००.००
	समपुरक अनुदान	०.००	५५००.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	विशेष अनुदान	६९३८.६४	१४५००.००	१००००.००	११०००.००	१२१००.००	३३१००.००
१.३.२	**प्रदेश सरकार**	**३१०९४.४९**	**२४७२२.००**	**२२२०८.००**	**२४४३०.००**	**२६७७८.००**	**७३४१६.००**
	समानीकरण अनुदान	६१५३.००	७०७२.००	६७०८.००	७०३०.००	७३३८.००	२१०७६.००
	शसर्त अनुदान चालु	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	
	शसर्त अनुदान पूजिगत	४६८५.३१	७६५०.००	७०००.००	७७००.००	८४७०.००	२३१७०.००
	समपुरक अनुदान	१३४१५.०४	१००००.००	७०००.००	७७००.००	८४७०.००	२३१७०.००
	विशेष अनुदान	६८४१.१४	०.००	१५००.००	२०००.००	२५००.००	६०००.००
१.४	**जनसहभागीता**	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१.४.१	नगद	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१.४.२	श्रम तथा बस्तुगत	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१.५	**गै.स.स परिचालन**	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१.६	**निजी, सार्वजनिक तथा सहकारी क्षेत्रको लगानी**	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	कुल खर्च	६०९८२७.८५	६४२७४४.६६	५९७९२४.००	६५८१९४.००	६९५२२७.००	१९५१३४५.००
	चालु खर्च			४६१७२४.००	५०८६०४.००	५३१२३३.००	१५०१५६१.००
	पूजिंगत खर्च			१३६२००.००	१४९५९०.००	१४८१६४.००	४३३९५४.००

२.७ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँड

आगामी तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपणको विभिन्न आधारमा गरिएको तुलनात्मक विवरण देहायबमोजिम रहेको छ ।

२.७.१ रणनीतिक स्तम्भको आधारमा बाँडफाँट

रणनीतिक स्तम्भको आधारमा आगामी तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका नं. २.४ : रणनीतिक स्तम्भको आधारमा आगामी तीन बर्षको अनुमान र प्रक्षेपण (रु.लाखमा)

क्र.सं	रणनीतिक स्तम्भ	मुख्य कृयाकलाप संख्या	२०८१/८२को अनुमान		२०८२/८३को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
			रकम	%	रकम	%	रकम	%
१	माथागढी गाउँपालिकाको तीव्र र दिगो आर्थिक विकास।	६२	३७८.५१	६.३३	४२६.४६	६.४८	४७०.९३	६.७७
२	सुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा र शिक्षाको अवसर उपलब्ध गराई आर्थिक क्रियाकलापका लागि आवश्यक मानव पूँजी निर्माण।	११९	३५४६.२९	५९.३१	३९०५.७४	५९.३६	४०४१.६५	५८.१३
३	अन्तर आबद्धता सहितको दिगो पूर्वाधार विकास।	२३	९७९.५०	१६.३८	१०७१.५०	१६.२८	११६५.४०	१६.७६
४	प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण, परिचालन र उत्थानशीलताको विकास।	१२	६५.७८	१.१०	९२.००	१.४०	९७.००	१.४०
५	सार्वजनिक सेवालाई दक्ष र प्रभावकारी बनाउदै विधिको शासन सहितको सुशासन कायम गर्ने।	१६	१४५.९५	२.४४	१६७.५०	२.५४	१६७.८०	२.४१
६	कार्यालय संचालन तथा प्रशासननिक कार्य व्यवस्थापन।	१	१००९.९५	१४.४४	१०८५.२३	१३.९४	११७७.२८	१४.५२
	जम्मा	२३३	५९७९.२४	१००	६५८१.९३	१००	६९५२.२७	१००

२.७.२ प्राथमिकताक्रमको आधारमा बाँडफाँड

कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकताक्रम बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.५ : प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. लाखमा)

प्राथमिकताक्रम	आयोजना कार्यक्रम संख्या	२०८१/८२को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
प्राथमिकतापहिलो (P1)	१४५	५४८९.०७	९१.८०	६०१४.००	९१.३८	६३१०.२८	९०.७७
प्राथमिकता दोश्रो (P2)	८८	४९०.१७	८.२०	५६७.०९	८.६२	६४२.००	९.२३
जम्मा	२३३	५९७९.२४	१००.००	६५८१.०९	१००.००	६९५२.२८	१००.००

२.७.३ दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बाँडफाँट

दिगो विकास लक्ष्य बमोजिम आगामी तीन आर्थिक वर्षको व्यय अनुमान तथा प्रक्षेपण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जम्मा २३३ कृयाकलापहरु रहेकोमा दिगो विकास लक्ष्य नं १०, १२ र १३ मा कुनै पनि गतिविधिहरु नरहेको र सबैभन्दा बढी कृयाकलापहरु लक्ष नं ३ मा रहेको पाइयो भने लगानीको हिसावले लक्ष नं ४ (सबैको लागि गुणस्तरिय शिक्षा) मा ४० प्रतिशत भन्दा बढी देखिन्छ।

तालिका नं. २.६ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. लाखमा)

संकेत नम्बर	दिगो विकासकालक्ष्यहरु	आयोजना कार्यक्रम संख्या	२०८१/८२को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
			रकम	%	रकम	%	रकम	%
१	गरिबीको अन्त्य	३	३४.९०	०.५८	३६.५९	०.५६	३८.४५	०.५५
२	भोकमरीको अन्त्य, खाद्य सुरक्षा तथा उन्नत पोषण र दिगो कृषिको प्रवर्द्धन	४४	२७०.७०	४.५३	३०६.९३	४.६६	३३७.६४	४.८६

संकेत नम्बर	दिगो विकासकालक्ष्यहरु	आयोजना कार्यक्रम संख्या	२०८१/८२को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
			रकम	%	रकम	%	रकम	%
३	स्वास्थ्य जीवनको सुनिश्चितता	५०	७४३.६८	१२.४४	८२७.९९	१२.५८	८६७.०३	१२.४७
४	गुणस्तरीय शिक्षा	४५	२६३१.५१	४४.०१	२८९४.६६	४३.९८	२९८५.६७	४२.९५
५	लैंगिक समानता र सबै किशोरी र बालिकाहरुको सशक्तिकरण	२२	१४३.७०	२.४०	१६६.००	२.५२	१७१.५०	२.४७
६	सफापानी र स्वच्छता	४	९६.५०	१.६१	१०९.००	१.६६	११९.००	१.७१
७	आधुनिक उर्जामा सबैको पहुँच	५	२१.००	०.३५	२४.००	०.३६	२७.००	०.३९
८	दिगो आर्थिक बृद्धि र मर्यादित काम तथा उत्पादनशिल रोजगारी	२	६६.३१	१.११	७२.९४	१.११	८०.२४	१.१५
९	उद्योग, नविनतम खोज र उत्थानशिल पूर्वाधारको निर्माण	२४	६३२.५०	१०.५८	६६४.६०	१०.१०	७२३.४६	१०.४१
१०	मुलुक भित्र र मुलुकहरु बिचको असमानता न्यूनीकरण	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
११	शहर तथामानव बस्तीलाई समावेशी, सुरक्षित, उत्थानशिल र दिगो बनाउने	४	२६८.५०	४.४९	२९५.००	४.४८	३२०.००	४.६०
१२	दीगो उपभोग र उत्पादनका अभ्यासहरु सुनिश्चितगर्ने ।	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१३	जलबायु परिवर्तन अनुकुलन	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
१५	जमीन माथिको जीवन	१३	६५.७८	१.१०	९२.००	१.४०	९७.००	१.४०
१६	शान्ति, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	१५	१३६.००	२.२७	१६८.५०	२.५६	१६८.८०	२.४३
१७	दीगो विकासका लागि साझेदारी	२	८६८.१६	१४.५२	९२३.७३	१४.०३	१०१६.४८	१४.६२
	जम्मा	२३३	५९७९.२४	१००	६५८१.९४	१००	६९५२.२७	१००

२.७.४ लैंगिक संकेतको आधारमा बाँडफाँड

लैंगिक संकेत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २.७ : लैंगिक उत्तरदायी बजेटको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु.लाखमा)

लैंगिक संकेत	आयोजना/ कार्यक्रम संख्या	२०८१/८२को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
		रकम	%	रकम	%	रकम	%
निर्दिष्ट	१९	५४४.६७	९.११	६०३.६३	९.१७	६४६.९६	९.३१
सहयोगी	९९	२९७०.८३	४९.६९	३२७२.०६	४९.७१	३३६६.५७	४८.४२
तटस्थ	११५	२४६३.७४	४१.२०	२७०६.२४	४१.१२	२९३८.७४	४२.२७
जम्मा	२३३	५९७९.२४	१००	६५८१.९४	१००	६९५२.२८	१००

२.७.५ जलवायु संकेतको आधारमा मध्यमकालीन बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

तालिका नं. २.८ : जलवायु संकेतको आधारमा मध्यमकालीन बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. लाखमा)

जलवायु संकेत	आयोजना/ कार्यक्रम संख्या	२०८१/८२ को अनुमान		२०८२/८३ को प्रक्षेपण		२०८३/८४ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
अत्यन्त सान्दर्भिक	५	२५.५०	०.४३	४३.५०	०.६६	४३.००	०.६२
सान्दर्भिक	२४	४८३.७८	८.०९	५५१.००	८.३७	६०२.००	८.६६
तटस्थ	२०४	५४६९.९६	९१.४८	५९८७.४४	९०.९७	६३०७.२८	९०.७२
जम्मा	२३३	५९७९.२४	१००	६५८१.९४	१००	६९५२.२८	१००

२.८ गाउँपालिकाका गौरवका आयोजनाहरु

गाउँपालिकाको सामाजिक आर्थिक विकास र वातावरण सन्तुलनमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने रणनीतिक महत्वका आयोजनालाई माथागढी गाउँपालिकाले गौरवका आयोजनाको रुपमा प्रस्ताव गरेको छ । गाउँपालिकाका गौरवका आयोजनाहरुको बिबरण निम्नानुसार रहेको छ। गौरबका आयोजनाहरुका केन्द्र तथा प्रदेश सरकारको लगानी रहने गरी प्रस्ताव गरिएको छ ।

- बाँसटारी-भडेवा-रहवास-दुम्किबास मोटरबाटो
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक संरचना निर्माण सहित माथागढी मन्दिर तथा किल्ला संरक्षण
- सराई खेल मैदान निर्माण तथा विस्तार

२.९ विषय क्षेत्रगत बजेट बाँडफाँड

विषय क्षेत्रगत रुपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २.९ : आगामी तीन आ.व.को विषय क्षेत्रगत खर्चको बाँडफाटको प्रक्षेपण (रकम रु. लाखमा)

क.स.	विषय क्षेत्र	२०८१/८२ को प्रस्तावित				२०८२/८३ को प्रक्षेपण				०८३/८४ को प्रक्षेपण				३ वर्षको जम्मा			
		कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था
	आर्थिक विकास																
१	कृषि विकास	१५३.५८	१४८.५८	५.००	०.००	१७७.९९	१५९.९९	१८.००	०.००	१९६.२१	१७५.४१	२०.८०	०.००	५२७.७८	४८३.९८	४३.८०	०.००
२	पशुपंक्षी विकास	६८.१२	४९.१२	१९.००	०.००	७४.९३	५४.०३	२०.९०	०.००	८२.४३	५९.४४	२२.९९	०.००	२२५.४८	१६२.५९	६२.८९	०.००
३	घरेलु तथा साना उद्योग	४९.००	३३.००	१६.००	०.००	५३.९०	३६.३०	१७.६०	०.००	५९.२९	३९.९३	१९.३६	०.००	१६२.१९	१०९.२३	५२.९६	०.००
४	पर्यटन विकास	३८.००	९.००	२९.००	०.००	४०.७०	८.८०	३१.९०	०.००	४४.७७	९.६८	३५.०९	०.००	१२३.४७	२७.४८	९५.९९	०.००
५	भूमि व्यवस्था तथा सहकारी विकास	३.५०	३.५०	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००	१७.५०	१७.५०	०.००	०.००
६	श्रम तथा रोजगार र गरिबी निवारण	६६.३१	६६.३१	०.००	०.००	७२.९४	७२.९४	०.००	०.००	८०.२४	८०.२४	०.००	०.००	२१९.४९	२१९.४९	०.००	०.००
	आर्थिक विकास तर्फको जम्मा	३७८.५१	३०९.५१	६९.००	०.००	४२६.४६	३३८.०६	८८.४०	०.००	४७०.९३	३७२.६९	९८.२४	०.००	१२७५.९०	१०२०.२६	२५५.६४	०.००
	सामाजिक विकास																
१	शिक्षा	२६३१.५१	२४३१.५१	२००.००	०.००	२८९४.६६	२६७४.६६	२२०.००	०.००	२९८५.६७	२७४३.६७	२४२.००	०.००	८५११.८४	७८४९.८४	६६२.००	०.००
२	स्वास्थ्य सेवा	६७९.३८	६७९.३८	०.००	०.००	७४८.४९	७४८.४९	०.००	०.००	७७६.०४	७७६.०४	०.००	०.००	२२०३.९१	२२०३.९१	०.००	०.००
३	महिला	१९.२५	१९.२५	०.००	०.००	२१.००	२१.००	०.००	०.००	२२.००	२२.००	०.००	०.००	६२.२५	६२.२५	०.००	०.००
४	ज्येष्ठ नागरिक	४.२५	४.२५	०.००	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	१३.२५	१३.२५	०.००	०.००
५	फरक क्षमता	३.२५	३.२५	०.००	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	१२.२५	१२.२५	०.००	०.००
६	आदिवासी तथा दलित वर्ग	११.२५	११.२५	०.००	०.००	१३.५०	१३.५०	०.००	०.००	१४.००	१४.००	०.००	०.००	३८.७५	३८.७५	०.००	०.००
७	बालबालिका तथा बाल संरक्षण	२०.३०	२०.३०	०.००	०.००	२७.००	२७.००	०.००	०.००	२७.००	२७.००	०.००	०.००	७४.३०	७४.३०	०.००	०.००
८	युवा	१९.७०	१९.७०	०.००	०.००	२२.००	२२.००	०.००	०.००	२३.००	२३.००	०.००	०.००	६४.७०	६४.७०	०.००	०.००
९	खेलकुद तथा मनोरञ्जन	७६.५०	२८.००	४८.५०	०.००	८३.००	२९.००	५४.००	०.००	९३.००	३०.००	६३.००	०.००	२५२.५०	८७.००	१६५.५०	०.००
१०	संस्कृति प्रवर्धन	३१.००	३१.००	०.००	०.००	३१.५०	३१.५०	०.००	०.००	३३.५०	३३.५०	०.००	०.००	९६.००	९६.००	०.००	०.००
११	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१५.००	१५.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	५५.००	५५.००	०.००	०.००
१२	सामाजिक सुरक्षा तथा सामाजिक परिचालन	३४.९०	३४.९०	०.००	०.००	३६.५९	३६.५९	०.००	०.००	३८.४५	३८.४५	०.००	०.००	१०९.९४	१०९.९४	०.००	०.००
	सामाजिक विकासको जम्मा	३५४६.२९	३२९७.७९	२४८.५०	०.००	३९०६.७४	३६३२.७४	२७४.००	०.००	४०४१.६६	३७३६.६६	३०५.००	०.००	११४९४.६९	१०६६७.१९	८२७.५०	०.००

क्र.स.	विषय क्षेत्र	२०८१/८२ को प्रस्तावित				२०८२/८३ को प्रक्षेपण				०८३/८४ को प्रक्षेपण				३ वर्षको जम्मा			
		कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था
	पूर्वाधार विकास																
१	सडक तथा पुल	५३५.५०	०.००	५३५.५०	०.००	५७०.००	०.००	५७०.००	०.००	६१९.४०	०.००	६१९.४०	०.००	१७२४.९०	०.००	१७२४.९०	०.००
२	खानेपानी तथा सरसफाई	९६.५०	३.००	९३.५०	०.००	१०९.००	३.००	१०६.००	०.००	११९.००	३.००	११६.००	०.००	३२४.५०	९.००	३१५.५०	०.००
३	सिंचाई	४५.५०	०.००	४५.५०	०.००	४८.००	०.००	४८.००	०.००	५१.००	०.००	५१.००	०.००	१४४.५०	०.००	१४४.५०	०.००
४	भवन	२६८.५०	०.००	२६८.५०	०.००	२९५.००	०.००	२९५.००	०.००	३२०.००	०.००	३२०.००	०.००	८८३.५०	०.००	८८३.५०	०.००
५	नदी तथा पहिरो नियन्त्रण	७.५०	०.००	७.५०	०.००	१८.५०	०.००	१८.५०	०.००	२१.००	०.००	२१.००	०.००	४७.००	०.००	४७.००	०.००
६	विद्युत तथा उर्जा	२१.००	०.००	२१.००	०.००	२४.००	०.००	२४.००	०.००	२७.००	०.००	२७.००	०.००	७२.००	०.००	७२.००	०.००
७	सूचना तथा सञ्चार	५.००	५.००	०.००	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००
	पूर्वाधार विकास तर्फको जम्मा	९७९.५०	८.००	९७१.५०	०.००	१०७१.५०	१०.००	१०६१.५०	०.००	११९५.४०	११.००	११८४.४०	०.००	३२४६.४०	२९.००	३२१७.४०	०.००
	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन																
१	वन तथा हरियाली	५.००	५.००	०.००	०.००	१२.००	१२.००	०.००	०.००	१३.००	१३.००	०.००	०.००	३०.००	३०.००	०.००	०.००
२	वातावरण व्यवस्थापन	१०.००	१०.००	०.००	०.००	१९.००	१९.००	०.००	०.००	१६.००	१६.००	०.००	०.००	४५.००	४५.००	०.००	०.००
३	पार्क तथा हरियाली प्रवर्द्धन	६.००	३.००	३.००	०.००	१६.००	१२.००	४.००	०.००	१८.००	१३.००	५.००	०.००	४०.००	२८.००	१२.००	०.००
४	विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन	४४.७८	४४.७८	०.००	०.००	४५.००	४५.००	०.००	०.००	५०.००	५०.००	०.००	०.००	१३९.७८	१३९.७८	०.००	०.००
	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फको जम्मा	६५.७८	६२.७८	३.००	०.००	९२.००	८८.००	४.००	०.००	९७.००	९२.००	५.००	०.००	२५४.७८	२४२.७८	१२.००	०.००
	संस्थागत विकास तथा सुशासन																
१	संस्थागत क्षमता विकास	८३.००	४३.००	४०.००	०.००	७७.००	४२.००	३५.००	०.००	८८.००	४८.००	४०.००	०.००	२४८.००	१३३.००	११५.००	०.००
२	न्याय प्रणाली	५.००	५.००	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	१७.००	१७.००	०.००	०.००
३	नविनतम प्रविधिको प्रयोग	२३.००	२३.००	०.००	०.००	२५.००	२५.००	०.००	०.००	२५.००	२५.००	०.००	०.००	७३.००	७३.००	०.००	०.००
४	शान्ति सुरक्षा	०.००	०.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	११.००	११.००	०.००	०.००
५	तथ्यांक प्रणाली	०.००	०.००	०.००	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००
६	समपुरक तथा लागत साझेदारी	३०.००	०.००	३०.००	०.००	३३.००	०.००	३३.००	०.००	३६.३०	०.००	३६.३०	०.००	९९.३०	०.००	९९.३०	०.००
७	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च	८६३.२१	८६३.२१	०.००	०.००	९१७.७३	९१७.७३	०.००	०.००	१००९.४८	१००९.४८	०.००	०.००	२७९०.४२	२७९०.४२	०.००	०.००
८	राष्ट्रिय परिचय पत्र तथा पञ्जिकरण	४.९५	४.९५	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	१७.९५	१७.९५	०.००	०.००
	संस्थागत विकास तथा सुशासन तर्फको जम्मा	१००९.१६	९३९.१६	७०.००	०.००	१०८५.२३	१०१७.२३	६८.००	०.००	११७७.२८	११००.९८	७६.३०	०.००	३२७१.६७	३०५७.३७	२१४.३०	०.००
	कूल जम्मा	५९७९.२४	४६१७.२४	१३६२.००	०.००	६५८१.११	५०८६.०१	१४९५.१०	०.००	६९५२.२७	५३३३.३३	१६१८.९४	०.००	१९५१३.४४	१५०१६.६०	४४९६.८४	०.००

परिच्छेद-३
आर्थिक क्षेत्र

आर्थिक विकास क्षेत्र अत्तर्गत कृषि, पशु विकास, उद्योग तथा व्यापार, पर्यटन तथा संस्कृति, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी र श्रम तथा रोजगारी जस्ता उपक्षेत्रहरुको पृष्ठभूमि, समस्या तथा चूनौती, लक्ष्य, रणनीति, नतिजा खाका, त्रिवर्षीय खर्च तथा स्रोत अनुमान, आयोजना तथा कार्यक्रम र पूर्वानुमान तथा जोखिम पक्षहरु समावेश गरिएको छ ।

३.१ कृषि विकास

कुल क्षेत्रफल मध्ये ३१.८३ प्रतिशत अर्थात् ६८.५८ब.कि.मी. क्षेत्रफल कृषियोग्य भूमि रहेको छ । गाउँपालिकाका कुल घरपरिवार मध्ये ६०.८९ प्रतिशत घरपरिवार कृषि तथा पशुपालनमा क्षेत्रमा संलग्न रहेको देखिन्छ । यहाँका अधिकांश घरपरिवारको आयस्रोतको मुख्य श्रोत कृषि तथा पशुपालन रहेको छ । गाउँपालिकाको क्षेत्र भएर वग्ने खोलाहरुबाट केही मात्रामा सिंचाई सुविधा भएता पनि गाउँपालिकामा सिंचित क्षेत्रफल न्यून रहेको तथ्याङ्ले देखाउँछ । उपलब्ध जमिनमा कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक वृद्धिमा टेवा पुऱ्याउने लक्ष्यका साथ योजना तर्जुमा गरिएको छ । तुलनात्मक रुपमा प्रयाप्त कृषि योग्य जग्गा उपलब्ध भएता पनि बजार सम्मको सहज पहुँच नहुनु, कृषि तथा प्रविधि विकास सम्वन्धी कार्यक्रम संचालन नहुन, कृषिजन्य बस्तुमा आधारित उद्योगहरु स्थपाना हुन नसक्नु जस्ता यस क्षेत्रका समस्या हुन् भने शहरीकरणको साथसाथै बजार क्षेत्रमा खाद्यान्न तथा तरकारीको माग बढ्दै जानु, जिल्ला भित्र तथा बाहिर वेमौसमी तरकारी खेतिको वजार पर्याप्त हुनु, प्रांगारिक उत्पादन तर्फ उपभोक्ताको आकर्षण बढ्नु, पालिका क्षेत्रमा खुलेका होटल, रेष्टुरेन्ट तथा स्थानीय बजारमा खाद्यान्न तथा तरकारीको माग बढदै जानु जस्ता सकारात्मक पक्ष रहेको अवस्था छ ।

अवसर तथा चूनौती

यस गाउँपालिकामा साना र मझौला कृषकहरुको बाहुल्यता रहेको छ । उनीहरुको दक्षता वृद्धि गरी कृषि उत्पादनलाई व्यवसायीकरण गर्न एवं बजारको सुनिश्चितता दिलाउने काम चुनौतीपूर्ण छ । यसका साथै बहुसंख्यक उत्पादनशील जनशक्ति तुलनात्मक लाभका आधारमा वैदेशिक रोजगारीका लागि बाहिर गएकाले बाँझो जमिन राख्ने प्रवृत्तिलाई कम गर्ने कार्य पनि चुनौतीपूर्ण छ । साना किसानले उत्पादन गरेको वस्तुले बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्दैन । संविधान तथा कानूनमा उल्लेख भए अनुसार अन्तर सरकार सहकार्य र समन्वय स्थापित गर्नु चुनौतीपूर्ण कार्य हो । भौगोलिक विविधता र जैविक विविधता भएको नेपालको परिप्रेक्षमा यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग पहाडी भूबनोट रहेको छ । सडक यातायातको विकास, सूचना प्रविधिको विकास र मानव चेतनाको विकासले विदेशबाट फर्किएका युवाहरु कृषि व्यवसायमा आकर्षित हुँदै जानु, जैविक खेती प्रतिको आकर्षण तथा यातायातको सुगमताले बजार पहुँच बढ्नु, संस्थागत एवं निजी क्षेत्रको आकर्षण बढ्नुलाई अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ ।

अवसरहरु

- कृषि क्षेत्र स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्र भित्र रहनु ।
- मकै, धान, गहुँ, आलु, भट्टमास, तरकारी तथा फलफूल जडिबुटी जस्ता स्थानीय उत्पादनको वृद्धि गरी मूल्य श्रृंखलामा आबद्ध गर्न सकिने अवस्था रहनु ।
- सुन्तला, कफी, लसुन, बेसार, कागती, ओखर जस्ता उत्पादनको व्यवसायिकरण गर्न सकिने अवस्था रहनु ।

चुनौतीहरु

- व्यवसायिक तथा जैविक कृषि उत्पादनको विकास गर्नु
- उन्नत मल, बीउ, प्रविधि तथा प्राविधिक व्यवस्थापन गर्नु ।
- कृषि पेशा तथा व्यवसायलाई एउटा मर्यादित पेशा वा व्यवसायका रुपमा विकास गर्नु ।
- बाली विविधकरण गर्नु ।
- कृषियोग्य जमिनको चक्लाबन्दी, प्रयाप्त सिँचाई सुविधा तथा भाडामा जग्गा लिदा वा दिदा अनुदानको व्यवस्था गर्नु ।
- विभिन्न कृषि पकेट क्षेत्रहरुमा आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्नु ।

सोच : कृषियोग्य जमिनको व्यवसायिक उपयोग, कृषिबाट आर्थिक विकासमा सहयोग

लक्ष्य : उत्पादकत्व र बजारको माग तथाा पहुँचका आधारमा सबै जमिनको उच्चतम उपयोग गरी व्यवसायिक रुपमा कृषि उत्पादन गर्ने ।

उद्देश्य

- उत्पादन र उत्पादकत्वका आधारमा खेतीयोग्य जमिनको उपयोग गर्नु ।
- कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्नु ।
- कृषि उत्पादनलाई व्यवसायीकरण गर्नु ।
- वन क्षेत्रलाई पनि कृषिसँग जोड्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
• स्थानीय कृषक र अन्य सरोकारवालाहरुसँग समन्वय र सहकार्य गरी कृषि सम्बन्धी स्थानीय कानून बनाई योजनाबद्ध कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।	• निजी तथा सरकारी जमिन संविधान तथा कानूनसँग नबाझिने गरी कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन प्रयोग गर्न आवश्यक कानून बनाइनेछ । • स्थानीय जनताको प्राथमिकतामा आधारित योजना कार्यान्वयन गर्न दोहोरोपन नहुने गरी प्रदेश र संघसँग आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।
• कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न शिक्षा, अनुसन्धान र प्रचार प्रसार प्रभावकारी बनाउने ।	• कृषि भूमि अनुसन्धान गरी उत्पादकत्वको आधारमा कृषि खेतीलाई वर्गीकरण गरिनेछ । • कृषि भूमि अनुसन्धान गर्न आवश्यक साधन र श्रोतको व्यवस्था गरिनेछ । • कृषि उत्पादनका साधन, मल, भूमिको आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ
• कृषि क्षेत्रमा लगानी बढाउन सहयोग र सहजीकरण गर्ने ।	• कृषि पेशामा संलग्न कृषकले व्यवसायिक कृषि गर्न चाहेमा बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग मध्यस्थताको भूमिका निर्वाह गरिनेछ । • कृषि सूचना प्रणालीको विकास र विस्तार गरी कृषि बजारको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
• कृषि कार्यक्रम तथा उन्नत बीउ वितरण गर्ने ।	• वास्तविक कृषकलाई उनीहरुको जमिनको माटोको परीक्षण गरी उन्नत बीउ वितरण गरिनेछ ।
• कृषि ऋण उपलब्ध गराउने ।	• व्यवसायिक कृषि गर्न चाहने कृषकलाई ऋण उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिनेछ ।
कृषि उपजको भण्डारणको व्यवस्था गर्ने ।	• कृषि उत्पादनको समर्थन मूल्य तोकी खरिद र भण्डारणको व्यवस्था गरिनेछ ।
• संघ र प्रदेशसँग समन्वय गरी उत्पादित वस्तुको बजारीकरण गरी आय आर्जन गर्ने ।	• संघ र प्रदेशसँग समन्वय गरी उत्पादित वस्तुको बजार विकास र विस्तार गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

आवधिक योजनामा परिमार्जित कार्यक्रम तथा आयोजनाको आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजाको आधारमा तयार नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

कृषि विकास

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
		०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
खाद्यान्न वाली उत्पादन	मे.टन	५११२.९	५२१००	५३२००	५४०००
उत्पादकत्व	मे.टन./हे.	२.४४	२.५२	२.६१	२.९
फलफूल क्षेत्रफल	हे.	८५	९०	९५	९८
फलफूल उत्पादन	मे.टन	७२२	८००	८५०	९००
सिँचाई क्षेत्र	हे.	१०८९	११००	१२००	१२५०
माटो परीक्षण	संख्या	२५०	३००	३५०	४००

खाद्यान्नवाली क्षेत्रफल					
धान	हे.	८७४.२	८९५	९००	९२५
गहुँ	हे.	५८.४	६०	६५	७०
मकै	हे.	७१३.८	७२५	७६०	८००
कोदो	हे.	३७४.३	३९०	३९५	४००
तेलहन	हे.	४४.७	५०	५५	६०
खाद्यान्नवाली उत्पादन					
धान	मे.ट	३६६२.४	३७२०	३८००	३८५०
गहुँ	मे.ट	१५२.२	१७०	१८०	१८०
मकै	मे.ट	१९०४.६	२०५०	२०७५	२१००
कोदो	मे.ट	३९३.७	३९८	४००	४०५
तेलहन	मे.ट	४६.१२	४८	५०	५२

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	१५३.५८	१४८.५८	५.००	०.००	०.६०	१५२.९८	०.००	०.००
२०८२/८३	१७७.९९	१५९.९९	१८.००	०.००	१०.६६	१६७.३३	०.००	०.००
२०८३/८४	१९६.२१	१७५.४१	२०.८०	०.००	१२.७३	१८३.४८	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	कृषि स्नातक करार	कृषि अधिकृत नियुक्त गर्ने	सालबसाली	१६८०.००	गाउँपालिकाले कृषि अधिकृत नियुक्त गरी आवश्यक सेवा प्रवाह गरेको हुनेछ।
२	बीउ बिजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन	उन्नत बीउ उत्पादन तथा आपूर्तिमा सहयोग गर्ने।	सालबसाली	३५५८.००	उन्नत बीउ उत्पादन गरी वितरणको आवश्यक व्यवस्था मिलाईको हुनेछ।
३	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय	कृषि तथा पशु सेवाको एक गाउँ एक प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने	सालबसाली	३१३८.००	एक गाउँ एक कृषि तथा पशु सेवाको प्राविधिकको व्यवस्था गरी सेवा प्रवाह गरिएको हुनेछ
४	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	नयाँ तरकारी पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	सालबसाली	३९७२.००	नयाँ तरकारी पकेट क्षेत्र छनौट गरी कार्यान्वयन गरिएको हुनेछ।
५	हाटबजार निर्माण तथा संचालन	गाउँपालिका भित्र हाटबजार केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने	०८२/०८३ ०८३/०८४	२२००.००	उपयुक्त स्थानमा हाटबजार केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालनमा आएको हुनेछ।
६	कार्यक्रम संचालनमा कृषकलाई अनुदान	विभिन्न कार्यक्रम संचालनमा कृषकलाई अनुदान प्रदान गर्ने।	सालबसाली	११५२९.००	कार्यक्रम संचालनका लागि कृषकहरुलाई अनुदान स्वरुप रकम उपलब्ध गराइएको हुनेछ
७	एक गाउँ एक उत्पादन कार्यकम	एक गाउँ एक उत्पादन कार्यकम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	४६३४.००	तरकारी, आलु, धनिया, खुर्सानी जस्ता वस्तुको उत्पादनका लागि आवश्यक स्थान छनौट गरी कृषकलाई सहयोग उपलब्ध गराईको हुनेछ।
८	माटो परिक्षण शिबिर	माटो परिक्षण शिबिर	सालबसाली	६६२.००	प्रत्येक वर्ष माटो परीक्षण

	तथा प्लान्ट क्लिनिक संचालन समेत	संचालन गर्ने			शिबीर सञ्चालन गरी कृषकहरुलाई आवश्यक सेवा प्रवाह गरिएको हुनेछ ।
९	व्यवसायिक फुल खेती प्रोत्साहन कार्यक्रम	व्यवसायिक फुल खेतीमा प्रोत्साहन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	फूल खेती उत्पादनमा व्यवसायीकरण भई उत्पादन वृद्धि भएको हुनेछ
१०	फलफुल क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम	फलफुल क्षेत्रको विस्तार गर्ने	सालबसाली	६६२.००	फलफुल क्षेत्रको विस्तार भई उत्पादनमा समेत वृद्धि भएको हुनेछ
११	कुरिलो/सितलचिनी प्रर्बद्धन कार्यक्रम	कुरिलो/सितलचिनीको प्रर्बद्धन गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	कुरिलो/सितलचिनीको उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।
१२	बिउ उत्पादन कार्यक्रम (तरकारी/मकै/धान)	उन्नत बीउ उत्पादन तथा आपूर्तिमा सहयोग गर्ने ।	सालबसाली	१३२४.००	उन्नत बीउ उत्पादन गरी वितरणको आवश्यक व्यवस्था मिलाईको हुनेछ ।
१३	रासायनिक बिषादी तथा शुक्ष्मतत्व खरिद	रासायनिक बिषादी तथा शुक्ष्मतत्व खरिद गर्ने ।	सालबसाली	१३२४.००	रासायनिक बिषादी तथा शुक्ष्मतत्व खरिद गरी कृषकहरुलाई वितरण गरिएको हुनेछ ।
१४	स्थानीय ट्राइकोडरमा तथा जैविक बिषादी प्रर्वद्धन तथा बिस्तार	जैविक बिषादी प्रर्वद्धन गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	कृषकहरुमा जैविक बिषादी प्रयोग गर्ने बानिको विकास भएको हुनेछ ।
१५	कृषि प्रर्दशनी तथा अनुसन्धान कार्यकम	कृषि प्रर्दशनी तथा अनुसन्धान कार्यकम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	कृषि प्रर्दशनी तथा अनुसन्धान कार्यकम सञ्चालन गरिएको हुनेछ ।
१६	आकस्मिक बाली रोग/किरा नियन्त्रण	बाली रोग/किरा नियन्त्रण गर्ने	सालबसाली	३३१.००	आकस्मिक रुपमा बालीमा लाग्ने रोग किरा नियन्त्रणका लागि कृषकलाई आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।
१७	कृषि परिक्षण उपकरण खरीद	कृषि परिक्षण उपकरण खरीद गर्ने	सालबसाली	३३१.००	आवश्यकता अनुसार कृषि परिक्षण उपकरण खरीद गरी प्रयोगमा ल्याइएको हुनेछ ।
१८	अगुवा कृषक तथा कृषि प्राविधिक गोष्ठी	अगुवा कृषक तथा कृषि प्राविधिक गोष्ठी सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	३३१.००	गोष्ठी मार्फत अगुवा कृषक तथा कृषि प्राविधिकको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ
१९	कृषि पशु प्राविधिक चौमासिक रिपोटिंग तथा समिक्षा	चौमासिक रुपमा समीक्षा तथा रोर्पोटिङ गर्ने ।	सालबसाली	१९९.००	चौमासिक रुपमा समीक्षा कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ ।
२०	मागमा आधारित कृषि तालिम (३)	मागमा आधारित कृषि तालिम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	तालिम सञ्चालनबाट कृषिकहरुको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ
२१	कृषि बुकलेट प्रकाशन तथा वितरण	कृषि बुकलेट प्रकाशन गरी वितरण गर्ने ।	सालबसाली	३३१.००	कृषि बुकलेट प्रकाशन गरी वितरण गरिएको हुनेछ ।
२२	कृषि दिवस बिषेश कार्यकम	कृषि दिवस बिषेश कार्यकम सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	१६६.००	कृषि दिवस मार्फत जनजागरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको हुनेछ ।
२३	कृषक सम्मान कार्यकम	कृषक सम्मान कार्यकम गर्ने	सालबसाली	१६६.००	उत्कृष्ट कृषकहरुलाई सम्मान गरिएको हुनेछ ।
२४	कार्यक्रम अनुगमन	कार्यक्रम अनुगमन गर्ने	सालबसाली	९९३.००	नियमित रुपमा कार्यक्रमको अनुगमन भएको हुनेछ ।
२५	वडा स्तरीय कार्यक्रम संचालन (१५.२५)	वडा स्तरीय कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	४६००.००	वडामा प्राथमिकता प्राप्त कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

तीन तह बीच नीति, योजना तथा कार्यक्रम बीच सामाञ्जस्यता, समन्वय र सहकार्यमा कृषि पूर्वाधार, प्रविधि तथा सीप विकास हुनेछ । पालिका तहमा वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त पूँजी कृषि व्यवसायमा परिचालन हुनेछ । बेरोजगार युवाहरु कृषिमा आधारित व्यवसायमा आकर्षिक हुनेछन् । कृषि, प्रविधि, मल, गुणस्तरीय बीउ तथा कृषि सामाग्री, भरपर्दो सिंचाई प्रणाली, कृषि प्रसार, कृषि भूमिको संरक्षण र एकीकृत व्यवस्थापन गर्न नसकिएमा अपेक्षित नतिजा हासिल हुने जोखिम रहन्छ । यसैगरी कृषि क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन र प्रकोपको असर अधिक रहन सक्दछ ।

३.२ पशुपन्छी विकास

लुम्बिनी प्रदेश सरकारको प्रथम आवधिक योजनाले **आधुनिक र व्यवसायिक पशुपंक्षीपालनबाट प्रदेशको आर्थिक समृद्धि** भन्ने सोँच सहित स्वच्छ र गुणस्तरीय पशुपंक्षीजन्य उत्पादन वृद्धि गरी आत्मनिर्भर हुँदै निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिएको छ । नेपाल कृषि प्रधान देश भए पनि वर्तमान अवस्थामा दक्षिण एशियाको सबभन्दा कम कृषि उत्पादकत्व हुने देश पर्दछ । कृषकहरुको खेती प्रणालीसँग पशुपंक्षी पालनको अन्योन्याश्रित सम्बन्ध रहँदै आएको छ । पशुपंक्षीको मासु, दुध, घ्यू, अण्डा आदी व्यवसायिक रुपमा उत्पादन गरी बिक्री गर्न भौगोलिक हिसावले यो गाउँपालिका उपयुक्त देखिन्छ । पशुपंक्षीपालन आर्थिक दृष्टिले लाभदायक हुने हुनाले पालिकाले आयात प्रतिस्थापन गरी निर्यात प्रवर्द्धनबाट आर्थिक लाभ लिन सक्दछ । यसको विकास र विस्तारका लागि पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम, पशुपालन कार्यक्रम सञ्चालनमा बिशेष ध्यान पुऱ्याउन आवश्यक छ ।

माथागढी गाउँपालिकामा परम्परागत पशुपालन व्यवसायलाई आधुनिकीकरण तथा व्यवसायीकरण गरी उत्पादनमा बृद्धि गर्न उन्नत जातका पशुपालन, पशुको नश्ल सुधारका लागि राँगा, बोका वितरण, आधुनिक गोठ तथा खोर सुधार, पशु औषधी उपचारको व्यवस्था, डाले घाँस तथा अन्य पोषिला घाँसहरुको व्यवस्थापन तथा बिरुवा बितरण, पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन, उत्पादनका आधारमा अनुदान वितरण जस्ता प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु सालवसाली रुपमा सञ्चालन गरिएका छन् । माथागढी गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा व्यवसायिक बाखापालनका लागि प्रचुर सम्भावना रहेको छ । यहांका खसी वाखाहरु तानसेन तथा वुटवल बजार सम्म विक्री वितरण गर्ने गरिन्छ । यस गाउँपालिकामा व्यवसायिक पशुपंक्षीपालन फर्मको संख्या ४९ रहेको छ । यसमध्ये भैसिको फर्मको संख्या ५ वटा, वाखा फर्म १९ वटा, कुखुरा फर्म ९ वटा र वंगुर फर्मको संख्या १६ रहेको छ । दुधको वार्षिक उत्पादन १२७५ मेट्रिक टन रहेको छ । दुध डेरीको संख्या १ रहेको छ ।

अवसर

- बारीका ढीक काल्ना एवं सामुदायिक वन तथा चरण क्षेत्रमा घाँस खेतिको विकास गरी व्यवसायिक पशुपालन गर्न सकिने ।
- पशुपंक्षी व्यवसाय सञ्चालनका लागि पर्याप्त घाँसे क्षेत्र बिद्यमान रहनु ।
- पशुपंक्षीको मलको प्रयोगबाट अर्गानिक (मौसमी तथा बेमौसमी) तरकारी उत्पादन गरी बाहिर निर्यात गर्न सकिने अवस्था रहनु ।
- भौगोलिक सम्भाव्यताको आधारमा क्षेत्र छनौट गरी बिभिन्न पकेट प्याकेज कार्यक्रम (बाखा, कुखुरा, भैसी, बंगुर) संचालन गर्न सकिने अवस्था बिद्यमान रहनु ।
- विदेशबाट फर्किएका युवाहरुको ज्ञान, सीप र प्रविधि तथा पूँजीको प्रयोग गरी व्यवसायिक पशुपालन गर्न सकिने
- हावापानीको विविधताको कारण विभिन्न प्रकारका पशुपंक्षीपालन गर्न सकिने ।
- पशुपंक्षीजन्य उत्पादनको विविधिकरण र बजारीकरण गर्न सकिने ।

चुनौती

- पशु स्वास्थ्यको बीमा गरी वास्तविक कृषकलाई पशुपंक्षीपालनमा आकर्षित गर्नु ।
- उत्पादित पशुपंक्षीको बजारीकरण गर्नु ।
- पशुपंक्षीको उपचारमा पहुँच पुऱ्याउनु ।
- पशु आहार सुनिश्चित गर्नु ।
- उन्नत जातको पशुपंक्षी उपलब्ध गराउनु ।
- श्रमशक्तीको उपलब्धता कम हुदै गैरहेको अवस्थामा बढ्दो स्थायी/अस्थायी बसाइसराईलाई रोक्नु ।

- आवश्यकता अनुसारको प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउनु ।

सोच : व्यवसायिक पशुपालनको पूर्वाधार, गाउँवासीको आय आर्जनको आधार

लक्ष्य : पशुपंक्षी उत्पादनका पूर्वाधार विकास गरी पशुपालनलाई व्यवसायिक बनाउँदै रोजगारी र आय आर्जन बढाई गरिबी कम गर्ने ।

उद्देश्य

- गाउँ भित्र मासु, दुध तथा दूग्धजन्य पदार्थ उपभोगमा आत्मनिर्भर बनाउनु ।
- पशुपंक्षी उत्पादनको विकास र विस्तार गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु ।
- पशुपंक्षी उत्पादनका पूर्वाधारको विकास र विस्तार गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
• पशु उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाई बजारीकरण गर्न सहजीकरण गर्ने ।	• व्यवसायिक रुपमा पशुपालन गर्ने कृषकलाई उन्नत जातको गाई, भैंसी, बाखा उपलब्ध गराउन आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ । • व्यवसायिक फर्म सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्ति वा समूहलाई पूर्वाधार निर्माण लगायत प्रविधि र प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइने छ । • पशुपंक्षीजन्य पदार्थको बजारीकरण, व्यवसायीकरणमा पालिकाबाट सहयोग उपलब्ध गराइनेछ । • पशु स्वास्थ्य बीमा गर्न निश्चित प्रतिशत अनुदान दिइनेछ ।
कुखुरा लगायतका पंक्षीपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।	• कुखुरापालन व्यवसायीलाई व्यवसायिक लगानीको ब्याजमा निश्चित प्रतिशत अनुदान दिइनेछ । • नजिकको शहरी क्षेत्रमा स्थानीय कुखुराको निर्यातमा सहजीकरण गरिनेछ । • स्थानीय जातको कुखुराको बजार विकास र विस्तार गर्ने
• कोल्ड स्टोर, चरन क्षेत्र लगायतका पूर्वाधारको विकास र विस्तार गर्ने ।	• स्थानीय जनताको माग र आवश्यकताका आधारमा पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

पशु सेवा विकास क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत सूचक र मध्यमककालीन लक्ष्य देहाय अनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
		०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०८४
सुधारिएको गोठ/खोरहरु	संख्या	११	३१	५१	७१
दुध उत्पादन	मे.ट	१२७५	१२८०	१२९०	१३००
गाई फर्म	संख्या	३	४	५	६
भैंसी फर्म	संख्या	५	६	७	८
बाखा फर्म	संख्या	१९	२१	२५	२८
कुखुरा फर्म	संख्या	९	१२	१५	१६
बंगुर फर्म	संख्या	१६	१८	२०	२२
डेरी स्थापना	संख्या	१	२	२	२
युवा लक्षित व्यवसायिक फर्म	संख्या	०	२	४	५
कृत्रिम गर्भधान	संख्या	४०	१४०	२४०	३४०
उन्नत जानतको भाले जनावर वितरण	संख्या	१०	१०	१०	१०
स्थानीय स्तरमा पालेको भाले पशुलाई बन्ध्याकरण	संख्या	१०२९	११००	१२५०	१३००
डाले घाँस उत्पादन क्षेत्रफल	हे.	२०	२५	२७	३०
भुई घाँस क्षेत्रफल	हे.	१४	१५	१७	१८
रोग निरोधक खोप	संख्या	१५	२०	२२	२५

पशु आहार घाँस व्यवस्थापन सुधारका लागि चापकटर वितारण	संख्या	०	२	४	६
घरेलु पशुपंक्षी आहारा उद्योग स्थापना	संख्या	०	१	१	२
पशु स्वास्थ्य शीविर	पटक	३	५	७	९
औषधी पसल सुधार तालिम	पटक	०	१	२	३
रेविज रोग नियन्त्रणका निशुल्क खोप कार्यक्रम	संख्या	१००	१२०	१४०	१६०
पशुपालन व्यवस्थापनमा तालिम प्राप्त कृषक	जना	४०	६०	८०	१००
अन्तर पालिका कृषक भ्रमण	पटक	०	१	२	३
एक वडा एक ग्रा.प.स्वा.कार्यालय भएका वडा	संख्या	४	५	६	८
स्थानीय स्तरमा सक्रीय ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता	संख्या	१२	१२	१२	१२
कृषक पाठशाला	संख्या	०	१	१	१
मासु उत्पादन	मे.ट.	५७८	६०८	६२५	६६२
खसी	मे.ट.	१५६	१५८	१६०	१६२
कुखुरा	मे.ट.	१०३	११५	१२०	१४०
बंगुर	मे.ट.	१५०	१६०	१६५	१७०
अन्य	मे.ट.	१६९	१७५	१८०	१९०
अण्डा उत्पादन	हजार	११२८६	१२०००	१२५००	१२७००
मासु र अण्डामा आत्मनिर्भर	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
पशु रोग औषधी तथा नमूना संकलन	पटक	१	१	१	१

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	६८.१२	४९.१२	१९.००	0.00	0.00	६८.१२	0.00	0.00
२०८२/८३	७४.९३	५४.०३	२०.९०	0.00	0.00	७४.९३	0.00	0.00
२०८३/८४	८२.४३	५९.४४	२२.९९	0.00	0.00	८२.४३	0.00	0.00

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	इपिडेमियोलोजिक रिपोर्टिङ	नियमित रुपमा इपिडेमियोलोजिक रिपोर्टिङ गर्ने	सालबसाली	४०.००	केन्द्रमा नियमित रुपमा रिपोर्टिङ गरिएको हुनेछ
२	माहामारी/आकस्मिक रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	माहामारी/आकस्मिक रोग नियन्त्रण गर्ने	सालबसाली	३३१.००	माहामारी तथा आकस्मिक रोगहरुको नियन्त्रण गरिएको हुनेछ
३	कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम	कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम सञ्चालनबाट कृषिकहरु लाभान्वित भएका हुनेछन् ।
४	पशुपन्छीको औषधी खरिद कार्यक्रम	पशुपन्छीको औषधी खरिद गरी वितरण गर्ने	सालबसाली	३११०.००	आवश्यकता अनुसार पशुपन्छीको औषधी खरिद गरी वितरण गरिएको हुनेछ ।
५	भकारो सुधार तथा खोर	भकारो सुधार तथा	सालबसाली	४४६९.००	कृषकहरुलाई भकारो सुधार

	निर्माण कार्यक्रम	खोर निर्माण कार्यक्रम गर्ने ।			तथा खोर निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइएको हुनेछ
६	बिभिन्न तालिम संचालन	बिभिन्न तालिम संचालन गर्ने	सालबसाली	२३१७.००	आवश्यकता अनुसार कृषकहरुलाई बिभिन्न तालिम संचालन गरिएको हुनेछ ।
७	पशुपन्छी शिविर कार्यकम	पशुपन्छी शिविर सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	आवश्यकता अनुसार पशुपन्छी शिविर सञ्चालन गरिएको हुनेछ ।
८	पशुपन्छीको विमा कार्यकम	पशुपन्छीको विमा गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	पशुपन्छी विमा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा भएको हुनेछ ।
९	पशुपन्छी सम्बन्धी अनुसन्धान कार्यकम	पशुपन्छी सम्बन्धी अनुसन्धान कार्यकम गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	पशुपन्छी सम्बन्धी अनुसन्धान भएको हुनेछ ।
१०	बिभिन्न औषधी, बिउ तथा उपकरण खरिद	बिभिन्न औषधी, बिउ तथा उपकरण खरिद गर्ने	सालबसाली	३९७२.००	बिभिन्न औषधी, बिउ तथा उपकरण खरिद गरी कृषकलाई वितरण गरिएको हुनेछ ।
११	कार्यकम अनुगमन तथा भ्रमण कार्यकम	कार्यकमको नियमित अनुगमन गर्ने ।	सालबसाली	४९७.००	कार्यक्रमको नियमित रुपमा अनुगमन भएको हुनेछ ।
१२	भ्याक्सिनेटर पारिश्रमिक	भ्याक्सिनेटर पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने ।	सालबसाली	६६२.००	आवश्यकता अनुसार भ्याक्सिनेटर नियुक्त गरी खोप कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको हुनेछ ।
१३	डोर टु डोर बाझोपन निवारण कार्यकम	डोर टु डोर बाझोपन निवारण कार्यकम सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	प्राविधिकबाट कृषकलाई घरमै बाझोपन निवारण सम्बन्धी आवश्यक राय सल्लाह प्रदान गरिएको हुनेछ ।
१४	मासु तथा डेरी पसल सुधार कार्यकम	मासु तथा डेरी पसल सुधार गर्ने ।	सालबसाली	१३२४.००	मासु तथा डेरी पसलको आवश्यक सुधार गरी गुणस्तरीय मासु तथा दुग्धजन्य पदार्थ उपलब्ध गराइएको हुनेछ
१५	कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी खर्च	कार्यालय व्यवस्थापन गर्ने ।	सालबसाली	३३१.००	गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरिएको हुनेछ ।
१६	फर्म दर्ता नविकरण गरे वापत ५ के.जी मिनरल मिक्सर वितरण कार्यकम	फर्म दर्ता नविकरण गर्ने ।	सालबसाली	३३१.००	पालिका तहमा पसु सेवा सम्बन्धी फर्म दर्ता तथा नवीकरण कार्य गरिएको हुनेछ
१७	Biofloc बिओफ्लोच प्रविधि प्रर्दशन कार्यकम	Biofloc बिओफ्लोच प्रविधि प्रर्दशन गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	प्रविधिको प्रर्दशनबाट कृषकहरु लाभान्वित भएका हुनेछन् ।
१८	वडा स्तरिय कार्यक्रम संचालन	वडा स्तरिय कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	मागमा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

संघीय शासन प्रणाली अनुसार प्रविधि तथा सीप हस्तान्तरण हुनेछ । वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त पूँजी र प्रबिधि पशुपंक्षीपालन व्यवसायमा परिचालन हुनेछ । वेरोजगार युवाहरु तुलनात्मक लाभका पशुपंक्षीजन्य उत्पादनमा आधारित व्यवसायमा आकर्षिक हुनेछन् । पशुपंक्षीपालन तथा उत्पादन सम्बन्धी प्रविधि, चरण क्षेत्र, पशुआहार र पशुपंक्षी उपचारको एकीकृत व्यवस्थापन गर्न नसकिएमा अपेक्षित नतिजा हासिल नहुने जोखिम रहन्छ ।

३.३ घरेलु तथा साना उद्योग

आर्थिक विकासको महत्वपूर्ण आधार स्तम्भ उद्योग क्षेत्र हो । नेपालको औद्योगिक उत्पादन तथा रोजगारीमा अधिकांश हिस्सा साना तथा घरेलु उद्योगको रहेको छ, तर नेपाली जनतामा पर्याप्त मात्रामा उद्योग क्षेत्रमा लाग्ने प्रवृत्तिको विकास भने हुन सकेको छैन । स्थानीय तहले स्थानीय जनतालाई उद्यमशील बनाई घरेलु, साना तथा मझौला

उद्योगको विकास र विस्तारमा संलग्न गराएर गाउँपालिकाको आर्थिक विकासलाई गतिशील बनाउन सक्दछ । उद्योगको विकासले रोजगारीको अवसरमा वृद्धि हुने भएकाले यस क्षेत्रमा स्थानीय श्रोत साधनको उच्चतम परिचालन हुन आवश्यक छ ।

नेपाल जस्ता विकासशील देशहरुको आर्थिक विकासको लागि साना तथा घरेलु उद्योगहरुको अत्यन्त महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । यस्ता उद्योगहरुले रोजगारी सिर्जना गर्न, स्थानीय क्षेत्रमा पाइने श्रोत साधनको उपयोग गर्न, ठूला उद्योग स्थापना गर्ने पूर्वाधार तयार गर्न तथा स्थानीय कला र संस्कृतिको संरक्षण गर्न मद्दत पुऱ्याउँछन् ।

बर्तमान अवस्थामा गाउँपालिकामा रहेका साना घरेलु उद्योग, यातायात र सेवा क्षेत्र गरी जम्मा १९७ उद्योगहरु दर्ता भएको देखिन्छ । पालिकामा लघु उद्यमा दर्ता गरी वा नगरी व्यावसाय सञ्चालन गर्ने परिवारको संख्या ४२३ रहेको छ । स्थानीय श्रम, सीप र कच्चा पदार्थमा आधारित लगानीलाई प्राथमिकता दिई माथागढी गाउँपालिकामा स्थानीय घरेलु तथा साना उद्योगहरु स्थापना गर्न आवश्यक देखिन्छ । पालिकामा धेरै सामुदायिक वन क्षेत्र भएकोले वन्यजन्य वस्तुबाट तुलनात्मक लाभ दिने घरेलु तथा साना उद्योग मार्फत वस्तु उत्पादन र प्रवर्द्धन गरी रोजगारी सिर्जना र आयआर्जन गर्ने सम्भावना प्रवल छ । स्थानीय सरकारले कृषि तथा वन्यजन्य श्रोतमा आधारित घरेलु तथा साना उद्योगलाई सहुलियत प्रदान गर्न अत्यावस्यक देखिन्छ । स्थानीय जनतामा उद्यमशील सोँचको विकास हुन नसक्नु, उत्पादनशील क्षेत्रमा स्थानीय पूँजी परिचालन हुन नसक्नु, साना उद्यमीको उत्पादन ठूला उद्योगको उत्पादनसँग बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु, स्थानीय तहमा निजी क्षेत्र आकर्षित हुन नसक्नु, घरेलु तथा साना उद्योग प्रवर्द्धनमा पूँजी, सीप, कच्चा पदार्थ र प्रविधि संयोजन गर्न स्थानीय तहको निजी क्षेत्रले नेतृत्व लिन नसक्नु, कृषिसँग अन्य क्षेत्र जस्तै वन, खानी जोडिन नसक्नु यस क्षेत्रका समस्या हुन् ।

अवसर

- घरेलु तथा साना उद्योगमैत्री नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न सकिने ।
- वनजन्य वस्तुहरुको प्रयोग गरी उद्योग सञ्चालन गरी लाभ लिन सकिने ।
- पालिकाको ठूलो जनसंख्या कृषिमा आधारित भएकोले कृषिजन्य उद्योगहरु सञ्चालन गर्न सकिने ।
- उद्यमशील महिला समूह गठन गरी विभिन्न खालका सामाग्री उत्पादन गरी उद्योग सञ्चालन गर्न सकिने ।
- उद्योगहरुको वर्गीकरण, विविधिकरण र ब्राण्डिङ गरी बाह्य निर्यातबाट आय आर्जन गर्न सकिने ।
- युवा जनशक्तिलाई औद्योगिक उत्पादनमा आकर्षण र परिचालन गर्न सकिने ।
- परम्परागत सीपहरुको जगेर्ना र विस्तार गर्न सकिने ।

चुनौती

- उद्योग सञ्चालनका लागि आवश्यक पूँजी र दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने ।
- उद्योग स्थापनामा निजी क्षेत्रलाई उत्प्रेरित गर्ने ।
- युवाहरुको विदेश मोहलाई निरुत्साहित गर्न ।
- श्रमशक्तीको उपलब्धता कम हुदै गैरहेको अवस्थामा बढ्दो बसाइसराईलाई रोक्ने ।
- घरेलु तथा साना उद्योग प्रवर्द्धनमा पूँजी, सीप, कच्चा पदार्थ र प्रविधि संयोजन गर्न स्थानीय तहको निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गर्नु ।

दीर्घकालीन सोँच :- गाउँपालिकामा उद्योगको संख्यामा वृद्धि, रोजगारी र व्यापार व्यवसायबाट गाउँवासीको समृद्धि ।
लक्ष्य :- घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र विस्तारबाट गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा योगदान गर्ने ।

उद्देश्य

- घरेलु उद्योगको विकास गरी स्थानीय जनताको आधारभूत आवश्यकताको परिपूर्तिमा टेवा पुऱ्याउनु ।
- घरेलु तथा साना उद्योगको क्षेत्रमा लगानीमैत्री वातावरण श्रृजना गरी रोजगारीका थप अवसर श्रृजना गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
• स्थानीय जनताले सञ्चालन गर्न सक्ने घरेलु उद्योगको विकास र विस्तारमा प्रवर्द्धन गर्ने ।	• स्थानीय जनताले घरेलु उद्योग सञ्चालन गर्नका लागि मागको वातावरण निर्माण गरी आवश्यकता अनुसार

	सहजीकरण गरिनेछ ।
• रोजगारीमा घरेलु उद्योग सञ्चालन गर्न लगानीको वातावरण निर्माण गर्ने ।	• रोजगारमूलक उद्योग व्यवसाय गर्न चाहने उद्यमीहरुलाई आवश्यकताको आधारमा बैंक तथा वित्तीय संस्था मार्फत लगानी गर्न सहजिकरण गरिनेछ ।
• सरकारी, निजी, सहकारी क्षेत्रको संलग्नतामा उद्योगको विकास गर्ने ।	• सरकारी, निजी सहकारी क्षेत्रको संलग्नतामा लाभको आधारमा उद्योग सञ्चालन गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
दर्ता भएका उद्योग	संख्या	१९७	२०५	२२०	२३०
नयाँ उद्योग दर्ता वृद्धि	संख्या	१३	२१	३६	४६
उद्योगबाट रोजगारी श्रृजना	जना	११२५	१२४०	१३५०	१५००
घरेलु उद्योग	संख्या	११७	१३५	१५०	१८०
लघु उद्यमी वृद्धि	जना	६	१५	२०	३०
बिक्री केन्दहरुको स्थापन	संख्या	०	१	१	१

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	४९.००	३३.००	१६.००	०.००	०.००	४९.००	०.००	०.००
२०८२/८३	५३.९०	३६.३०	१७.६०	०.००	०.००	५३.९०	०.००	०.००
२०८३/८४	५९.२९	३९.९३	१९.३६	०.००	०.००	५९.२९	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	नयाँ प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने	सालवसाली	४६३.००	प्रविधि हस्तान्तरण मार्फत घरेलु तथा साना उद्योग स्थापना तथा सञ्चालनमा सहयोग पुगेको हुनेछ ।
२	पुनर्तजागी र एडभान्स सीप विकास तालिम कार्यक्रम	तालिम सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	७९४.००	पुनर्तजागी र एडभान्स सीप विकास तालिम मार्फत उद्यमीहरुको सीपमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।
३	नयाँ लघु उद्यमी श्रृजना गर्ने	नयाँ लघु उद्यमी श्रृजना गर्ने	सालबसाली	३०४५.००	नयाँ लघु उद्यमीहरुको श्रृजना गरी थप नयाँ व्यवसाय सञ्चालनमा ल्याइएको हुनेछ ।
४	परम्परागत सिप व्यवस्थापन (आरन) कार्यक्रम	परम्परागत सिप व्यवस्थापन सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	१३२४.००	आरन लगायत परम्परागत सीपमा आधारित व्यवसायहरुको प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।
५	नव प्रवर्द्धन कार्यक्रम व्यवस्थापन	नव प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने	सालबसाली	३३१०.००	नव प्रवर्द्धन कार्यक्रमबाट उद्यमीहरु लाभान्वित भएका हुनेछन् ।
६	स्थानीय उद्योग स्थापना (प्राङ्गारिक मल समेत)	स्थानीय उद्योग स्थापना गर्ने	सालबसाली	५२९६.००	प्राङ्गारिक मल लगायत स्थानीय साना उद्योग सञ्चालनमा आएका हुनेछन् ।

७	युवा स्वरोजगार तथा घरेलु उद्यम प्रोत्साहन कार्यक्रम (वडा नं ३)	युवा स्वरोजगार तथा घरेलु उद्यम प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गर्ने	सालबसाली	१३२४.००	घरेलु उद्यमबाट युवा स्वरोजगारमा वृद्धि भएका हुनेछन् ।
८	प्राबिधिक सिपमुलक तालिम	प्राबिधिक सीपमूलक तालिम संचालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	प्राबिधिक सिपमुलक तालिम मार्फत उद्यमीहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

तीनतह बीच नीति, कार्यक्रममा सामाञ्जस्यता, समन्वय र सहकार्य हुनेछ । वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त पूँजी तथा प्रबिधि उद्योग व्यवसायमा परिचालन हुनेछ । वेरोजगार युवाहरुलाई कृषि तथा गैर कृषिमा आधारित व्यवसायमा आकर्षिक हुनेछन् ।

३.४ पर्यटन विकास

प्राकृतिक एवं साँस्कृतिक सम्पदा र विविधताको कारण पर्यटन क्षेत्र नेपालको अर्थतन्त्रको लागि उच्च सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो । यस्ता प्राकृतिक एवं साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण एवं विविधिकरण गरी पर्यटकीय स्थलको रुपमा विकास गर्ने नीति अंङ्गिकार गर्नु अपरिहार्य छ ।

नेपालको आर्थिक विकासका विभिन्न क्षेत्रहरु मध्ये पर्यटन एक महत्वपूर्ण क्षेत्र हो । आफुसँग भएको भौतिक तथा प्राकृतिक सम्पदा, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल, स्थानीय सामाजिक, भाषिक, साँस्कृतिक जीवन पद्धति आदी विषयको प्रचार प्रसार गरी त्यस्ता स्थानहरुको आकर्षणबाट आयआर्जन गर्न सकिने व्यवसाय पर्यटन उद्योग हो । माथागढी गाउँपालिका पहाड र तराई जोड्ने संगमस्थल भएकोले यसबाट आर्थिक लाभ लिन सकिने प्रचुर संभावना रहेको छ । यस गाउँपालिकामा प्राकृतिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक एवं कृषि पर्यटनको विकास गर्न सकिने प्रबल सम्भावना छ । यसको लागि गाउँपालिकाले छिमेकी गाउँपालिकाहरुसंग अन्तर पालिका समन्वय र सहकार्य गरी अन्तरपालिका स्तरको एकीकृत पर्यटन गुरुयोजना बनाई पालिकाको माथागढी मन्दिर तथा किल्ला रहेको क्षेत्रलाई प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न सकिने संभावना रहेको छ । पालिकामा रहेका बिभिन्न प्राकृतिक, जैविक, धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको प्रचार प्रसार गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक भित्राउन सकेमा रोजगारी सिर्जना र आयआर्जन गर्न सकिन्छ, । त्यसका लागि पालिकाले पर्यटन गुरुयोजना र पर्यटन पूर्वाधार निर्माण गर्न आवश्यक छ ।

अवसर

- जैविक विविधता भएकोले पर्या-पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने अवस्था रहेको ।
- कृषि पर्यटनको विकास गर्ने अवस्था रहेको ।
- धार्मिक तथा साँस्कृति पर्यटनको सम्भावना रहेको ।
- पर्यटकीय मार्गको विकास मार्फत दृष्यावलोकन सहित प्राकृतिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने ।
- विविध साँस्कृतिक नृत्य तथा भेषभूषाको प्रदर्शन सहित होमस्टे सञ्चालनबाट पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने ।
- आतिथ्य सत्कार तथा मौलिक कला संस्कृतिको संरक्षण प्रवर्द्धनमा स्थानीय सरकारको बढ्दो रुचि
- स्थानीय संस्कृति र स्थानीय उत्पादनलाई पर्यटनसँग जोड्न सकिने ।

चुनौती

- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु निर्माण गर्ने ।
- पर्यटन उद्योगलाई विशिष्टीकरण गरी प्रचार प्रसार गर्ने ।
- सार्वजनिक-निजी-सहकारी क्षेत्रको साझेदारीमा एकीकृत पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने ।

दीर्घकालीन सौंच :- पर्यटन क्षेत्रको विकास र विस्तार, गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको आधार ।

लक्ष्य :- धार्मिक तथा मनोरञ्जनका लागि नेपाल आएका बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने ।

उद्देश्य :-

- पर्यटकको आकर्षण बढाउनका लागि होटल तथा होमस्टको व्यवस्था गर्नु ।
- स्थानीय कृषि तथा पशुपंक्षी उत्पादकलाई पर्यटन व्यवसायसंग जोड्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- मथागढी गायँपालिकालाई आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको आकर्षक गन्तव्य स्थल बनाउने ।
- एकीकृत पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने ।
- धार्मिक मठ, मन्दिरहरु तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गरिने ।
- प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य क्षेत्रहरुमा पुग्न आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरु निर्माण गरिने ।
- सामाजिक सञ्जाल लगायत विभिन्न विद्युतीय माध्यमहरुवाट व्यापक प्रचार प्रसार गरी पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरुको वारेमा प्रचार प्रसार गरिने ।
- पर्यटन क्षेत्रको विकासको लागि निजीक्षेत्रमैत्री नीति निर्माण गरी लगानी आकर्षित गरिने ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
बाह्य पर्यटक आगमन	संख्या	२०१	२५१	३००	३५०
आन्तरिक पर्यटक आगमन	संख्या	२१२५	२३५०	२५००	२७००
पर्यटन व्यवसाय क्षेत्रको प्रत्यक्ष स्थानीय रोजगारी	संख्या	२५	४०	८०	१००
पर्यटकीय होटल	संख्या	६	१०	१५	२०
होमस्टे	संख्या	१	२	३	४
पर्यटन पदमार्ग निर्माण	कि.मी	०	२	३	५
पर्यटकीय स्थलको जानकारी पुस्तिका प्रकाशन,वितरण	संख्या	०	०	१	१
पर्यटकीय स्थलहरुको डकुमेन्ट्री निर्माण	संख्या	०	०	१	१
पर्यटकीय डिजिटल बोर्ड	संख्या	०	१०	२०	४०
तालिम प्राप्त कुक	संख्या	०	५	१०	१५

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	३८.००	९.००	२९.००	०.००	३.००	२५.००	१०.००	०.००
२०८२/८३	४०.७०	८.८०	३१.९०	०.००	३.३०	३६.४०	११.००	०.००
२०८३/८४	४४.७७	९.६८	३५.०९	०.००	३.६३	२९.०४	१२.१०	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	पिपलडाँडा पर्यटन पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	पिपलडाँडा पर्यटन पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	१३२४.००	पिपलडाँडा क्षेत्रमा विभिन्न पर्यटन पूर्वाधारको बिकास भएको हुनेछ ।
२	होम स्टे पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	होम स्टे पूर्वाधार बिकास संचालन गर्ने ।	सालबसाली	१६५५.००	पालिकाबाट छनौट भएका विभिन्न स्थानमा होम स्टे सम्बन्धी पूर्वाधारको बिकास गरिएको हुनेछ ।
३	होमस्टे तालिम कार्यक्रम	होमस्टे तालिम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	होमस्टे तालिम संचालनबाट स्थानीयवासी लाभान्वित भएका हुनेछन् ।
४	होमस्टे सम्भाव्यता अध्ययन कार्यक्रम (वडा नं ८)	होमस्टे सम्बन्धी सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।	२०८१/०८२	१००.००	वडा नं. ८ मा होमस्टे संचालनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको हुनेछ ।

५	पर्यटकीय डिजिटल होडिङ्ग बोर्ड निर्माण तथा माथागढी गेट सौन्दर्यीकरण कार्यक्रम	पर्यटकीय डिजिटल होडिङ्ग बोर्ड निर्माण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।	सालबसाली	१६५५.००	पर्यटकीय स्थलहरुमा डिजिटल होडिङ्ग बोर्ड स्थापना गरिएका हुनेछन् ।
६	लखन थापा पार्क संरक्षण तथा पूर्वाधार निर्माण	लखन थापा पार्कमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने	सालबसाली	३३१०.००	लखन थापा पार्क संरक्षणमा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण भएका हुनेछन् ।
७	पर्यटन पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने	सालबसाली	३३१०.००	पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण मार्फत पर्यटन प्रवर्द्धन भएको हुनेछन् ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

अन्तर सरकार, नीजि क्षेत्र तथा नागरिक साझेदारीमा पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटन प्रवर्द्धन तथा सेवा सुविधाको विकास र विस्तार हुनेछ । वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त पूँजी पर्यटन व्यवसायमा परिचालन हुनेछ र वेरोजगार युवाहरु पर्यटन व्यवसायमा आकर्षिक हुनेछन् । विभिन्न महामारी र राजनीतिक अस्थिरताले पर्यटन क्षेत्रको अपेक्षित नजिता हासिल नहुने जोखिम रहन सक्दछ ।

३.५ भूमि व्यवस्थापन तथा सहकारी विकास

नेपालको संविधान तथा कानूनमा व्यवस्था भएको सम्पत्तिको हक, खाद्य सुरक्षा तथा सम्प्रभुताको हक आदीको आधारमा यस गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण जमिनको दिगो व्यवस्थापन गर्न आवश्यक रहेको छ । भूमिको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्न स्थानीय जनताको स्वामित्व रहेको निजी जमिन र सार्वजनिक जमिनको पारदर्शीता, जवाफदेहिता, विद्यमान ऐन-नियमका आधारमा गाउँपालिकाले जमिनको उत्पादन तथा उत्पादकत्व र दिगो उपयोगको सम्भावनालाई ध्यानमा राखी जमिनको प्रभावकारी परिचालन गर्न आवश्यक देखिन्छ । कृषियोग्य भूमिको खण्डीकरण रोक्ने र योजनाबद्ध बसोबास प्रणालीको व्यवस्थापन गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण छ ।

माथागढी गाउँपालिकामा जम्मा २२ वटा सहकारी संस्थाहरु दर्ता भई संचालनमा आएका छन् । नेपालको तिन खम्बे अर्थ नीति मध्ये एउटा खम्बा सहकारी हो । सहकारी क्षेत्रले कृषि, पशुपंक्षी, घरेलु तथा साना उद्योग, व्यापार र पर्यटन विकासमा ठूलो योगदान पुऱ्याउन सक्छ । सहकारी मार्फत छरिएर रहेको पुँजीलाई बचत गरी सहुलियत दरमा ऋण उपलब्ध गराई उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्दै सहकारीका सदस्यहरुको जीवनस्तर उकास्न सकिन्छ । सदस्यहरुमा सहकारी तथा वित्तीय साक्षरताको कमी, व्यवस्थापकीय र नेतृत्व क्षमताको कमी जस्ता कारणले गाउँपालिकाले सहकारी क्षेत्रबाट अपेक्षित लाभ लिन सकेको अवस्था छैन । गाउँपालिकामा सहकारीको संख्या वृद्धि गरी एक सहकारी एक उत्पादनको नीति लागु गर्नु र उत्पादित सामाग्रीको बजारीकरण गर्नु आजको आवश्यकता रहेको छ ।

अवसर

- सहकारी मार्फत कृषि तथा पशुपंक्षी उत्पादनको व्यवस्थापन तथा बजारीकरण गरी लाभ लिन सकिने ।
- सहकारीको पूँजी परिचालन मार्फत महिला सशक्तिकरण र उद्यमशीलताको विकास गर्न सकिने ।
- सहकारी सदस्यहरुको क्षमता विकास र आयआर्जनमा अभिवृद्धि गर्न सकिने ।
- सहकारी मार्फत सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्न सकिने ।

चुनौती

- सहकारीले गर्ने लगानीलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्ने ।
- सहकारी सिद्धान्त र प्रचलित कानून अनुसार प्रभावकारी नियमन गर्ने ।
- वित्तीय अनुशासन तथा सुशासन कायम राखी संकलित पुँजीको सुरक्षा गर्ने ।
- सहकारी सम्वन्धी बिषय पालिकाको प्राथमिकता क्षेत्रमा नपर्ने ।

दीर्घकालीन सोँच :- गाउँ गाउमाँ सहकारी; ब्यक्ति ब्यक्तिलाई रोजगारी

लक्ष्य :- सहकारी विकासको माध्यमबाट स्थानीय अर्थतन्त्रलाई टेवा पुऱ्याउने ।

उद्देश्य :- सहकारी संस्थाहरुलाई उत्पादन र बजारीकरणमा अग्रसर बनाई रोजगारी श्रृजना गर्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- सहकारीको पुँजीलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गरी स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशील बनाउने ।
- वित्तीय अनुशासन कायम राख्न प्रत्येक सहकारीको नियमित अनुगमन गरिने ।
- सहकारी शिक्षा मार्फत ज्ञान, सीप र दक्षता अभिवृद्धि गरिने ।
- सदस्य वा समूहबाट उत्पादित विशिष्टीकृत वस्तुहरुको ब्राण्डिङ्ग, प्याकेजिङ्ग, भण्डारण र बजारीकरण गर्न सहकारी संस्थालाई उत्प्रेरित गरिने ।
- सहकारीमा महिलाहरुको आवद्धता अभिवृद्धि गर्दै रोजगारमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने ।
- ग्रामिण उत्पादनलाई बजारसँग जोड्ने मुख्य कडीका रुपमा सहकारी संस्थालाई परिचालन गरिनेछ ।

अवसर तथा चुनौती

- भू-उपयोग योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु,
- नापनक्सा कार्यमा समयानुकूल आधुनिक प्रविधिको अवलम्बन गरी भूमि व्यवस्थापन गर्ने कार्य यस क्षेत्रका प्रमुख चुनौती हुन् ।

सोँच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति

सोँच : भूमिको उत्पादन उन्मुख दिगो व्यवस्था, स्थानीय जनताको सुदृढ आर्थिक अवस्था ।

लक्ष्य : भूमिसुधारलाई गाउँपालिकाको दिगो विकासको आधार बनाउने ।

उद्देश्य

- भूमिको समुचित प्रयोगबाट उत्पादन बृद्धि गर्नु ।
- जनसहभागिताको आधारमा योजना तर्जुमा र विकास निर्माणको लागि आवश्यक शुद्ध एवं विश्वसनीय नाप नक्सा र भौगोलिक सूचना प्रणाली लागु गर्न पहल गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• जनसहभागिता जुटाई क्षमता, उपयुक्तता र आवश्यकताका आधारमा भूमिको वर्गीकरण तथा उपयोग सुनिश्चित गरी उत्पादन बृद्धि गर्ने ।	• आवास क्षेत्र पहिचान गरी वैज्ञानिक प्रणालीको आधारमा भूमि व्यवस्थापन गरिनेछ । • भूमिको वर्गीकरण गरी आवश्यकता अनुसार नक्सा डाटा तयार गरिनेछ । • जमिनको खण्डीकरण रोक्न आवश्यक पहल गरिनेछ • बाँझो जग्गा नराख्न जग्गा धनिलाई आवश्यक उत्प्रेरणा दिइनेछ ।
• आधुनिक प्रविधिमा आधारित नाप नक्सा तयार गर्ने ।	• मालपोत र नापी कार्यालयको समन्वयमा गाउँपालिका भित्रको सम्पूर्ण जमिनको डाटाबेस तयार गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
बचत तथा ऋण सहकारी	संख्या	८	८	८	८
बहुउद्देश्यीय सहकारी	संख्या	४	४	४	४
कृषि सहकारी	संख्या	९	९	९	९
अन्य सहकारी	संख्या	१	१	१	१

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	३.५०	३.५०	०.००	०.००	०.००	३.५०	०.००	०.००

२०८२/८३	६.००	६.००	०.००	०.००	०.००	६.००	०.००	०.००
२०८३/८४	८.००	८.००	०.००	०.००	०.००	८.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	बाझो जग्गा उपभोग बिशेष कार्यक्रम	कृषियोग्य जमिनलाई उपयोगमा ल्याउने	सालबसाली	५५०.००	बाझो जग्गाहरु कृषि उत्पादनको लागि प्रयोगमा ल्याइएको हुनेछ
२	सहकारी सम्वन्धी बिबिध तालिम कार्यक्रम	सहकारी शिक्षा प्रदान गर्ने।	सालबसाली	१२००.००	सहकारी शिक्षा मार्फ सहकारी सदस्यहरुको क्षमता वृद्धि भएको हुनेछ

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

स्थानीयवासीमा वित्तीय साक्षरताका अवसरहरु उपलब्ध हुनेछन् । बैंक, वित्तीय संस्था एवम् सहकारी संस्थाहरु उत्पादनमूलक, व्यवसायमूलक कार्य तथा स्थानीय उत्पादनको बजारीकरणमा बढी क्रियाशिल हुनेछन् । यस्ता संस्थाहरुको खराब कर्जा न्यून जोखिम भएको हुनेछ। आगामी दिनहरुमा आर्थिक गतिविधि विस्तार भएर जानेछ। उपरोक्त अवस्था सिर्जना हुन नसकेमा लक्ष्य हासिल गर्न जोखिम रहन्छ।

३.६ श्रम तथा रोजगार र गरिबी निवारण

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हकको व्यवस्था गर्नुका साथै सामाजिक सुरक्षा तथा रोजगारीलाई संघ र प्रदेशको साझा अधिकार सूचिमा राखेको छ। स्थानीय तहलाई बेरोजगारीको तथ्यांक संकलनको जिम्मेवारी समेत दिएको छ। माथागढी गाउँपालिकाको ठूलो जनसंख्या (६०.८९%) कृषि व्यवसायमा आवद्ध भई रोजगारमा रहेको देखिन्छ। कृषि पेशामा अत्यधिक निर्भरता रहे पनि यो पेशालाई व्यवसायीकरण गर्न नसकिदा बाह्रै महिना रोजगारी पाउने अवस्था भने छैन । पालिकाले गरिब लक्षित कार्यक्रमहरु लक्षित वर्गमा पुऱ्याउन गरिब घरपरिवार पहिचान गरी कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने हुन्छ। दीगो विकासको लक्ष्यमा उल्लेख गरिए अनुसार सबै ठाउँबाट सबै प्रकारको गरिबी अन्त्य गर्नु तीनै तहका सरकारको दायित्व हो। गरिबी न्यूनीकरण अन्तर सम्बन्धित विषय भएकोले यस क्षेत्रमा सरकारी, सहकारी, सामुदायिक, निजी र गैर सरकारी क्षेत्र समेतका विकास साझेदारहरुको समन्वयनात्मक भूमिका आवश्यक छ।

अवसरहरु

- बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरुलाई उद्यमशील कार्यमा उत्प्रेरित गरी गाउँमा नै बस्ने बातावरण सिर्जना गर्न सकिने।
- गरिब तथा बेरोजगार र सक्रीय उमेर समूहका व्यक्तिहरुलाई सीपमूलक तालिम, प्रविधि र पुँजी उपलब्ध गराई आत्मनिर्भर बनाउन सकिने।
- उपलब्ध स्रोत साधन र सुबिधामा गरिवको पहूँच सुनिश्चित गरी गरिवी न्यूनीकरण गर्न सकिने।
- पालिका स्तरवाट संचालित पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरुमा स्थानीय जनतालाई रोजगार दिन सकिने।
- दक्ष,अर्धदक्ष जनशक्तिलाई समय सापेक्ष स्तर बृद्धि तालिम प्रदान गरी पालिका भित्र रहेर काम गर्न सक्ने वातावरण सिर्जना गर्न सकिने।

चुनौतीहरु

- बेरोजगारीको यथार्थ तथ्यांक नहुँदा जनशक्ति व्यवस्थापन योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- बेरोजगारहरुलाई व्यवसायिक तालिम, सीप र प्रविधि उपलब्ध गराई उद्यमशील बनाउने।
- स्रोत साधनको न्यायोचित वितरणमा गरिब परिवारको पहुँच र सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।
- वसाइसराईलाई आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने ।

दिर्घकालिन सोच: गरिबी निवारणको आधार; स्थानीय स्तरमै रोजगार।

लक्ष : आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन मार्फत गरिबी न्यूनीकरण गर्ने।

उद्देश्य : रोजगारी प्रवर्द्धन मार्फत गरिबी न्यूनीकरणमा टेवा पुऱ्याउने।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- श्रममूलक जनशक्तिलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा स्थापित गरी स्वरोजगार बनाउने।
- गरिबी न्यूनीकरणका लागि बेरोजगार जनशक्तिलाई विकास निर्माणका गतिविधिहरु र उत्पादनसँग आवद्ध गर्दै रोजगारीका अवसरहरुको श्रृजना गरिनेछ।
- सक्रीय उमेर समूहका बेरोजगारहरुको तथ्यांक अद्यावधिक गरिनेछ ।
- मानव श्रोत विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
- रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत गरिबी न्यूनीकरण सम्वन्धी नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- गाउँपालिकामा सञ्चालन गरिने सबै खाले विकास निर्माणका गतिविधिहरुमा विपन्न परिवारहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ।
- विकास निर्माणका गतिविधिहरुमा श्रममूलक प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ।
- कृषि, पशुपालन तथा पर्यटन व्यवसायलाई गरिबी न्यूनीकरणको मुख्य आधार क्षेत्रको रुपमा स्थापित गरिनेछ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
		०८०/०८१	०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
रोजगार कार्यक्रम अन्तरगत सञ्चालित आयोजना	संख्या	८	८	९	१०
कार्यक्रमबाट सिर्जित रोजगारीको कार्य दिन	दिन	६५००	८०००	१००००	१२०००

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान			बजेटको स्रोत				
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	६६.३१	६६.३१	0.00	0.00	0.00	६६.३१	0.00	0.00
२०८२/८३	७२.९४	७२.९४	0.00	0.00	0.00	७२.९४	0.00	0.00
२०८३/८४	८०.२४	८०.२४	0.00	0.00	0.00	८०.२४	0.00	0.00

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण कार्यक्रम	युवा स्वरोजगार मार्फत आत्मनिर्भर गराउने।	सालबसाली	१४३३६.००	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत युवाहरुमा उद्यमशीलता अभिवृद्धि भएको हुनेछ।
२	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	स्वरोजागरी अभिवृद्धि गर्ने।	सालबसाली	७६१३.००	गरिब तथा अति विपन्न परिवारमा स्वरोजगार श्रृजना भएको हुनेछ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

रोजगारी सम्बन्धी व्यवहारिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा भई कार्यान्वयन हुनेछ। गाउँपालिकाबाट रोजगारी सम्बन्धी अल्पकालीन, मध्यमकालीन र दीर्घकालीन योजना तर्जुमा हुनेछ। रोजगार प्रवर्द्धन नीति तथा कार्यक्रममा निरन्तरता नभएमा यसबाट अपेक्षा गरिएको नतिजा हासिल नहुने जोखिम रहेने छ।

परिच्छेद-४
सामाजिक क्षेत्र

सामाजिक क्षेत्र मुलत: मानिसको कार्य क्षमताको स्थितिसँग सम्बन्धित विषय हो। यस क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्न सामाजिक विकास सम्वन्धी पूर्वाधारको बिकास हुन अत्यावश्यक हुन्छ। मानिसको ज्ञान तथा चेतना, सबलता तथा क्षमता अभिवृद्धि गरी कार्य क्षमता बढाउन चाहिने शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक समावेशीकरण, भाषा संस्कृती, खेलकूद आदीमा सर्वसाधारणको पहुँच सुनिश्चित गरिनु पर्दछ। यसकालागि बिद्यालयका भवन, स्वास्थ्य संस्थाहरुका भवन, खेलमैदान वा सामाग्रीको उपलब्धता अनिबार्य छ। ती भौतिक वस्तुको निर्माणले मानिसलाई उक्त सेवाहरु लिनका लागि अवसर प्रदान गर्दछ। मानिसलाई उपलब्ध गराइने शिक्षा तथा स्वास्थताका साथै स्फुर्तिबाट उत्पादनशील क्षमतामा अभिवृद्धि भै उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने हुनाले मानिसलाई सम्वृद्धशाली बनाउन सघाउ पुऱ्याउँदछ।

४.१ शिक्षा

नेपालको संविधानले शिक्षा सम्बन्धी हकलाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरी आधारभूत तहसम्मको शिक्षामा पहूँच सुनिश्चित गर्न आधारभूत तहलाई अनिवार्य एवं निशुल्क गरेको छ भने माध्यमिक तहसम्म निशुल्क शिक्षा पाउने हक सुनिश्चित गरेको छ। दिगो विकासको लक्ष्यले समेत समावेशी र गुणस्तरीय शिक्षाका साथै सबैलाई जीवनभर अध्ययनको अवसर उपलब्ध गराउने उद्देश्य लिएको छ। बर्तमान परिबेशमा मागागढी गाउँपालिकालेआफ्नो आवधिक योजनामा शिक्षा विकास तर्फका लक्ष्य, उद्देश्य निर्धारण गरिएको छ। नेपालको संबिधानले आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्थापन स्थानीय तहलाई र उच्च तथा प्राविधिक शिक्षाको व्यवस्थापनको अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिएको छ।

शिक्षा मानिसको परिदृष्टिको ज्योति हो। शिक्षा एक महत्वपूर्ण सामाजिक विकासको पूर्वाधार भएकोले यसले मानिसको चेतनालाई अभिवृद्धि गराई लिपिबद्ध रुपमा भविष्यमा चाहेको स्थिति पहिचान गर्न सघाउ पुऱ्याउँदछ। शिक्षालाई राष्ट्रले अनिवार्य सामाजिक पूर्वाधारको रुपमा लिएकोले सबैका लागि शिक्षा भन्ने नारालाई यथार्थमा परिवर्तन गर्न स्थानीय तहको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। शिक्षाको गुणात्मक विकासका लागि उपयुक्त शैक्षिक वातावरण आवश्यक पर्दछ। त्यस्तो वातावरण निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने मुख्य तत्वहरुमा उपयुक्त भौतिक पूर्वाधार, क्षमतावान शिक्षक/शिक्षिका, शिक्षण संस्थाको सर्वसुलभता, उपयुक्त शैक्षिक नीति तथा कार्यक्रमका साथै प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्यांकन, कक्षागत विद्यार्थी/शिक्षक/शिक्षिका अनुपात, विद्यार्थीको भर्ना स्थिति आदी पर्दछन्।

राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार माथागढी गाउँपालिकाको कूल साक्षरता दर ८३.३०% रहेको छ। जस मध्ये पुरुष साक्षरता ९०.५०% र महिला साक्षरता ७७.२०% छ। गाउँपालिकाको तथ्यांक अनुसार पाँच वर्ष देखि १५ वर्ष उमेरका बालबालिका अहिले पनि बिद्यालयको पहुँच बाहिर रहेका छन्। यसरी बिद्यालयको पहुँच बाहिर रहेका बालवालिकाको सङ्ख्या करिव २% रहेको छ। आगामी बर्षमा गाउँपालिकाले बिशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरी कम्तिमा पनि ५ देखि १५ बर्ष उमेरका बिद्यालय बाहिर रहेका सबै बालवालिकालाई शिक्षाको मूलधारमा ल्याउनु आवश्यक छ। त्यस्तै राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार ५ देखि २५ बर्ष उमेरका बालबालिका तथा युबा युवतीहरुको संख्या ८७५५ रहेकोमा करिव ७१% बालबालिका तथा युबा युवतीले मात्र आफ्नो पढाईलाई निरन्तरता दिएको देखिन्छ।

हाल माथागढी गाउँपालिकामा ४१ वटा बालबिकास केन्द्र, ४१ वटा सामुदायिक बिद्यालयहरु र ४ वटा संस्थागत बिद्यालयहरु छन्। गाउँपालिकामा एक मात्र उच्च शिक्षा पढाई हुने क्याम्पस रहेको छ। साथै यस गाँउपालिकाको एक मात्र माध्यमिक बिद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा तर्फ कृषि बिषयको पढाई भैरहेको छ।

गाउँपालिकाको वर्तमान शैक्षिक अवस्थालाई मध्यनजर गर्दा आगामी दिनहरुमा शिक्षा क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने प्रसस्तै विषयहरु छन्। शिक्षा पद्धतिलाई प्राविधिक, व्यवसायिक, सीपमूलक तथा रोजगारमूलक बनाउँदै शिक्षामा पालिकाको लगानी अभिवृद्धि गर्ने, खोज र अनुसन्धानमा आधारित उच्च शिक्षाको विकास गर्ने र गाउँपालिकाले यसको नियमन एवं सहजीकरण गरी आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने नीति अङ्गिकार गरिनु पर्दछ। राष्ट्रपति र मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि-२०७८ अन्तरगत रही आगामी वर्षमा गरिब परिवारबाट पढ्ने विद्यार्थीलाई **पढ्दै कमाउदै** जस्ता कार्यक्रम संग आवद्ध गरी शिक्षालाई सीपसँग, सीपलाई श्रमसँग, श्रमलाई उत्पादनसँग र उत्पादनलाई

बजारसँग जोड्न सके मात्र भविष्यमा हाम्रा विद्यार्थीहरु उद्यमी, व्यवसायीक, सीपयुक्त र स्वावलम्वी नागरिक बन्न सक्ने छन् ।

अवसर

- नेपालको संबिधानले शिक्षालाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको ।
- नेपालको संबिधानले आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्थापन स्थानीय तहलाई दिइएको ।
- शिक्षा प्रतिको अभिरुचि आम नागरिकमा बृद्धि हुँदै गएको ।
- शिक्षामा राज्यको लगानी बढ्दै गएको ।
- माध्यमिक तहमा एक प्राविधिक विद्यालय स्थापना गर्ने राष्ट्रिय नीति रहेको ।
- विद्यालयमा गुणस्तरिय भौतिक पूर्वाधार विकासलाई प्राथमिकता दिइएको ।
- शिक्षण सिकाई क्रियाकलापमा नविनतम प्रविधिको प्रयोगले शिक्षालाई सहज बनाएको ।

चुनौती

- विद्यालय छाड्ने र दोहोर्‍याउने दरमा कमी ल्याउने ।
- गुणस्तर सुनिश्चितताका लागि उपयुक्त मानव संसाधन (शिक्षक दरबन्दी मिलान) व्यवस्थापन गर्ने ।
- बालमैत्री सिकाई वातावरण तयार गर्ने तथा अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि शिक्षामा सहज पहुँच पुर्‍याउने
- समन्यायीक श्रोत साधन वितरण गरी समतामूलक पहुँच सुनिश्चितता गर्ने ।
- समावेशी तथा लैङ्गिकमैत्री शिक्षण तथा सिकाईको बातावरण कायम गर्ने ।
- नविनतम प्रविधि उपयोगका लागि अनुकूल भौतिक पूर्वाधार र सोही अनुरुपको जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने ।
- अनुगमन पद्धतिलाई प्रभावकारी बनाउदै कमजोर विद्यालय व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित र सुदृढ गराउने ।
- विषयगत शिक्षकका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गर्नु ।

दिर्घकालिन सोच : शिक्षक र शिक्षण संस्थाको शैक्षिक गुणस्तरमा विकास, गाउँ विकासको आधार

लक्ष्य : विद्यार्थीहरुको सिकाई उपलब्धी अभिवृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

- शिक्षक विद्यार्थी अनुपात समुचित र सन्तुलित बनाउनु ।
- प्रत्येक शैक्षिक शत्रमा औषत सिकाई उपलब्धी वृद्धि गर्नु ।
- शिक्षक तथा शिक्षिकाको शिक्षण क्षमता विकास गर्नु ।
- विद्यालयहरुको भौतिक सुविधा विस्तार गर्नु ।
- विद्यालय अनुगमन प्रभावकारी बनाउनु ।
- विद्यालय प्रति समुदायको चासो बढाउनु ।
- कक्षा दोहोर्‍याउने दर (१-५) मा शुन्य बनाउनु ।
- कक्षा छोड्ने दर (१-५) मा शुन्य बनाउनु ।
- खुद भर्ना दर (१-५) मा १०० प्रतिशत पुर्‍याउनु ।
- विद्यार्थीहरुको सिकाई उपलब्धी वृद्धि गर्नु ।
- विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीतिह

रणनीति	कार्यनीति
• दरवन्दी मिलान गर्ने ।	• आवश्यकता अनुसार दरबन्दी मिलान गर्दै लगिने ।
• कक्षा क्रियाकलापलाई प्रभावकारी र सुदृढ सिकाई उपलब्धी वृद्धि गराउने साथै शिक्षक र विद्यार्थीलाई पुरस्कृत गर्ने	• शैक्षिक कृयाकलापहरुलाई प्रभावकारी बनाउन मुल्यांकनमो आधारमा शिक्षक तथा बिद्यार्थिलाई पुरस्कृत गर्ने ।
• शिक्षक क्षमता विकासको लागि विषयगत	• आवश्यकता अनुसार शिक्षकका लागि पुर्नताजगी तालिम सञ्चालन

तालिम उपलब्ध गर्ने ।	गरिनेछ ।
• विद्यालयको आवश्यकता पहिचान गरी भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गर्ने ।	• सबै विद्यालयहरुमा आवश्यक न्यूनतम मापदण्ड सहितका (पुस्तकालय, प्रयोगशाला, खेल मैदान, पानी सहितको शौचालय) भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था मिलाइनेछ । • सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्राथमिकताका साथ लागु गरिनेछ । शैक्षिक सूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ । • भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा अपाङ्गमैत्री, छात्रछात्रामैत्री पूर्वाधारको विकास गरिनेछ । निर्माण भैसकेका पूर्वाधारहरुमा क्रमशः सोही अनुसारको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
• विद्यालय अनुगमनको लागि जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ।	• प्रत्येक विद्यालयको नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
• विद्यालयको विकासमा जनचेतना वृद्धि गर्ने ।	• विद्यालय सेवा क्षेत्रका समुदायसँग अन्तरक्रिया गर्ने, विद्यालयका लागि योगदान पुऱ्याउने व्यक्तिलाई सम्मान गरिनेछ । • विद्यालयका उत्कृष्ट योगदानकर्ता सूचि अभिलेख पालिकामा राख्ने तथा वेबसाइट प्रकाशन गर्ने ।
• उपचारात्मक शिक्षालाई लागु गर्ने ।	• सिकाई उपलब्धी न्यून भएका विद्यार्थी पहिचान गरी उपचारात्मक शिक्षणमा जोड दिई उनीहरुलाई कक्षोन्नतीका लागि योग्य बनाउने व्यवस्था मिलाइनेछ
• प्राविधिक शिक्षाको विकास गर्ने ।	• स्थानीय जनताको आवश्यकता र चाहना पूरा गर्न आवश्यक पर्ने प्राविधिक शिक्षा विकास गरिनेछ । • शिक्षणलाई केन्द्रित गरी कमाउदै पढ्दै कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ
• शिक्षामा सवैको पहूँच अभिबृद्धि गर्ने ।	• गुणस्तरीय शिक्षा सर्वसुलभ बनाउन कानून तथा कार्यविधि/मापदण्डको आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी लागु गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

शिक्षा क्षेत्रको सूचक र मध्यमकालीन लक्ष्य देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

सूचक	ईकाइ	आधार अवस्था (२०८०/८१)	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
शिक्षामा लगानी	%	४०.८८	४१	४१.५	४२
शिक्षक विद्यार्थी अनुपात आधारभूत तह	अनुपात	१:१८	१:२०	१:३०	१:३५
शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मा.वि तह (९-१०)	अनुपात	१:१५	१:२०	१:२५	१:२५
शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मा.वि तह (११-१२)	अनुपात	१:४१	१:४१	१:४५	१:४५
वालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा भएका वडा	संख्या	०	१	३	८
नमूना सामुदायिक विद्याल	संख्या	१	१	१	१
प्राविधिक धारका विद्यालय	संख्या	१	१	१	१
विज्ञान प्रयोगशाला भएका विद्यालय	संख्या	१९	१९	१९	१९
ICT ल्याब भएका विद्यालय	संख्या	१७	१८	१८	१९
इन्टरनेट सेवा उपलब्ध विद्यालय	संख्या	४४	४४	४४	४४
अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार भएका विद्यालय	संख्या	२४	२६	२८	३०
पक्की शौचालय भएका विद्यालय	संख्या	३८	४०	४४	४६
खेल मैदान भएका विद्यालय	संख्या	३९	४२	४४	४६
वालमैत्री शौचालय भएका बिद्यालयहरु	%	५०	६०	७०	८०
वाल क्लव गठन भएका बिद्यालय	संख्या	३८	३९	३९	३९
साक्षरता दर (५ वर्ष माथि)	%	८३.३०	८४	८५	८८
वालविकास केन्द्रबाट कक्षा १ मा भर्ना	%	९८	९८	९९	९९

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा शिक्षा उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान तयार देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	२६३१.५१	२४३१.५१	२००.००	०.००	१२३.००	२५०८.५१	०.००	०.००
२०८२/८३	२८९४.६६	२६७४.६६	२२०.००	०.००	१३५.३०	२७५९.३६	०.००	०.००
२०८३/८४	२९८५.६७	२७४३.६७	२४२.००	०.००	१४८.८३	२८३६.८३	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत	अपेक्षित नतिजा
१	सबैका लागि शिक्षा	शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको तलब भत्ता वितरण गर्ने ।	सालबसाली	५३८८४५.००	आधारभूत तथा मा.वि.तहका स्वीकृत, राहत तथा शिक्षा परिषद् अन्तरगतका शिक्षक र कर्मचारीलाई तलब भत्ता उपलब्ध गराइएको हुनेछ
२	बिद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना	बिद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना कार्यान्वयन गर्ने	सालबसाली	१३२२७५.००	बिद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।
३	केन्द्रबाट छनौट भएका नमुना विद्यालय तथा विशेष विद्यालयको भवन निर्माण तथा पुर्वाधार व्यवस्थापन	केन्द्रबाट छनौट भएका नमुना विद्यालय तथा विशेष विद्यालयको भवन निर्माण तथा पुर्वाधार व्यवस्थापन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	केन्द्रबाट छनौट भएका नमुना विद्यालय तथा विशेष विद्यालयको भवन निर्माण तथा पुर्वाधार व्यवस्थापन भएको हुनेछ
४	विद्यालय भवन निर्माण (विशेष अनुदान)	विद्यालय भवन निर्माण गर्ने	सालबसाली	३३१.००	विशेष अनुदान अन्तरगतका विद्यालयको भवन निर्माण भएका हुनेछन् ।
५	पालिका स्तरीय परीक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन	पालिका स्तरीय परीक्षा संचालन गर्ने ।	सालबसाली	१९८६.००	पालिका स्तरीय परीक्षा संचालन भएको हुनेछ ।
६	अभिभावक विहिन बालबालिकाका लागि शैक्षिक अभिभावकत्व प्रदान	अभिभावक विहिन बालबालिकाका लागि शैक्षिक अभिभावकत्व प्रदान गर्ने	सालबसाली	१९८६.००	अभिभावक विहिन बालबालिकाका लागि विद्यालय तहमा निशुल्क पठनपाठनको व्यवस्था मिलाइएको हुनेछ ।
७	शिक्षकहरुलाई ल्यापटप खरिद अनुदान	शिक्षकहरुलाई ल्यापटप वितरण गर्ने	सालबसाली	९९३.००	प्राथमिकताका आधारमा शिक्षकहरुलाई ल्यापटप खरिद गरी वितरण गरिएको हुनेछ ।
८	कक्षागत, तहगत र विषयगत आधारमा पालिका अनुदान शिक्षक व्यवस्थापन तथा तलव भत्ता	शिक्षकहरुको तलब भत्ता वितरण गर्ने	सालबसाली	१३२४०.००	कक्षागत, तहगत र विषयगत आधारमा शिक्षकहरुका लागि तलव भत्ता उपलब्ध गराइएको हुनेछ (पालिका स्तरीय दरबन्दी) ।
९	वा.वि.स,का.स र विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापन तथा थप तलव भत्ता	वा.वि.स,का.स र विद्यालय कर्मचारीलाई तलब भत्ता प्रदान गर्ने	सालबसाली	३४०९३.००	वा.वि.स,का.स र विद्यालय कर्मचारीलाई आवश्यक थप रकम उपलब्ध गराइएको

क.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत	अपेक्षित नतिजा
					हुनेछ
१०	अतिरिक्त कियाकलाप संचालन	विद्यालय स्तरीय अतिरिक्त कियाकलाप संचालन गर्ने ।	सालबसाली	१६५५.००	आवश्यकता अनुसार विद्यालय स्तरीय अतिरिक्त कियाकलाप संचालन गरिएको हुनेछ ।
११	परीक्षा समिति र विषयगत समिति वैठक तथा परिचालन	बैठक सञ्चालन तथा परिचालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	परीक्षा समिति र विषयगत समितिका बैठक संचालन गरी आवश्यकता अनुसार समितिहरुलाई परिचालन गरिएको हुनेछ ।
१२	शिक्षा समिति वैठक तथा शैक्षिक परामर्श	बैठक सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	नियमित रुपमा गाँउ शिक्षा समितिको बैठक संचालन गरिएको हुनेछ ।
१३	विद्यार्थी, अभिभावक सचेतना कार्यकम	विद्यार्थी तथा अभिभावकहरुलाई शिक्षा सम्बन्धी सचेतना कार्यकम गर्ने	सालबसाली	६६२.००	सचेतना कार्यक्रम मार्फत विद्यार्थी तथा अभिभावकहरुलाई अभिमुखीकरण गरिएको हुनेछ ।
१४	प्र.अ, शिक्षक नमुना विद्यालय शैक्षिक भ्रमण	शैक्षिक भ्रमण आयोजना गर्ने ।	सालबसाली	६५५.००	शैक्षिक भ्रमण मार्फत अन्तर विद्यालय अनुभव आदान प्रदान गरिएको हुनेछ ।
१५	उत्कृष्ट वि.व्य.स, शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावक प्रोत्साहन	उत्कृष्ट वि.व्य.स, शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावकलाई प्रोत्साहन गर्ने ।	सालबसाली	४९७.००	उत्कृष्ट वि.व्य.स, शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१६	उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थी छात्रवृति	छात्रवृत्ती उपलब्ध गराउने	सालबसाली	९९३.००	उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीले छात्रवृति प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
१७	दिवा खाजा कक्षा ६ थप	दिवाखाजाको व्यवस्था गर्ने	सालबसाली	४६३४.००	कक्षा ६ का विद्यार्थीहरु समेत दिवाखाजाबाट लाभान्वित भएका हुनेछन्
१८	तहगत, विषयगत शिक्षक,प्र.अ क्षमता अभिवृदि तालिम	शिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	विभिन्न तालिम मार्फत तहगत, विषयगत शिक्षक तथा प्र.अ.हरुको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।
१९	राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता संचालन	प्रतियोगिता संचालन गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	प्रत्येक वर्ष राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता संचालन भएको हुनेछ ।
२०	स्थानीय पाठयपुस्तक प्रकाशन र छपाई	पाठ्यपुस्तक प्रकाशन तथा छपाई गर्ने	सालबसाली	२६४८.००	आवश्यकता अनुसार स्थानीय पाठ्यपुस्तक छपाई गरी वितरण गरिनेछ ।
२१	शिक्षक कर्मचारी विद्यार्थी दुर्घटना विमा	दुर्घटना बीमा गर्ने	सालबसाली	२४८३.००	शिक्षक कर्मचारी विद्यार्थीहरुको दुर्घटना विमा गरिएको हुनेछ ।
२२	पढदै सिक्दै नमुना विद्यालय कार्यकम	पढदै सिक्दै कार्यकम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	पढ्दै सिक्दै कार्यक्रम मार्फत विद्यार्थीहरु लाभान्वित भएका हुनेछन्
२३	विद्यालय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण	विद्यायहरुको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने ।	सालबसाली	४९७.००	नियमित रुपमा विद्यालयहरुको अनुगमन

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत	अपेक्षित नतिजा
					तथा सुपरिवेक्षण गरिएको हुनेछ ।
२४	QEQS सक्षम कार्यक्रम संचालन	सक्षम कार्यक्रममा सहयोग गर्ने ।	सालबसाली	६६२०.००	QEQS सक्षम कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक थप रकम उपलब्ध गराइएको हुनेछ
२५	पालिका स्तरीय स्काउट कार्यक्रम	स्काउट कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	१६५५.००	स्काउट कार्यक्रम मार्फत विद्यार्थीहरु लाभान्वित भएका हुनेछन् ।
२६	विद्यालयहरुलाई शैक्षिक तथा खेदकुद सामाग्री खरिद	शैक्षिक तथा खेलकुद सामाग्री खरिद गर्ने	सालबसाली	१३२४.००	आवश्यकताको आधारमा विद्यालयहरुलाई शैक्षिक तथा खेलकुद सामाग्री प्रदान गरिएको हुनेछ ।
२७	प्र.अ.वैठक तथा शैक्षिक व्यवस्थापन खर्च	प्र.अ.बैठक आयोजना गर्ने	सालबसाली	१३२४.००	नियमित रुपमा प्र.अ.हरुको बैठक संचालन भई आवश्यक निर्देशन समेत प्रदान गरिएको हुनेछ ।
२८	अध्यक्ष कप (व्याडमिन्टन) प्रतियोगिता संचालन	व्याडमिन्टन प्रतियोगिता संचालन गर्ने	सालबसाली	८२८.००	प्रत्येक वर्ष अध्यक्ष कप व्याडमिन्टन प्रतियोगिता संचालन भएको हुनेछ ।
२९	पालिका स्तरीय प्रश्नपत्र निर्माण र प्रवोधिकरण	प्रश्नपत्र निर्माण र प्रवोधिकरण गर्ने	सालबसाली	६६२.००	पालिका स्तरीय परीक्षा संचालनका लागि आवश्यक प्रश्न पत्रको निर्माण गरी वितरण गरिनेछ ।
३०	गाउँ शिक्षा योजना निर्माण	गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गर्ने ।	सालबसाली	५००.००	गाउँ शिक्षा योजना निर्माण भई कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ ।
३१	विद्यालय योग शिक्षा कार्यक्रम	विद्यार्थीहरुलाई योग शिक्षा बारे अभ्यस्त गराउने ।	सालबसाली	६६२.००	छनौट भएका विद्यालयका विद्यार्थीहरुले योग शिक्षाको बारेमा ज्ञान प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
३२	पालिका स्तरिय शैक्षिक सामाग्री निर्माण र प्रदर्शनी	शैक्षिक सामाग्री निर्माण गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	आवश्यकता अनुसार शैक्षिक सामाग्री निर्माण गरी प्रदर्शनीका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइएको हुनेछ ।
३३	SEE केन्द्र र कक्षा ११ परीक्षा व्यवस्थापन तथा अनुगमन	SEE तथा कक्षा ११ को परीक्षा संचालन गर्ने ।	सालबसाली	३३१.००	प्रत्येक वर्ष SEE केन्द्र र कक्षा ११ को परीक्षाका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाई अनुगमन समेत गरिएको हुनेछ ।
३४	अतिरिक्त तथा उपचरात्मक शिक्षण प्रोत्साहन	शिक्षकहरुलाई प्रोत्साहन प्रदान गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	अतिरिक्त तथा उपचरात्मक शिक्षण गरे वापत शिक्षकहरुलाई प्रोत्साहन गरिएको हुनेछ ।
३५	सामुदायिक शिक्षा समिति गठन	शिक्षा समिति गठन गर्ने ।	सालबसाली	६६२.००	प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयहरुमा शिक्षा समिति गठन भई क्रियाशील रहेका हुनेछन्

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत	अपेक्षित नतिजा
३६	शिक्षक लगवुक/डायरी निर्माण र छपाई	डायरी निर्माण र छपाई गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	आवश्यकता अनुसार शिक्षक लगवुक/डायरी निर्माण र छपाई गरी वितरण गरिएको हुनेछ ।
३७	प्राबिधिक बिद्यालय अनुदान	प्राबिधिक बिद्यालयलाई अनुदान उपलब्ध गराउने ।	सालबसाली	१८१७.००	प्रत्येक वर्ष प्राबिधिक विद्यालयहरुले थप अनुदान प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
३८	शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण	शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गर्ने ।	सालबसाली	१३२४.००	प्रत्येक वर्ष शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी विद्यालयहरुलाई उपलब्ध गराइएको हुनेछ ।
३९	स्थानीय पाठ्यकम अध्यापक शिक्षक तालिम	शिक्षकलाई तालिम संचालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	स्थानीय पाठ्यकम अध्यापनका लागि शिक्षकहरुलाई आवश्यक तालिम प्रदान गरिएको हुनेछ ।
४०	स्थानीय पाठ्यकम शिक्षक निर्देशिका निर्माण र छपाई	निर्देशिका निर्माण गर्ने ।	सालबसाली	१६५५.००	स्थानीय पाठ्यकम शिक्षक निर्देशिका निर्माण र छपाई गरी विद्यालयलाई उपलब्ध गराइएको हुनेछ ।
४१	माध्यामिक विद्यालयहरुमा छात्रावास व्यवस्थापन	मा.वि.हरुमा छात्रावासको व्यवस्थापन गर्ने ।	सालबसाली	१९८९.००	प्रत्येक मा.वि.हरुमा छात्रावासको आवश्यक व्यवस्थापन गरिएको हुनेछ ।
४२	प्र.अ.प्रोत्साहन भत्ता थप	प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने	सालबसाली	१३२४.००	प्र.अ.हरुले प्रोत्साहन भत्ता प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
४३	विद्यालय ICT कार्यकम तथा व्यवस्थापन	विद्यालयमा ICT कार्यकम व्यवस्थापन गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	विद्यार्थीहरुले विद्यालयमा ICT सम्बन्धी ज्ञान हासिल गरेका हुनेछन् ।
४४	विद्यार्थी मुल्याङ्कन/कार्य संञ्चयिका छपाई	छपाई सम्बन्धी कार्य गर्ने ।	सालबसाली	९९३.००	विद्यार्थी मुल्याङ्कन/कार्य संञ्चयिका छपाई गरी विद्यालयलाई उपलब्ध गराइएको हुनेछ ।
४५	वडा तहमा बिद्यालय व्यवस्थापन कार्यक्रम	बिद्यालय व्यवस्थापन कार्यक्रम गर्ने ।	सालबसाली	१०५९२.००	वडा तहमा बिद्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमबाट विद्यालयहरुले लाभ प्राप्त गरेका हुनेछन् ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

संघीय शिक्षा ऐन तथा नियमावली समयानुकूल परिमार्जन हुनेछ । शैक्षिक क्षेत्रमा नविनतम विधि तथा प्रविधिको उपयोग हुनेछ । शैक्षिक क्षेत्रमा पर्याप्त पूर्वाधार विकास, आवश्यक जनशक्ति व्यवस्था, क्षमता विकासका अवसर, नवीनतम प्रविधिको उपयोग, अन्तर सरकार सहयोग र सहकार्य र सरोकारवाला बीच समन्वय, सहकार्य र साझेदारीको विकास जस्ता पक्षमा ध्यान दिन नसकेमा अपेक्षित नतिजा हासिल नहुने जोखिम देखिन्छ ।

४.२ स्वास्थ्य सेवा

स्वास्थ्य मानव विकास सूचकांकको एक महत्वपूर्ण आधार हो । स्वास्थ्यलाई मानव धन पनि भनिन्छ । विकास प्रक्रियालाई अगाडी बढाउनको लागि स्वस्थ मानिसको आवश्यकता पर्दछ । मानिसलाई स्वस्थ बनाई राख्नका लागि स्वास्थ्य संस्था, स्वास्थ्य कर्मचारी, स्वास्थ्य पूर्वाधारको आवश्यकता पर्दछ । नेपालको संविधानले आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई स्थानीय तहको अधिकार सूची भित्र र स्वास्थ्य सेवालाई प्रदेशको अधिकार सूची भित्र राखेको छ । नेपालको

संबिधानले नागरिकलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निशुल्क प्राप्त गर्ने मौलिक हकको व्यवस्था गरेको छ । स्वस्थ तथा उत्पादनशील मानव संसाधनको महत्वलाई दृष्टिगत गरी गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहूँचको लागि तीनै तहको सरकारले आफ्नो दायित्व लिई यस क्षेत्रमा लगानी समेत गर्दै आइरहेको अवस्था छ । दीगो विकासका लक्ष्य-३ मा व्यवस्था गरे अनुसार सन् २०३० सम्ममा सवै उमेर समूहका मानिसहरुको स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्ने रहेको छ ।

माथागढी गाउँपालिकाले हाल ७ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य चौकीहरु, ७ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र, २१ वटा गाउँघर क्लिनिक, २२ वटा खोप केन्द्र मार्फत आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्वन्धी सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको छ । १५ शैयाको अस्पतालको निर्माण कार्य द्रूत गतिमा संचालन भएको छ । स्वास्थ्य संस्थाहरुमा हाल सबै पदहरुको स्थायी पदपूर्ति गर्न नसकिदा उक्त दरवन्दीमा करार सेवामा कर्मचारी नियुक्त गरी सेवा प्रवाह गरिएको अवस्था छ । पछिल्ला दिनहरुमा स्वास्थ्य चेतनामा आएको परिवर्तन तथा स्वास्थ्य सेवाका क्षेत्रमा भएको लगानी एवं सेवा विस्तारले जनताको स्वास्थ्य अवस्थामा सकारात्मक परिवर्तनहरु आइरहेको अवस्था छ ।

गाउँपालिकाको तथ्यांक अनुसार स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउन गर्भवति महिलाहरुको प्रतिशत १०० छ । प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीहरुले स्थानीय स्तरमा भरपर्दो सेवा प्रदान गरेता पनि जटिल प्रकृतिका रोगको उपचारको लागि जिल्ला सदरमुकाम तानसेन र बुटवल धाउनुपर्ने बाध्यता भने अहिले पनि विद्यमान छ । गाउँपालिकामा १५ शैयाको अस्पतालको निर्माण सम्पन्न गरी सेवा संचालन भएमा जनस्वास्थ्यमा आउने कठिनाई न्यूनीकरण गर्न सकिने बिश्वास लिइएको छ । स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा खोप कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन नसकिनु, स्वास्थ्य केन्द्रमा आवश्यक उपकरण तथा दक्ष जनशक्ति तथा चिकित्सकको कमी रहनु, निशुल्क उपलब्ध गराइएका औषधी तथा अति आवश्यक औषधीको उपलब्धता र वितरणमा समन्वयको अभाव रहनु, चिस्यान केन्द्रमा राख्नु पर्ने औषधीको व्यवस्थापनमा कमी कमजोरी रहनु, अपाङ्ग तथा बालबालिका वृद्धवृद्धाको स्वास्थ्य संस्थामा सहज पहुँच नहुनु,, गाउँघर क्लिनिकको कमजोर व्यवस्थापकीय अवस्था र स्वास्थ्य तथा पोषण आहार सम्बन्धी जनचेतनाको अभाव जस्ता समस्याहरु बिद्यमान छन् ।

अवसर

- आधारभूत स्वास्थ्य स्थानीय सरकारको अधिकार क्षेत्रमा पर्नु तथा सबै वडाहरुमा स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थापना भैसकेको ।
- १५ शैया देखि ३५ शैया सम्मको अस्पता स्थानीय तहमा सञ्चालन गर्ने राष्ट्रिय नीति अनुरुप १५ शैया सहितको अस्पतालको निर्माण कार्य अगाडी बढ्नु ।
- जिल्ला अस्पताल तथा अन्य अस्पतालसँग नागरिक पहुँच हुनु ।
- स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम सञ्चालन हुनु ।
- ग्रामीण स्वास्थ्य स्वयम सेविका तथा आमा समूहमा स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुनु ।
- देशकै ठूला अस्पतालसँगको सडक सञ्जालको पहुँच रहनु ।
- स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध जडिबुटीहरुको व्यवस्थापन गरी आयुर्वेद चिकित्सा प्रणालीलाई समेत विस्तार गर्न सकिने अवस्था रहेको ।
- स्वास्थ्य तथ्यांक व्यवस्थापनमा ICT को प्रयोगले तथ्यांक व्यवस्थापनमा सहज हुनु ।

चुनौती

- स्वास्थ्य सेवालाई सबैको पहुँच भित्र ल्याउनु
- निशुल्क स्वास्थ्य केन्द्रमा आधारभूत तथा अति आवश्यक औषधी सर्वशुलभ गराउनु
- स्वास्थ्य संस्थामा औजार, आवश्यक उपकरण, दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नु
- खाद्य सचेतना तथा खाद्य सुधार व्यवहारलाई स्वास्थ्य प्रणालीका रुपमा विकास गर्नु
- प्रवर्धनात्मक, निरोधात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा बारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्नु ।
- भौगोलिक विकटताका कारण बर्षातको समयमा स्वास्थ्य चौकीहरुबाट प्रसुती सेवा लगायतका अन्य सेवा सुलभ रुपमा प्रदान गर्नु ।

सोच : गाउँवासीको स्वास्थ्य र पोषणमा सुधार, गाउँ विकासको आधार

लक्ष्य गाउँवासीको स्वास्थ्य र पोषणमा सुधार गरी आर्थिक क्रियाकलाप अभिवृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

- स्वास्थ्य संस्थाहरुको विकास र विस्तार गर्नु ।
- निशुल्क रुपमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु ।
- पोषणयुक्त खाना बारे व्यापक रुपमा प्रचार प्रसार गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
• आधारभूत स्वास्थ्य सेवा असहाय गरिब जनतालाई उपलब्ध गराउने ।	• असहाय गरिब जनतालाई औषधी तथा अन्य स्वास्थ्य सेवा निशुल्क रुपमा उपलब्ध गराइनेछ । • आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरु सहज रुपमा उपलब्ध गराइनेछ ।
• गाउँवासीलाई पोषणयुक्त खानाको बारे सुसुचित गर्ने	• गाउँवासीलाई स्थानीय तहमा उपलब्ध पोषणयुक्त खानाको बारे प्रचार प्रसार गरी सुसुचित गरिनेछ ।
• यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने ।	• प्रजनन् उमेरा सबैलाई यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा दिइनेछ ।
• आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गर्ने ।	• घुम्ति सस्थ्य शीविर संचालन तथा ६ महिनासम्मका सुत्केरीलाई पोषण जस्ता आधारभूत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।
• स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था गर्ने ।	• विपन्न नागरिक स्वास्थ्य उपचार कोषको स्थापना गरिनेछ । • स्वास्थ्य बीमालाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	एकाई	२०८०/८१ सम्मको अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
५ वर्ष मुनिका बाल मृत्यु दर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	संख्या	०	०	०	०
स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने गर्भवती	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
मातृ मृत्यु दर (प्रति लाख जीवित जन्ममा)	संख्या	०	०	०	०
बि.सि.जी. खोप कभरेज	प्रतिशत	३९	४६	५०	५५
डि.पि.टी., हेपाटाइटिस बि खोप कभरेज	प्रतिशत	७१	७५	७८	८०
रुबेला खोप (९-११ महिना)	प्रतिशत	७१	७५	७८	८०
जन्मदा २.५ के.जी. ? तौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	१	०.७५	०.५	०.२
१८० दिन आइरन चक्की प्रयोग गर्ने गर्भवती	प्रतिशत	५७	७०	७५	८०
भिटामिन ए प्रयोग गर्ने महिला	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
पहिलो पटक स्वास्थ्य संस्थामा जाने गर्भवती	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
४ पटकसम्म स्वा. संस्था मा जाँच गराउने गर्भवती	प्रतिशत	८५	८५	८५	९०
योग केन्द्र संचालन संख्या	प्रतिशत	०	१	१	१

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा स्वास्थ्य उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	६७९.३८	६७९.३८	०.००	०.००	९९.९८	५७९.४०	०.००	०.००
२०८२/८३	७४८.४९	७४८.४९	०.००	०.००	१११.१६	६३७.३३	०.००	०.००
२०८३/८४	७७६.०४	७७६.०४	०.००	०.००	११५.४५	६६०.५९	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	स्थायी कर्मचारीहरुको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता	स्थायी कर्मचारीहरुको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता उपलब्ध गराउने	सालबसाली	१०१७६०.००	स्थायी कर्मचारीहरुको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता उपलब्ध भएको हुनेछ
२	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम (आयुर्वेद औषधालय)	आयुर्वेद औषधालय मार्फत आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	१८२१.००	आयुर्वेद औषधालय मार्फत आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।
३	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	७४८१.००	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।
४	परिवार कल्याण कार्यक्रम	परिवार कल्याण कार्यक्रम गर्ने	सालबसाली	१०५१३.००	परिवार कल्याण सञ्चालन भएको हुनेछ।
५	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम गर्ने	सालबसाली	७९४.००	महामारी रोग नियन्त्रण भएको हुनेछ।
६	क्षय रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	क्षय रोग नियन्त्रण कार्यक्रम गर्ने	सालबसाली	९२३.००	क्षय रोग नियन्त्रण भएको हुनेछ
७	नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम गर्ने	सालबसाली	४७५३.००	नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा सञ्चालन भएको हुनेछ।
८	स्वास्थय व्यवस्थापन कार्यक्रम	स्वास्थ्य व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	७६१.००	स्वास्थ्य व्यवस्थापन सम्बन्धी विविध कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।
९	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम	उपचारात्मक सेवा सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	सालबसाली	३९९२.००	उपचारात्मक सेवा सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।
१०	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	सालबसाली	५३३७.००	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ।
११	स्वास्थ्य तर्फका करार कर्मचारी तलब भत्ता तथा पोशाक खर्च सहित	करार कर्मचारीको तलब भत्ता तथा पोशाक खर्च उपलब्ध गराउने।	सालबसाली	३५८४०.००	करार कर्मचारीको तलब भत्ता तथा पोशाक खर्च उपलब्ध भएको हुनेछ।
१२	बिपन्न उपचार सहयोग कार्यकम	बिपन्न उपचार सहयोग कार्यकम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	बिपन्न वर्गले उपचार लागि आवश्यक सहयोग प्राप्त गरेका हुनेछन्।
१३	उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य संस्था र म.स्वा.से. प्रोत्साहन	उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य संस्था र म.स्वा.से. प्रोत्साहन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य संस्था र म.स्वा.से. प्रोत्साहन गरिएको हुनेछ।
१४	महिला सा.स्वयंसेविका प्रोत्साहन तथा यातायात	महिला सा.स्वयंसेविका प्रोत्साहन तथा यातायात	सालबसाली	२५०२.००	महिला सा.स्वयंसेविकाले प्रोत्साहन तथा यातायात खर्च

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
	खर्च	खर्च प्रदान गर्ने			प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
१५	महिला सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वास्थ्यबिमा कार्यकम ५० प्रतिसत गा.पा.अनुदान	महिला सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वास्थ्य बिमा गर्ने	सालबसाली	३९७.००	५० प्रतिसत गा.पा. अनुदानमा महिला सा.स्वा.स्वयंसेविको स्वास्थ्य बिमा भएको हुनेछ ।
१६	महिला सा.स्वा.स्वयंसेविका संचार खर्च	महिला सा.स्वा. स्वयंसेविकालाई संचार खर्च उपलब्ध गराउने ।	सालबसाली	५०३.००	महिला सा.स्वा. स्वयंसेविकाले संचार खर्च प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
१७	म.सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वेछिक अवकाश	म.सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वेछिक अवकाश खर्च उपलब्ध गराउने	सालबसाली	४९७.००	म.सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वेछिक अवकाशमा जादा आवश्यक रकम उपलब्ध भएको हुनेछ ।
१८	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका रिफ्रेसर तालिम कार्यकम तथा दिवस मनाउने समेत	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका रिफ्रेसर तालिम कार्यकम तथा दिवस मनाउने ।	सालबसाली	३३१.००	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले रिफ्रेसर तालिम प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
१९	वडा तथा स्वास्थ्य चौकीमा इन्टरनेट ब्यवस्थापन	वडा तथा स्वास्थ्य चौकीमा इन्टरनेट ब्यवस्थापन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	वडा तथा स्वास्थ्य चौकीमा इन्टरनेट ब्यवस्थापन भएको हुनेछ ।
२०	स्वास्थ्य चौकी मसलन्द खच	स्वास्थ्य चौकी मसलन्द खर्च उपलब्ध गराउने	सालबसाली	२३१७.००	स्वास्थ्य चौकी मसलन्द खर्च उपलब्ध भएको हुनेछ ।
२१	मजदुर दुर्घटना बिमा	मजदुर दुर्घटना बिमा उपलब्ध गराउने ।	सालबसाली	९९३.००	मजदुर दुर्घटना बिमा उपलब्ध गराइएको हुनेछ ।
२२	घरघरमा स्वास्थ्यकर्मी	असाहय तथा जेष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्य परीक्षणका लागी स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	स्वास्थ्यकर्मी मार्फत असाहय तथा जेष्ठ नागरिकहरुको घरघरमा स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको हुनेछ ।
२३	पोषण मैत्री स्वा.संस्था घोषणा	पोषण मैत्री स्वा.संस्था घोषणा गर्ने	सालबसाली	६६२.००	पोषण मैत्री स्वा.संस्था घोषणा गरिएको हुनेछ ।
२४	संस्थागत सुत्केरी प्रोत्साहन कार्यकम	संस्थागत सुत्केरी प्रोत्साहन कार्यकम संचालन गर्ने	सालबसाली	२९७९.००	संस्थागत रुपमा सुत्केरी गराए वापत प्रोत्साहन उपलब्ध गराइएको हुनेछ
२५	विपन्न स्वास्थ्य बिमा कार्यकम	विपन्न स्वास्थ्य बिमा कार्यकम संचालन गर्ने	सालबसाली	६६२०.००	विपन्न स्वास्थ्य बिमा कार्यकम मार्फत गरिब तथा असक्त असाहयहरुले सेवा प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
२६	उपाध्यक्ष आमा सुरक्षा कार्यकम गर्भवतीलाई अण्डा र घरमा हरियो झण्डा	उपाध्यक्ष आमा सुरक्षा कार्यकम सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	१९८६.००	उपाध्यक्ष आमा सुरक्षा कार्यकम मार्फत गर्भवतीलाई अण्डा वितरण गरी घरमा हरियो झण्डा टागिएको हुनेछ
२७	बिभिन्न स्वास्थ्य शिविर	बिभिन्न स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	बिभिन्न स्वास्थ्य शिविर मार्फत स्वास्थ्य परीक्षण तथा सेवा उपलब्ध गराइएको हुनेछ ।
२८	घरमा शुन्य सुत्केरी कार्यकम	घरमा शुन्य सुत्केरी कार्यकम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	सबैले स्वास्थ्य संस्थामा गई सुत्केरी गराएका हुनेछन् ।
२९	खोप तथा गाउँघर क्लिनिक यातायात खर्च	खोप तथा गाउँघर क्लिनिक यातायात खर्च उपलब्ध गराउने	सालबसाली	६६२.००	स्वास्थ्यकर्मीहरुले खोप तथा गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन गरे वापत यातायात खर्च प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
३०	स्वास्थ्य संस्थाको लागी	स्वास्थ्य संस्थाको लागी	सालबसाली	८२७५.००	आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
	औषधी खरिद	औषधी खरिद गर्ने			संस्थाहरुलाई औषधी उपलब्ध गराइएको हुनेछ ।
३१	आयुर्वेद कार्यकम	आयुर्वेद कार्यकम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	९९३.००	गाउँवासीहरुलाई आयुर्वेद सम्बन्धी सेवा उपलब्ध गराईएको हुनेछ
३२	ल्यावको लागि सामाग्री तथा रिएजेण्ट खरिद	ल्यावको लागि सामाग्री तथा रिएजेण्ट खरिद गर्ने	सालबसाली	१६५५.००	आवश्यकता अनुसार ल्यावको लागि सामाग्री तथा रिएजेण्ट खरिद भएको हुनेछ ।
३३	भ्याक्सिन तथा औषधी ढुवानी तथा रिप्याकिङ	भ्याक्सिन तथा औषधी ढुवानी तथा रिप्याकिङ गर्ने	सालबसाली	३३१.००	भ्याक्सिन तथा औषधी ढुवानी तथा रिप्याकिङ गरिएको हुनेछ ।
३४	बर्थिङ सेन्टर लगायत गाउँपालिकाबाट संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन, मुल्यांकन तथा समिक्षा	गाउँपालिकाबाट संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन, मुल्यांकन तथा समिक्षा गर्ने	सालबसाली	३३१.००	नियमित रुपमा बर्थिङ सेन्टर लगायत गाउँपालिकाबाट संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन, मुल्यांकन तथा समिक्षा गरिएको हुनेछ ।
३५	HMIS Tools लगायत छपाई	HMIS Tools लगायत छपाई गर्ने	सालबसाली	९९३.००	आवश्यकता अनुसार HMIS Tools लगायत छपाई गरिएको हुनेछ ।
३६	स्वास्थ्य कर्मी तथा म.स्वा.स्वयंसेबिका अध्ययन अवलोकन भ्रमण	स्वास्थ्य कर्मी तथा म.स्वा.स्वयंसेबिका अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	९९३.००	अध्ययन अवलोकन भ्रमण मार्फत स्वास्थ्य कर्मी तथा म.स्वा. स्वयंसेबिकाको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।
३७	आत्महत्या न्यूनिकरण, नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य कार्यक्रम खर्च	आत्महत्या न्यूनिकरण, नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	आत्महत्या न्यूनिकरण, नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ ।
३८	पोषण मेला	पोषण मेला सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	८२८.००	पोषण मेला सञ्चालन भएको हुनेछ ।
३९	बर्थिङ्ग सेन्टरका कर्मचारीहरुका लागि रात्रीकालिन सेवा भत्ता	बर्थिङ्ग सेन्टरका कर्मचारीहरुका लागि रात्रीकालिन सेवा भत्ता उपलब्ध गराउने ।	सालबसाली	६६२.००	बर्थिङ्ग सेन्टरका कर्मचारीहरुले रात्री कालिन सेवा वापत थप सुविधा प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
४०	स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवपस्थापन समिति अभिमुखीकरण	स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवपस्थापन समिति अभिमुखीकरण सञ्चालन गर्ने	सालबसाली	३३१.००	अभिमुखीकरण तथा तालिम मार्फत स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवपस्थापन समितिका सदस्यहरुको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुनेछ
४१	HIV संकमितहरुका लागि ART उपचार तथा पुर्नस्थापना कार्यकम	HIV संकमितहरुका लागि ART उपचार तथा पुर्नस्थापना कार्यकम संचालन गर्ने	सालबसाली	६६२.००	HIV संकमितहरुका लागि ART उपचार तथा पुर्नस्थापना कार्यकम सञ्चालन गरिएको हुनेछ
४२	रक्त संकलन केन्द्र संचालन अनुदान	रक्त संकलन केन्द्र स्थापना गर्ने ।	सालबसाली	१६५५.००	रक्त संकलन केन्द्र स्थापना भई सेवा प्रवाह भएको हुनेछ
४३	वडा तहमा स्वास्थ्य ब्यवस्थापन कार्यकम	वडा तहमा स्वास्थ्य ब्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	२३००.००	मागको आधारमा वडा तहमा स्वास्थ्य ब्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएका हुनेछन् ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

प्रस्तावित कार्यक्रमको लागि संस्थागत सुदृढीकरण, पर्याप्त स्रोत विनियोजन, स्वास्थ्य सामाग्रीको उपलब्धता, जनशक्ति व्यवस्थापन, अन्तर सरकार र सरोकारवाला बीच समन्वय हुन नसकेकमा अपेक्षित नतिजा हासिल नहुन सक्छ । स्वास्थ्य पूर्वाधार, प्रयोगशाला, औषधि र खोप व्यवस्थापनमा अन्तर निकाय तथा सरोकारवालाको सक्रिय सहभागिता, सहकार्य र साझेदारी हुन अपरिहार्य छ ।

४.३ महिला, जेष्ठ नागरिक तथा फरक क्षमता

महिला

हाम्रो संविधानले लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गर्ने संकल्प सहित महिलालाई बिना भेदभाव समान वंशीय हक, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी हक, समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तको आधारमा सहभागी हुने हक लगायत मौलिक हकको प्रत्याभूति गरेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार पालिकाको कूल जनसंख्या २४०५३ मध्ये महिलाको जनसंख्या १२८६९ रहेको छ, यो कूल जनसंख्याको ५३.५०% हो । पाँच बर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्याको साक्षरता दर ८३.३०% मध्ये महिला साक्षरता ७७.२०% तथा पुरुष साक्षरता दर ९०.५०% रहेको छ । गाउँपालिकाबाट आयोजना गर्ने विभिन्न कार्यक्रमहरुमा महिलाको उपस्थिति संख्यात्मक रुपमा उल्लेख्य देखिएता पनि निर्णय प्रक्रियामा महिलाहरुको सहभागीता अहिले पनि कमजोर छ । अर्थपूर्ण सहभागिता बिना केवल गणपूरक संख्या पुऱ्याउन महिलाहरुलाई विभिन्न कार्यक्रमहरुमा सहभागी गराउने गरिएकोले पनि महिला सशक्तिकरणको पाटोमा उल्लेख्य प्रगति हुन नसकेको यथार्थ हो । अझै पनि महिलाहरु विभिन्न प्रकारका हिंसाको सामना गर्न बाध्य भएको अवस्था बिद्यमान छ

गाउँपालिकामा कूल जनसंख्याको ५३.५० प्रतिशत भन्दा बढी जनसंख्या महिला रहेका छन् । तसर्थ महिलाको सामाजिक तथा आर्थिक विकास बीना स्थानीय विकासले पूर्णता प्राप्त गर्न सक्दैन । नेपालको शैक्षिक स्थितिलाई हेर्ने हो भने महिलाको शिक्षा स्थिति पुरुषको तुलनामा कमजोर रहेको देखिन्छ । सामुदायिक तथा राजनीतिक क्षेत्रमा महिलाको सहभागिता र प्रतिनिधित्व पुरुषको दाँजोमा न्यून रहेको पाइन्छ । सामाजिक सशक्तिकरणको अभाव, साँस्कृतिक, धार्मिक, पारिवारिक बञ्चितीकरणको प्रभावले महिलाहहरु पिछडिएको अवस्थामा जीवनयापन गरिरहेका छन् । नेपालमा मानव विकास, लैगिक विकास, गरिबी सूचकांक जस्ता अधिकांश सूचकहरुमा पुरुषको दाँजोमा महिलाको कम रहेको छ ।

अवसर

- नेपालको संबिधानमा महिलाको हकलाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरिएको ।
- कानूनी रुपमै स्थानीय तहदेखि केन्द्रसम्म महिला प्रतिनिधित्वको सुनिश्चित गरिएको ।
- महिलाहरुको नेतृत्वमा स्थानीय स्तरमा सामाजिक तथा आर्थिक गतिविधिहरु सञ्चालन हुने गरेको ।
- लैङ्गिक विकास, महिला सशक्तिकरण, समाबेशी र समतामूलक बिकास जस्ता बिषयहरु राष्ट्रिय नीतिको रुपमा कार्यान्वयन भैसकेको ।
- गाउँपालिकाबाट आर्थिक सामाजिक रुपले पछाडी परेका बर्ग तथा समुदायका लागि लक्षित कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गरिएको ।

चुनौती

- महिलाहरुको समस्या सम्बोधन गर्ने कानूनी अधिकारलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- लक्षित वर्गका पहुँचबिहीन व्यक्तिहरुलाई सम्बोधन गर्ने
- समाजमा विद्यमान अन्धविश्वास, कुप्रथा, महिला हिंसा जस्ता गलत संस्कार तथा कार्यको अन्त्य गर्ने ।
- अति बिपन्न तथा सीमान्तकृत बर्गका महिलाहरुलाई शिक्षा, स्वास्थ्य तथा रोजगारीको क्षेत्रमा पहूँच अभिबृद्धि गरी विकासका गतिविधिहरुमा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।

दिर्घकालिन सौंच : समतामुलक समाज निर्माण, सन्तुलित विकासको आधार ।

लक्ष्य : महिलाहरुलाई मूल प्रवाहीकरण। समावेशीकरण, सशिक्तकरण गर्ने ।

उद्देश्य : आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक, साँस्कृतिक सशिक्तकरण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• महिलाहरुलाई आयआर्जनको क्षेत्रमा संलग्न	• महिला समूह निर्माण गरी बचत, रोजगारी, उद्यमशीलतामा

गराउने ।	लाग्न महिलाहरुलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
• महिला तथा घरेलु हिंसा विरुद्ध आवाज उठाउन महिलाहरुलाई गोलबद्ध गर्ने ।	• सबै वडामा महिला तथा घरेलु हिंसा विरुद्ध आवाज उठाउन महिला समूह गठन गरिनेछ ।
• स्वास्थय सेवामा महिलाको सहज पहुँच गराउने ।	• महिलालाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा प्राथमिकता दिईने छ ।

जेष्ठ नागरिक

संविधानले राज्यबाट विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति हुने गरी जेष्ठ नागरिकको हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्थित गरेको छ । यस अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता लगाएतका अन्य सेवाहरु सरकारबाट प्रदान हुदै आएको छ । जेष्ठ नागरिकको जीवन सहज, सुरक्षित एवं सम्मानित बनाई सामाजिक न्याय प्रदान गर्ने कार्यमा तीनै तहका सरकारको समन्वयात्मक भूमिका आवश्यक रहन्छ ।

माथागढी गाउँपालिकामा ७० बर्ष भन्दा माथिका जेष्ठ नागरिकहरुको संख्या १२९० रहेको छ । नेपाल सरकारले प्रदान गर्दै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ताको प्रावधानले अति विपन्न तथा पछाडि परेको समुदायका जेष्ठ नागरिकहरुलाई समेत जीविकोपार्जनमा अत्यन्तै सहयोग पुऱ्याएको छ । बदलिदो पारिवारिक परिवेशसँगै हिजोको संयुक्त परिवारको संस्कार हराउदै गएको र छोरा-छोरीहरुले जेष्ठ नागरिकहरुलाई रेखदेख तथा स्याहार सम्भार गर्ने प्रचलनमा कमी आएको देखिएको छ । जेष्ठ नागरिकहरुलाई अन्य नागरिक सरह समाजमा स्थापित गर्न र उनीहरुको शारीरिक, मानसिक एवं भावनात्मक विकासको लागि विशेष कार्यक्रम मार्फत सम्बोधन गर्नुपर्दछ ।

अवसर

- राज्यबाट विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति हुने गरी जेष्ठ नागरिकहरुको हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्थित गरेको ।
- जेष्ठ नागरिकहरुमा भएको ज्ञान सीप तथा अनुभवलाई पालिकाको आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरणमा उपयोग गर्न सकिने ।

चुनौती

- जोखिममा रहेका जेष्ठ नागरिकहरुलाई सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण प्रदान गर्ने ।
- कम हुदै गएको पारिवारिक सद्भाव कायम गर्ने ।

दिर्घकालिन सोँच :सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा, सुखी जेष्ठ नागरिक

लक्ष्य : जेष्ठ नागरिकको आधारभूत स्वास्थ्य तथा हेरविचारमा संरक्षण गरी औषत उमेर बढाउने ।

उद्देश्य

- स्वास्थय सेवा उपलब्ध गराउनु ।
- स्थानीय सरकार प्रति जनविश्वास बढाउनु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• घुम्ती स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने ।	• गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सेवा शाखाको नेतृत्वमा सबै वडामा घुम्ती स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
• जीविकोपार्जन सहज बनाउने ।	• गरिबीको रेखा मुनि रहेका जेष्ठ नागरिकलाई आवश्यकता अनुसार न्यूनतम सेवा उपलब्ध गराइनेछ । • प्रत्येक वडामा कम्तिमा एउटा जेष्ठ नागरिक मञ्च बनाई उनीहरुको आवश्यकता र चाहना अनुसार भेटघाट तथा मनोरञ्जनको अवसर उपलब्ध गराइनेछ
• जेष्ठ नागरिकको विचार संकलन गर्ने	• जेष्ठ नागरिकका महत्वपूर्ण विचार, अनुभव अभिलेखीकरण गरी अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

फरक क्षमता

अपाङ्गता वा फरक क्षमता भएका व्यक्तिको नागरिक, राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार सहितको सम्मानजनक जीवन यापनको अधिकारलाई कानूनले संरक्षण र प्रवर्द्धन गरेको छ भने समानुपातिक समावेशी र सहभागीतामूलक सिद्धान्तको आधारमा राज्यको निकायमा सहभागीताको हक समेत संविधानले प्रत्याभूति गरेको छ।

माथागढी गाउँपालिकामा वर्तमानमा पूर्ण असक्तहरुको संख्या ६२ तथा अति अशक्त अपाङ्गताको संख्या १६८ रहेको छ जसले राज्यको तर्फबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता समेत प्राप्त गरिरहेकाछन् । नेपाल सरकारले प्रदान गर्दै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्ताको प्रावधानले अति विपन्न तथा पछाडि परेको समुदायका अपाङ्गहरुलाई समेत जीविकोपार्जनमा अत्यन्तै सहयोग पुऱ्याएको छ । समाजमा अपाङ्गहरुले अहिले पनि अन्य नागरिक सरह सम्मानका साथ जीवनयापन गर्ने वातावरण छैन । आगामी दिनहरुमा फरक क्षमता भएकाहरुलाई अन्य नागरिक सरह समाजमा सम्मानपूर्वकको जीवनयापन गर्ने वातावरण श्रृजना गरी उनीहरुमा रहेको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई गाउँपालिकाको विकासमा लगाउनु आवश्यक छ ।

अवसर

- नेपालको संबिधानले अपाङ्गता भएका नागरिकहरुको हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्थित गरेको ।
- राज्यबाट विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति हुनेगरी सामाजिक सुरक्षा भत्ताको व्यवस्था गरिएको
- फरक क्षमता भएका नागरिकहरुमा भएको ज्ञान सीप तथा अनुभवलाई पालिकाको आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरणमा उपयोग गर्न सकिने ।

चुनौती

- फरक क्षमता भएका व्यक्तिलाई समाजले हेर्ने दृष्टिकोणमा परिवर्तन गर्ने ।
- फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको जीवनयापनका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान तथा सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरी स्वरोजगार बनाउने ।
- फरक क्षमतामैत्री भौतिक पूर्वाधारहरुको व्यवस्था गर्ने ।

सोँच : अपाङ्गहरुको सम्मान पालिकाको सान

लक्ष्य : अपाङ्गहरुलाई आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा सम्मानपूर्ण जीवनयापनको लागि सहयोग गर्ने ।

उद्देश्य

- अपाङ्गहरुलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गर्नु ।
- अपाङ्गहरुलाई सुखको अनुभव प्रदान गर्न सामाजिक सम्मान प्रदान गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• अपाङ्गहरुको आर्थिक तथा सामाजिक जीवनयापनमा सहयोग पुऱ्याउने ।	• पालिका भित्रका अपाङ्गहरुलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरिनेछ
• अपाङ्गहरुलाई सुखको अनुभव प्रदान गर्न सामाजिक सम्मान प्रदान गर्ने	• अपाङ्गहरुलाई विशेष कार्यक्रमहरुमा सामाजिक सम्मान प्रदान गरिनेछ ।
• अपाङ्गहरुलाई सहयोग प्रदान गर्ने ।	• अपाङ्गहरुलाई आवश्यकता अनुसार वैशाखी, व्हील चेयर, छडी जस्ता भौतिक सामाग्री प्रदान गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	एकाई	२०८०/८१ सम्मको अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
महिला साक्षरता	प्रतिशत	७७.२०	७८	८०	८२
जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र स्थापना तथा संचालन	संख्या	०	१	१	२
अति विपन्न महिला समूह गठन तथा परिचालन	संख्या	०	२	४	५
शारीरिक अशक्तहरुको सञ्जाल निर्माण तथा	संख्या	०	१	१	१

सूचक	एकाई	२०८०/८१ सम्मको अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
परिचालन					
लैससास बजेट परीक्षण (वार्षिक)	पटक	१	१	१	१
लैससास बजेट परिक्षणमा पालिकाको अंक	प्रतिशत				
लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण (बार्षिक)	पटक	०	१	१	१

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा कृषि उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान तयार देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	२६.७५	२६.७५	0.00	0.00	१५.५०	९.२५	0.00	0.00
२०८२/८३	३0.00	३0.00	0.00	0.00	१८.५०	११.५०	0.00	0.00
२०८३/८४	३१.00	३१.00	0.00	0.00	१९.५०	११.५०	0.00	0.00

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

सि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	महिला सशक्तीकरण तथा उद्यमीलता विकास कार्यक्रम	महिलाको आर्थिक सामाजिक स्तरमा सुधार ल्याउने	सालबसाली	६२२५.00	महिला सशक्तीकरण हुनेछ ।
२	ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम	ज्येष्ठ नागरिकको हक अधिकारको संरक्षण गर्ने ।	सालबसाली	१३२५.00	सबै जेष्ठ नागरिकहरुले समाजमा सम्मानित जिवनयापन गरेका हुनेछन् ।
३	अपाङ्गता भएका व्यक्ति सशक्तीकरण कार्यक्रम	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको हक अधिकारको सुनिश्चित गर्ने	सालबसाली	१२२५.00	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको कार्यक्रमा पहुँच बढनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

यससँग सम्बन्धित कार्यक्रममा प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन, व्यवहारिक कार्यक्रम तथा नीतिगत परिवर्तन, यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकाय तथा संरचनाको क्षमता विकास तथा क्रियाशिलता नभएमा अपेक्षित नतिजा प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्दछ ।

४.४ आदिवासी तथा दलित/उत्पीडित वर्ग उत्थान

आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक एवं प्रशासनिक दृष्टिले पछाडि परेका **आदिवासी तथा उत्पीडित वर्गलाई** संविधानले समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तका आधारमा राज्यको निकायमा सहभागिता हुन पाउने हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरेको छ । यी वर्गहरुको उत्थान र विकासका लागि संविधानत: बिभिन्न आयोगको समेत व्यवस्था गरिएको छ । आर्थिक, सामाजिक र राजनैतिक विकासका प्रत्येक गतिविधिहरुमा समावेश गर्न सकिए मात्र शक्ति, श्रोत र अवसरमा सवैको न्यायोचित साझेदारी हुन सक्दछ । नेपालको संविधानमा व्यवस्था भए अनुसार राज्यका निर्देशक सिद्धान्तको सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्वन्धी नीतिले पनि पछाडि परेका जातजाती, बर्गलाई मूलप्रवाहीकरण र अधिकार सम्पन्न गराउने व्यवस्था गरेको छ ।

माथागढी गाउँपालिकाले बहुलतायुक्त सामाजिक स्वरुपलाई पूँजीको रुपमा स्थापित गरी विकासमा अत्यधिक लाभ उठाउन सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रमुख माध्यमको रुपमा ग्रहण गर्न आवश्यक छ । यस गाउँपालिकामा शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रहरुमा अन्य जातजातीहरुको तुलनामा ब्राहमण, क्षेत्रीहरुको पहुँच बढी देखिन्छ ।

आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि परेको क्षेत्र तथा बर्गको उत्थानका लागि गरिबी न्यूनीकरण सम्वन्धी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी उनीहरुलाई विकासको मूलप्रवाहमा समाबेश गर्न जरुरी छ ।

अवसर

- राज्यकै मूल कानूनले समावेशी सिद्धान्तलाई अँगिकार गरेको, कानूनहरु निर्माण गर्दा सामाजिक समावेशीतालाई प्राथमिकतामा राखी तर्जुमा गर्ने गरिएको ।
- तीनै तहको सरकारमा सामाजिक समाबेशीताका आधारमा प्रतिनिधिहरुको व्यवस्था गरिएको ।
- राज्यबाट विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति हुने गरी दलित/उत्पीडित वर्गका लागि सामाजिक सुरक्षा भत्ताको व्यवस्था गरिएको ।

चुनौती

- समाजमा रहेको परम्परागत सोंच, चिन्तन र बिचारमा परिर्वतन गर्ने ।
- सामाजिक बिकृति, बिसंगति र बिभेदको अन्त्य गरी सभ्य समाजको निर्माण गर्ने ।
- विद्यमान आर्थिक तथा सामाजिक गरिवीलाई न्यूनीकरण गरी समतामूलक र समावेशी समाजको निर्माण गर्ने
- एउटै जाती भित्र पनि हुनेखानेहरुबाट अति विपन्न तथा असहाय माथि हुने दमनलाई निरुत्साहित गर्ने ।

सोँच : जातीय विभेदको अन्त्य गरी सभ्य समाजको निर्माण ।
लक्ष्य : आर्थिक, सामाजिक तथा राजनीतिक क्षेत्रका सवै क्रियाकलापहरुमा समतामूलक पहुँच स्थापना गर्ने ।
उद्देश्य : राज्यका श्रोत, साधन, अवसर तथा लाभमा सबै वर्गको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

रणनीति र कार्यनीति

- आदिवासी जनजाती तथा दलित/उत्पीडित बर्गलाई विकासका गतिविधिहरुमा मूलप्रवाहीकरण तथा सशक्तिकरण गर्ने ।
- श्रोत, साधन, अवसर तथा लाभमा सबै वर्गको पहूँच सुनिश्चित गर्न सकारात्मक बिभेद नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सामाजिक रुपमा पछाडि परेका र पारिएकालाई स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम मार्फत रोजगारीको अवसर श्रृजना गरिनेछ ।
- परम्परागत सीप तथा व्यवसायहरुको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- बिभिन्न सञ्जाल निर्माण गरी स्थानीय स्तरमा सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरुमा सहभागीता गराइनेछ ।
- अति विपन्न तथा पछाडि परेका समुदायहरुको बस्ती पहिचान गरी बिषेश कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा **आदिवासी तथा दलित/उत्पीडित वर्ग उत्थान** उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान तयार देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	११.२५	११.२५	०.००	०.००	५.५०	५.७५	०.००	०.००
२०८२/८३	१३.५०	१३.५०	०.००	०.००	६.००	७.५०	०.००	०.००
२०८३/८४	१४.००	०.००	०.००	३८.७५	६.००	८.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

सि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	दलित समुदायको	पछाडी परेका दलित	सालबसाली	२२००.००	सकारात्मक बिभेद नीतिका

सि.नं.	आयोजना/कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
	सशक्तिकरण कार्यक्रम	बर्गलाई सकृय बनाउने			आधारमा समुह संजजाल निर्माण भई कृयाशिल हुनेछन्
२	आदिवासी जनाजाति समुदायको सशक्तिकरण कार्यक्रम	पछाडी परेका आदिवासी जनजाति बर्गलाई सकृय बनाई विकासको मूलधारमा ल्याउने ।	सालबसाली	१६७५.००	सबै वर्ग तथा लिङ्ग वर्गको बिकासमा समान पहुँच हुनेछ

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

यससँग सम्बन्धित कार्यक्रममा प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन, व्यवहारिक कार्यक्रम तथा नीतिगत परिवर्तन, यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकाय तथा संरचनाको क्षमता विकास तथा क्रियाशिलता नभएमा अपेक्षित नतिजा प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्दछ ।

४.५ बालबालिका, बाल अधिकार तथा बाल संरक्षण

संविधानले बालबालिकाको हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरी बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिता जस्ता विषय समेटी सर्वाङ्गीण विकासको प्रत्याभूत गरेको छ । दीगो विकास लक्ष्यमा गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य, सुरक्षित, पहूँचयोग्य हरित सार्वजनिक स्थलमा पहूँच, बालबालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारका विभेद, शोषण, दुर्व्यव्यहार र हिंसाको अन्त्य गरी सशक्त गर्ने जस्ता परिमाणात्मक लक्ष्य किटान गरिएको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार माथागढी गाउँपालिकामा १९ बर्ष सम्मका बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरुको जनसंख्या करिव ३४.८४% रहेको छ । बालबालिकाहरुलाई अन्य नागरिक सरह समाजमा स्थापित गर्नका लागि उनीहरुको शारीरिक, मानसिक एवं भावनात्मक विकास र उनीहरुको हक, अधिकार र हीतको सुनिश्चितता गरिनु पर्दछ । गाउँपालिकाले विद्यालय तह तथा समुदायस्तरमा बालबालिकाहरुलाई विभिन्न क्लवहरुमा आबद्ध गराई उनीहरुको क्षमता विकास गर्दै आएको छ, । बालबालिका तथा किशोर किशोरीहरुका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिरहेको छ, तर यी गतिबिधिहरु प्रयाप्त भने छैनन् । आजका बालबालिका भोलीका राष्ट्रका कर्णधारका रुपमा रहेका हुँदा उनीहरुलाई उचित बातावरण तथा अवसर प्रदान गर्नु गाउँपालिकाको कर्तव्य तथा दायित्व हुनेछ । यसैलाई मध्यनजर गरी गाउँपालिकाले आगामी दिनमा तत् सम्वन्धी गतिबिधिहरु संचालन गर्न आवश्यक छ ।

अबसर

- नेपालको संबिधानले बालबालिकाको हकलाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको ।
- गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमहरुमा बालबालिकाको क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको
- बिद्यालय लगायत समुदाय स्तरमा समेत बाल क्लवहरु गठन भई क्रियाशील रहेका ।
- अभिभावक तथा स्वयं बालबालिकाहरुमा बाल अधिकार प्रति चासो तथा जागरुकता बढिरहेको ।

चुनौती

- समाजमा बिद्यमान रहेको बाल बिबाह, बालयौन दुर्व्यबहार तथा बाल श्रमको प्रयोग जस्ता विकृति अन्त्य गर्ने
- अनाथ तथा असहाय एवं जोखिममा परेका बालबालिकाहरुको संरक्षण गर्ने ।
- बालवालिकाहरुको हीतमा संचालन हुने गतिविधिहरु (निर्णय प्रक्रिया देखि लाभ वितरण सम्मका कार्यक्रमहरु) मा बालबालिकाहरुको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चितता गर्ने ।
- बालमैत्री पूर्वाधारहरु निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याउने ।
- धुम्रपान तथा मध्यपान जस्ता विकृतिबाट बालबालिकालाई सुरक्षित राख्ने ।

सौंच : शिक्षा र स्वास्थ्यमा बाल अधिकार, गाउँ विकासको आधार ।

लक्ष्य : बालबालिका शिक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित गर्ने ।

उद्देश्य

- बाल शिक्षा प्रदान गर्नु ।
- बालबालिकाको स्वास्थ्यमा टेवा पुऱ्याउनु ।

रणनीति तथा कार्यनितिहरु

- बालबालिकाहरुको हक हीत संरक्षण गर्दै बिबिध गतिबिधिहरुमा उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने
- बालबालिकाहरुको हक हीत संरक्षणका लागि आवश्यक नीति तथा कार्यविधिको तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- स्थानीय तहमा कार्यरत विभिन्न संघ संस्थाहरुसँगको समन्वय तथा सहकार्यको वातावरणमा बालविकास सम्बन्धी कार्यहरु सञ्चालन गरिनेछ
- बाल हिंसाबिरुद्ध निशुल्क कानूनी उपचारको व्यवस्था मिलाइनेछ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणालाई कार्यान्वयन गरी आगामी ५ बर्ष भित्र बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ।
- अनाथ बालबालिकाहरुको पालन पोषण, शिक्षा तथा स्वास्थ्यको व्यवस्था मिलाइनेछ।
- समुदाय तथा बिद्यालय तहमा थप बाल क्लबहरु गठन गरी स्थानीय बाल संजाल निर्माण गरिने छ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	एकाई	२०८०/८१ सम्मको अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा भएका वडा	संख्या	०	२	४	६
बालक्लब गठन भएका बिद्यालय	संख्या	३८	३९	३९	३९
बालश्रममुक्त वडा	संख्या	०	०	२	४

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा **बालबालिका, बाल अधिकार तथा बाल संरक्षण** उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	२०.३०	२०.३०	०.००	०.००	०.३०	२०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	२७.००	२७.००	०.००	०.००	२.००	२५.००	०.००	०.००
२०८३/८४	२७.००	२७.००	०.००	०.००	२.००	२५.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

सि.नं	आयोजना/कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	बाल बिकास कोष स्थापना तथा परिचालन कार्यक्रम	बाल बिकास कोष स्थापना गरी बालबालिकालाई आवश्यकता अनुसार सहयोग गर्ने।	०८२/०८३ ०८३/०८४	१०००.००	पालिकामा बाल बिकास कोषको स्थापना भएको हुनेछ
२	बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	स्थानीय तहलाई बाल मैत्री तह धोषणा गर्ने।	सालबसाली	६०००.००	आगामी ३ बर्षमा गाउँपालिकाका ६ बटा वडा बालमैत्री घोषणा भएको हुनेछन्।
३	मागमा आधारित बिबिध कार्यक्रम	मागमा आधारित बिबिध गर्ने कार्यक्रम	सालबसाली	४३०.००	मागमा आधारित बिबिध कार्यक्रम भएको हुनेछ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

यससँग सम्बन्धित कार्यक्रममा प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन, व्यवहारिक कार्यक्रम तथा नीतिगत परिवर्तन, यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकाय तथा संरचनाको क्षमता विकास तथा क्रियाशिलता नभएमा अपेक्षित नतिजा प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्दछ।

४.६ युवा, खेलकूद तथा संस्कृति

युवा

युवाको सर्वाङ्गीण विकास, सशक्तिकरण र युवा उद्यमशीलताका लागि शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगाएतका क्षेत्रमा विशेष अवसर प्रदान गर्ने संवैधानिक व्यवस्था अनुरुप राष्ट्रिय विकासमा युवा सहभागीताको वातावरण सुनिश्चितता गर्नु आजको आवश्यकता हो । आर्थिक रुपमा गाँउमा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने अवसर नहुँदा बाहिर जाने र गाँउमा रोजगारीको अबसर नहुँदा पुन फर्केर गाँउमा नआउने समस्या शिक्षित युवाहरुमा पाइन्छ । राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार माथागढी गाउँपालिकाबाट बाह्य मुलुकमा जानेको संख्या २३३० रहेको छ, यो संख्यामा अधिकांस युवा पंक्ति रहेको अनुमान गर्न सकिन्छ । गाँउमा रोजगारीको अवसर नहुँदा रोजगारीका लागि गाउँबाट पलायन हुने अवस्था अहिले पनि विद्यमान छ । युवा देश विकासको महत्वपूर्ण उमेर समूहको जनशक्ति भएका कारण उनिहरुलाई उद्यमशील कार्यमा आकर्षित गर्न सकेको खण्डमा मात्र आर्थिक क्रियाकलाप बढ्न गई गाउँपालिकाले चाहेको विकास गर्न सक्दछ । त्यसैले युवा उद्यमीको विकास आजको आवश्यकता हो ।

अवसर

मानिसहरुमा आफ्नो मातृभूमि प्रतिको प्रेम बढ्दै जानु, सूचना प्रविधिको माध्यमबाट स्थानीय तहमा नै नयाँ ज्ञान सीप प्रवर्द्धन हुँदै जानु, चेतनामा विकास र अर्गानिक वस्तु उत्पादन गरी बजार विस्तार हुँदै जानु आदी महत्वपूर्ण अवसर हो । विद्यमान युवा परिचालन नीति तथा सरकारबाट उपलब्ध हुने विभिन्न अनुदान तथा सहुलियतपूर्ण ऋणहरुबाट युवाहरुलाई आफ्नै गाउँ ठाउँको विकासमा परिचालित हुने अवस्था रहेको छ । स्थानीय स्तरमा संचालन हुने बिकास निर्माण गतिबिधिहरुलाई श्रममुलक अवधारणमा संचालन गरी स्थानीय रोजगारीको श्रृजना गर्न सकिने र बैदेशिक रोजगारवाट फर्किएका युवाको अनुभव, ज्ञान र सीपलाई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा सदुपयोग गर्न सकिने अवस्था विद्यमान छ ।

चुनौती

स्थानीय तहमा उत्पादित वस्तु तथा सेवाको मूल्य कम हुनु, स्थानीय युवामा आवश्यक मात्रामा ज्ञान सीप नहुनु, स्थानीय तहमा आधुनिक प्रविधि उपलब्ध नहुनु आदी मुख्य चुनौती हो । त्यसै गरी युवाहरुलाई गाउँमै बसी आर्थिक उपार्जन सहितको सम्मानित जीवन विताउन सकिन्छ भन्ने विश्वासको वातावरण तयार गर्न नसक्नु, युवा परिचालन, रोजगारी श्रृजना र बिकास गतिबिधिहरुलाई एकीकृत रुपमा कार्यान्वयन गर्ने गरी बिकासका गतिबिधीहरु संचालन गर्न नसकिनु जस्ता चुनौती बिद्यमान छन् ।

सोँच : उद्यमशील युवाहरुको विकास, माथागढीको विकासको आधार ।

लक्ष्य : युवा वर्गलाई स्थानीय तहमै बसी उद्यमशील कार्यमा संलग्न हुन आकर्षित गर्ने ।

उद्देश्य

- युवाहरुलाई उद्यमशील कार्यमा आकर्षित गर्न सहजीकरण गर्नु ।
- उद्योग व्यवसायका लागि नियमानुसार ऋण उपलब्ध गराउन सहजीकरण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• उद्योग तथा व्यवसायको क्षेत्र पहिचान गरी युवाहरुलाई लगानीको लागि उत्प्रेरित गर्ने ।	• स्थानीय तहमा सञ्चालन हुन सक्ने उद्योग तथा व्यवसायको क्षेत्रमा लाग्ने युवाहरुलाई सरल प्रक्रिया अवलम्बन गरी लगानीको लागि आकर्षित गरिनेछ । • उत्पादित वस्तुको बजारको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
• युवाहरुले सञ्चालन गर्ने उद्योगका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्था मार्फत ऋण उपलब्ध गराउन सहजीकरण गर्ने ।	• युवाहरुले सञ्चालन गर्ने उद्योगका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग ऋण उपलब्व गराउन आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।

खेलकुद

खेलकुद: राष्ट्रिय एकता सुदृढ गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा राष्ट्रिय पहिचान कायम गर्ने माध्यमको रुपमा खेलकूद क्षेत्रको महत्वपूर्ण भुमिका हुन्छ । त्यसैगरी शारीरिक तन्दुरुस्ती, सामाजिक, मानसिक र संवेगात्मक पक्षको सन्तुलित

विकासमा समेत खेलकूदको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । नेपालको संबिधानमा समेत खेलकूदलाई तीनै तहका सरकारको साझा सूचीमा राखिएकोछ । अत खेलकूद विकासका लागि तीनै तहको लगानी आवश्यक छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा व्यवस्था भए अनुसार स्थानीय स्तरका खेलकूद संरचनाको निर्माण, सञ्चालन तथा विकासको जिम्मा स्थानीय तहलाई दिइएकोछ ।

स्वस्थ्य, अनुशासित तथा सिर्जनशील नागरिक उत्पादन गर्नु तथा खेलकूदको माध्यमबाट प्रदेश तथा राष्ट्रिय स्तरमा गाउँपालिकालाई चिनाउन सक्ने अवसरको सदुपयोग गरिनु पर्दछ । गाउँपालिकामा स्तरीय खेल मैदान नहुदा आयोजना गरिने खेलकुदका कार्यक्रमहरु पनि व्यवस्थित तवरले सञ्चालन गर्न सकिएको अवस्था छैन । खेलकूदलाई छुट्टै बिधामा नहेरी स्वास्थ्य एवं पर्यटन प्रवर्द्धनसँग आवद्ध गरी लैजान सके अझ बढी प्रभावकारी हुनेछ ।

खेलकूद मानव स्वास्थ्यलाई स्वस्थ र तन्दुरुस्त राख्नको लागि एक महत्वपूर्ण पक्ष हो । यसले मानिसको मानसिक तथा शारीरिक स्फूर्ति बढाउन सघाउ पुऱ्याउँदछ । स्थानीय बासिन्दाहरुको स्वास्थय र मनोरञ्जनका लागि निश्चित क्षेत्रफलको खुल्ला जमिन स्थानीय स्तरमा हुन आवश्यक पर्दछ । विश्व खाद्य संगठनले निर्धारण गरेको स्तर (FAO Standard) अनुसार प्रति एक हजार जनसंख्याको लागि ०.५ देखि ३ हेक्टर सम्म खुल्ला जमिन आवश्यक पर्दछ जो यस माथागढी गाउँपालिकामा उपलब्ध रहेको छ ।

यस माथागढी गाउँपालिकामा रहेका खेलमैदान, पार्क, पिकनिक स्थल तथा मनोरञ्जन स्थलहरु जस्तै-चौरपोखरा, बाँझोवारी चौर, सराई फुटबल मैदान, लखन पार्क, आनन्दनगर, बगैंचा, पोखरा, बाँसघारी, मौलाथर, बगरखोला, खवौरी गैंडा, धोलिखरक, तीनकन्या खेल मैदान आदीको विकास र विस्तार गरी खेलकूदमा सुधार गर्न सकिने अवस्था रहेको तथा माथागढी गाउँपालिकालाई खेल पर्यटनको माध्यमबाट बिकस गर्न सकिने अवस्था रहेको छ ।

चुनौती तथा अवसर

खेलकूदमा सरकारको लगानीमा क्रमशः बृद्धि भइरहेको, खेलकूदमा बालबालिका तथा युवाको रुची बढ्दै गएको तथा खेलकूदमा संलग्न युवा युवतीको भविष्यको सुनिश्चितता गर्ने तर्फ विभिन्न संस्थाहरुले रोजगारीको अवसर दिने परिपाटीको विकास भएको अवस्था छ भने खेलकूदलाई अन्य क्षेत्रसँग आवद्ध गरी प्रवर्द्धन गर्ने नसकिएको तथा खेलकूदको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्थापन गर्ने प्रसस्त लगानीको आवस्यकता पर्ने हुदा सो गर्न नसकिएको जस्ता चुनौती बिद्यमान छन् ।

सोँच : प्रतिस्पर्धात्मक खेलकूदको विकास, स्वस्थ नागरिकको पूर्वाधार ।

लक्ष्य : युवा वर्गलाई खेल प्रति आकर्षित गरी गाउँपालिकाको साख वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

- खेलकूदबाट स्वस्थ नागरिक बनाउनु ।
- अनुशासित समाज निर्माण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• माथागढी गाउँपालिकालाई खेल पर्यटनको हवको रुपमा बिकास गर्ने ।	• संघ तथा प्रदेश सरकारको सहयोगमा आवश्यक खेलकुद पूर्वाधारको बिकास गरिने छ ।
• प्रत्येक वडामा खेलमैदान निर्माण गर्ने ।	• स्थानीय युवाहरुको सहभागितामा प्रत्येक वडामा खेलमैदान निर्माण गरिनेछ ।
• उत्कृष्ट खेलाडीलाई पुरस्कृत गर्ने ।	• पालिकाबाट अन्य तहको खेलकूदमा पुरस्कृत युवालाई एकमुष्ट रकम दिई पुरस्कृत गरिनेछ ।
• खेल प्रशिक्षक उत्पादन तथा आपुर्ति गर्ने	• खेल प्रशिक्षक उत्पादन गरी माध्यमिक तथा उच्च माध्यमिक विद्यालयमा खेल प्रशिक्षक तालिका अनुसार उपलब्ध गराइनेछ ।

संस्कृतिः

नेपालको संबिधानले मौलिक हकको रुपमा भाषा र संस्कृति सम्बन्धी हकको व्यवस्था गरेको छ । परम्परागत संस्कृतिको जगेर्ना गरी संस्कृतिको मौलिकतालाई अक्षुण्ण राख्दै ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्नु गाउँपालिकाको दायित्व हो । माथागढी गाउँपालिकाको ऐतिहासिक र साँस्कृतिक धरोहरको

रुपमा रहेका बिद्यमान सम्पदाहरुको संरक्षण र सम्वर्द्धन गरी भावी पुस्ताहरुलाई हस्तान्तरण गर्नु अहिलेको आवश्यकता हो । गाउँपालिकामा बिभिन्न भाषा, संस्कृति, रीति रिवाज, रहन सहनका जातजातीको बसोवास रहेको छ । यहाँ बोलिने मुख्य भाषा नेपाली हो भने स्थानीय मगर जातीको आफ्नै मातृ भाषा प्रचलनमा रहेको छ ।

अबसर

- भाषा, संस्कृति र साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण तथा सम्वर्द्धनका लागि तीनै तहका सरकारहरुको दायित्व रहेको
- समुदायहरुमा आफ्नो भाषा, संस्कृति तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण तथा सम्वर्द्धनमा चाँसो बढ्दै गएको ।
- परम्परागत रीतिरिवाज, रहन सहन तथा संस्कृति एवं धार्मिक सम्पदाहरुको संरक्षण जस्ता कार्यहरुलाई पर्यटन प्रवर्द्धनसँग जोडेर लैजान सकिने ।

चुनौती

- ऐतिहासिक, साँस्कृतिक एवं धार्मिक सम्पदाहरुको संरक्षणका लागि आवश्यक श्रोतको व्यवस्थापन गर्ने ।
- विभिन्न भाषा, संस्कृति तथा रहन सहनलाई साझा सम्पत्तिको रुपमा प्रवर्द्धन गर्ने ।

सोच : माथागणीको शान; साँस्कृतिक विविधताको उत्कृष्ट पहिचान ।
लक्ष्य : भाषा, संस्कृति एवं ऐतिहासिक सम्पदाहरुको संरक्षण, सम्वर्द्धन गर्ने
उद्देश्य : भाषा, संस्कृति तथा ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक सम्पदाहरुको पहिचान गरी संरक्षण गर्ने ।

रणनीति

- स्थानीय भाषा, संस्कृतिको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्ने ।
- ऐतिहासिक, धार्मिक एवं साँस्कृतिक स्थल तथा सम्पदाहरुको पहिचान तथा संरक्षण गर्ने ।

नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	ईकाइ	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८०/८१	०८१/८२	०८२/८३
बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाले संचालन गरेका ब्यवसाय	संख्या	NA	२	४	६
सुबिधायुक्त मुख्य खेल मैदान	संख्या	१	१	१	२
पलिकामा प्रशिक्षण प्राप्त खेलाडी	संख्या	NA	२०	३०	४०
बहु-साँस्कृतिक संग्राहलय	संख्या	०	१	१	१
खेल मैदान भएका विद्यालयको संख्या	संख्या	३९	४२	४४	४६
नियमित रुपमा आयोजना गरिने खेलकुद प्रतियोगिताको संख्या	संख्या	२	२	२	३
क्रियाशिल युवाक्लव वा मञ्च	संख्या	NA	५	८	१०

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

युवा तथा खेलकुद तथा संस्कृति क्षेत्रको त्रिवर्षीय खर्च र स्रोतको अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका युवा तथा खेलकुद तथा संस्कृति क्षेत्रको खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक बर्ष	बजेट तथा खर्च अनुमान (रु.हजारमा)				खर्चको स्रोत (रु. हजारमा)			
	कुल	चालु	पुँजिगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	अन्य स्रोत
२०८१/८२	१२७.२०	७८.७०	४८.५०	0.00	२६.७०	८५.५०	१५.००	0.00
२०८२/८३	१३६.५०	८२.५०	५४.००	0.00	२७.००	८९.५०	२०.००	0.00
२०८३/८४	१४९.५०	८६.५०	६३.००	0.00	२८.००	९६.५०	२५.००	0.00

कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

युवा खेलकुद विकास तथा संस्कृति उपक्षेत्रको आगामी आर्थिक वर्ष समेत आगामी तीन वर्ष संचालन हुने शिर्षकगत प्रमुख कार्यक्रम तथा आयोजना, कूल अनुमानित रकम, उद्देश्य तथा उपलब्धी सूचक देहायअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।:

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि(सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	युवा परिचालन कार्यक्रम	युवाहरुलाई बिबिध गतिबिधिहरुमा संलग्न गराउने ।	सालबसाली	६४.७०	युवाहरुलाई बिबिध बिकास गतिबिधिहरुमा संलग्न भएका हुनेछन् ।
२	खेलकुद प्रवर्द्धन	खेलकुद प्रवर्द्धन तथा विकास गर्नु	सालबसाली	२५२.५०	खेलकुदको विकासका साथै प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।
३	संस्कृति संरक्षण तथा संबर्द्धन कार्यक्रम	स्थानीय संस्कृतिको संरक्षण तथा संबर्द्धन	सालबसाली	९६००.००	स्थानीय संस्कृतिको संरक्षण तथा संबर्द्धन भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

युवा खेलकुद तथा संस्कृति सम्वन्धी पूर्वाधार विकास तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रमका लागि बजेटको यथोचित व्यवस्था, यससँग सम्बन्धित निकायको संस्थागत विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन र उचित प्रोत्साहन नभएमा अपेक्षित उपलब्धी हासिल नहुने जोखिम रहन सक्छ ।

४.७ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक एवं प्रशासनिक दृष्टिले पछाडि परेका विभिन्न लक्षित वर्गहरु (महिला, दलित, आदिवासी, जनजाती, पिछडा वर्ग, सीमान्तकृत, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, उत्पीडित वा पिछडिएको क्षेत्रका नागरिक तथा आर्थिक रुपले विपन्नलाई संविधानले समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तका आधारमा राज्यको निकायमा सहभागिता हुन पाउने हकलाई मौलिक हकको रुपमा व्यवस्था गरेको छ ।

दिगो विकास लक्षमा सन् २०३० सम्ममा सबै पुरुष तथा महिला विशेषगरी गरिब तथा जोखिमपूर्ण स्थितिमा रहेका व्यक्तिहरुको आर्थिक स्रोतहरूमाथि समान अधिकार सुनिश्चित गर्नुका साथै आधारभूत सेवामा पहुँच तथा भूमि र अन्य प्रकारका सम्पत्ति, उत्तराधिकार, प्राकृतिक स्रोतहरू, उपयुक्त नयाँ प्रविधि र वित्तीय सेवा, लघुवित्त लगायतमा स्वामित्व र नियन्त्रण सुनिश्चित गर्ने गरी लक्ष निर्धारण गरिएको छ ।

माथागढी गाउँपालिकामा बिभिन्न जातजातिहरुको बसोवास रहेको छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी लगायतका क्षेत्रहरुमा अन्य जातजातिहरुको तुलनामा बाहुन, क्षेत्रीको पहुँच बढी हुँदा पालिकामा बसोवास गर्ने आदिवासी तथा दलित/उत्पीडित जातजातिहरुको शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका क्षेत्रमा पहूँच तुलनात्मक रुपमा कम छ । आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडी परेको क्षेत्र तथा बर्गको उत्थानका उनिहरुकै सहभागितामा आवश्यकता पहिचान गरी विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी उनीहरुलाई समेत विकासको मूलप्रवाहमा समाबेश गर्न सके मात्र सही समावेशीकरणको हुनेछ । यही वास्तविकतालाई ध्यानमा राखी आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडी परेका बर्गको उत्थानका लागि विभिन्न लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याउन जरुरी छ । गाउँपालिकाको बहुलतायुक्त सामाजिक स्वरुपलाई पुँजीको रुपमा स्थापित गरी विकासमा अत्याधिक लाभ उठाउन लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रमुख माध्यमको रुपमा ग्रहण गर्न आवश्यक छ ।

अवसरहरु

- राज्यकै मूल कानूनले समावेशी सिद्धान्तलाई अंगिकार गरेको ।
- बर्तमानमा विभिन्न ऐन, नीति, नियम र कानूनहरु सामाजिक समावेशीताका आधारमा तर्जुमा भएको ।
- तीनै तहको सरकारमा सामाजिक समाबेशीताका आधारमा जनप्रतिनिधिहरुको व्यवस्था गरिएको ।

चुनौतीहरु

- परम्परागत सोंच, चिन्तनबाट उत्पन्न बिकृति, बिसंगति र बिभेदको अन्त्य गरी सभ्य समाजको निर्माण गर्ने ।
- विद्यमान गरिवीलाई न्यूनीकरण गरी समतामूलक र समावेशी समाजको निर्माण गर्ने ।

सोच : समतामुलक तथा समावेशी विकासको परिकल्पना, समृद्ध माथागढीको चाहाना ।

लक्ष्य : सकारात्मक विभेद नीति अवलम्वन गरी सामाजिक समावेशीकरणको लक्ष हासिल गर्ने ।

उद्देश्य : उपलब्ध श्रोत, साधन, अवसर तथा लाभमा सवैको पहुच सुनिश्चित गर्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा पछाडी परेका बर्गको उत्थानका लागि सकारात्मक विभेदको नीति अवलम्वन गरी उपलब्ध साधन, श्रोतमा उनीहरुको पहूँच सुनिश्चित गर्ने ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण सम्बन्धी रणनितिक योजना तर्जुमा गरिनेछ ।
- सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा पछाडि परेका बर्ग तथा समुदायका सदस्यहरुलाई क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीको संस्थागत विकास गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	ईकाइ	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८१/८२	०८२/८३	२०८३/८४
लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट परीक्षण (बार्षिक)	पटक	०	१	१	१
निर्णय प्रक्रियामा महिला सहभागिता	प्रतिशत	३५	३८	४०	४०
लैससास स्थानीय रणनीति तर्जुमा	पटक	१	१	१	१
लैससास बजेट परीक्षण (वार्षिक)	पटक	१	१	१	१

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समाबेसिकरण क्षेत्रको त्रिवर्षीय खर्च र स्रोतको अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ । :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सकरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	१५.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	१५०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	२०.००	२०.००	०.००	०.००	०.००	२०.००	०.००	०.००
२०८३/८४	२०.००	२०.००	०.००	०.००	०.००	२०.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	लैससास सम्बन्धी वडा स्तरीय विविध कार्यक्रम संचालन	लैससास सम्बन्धी वडा स्तरीय विविध कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	२०८१/८२	२५००.००	लैससास सम्बन्धी वडा स्तरीय विविध कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ ।
२	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समाबेशीकरण सम्बन्धी स्थानीय नीति तर्जुमा	लै.स.सा.स सम्बन्धी स्थानीय नीति तर्जुमा गर्ने ।	२०८२/८३	५००.००	लै.स.सा.स सम्बन्धी स्थानीय नीति तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।
३	सकरात्मक बिभद नीति सम्वन्धी कार्यक्रम संचालन ।	सकारात्मक बिभेद नीति कार्यान्वयन गर्ने	सालवसाली	१९००.००	आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडी परेका बर्गको उत्थानका लागि विभिन्न लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन भै सो बर्गले अवसर प्राप्त गरेका हुनेछन् ।
४	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तथा लैससास परिक्षण कार्यक्रम ।	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तथा लैससास परिक्षण गर्ने ।	सालबसाली	६००.००	बार्षिक रुपमा लैङ्गिक बजेट परिक्षण तथा लैससास परिक्षण भई स्वही अनुसार बार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

मध्यमकालीन खर्च संरचनामा प्रस्ताव गरे अनुसार बजेट सुनिश्चितता नभएमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल नहुने जोखिम पक्षको रुपमा आँकलन गरिएको छ ।

परिच्छेद-५
भौतिक पूर्वाधार विकास

५.१ सडक तथा यातायत क्षेत्र

मानिसको सामाजिक तथा आर्थिक जीवनयापन प्रक्रियालाई सरल रुपमा सञ्चालन गर्न तथा औद्योगिक विकास प्रक्रियालाई सरल र लागत प्रभावकारिताका आधारमा गति प्रदान गर्नका लागि भौतिक पूर्वाधार तथा सार्वजनिक क्षेत्रको महत्वपूर्ण स्थान रहेको हुन्छ । यस अन्तरगत सार्वजनिक वस्तु जस्तै सडक तथा यातायात, सिंचाई, सूचना तथा संचार प्रविधि, नदी तथा पहिरो नियन्त्रण, भवन तथा आवास, बिद्युत तथा उर्जा, खानेपानी तथा सरसफाई आदी पर्दछन् । व्यक्ति विशेषले यस्ता भौतिक तथा सार्वजनिक क्षेत्रको विकास गर्न कठिन हुने भएको र त्यसको उपभोग समग्रतामा हुने भएकोले कुनै पनि तहको सरकार ती क्षेत्रहरुको विकासका लागि जिम्मेवार हुन्छन् । स्थानीय सरकार स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशिल बनाउने सन्दर्भमा कार्यान्वयन क्षमताको आधारमा भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा जिम्मेवार हुनुपर्दछ र यस सम्बन्धी योजना बनाउँदा लागत लाभलाई विशेष ध्यान दिनु पर्दछ ।

नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरे अनुसार तीनै तहका सरकारको अधिकार क्षेत्र भित्र रहने सडक सञ्जालको विकास तथा विस्तार गर्ने जिम्मेवारी तिनै तहका सरकारका हुने व्यवस्था छ । यातायात क्षेत्रको व्यवस्थित विकासबाट मात्र आर्थिक एवं सामाजिक बिकास तथा क्षेत्रीय सन्तुलन कायम राख्न सम्भव हुन्छ ।

विकासको पूर्वाधारहरु मध्ये सडक यातायात एक महत्वपूर्ण सार्वजनिक पूर्वाधार हो । सार्वजनिक क्षेत्रले पूँजिलाई स्थीर जेथामा परिवर्तन गऱ्यो भने त्यसलाई पूर्वाधार भनिन्छ । सडकको निर्माणबाट एक ठाउँको मानिस वा वस्तु अर्को ठाउँमा पुग्न वा पुऱ्याउनको लागि सहयोग पुग्नुको साथै तुलनात्मक रुपमा यातायात खर्च कम हुन्छ । सामान्यतया सडकलाई कालोपत्रे तथा ग्राभेल र कच्ची गरी तीन भागमा विभाजन गरिएको हुन्छ । कालोपत्रे तथा ग्राभेल सडकमा बाह्रै महिना यातायातका साधन सञ्चालन गर्न सकिने हुन्छ भने कच्ची सडकमा त्यस्तो सुविधा उपलब्ध नहुन सक्दछ । नेपालमा यस्ता सडकहरुलाई उपभोगको दृष्टिले कृषि सडक, ग्रामीण सडक तथा लोकमार्ग गरी विभाजन गरिएको छ । आजको सन्दर्भमा रहेर हेर्ने हो भने यातायात क्षेत्र र यातायातका साधनहरु आम नेपालीहरुको अभिन्न अङ्गको रुपमा विकसिन हुँदै गएको पाउँछौं । सामान्यतया प्रत्येक मानिस आफू बसेको स्थानबाट अर्को स्थानमा पुग्नको लागि यातायात सुविधा चाहन्छन् । यद्यपि विकासको तह अनुसार यसको आवश्यकतालाई मापन गर्ने गरिन्छ । स्थानीय क्षेत्रको जनतालाई यातायातको आवश्यकता कति छ भन्ने कुरा विश्लेषण गर्नको लागि औषत रुपमा कुनै निश्चित स्थानमा बसोबास गर्ने मानिसलाई सडक यातायातसम्म पुग्नको लागि कति समय लाग्दछ भन्ने आधारमा मापन गरिन्छ ।

माथागढी गाउँपालिकामा सबै वडा केन्द्रमा सडकको पहूँच पुगे पनि वडाको केन्द्र देखि गाउँपालिकाको केन्द्रसम्म सार्वजनिक यातायातको सुविधा भने छैन । वर्षातको समयमा ठाउँ-ठाउँमा हिलो र पहिरोको कारण सडक अवरुद्ध हुन जादा बाह्रै महिना सडक यातायात सुचारु हुन सक्ने स्थिति छैन । हालको अवस्थामा माथागढी गाउँपालिका भित्रका मुख्य सडकहरु मध्ये आर्य भञ्ज्याङ-रामपुर सडक ७ कि.मी., झडेवा-गोठादी सडक १ कि.मी., बाँसटारी-झडेवा सडक १३ कि.मी र अन्य स-साना सडकहरु ४ कि.मी गरी जम्मा २५ कि.मी.कालोपत्रे पक्की सडक छ । खैरेनी-झडेवा सडक, मोहनी-मान्केफेदी, देवगीर-देबीनगर, झडेवा रिङरोड, बुढीकोट सडक र अन्य केही ठाउँमा गरी जम्मा ३८ कि.मी. साधारण ग्राभेल स्तरको सडक विद्यमान रहेको छ । बाँकी ३४४ कि.मी. सडकको अवस्था कच्ची रहेको छ ।

सडक घनत्व :- जनसंख्याको आधारमा सडक घनत्व प्रमुख भएपनि माथागढी गाउँपालिकाको लागि भूगोलका आधारमा सडक घनत्व लिइएको छ । जस अनुसार हाल सडकको कूल लम्बाई ४२७ किलोमिटरलाई आधार मान्दा सडक घनत्व १.८ किलोमिटर प्रति वर्ग किलोमिटर हुन आउँछ । सडक आयोजना विश्लेषणको लागि सन् २०३० सम्ममा सडक घनत्व १.५ किलोमिटर प्रति वर्ग किलोमिटर पुऱ्याउने लक्ष्य रहेकोमा उक्त परिमाणात्मक लक्ष्य प्राप्त भइसकेको अवस्थामा थप नयाँ सडक निर्माण गर्न आवश्यक देखिदैन । माथागढी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण २०७६ र राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को जनगणना तुलना गर्दा यहाँको जनसंख्या घट्दै गएको देखिन्छ । वस्तुगत विवरण २०७६ अनुसार साविकमा ३०५९३ जनसंख्या रहेकोमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार हालको जनसंख्या २४०५३ रहेको देखिएकोले भिरालो ठाउँमा थप सडक निर्माण गर्नु भन्दा निर्माण भइसकेका मुख्य सडकहरुलाई

स्तरोन्नती गरी नियमित सार्वजनिक यातायात सञ्चालन गर्न बाञ्छनीय छ । दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नको लागि सडक आयोजना छनौट गर्दा कृषि, उद्योगको सम्भावना, पालिका बाहिरका ठूला व्यापारिक केन्द्र जोड्ने तथा पर्यटन प्रवर्द्धन हुने र वस्ती बसाउन उपयुक्त हुने स्थानमा सुगमता हुने गरी सडक निर्माणका प्राथमिकता हुन् । यस गाउँपालिका भित्र खोलिएका सडकहरु उपरोक्त लक्ष्यसँग तादाम्यता रहने हालको अवस्था छ । यहाँका मुख्य सडकहरु तलको विवरणमा उल्लेख गरिएको छ ।

अवसर तथा चूनौती

नेपालको संविधान तथा प्रचलित कानून अनुसार स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकारको उपयोग गरी गाउँपालिकाले आफ्नै पहलमा लागत लाभको आधारमा सडक बाटो निर्माण गर्न सक्ने अवसर छ । गाउँपालिकाको धेरैजसो भू-भाग पहाडले ढाकेको हुनाले सबै ठाउँमा सडक पुऱ्याउन प्राविधिक, आर्थिक, वित्तीय, प्रशासनिक दृष्टिले चुनौतीपूर्ण छ । माथागढी गाउँपालिका भित्रका सडक अधिकांश कच्ची तथा मौसमी सडक रहनु, सडक निर्माण गर्दा सडक निर्माणको मापदण्ड पालना नगर्नु तथा सडक सञ्जालको उचित व्यवस्थापन नहुँदा ग्रामीण क्षेत्रमा आर्थिक क्रियाकलापमा कमी आउनु जस्ता चुनौती भोग्नु परेको अवस्था छ ।

सोँच : दिगो र भरपर्दो सडक पूर्वाधार, गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको आधार ।

लक्ष्य : आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा सघाउ पुग्ने सबै स्थानमा दिगो सडक बाटो निर्माण गर्ने ।

उद्देश्य

- आर्थिक क्रियाकलापलाई बढावा दिने स्थानमा सडक बाटो निर्माण गर्नु ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका सेवालाई प्रभावकारी बनाउन घना वस्ती भएको ठाउँमा व्यवस्थित सडक निर्माण गर्नु
- शहरी क्षेत्रमा सडक मापदण्डका आधारमा सडक निर्माण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• कृषि तथा गैर कृषि उद्योग व्यवसाय सञ्चालन भएको स्थानमा सडक निर्माण गर्ने ।	• लागत लाभको आधारमा फाइदा देखिने स्थानमा आर्थिक क्रियाकलापलाई बढावा दिन सडक निर्माण गरिनेछ ।
• मानव वस्ती भएको स्थानमा व्यवस्थित रुपमा सडक सञ्जाल जोड्ने ।	• शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका सेवालाई प्रभावकारी हुने स्थानलाई सडक सञ्जालले जोडिनेछ ।
• निश्चित मापदण्डका आधारमा सडक निर्माण गर्ने ।	• सडक मापदण्ड पूरा भएको ठाउँमा मात्र सडक निर्माण गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०८४
बाह्रै महिना यातायात सूचारु सडक	कि.मी.	६३	७८	८९	१०८
ग्रामीण यातायात गुरुयोजना	संख्या	०	१	१	१
बसपार्क अध्ययन तथा निर्माण	संख्या	०	०	१	२
कालोपत्रे सडक निर्माण	कि.मी.	२५	३१	३५	४४
पक्की पुल निर्माण	संख्या	७	७	८	८
झोलुङ्गे पुल/ट्रस पुल	संख्या	१६	१६	१६	१६
ग्राभेल सडकको लम्बाई	कि.मी.	३८	५८	७८	१०३
कच्ची सडकको लम्बाई	कि.मी.	३४४	३१३	२९१	२६६
३० मिनेटको दुरीमा यातायतमा पहुँच हुने परिवार	प्रतिशत	४६	५०	५५	६०

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	५३५.५०	०.००	५३५.५०	०.००	७०.००	३३५.५०	१३०.००	०.००
२०८२/८३	५७०.००	०.००	५७०.००	०.००	७७.००	३५०.००	१४३.००	०.००
२०८३/८४	६१९.४०	०.००	६१९.४०	०.००	८४.७०	३७७.४०	१५७.३०	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र. सं	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	सडक कालोपत्रे कार्यक्रम	६ कि.मी. कालोपत्रे गर्ने कार्य	०८१/०८२	संघीय सरकार	बाँसटारी, झडेवा सडक खण्डको गाउँपालिका सम्म कालोपत्रे भएको हुनेछ
		४ कि.मी कालोपत्रे गर्ने कार्य	०८२/०८३	संघीय सरकार	झडेवा, जगात खैरेनी सडकको झडेवा जगात खण्ड कालोपत्रे भएको हुनेछ ।
		९ कि.मी कालोपत्रे गर्ने कार्य	०८३/०८४	संघीय सरकार	मोहने मान्के फेदी सडक ५ कि.मी, देबगिर देबिनगर ४ कि.मी., कालोपत्रे भएको हुनेछ।
२	प्रमुख सडकहरुको स्तरोन्नती (नाली सहितको ग्राभेल सडक निर्माण)	नाली सहितको सडकहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने।	सालबसाली	६६२००.००	नाली सहितको सडकहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार भएको हुनेछ।
	सराई-एक्लेवर-सिकारकोट-आलेस-सिलङ्दी सराई रिङ्ग रोड स्तरोन्नती				
	जाउपोखरा-बुढीकोट-बदवारी सडक स्तरोन्नती				
	दह-बहादुर-माथिल्लो ढाव मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-७				
	फेँदी-चारघरे-सामपोखरी मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-१				
	सपाङदी-बोक्सादी खोला कल्भर्ट निर्माण योजना माथागढी-२				
	डल्लेरह-चिउरेपानी मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-४				
	तल्लो अघनी-चिदी प्रगती टोल देखी भित्री जाने मोटर बाटो स्तरोन्नी				
	जगात-पधेराटारी-थानङ्गि मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-६				
३	पालिका स्तरीय सडक स्तरोन्नती (प्राथमिकताको आधारमा अनुसूचीमा रहेका मोटर बाटो)	सडक स्तरोन्नती गर्ने	सालबसाली	७३७३०.००	तोकिएको सडकहरु स्तरोन्नती भएको हुनेछ।
४	सडकहरुको नियमित मर्मत सम्भार	पालिका भित्रको सडकहरुको नियमित मर्मत सम्भार गर्ने	सालबसाली	३३१०.००	आवश्यकता अनुसार पालिका भित्रको सडकहरुको नियमित मर्मत सम्भार भएको हुनेछ
५	वडा स्तरीय सडक स्तरोन्नती तथा मर्मत सम्भार	वडा स्तरीय सडक स्तरोन्नती तथा मर्मत सम्भार गर्ने	सालबसाली	२२९५०.००	वडा स्तरीय सडक स्तरोन्नती तथा मर्मत सम्भार भएको हुनेछ।
६	झोलुङ्गे पुल निर्माण धैरेनी-खानीछाप आकाशे झोलुङ्गे पुल (पाल्पाको सबैभन्दा अग्लो पुल)	आकाशे पर्यटकीय अग्लो झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने	२०८३/८४	संघीय सरकार	आकाशे पुल निर्माण पर्यटन प्रवर्द्धन भएको हुनेछ।
७	झोलुङ्गे, ट्रस पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम (नेपाल सरकार ससर्त अनुदान)	निर्माण भैसकेका झोलुङ्गे/ट्रस पुल मर्मत गर्ने।	सालबसाली	४५००.००	निर्माण भैसकेका झोलुङ्गे/ट्रस पुल नियमित मर्मत संभार भएको हुनेछ। संघीय सरकार (सशर्त अनुदान)
८	पुल, झोलुङ्गे पुल निर्माण तथा मर्मत सम्भार	पुल, झोलुङ्गे पुल निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने	सालबसाली	१८००.००	पुल, झोलुङ्गे पुल निर्माण तथा मर्मत सम्भार भएको हुनेछ।

९	बसपार्कको अध्ययन र निर्माण (जगात/गोठादी र रहवास)	२ वटा बसपार्क अध्ययन र निर्माण गर्ने ।	०८२/८३ - ०८३/८४ सम्म	संघिय तथा प्रदेश सरकार	२ वटा सुविधायुक्त बसपार्क निर्माण भएको हुनेछन् ।
१०	पक्की मोटरेबल पुल अध्ययन तथा निर्माण	१ वटा नयाँ पुल निर्माण गरी सवारी साधनलाई सञ्चालन गर्ने	०८१/८२ देखि ०८३/८४ सम्म	संघीय सरकार	अगाह खोला पुल (माथागढी १ र रम्भा ३ जोड्ने) मोटरेबल पुल निर्माण भई यातायात सञ्चालनमा सहजता भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

तीनै तहका सरकारका नीति, कार्यक्रम बीच सामाञ्जस्यता, समन्वय र सहकार्यमा आयोजना कार्यक्रम छनौट र कार्यान्वयन हुनेछन् । पालिकाका गौरवका आयोजना, क्रमागत र वहुवर्षीय आयोजना तथा कार्यक्रम प्रस्तावित भए अनुसार बजेट विनियोजन भई खरिद प्रक्रिया अनुसार आयोजना कार्यक्रम कार्यान्वयन हुनेछन् । प्रस्तावित भए अनुसारको बजेट विनियोजन, उपभोक्ता तथा सरोकारवालाको सहभागितामा आयोजना व्यवस्थापन गर्न नसकिएमा अपेक्षित नतिजा हासिल गर्नमा जोखिम रहन सक्दछ ।

५.२ सूचना तथा सञ्चार

वाक तथा प्रकाशन स्वतन्त्रता, सञ्चार तथा सूचनाको हकलाई नेपालको संविधानले मौलिक हकको रुपमा व्यवस्थित गरेको छ । सञ्चार तथा सूचना प्रविधि क्षेत्रलाई मर्यादित, व्यवसायिक, सबल र सक्षम बनाउने दायित्व लिई जनतालाई सूचना तथा सञ्चारसँग सम्बन्धित अत्याधुनिक सेवा प्रवाह गर्ने र सूचना प्रविधि सम्बन्धी ज्ञान, सीप र क्षमताको विकास गरी सूचना प्रविधिलाई अर्थतन्त्रको महत्वपूर्ण अङ्गको रुपमा विकास गर्नु आजको आवश्यकता हो ।
कुनै एक ठाउँमा भएको सूचना अर्को ठाउँमा पुऱ्याउनका लागि प्रयोग गरिने विभिन्न तरिका वा माध्यमहरु जस्तै : टेलिफोन, हुलाक, रेडियो, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका, इमेल, इन्टरनेट आदी सञ्चार प्रणाली अन्तरगत पर्दछन् । यी माध्यमहरुको सहायताले छिटो र भरपर्दो रुपमा सूचनाहरुको आदान प्रदान गरी सर्वशुलभ सेवा प्रदान गर्न, कार्यदेशलाई सहज रुपमा कार्यान्वयन गर्न र नवीनतम ज्ञान, सीप प्राप्त गर्न सकिन्छ । तसर्थ सूचना तथा सञ्चारको माध्यमबाट हुने क्रियाकलापले सामाजिक तथा आर्थिक विकासका लागि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्दछ ।
माथागढी गाउँपालिकाले गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण कार्यालय, संस्था तथा समुदाय स्तरमा इन्टरनेट नेटवर्क बिस्तार गर्ने, कर दाताले घरमै बसी कर भुक्तानी गर्न सक्ने प्रणालीको विकास गर्ने नीति लिएको छ । त्यस बाहेक गाँउपालिका भित्रका मुख्य तथा संवेदनशील क्षेत्रमा सि.सि.टि.भी. जडान गर्ने तथा क्रमशः स्थानीय स्तरमा सबैलाई पायक पर्ने गरी बिभिन्न स्थानमा फ्रि वाईफाई जोनको बिस्तार गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने सोचका साथ अगाडी बढिरहेको अवस्था छ ।
यस गाउँपालिका भित्र एफ.एम. रेडियो स्टेशन नभएको, ८ वटै वडा कार्यालयमा इन्टरनेट सुविधा भएपनि स्तरीय र व्यवस्थित नभएको अवस्था छ। साथै गाँउपालिकामा गुनासो व्यवस्थापन तथा अन्य कार्यको लागि डिजिटल एपको सुविधा रहेको भएता पनि खासै प्रयोग भएको पाइदैन । त्यस बाहेक पालिकाका सेवा तथा सूचना सहज रुपमा नागरिक समक्ष पुऱ्याउन वेवसाईट, फेसबुक पेज, नोटिस बोर्ड जस्ता सूचना प्रवाहका माध्यमहरुको प्रयोग भएको छ । गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरुवाट प्रदान गरिने सेवालाई भरपर्दो तथा विश्वसनीय वनाउनको लागि स्थानीय संचित कोष प्रणाली (सुत्र), सार्वजनिक सम्पती व्यवस्थापन प्रणाली (पि.ए.एम्.एस्.), अनलाईन घटना तथा सामाजिक सुरक्षा प्रणाली, स्थानीय तह आय लेखाङ्कन प्रणाली जस्ता सफ्टवेयर संचालन गरिएको छ। आ.व. ०८०/०८१ देखि पालिका स्तरमा राजश्व संकलन सफ्टवयर मार्फत सुरु गरिएको छ । यस गाउँपालिका भित्र ४४.० प्रतिशत घरपरिवारले इन्टरनेट सुविधा प्रयोग गरेको, साधारण मोबाइल फोन ७९.५४ प्रतिशत घरपरिवारले प्रयोग गरेको अवस्था छ ।

अवसर

- नेपालको संबिधानमा नागरिकहरुलाई सञ्चारको हक र सूचनाको हक सम्बन्धी व्यवस्था रहेको ।
- एक ठाउँमा विकास/उत्पादन भएको सूचना प्रविधिलाई अर्को स्थानमा किफायती ढङ्गमा सजिलैसँग उपयोग गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।

- पालिकाका कामहरु डिजिटल रुपमा व्यवस्थित हुँदै गएको ।
- डिजिटल साक्षरता बढ्दै गएको, युवाहरु सूचना प्रविधि प्रति उत्साहका साथ आकर्षित भइरहेको ।

चुनौती
- सबै विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेट सुविधा विस्तार गरी प्रविधिमैत्री शिक्षण सिकाई र प्रविधिमैत्री उपचारको व्यवस्थापन गर्ने ।
- गाउँपालिका एवं वडा कार्यालयहरुका बीच नेटवर्किङ गर्ने र यी कार्यालयहरुको काम डिजिटल रुपमा सञ्चालन गर्ने ।
- सूचनामैत्री जनशक्तिको दक्षता विकास गरी प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्ने ।

सोच : इन्टरनेट पूर्वाधारको विकास विस्तारको आधार ।

लक्ष्य : विद्युतीय माध्यमबाट सेवा प्रदान गर्ने

उद्देश्य : विद्युतीय सञ्चार सेवाको विकास र विस्तार गर्ने ।

रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• सबै वस्तीमा इन्टरनेट सेवा पुऱ्याउने ।	• नेपाल टेलिकमसँग समन्वय गरी प्रदेश र संघीय सरकारको सहयोगमा इन्टरनेट सेवा विस्तार गरिनेछ ।
• सुविधायुक्त सेवा प्रदान गर्ने ।	• बिभिन्न सफ्टवेयरको प्रयोग गरी सेवा प्रवाहलाई छरितो गरिने छ • सूचना प्रबिधि सम्वन्धी बिभिन्न तालिम संचालन गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
मोबाइल प्रयोगकर्ता परिवार	प्रतिशत	७९.५४	८२	८४	९०
इन्टरनेट सेवा पहुच परिवार	प्रतिशत	५४.२०	५०	५५	६०
Ict Lab भएका विद्यालयहरु	संख्या	१७	२०	२३	२५
इन्टरनेट सेवा उपलब्ध विद्यालय	प्रतिशत	४४	४८	५२	५४
एफ.एम. रेडियो भएका परिवार	प्रतिशत	७२.६५	७५	८०	८०

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा **सूचना तथा सञ्चार प्रविधि** उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान			बजेटको स्रोत				
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	७.००	७.००	०.००	०.००	७.००	०.००	०.००	०.००
२०८३/८४	८.००	८.००	०.००	०.००	८.००	०.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	बिद्यालयमा ICT व्यवस्थापन कार्यक्रम	बिद्यालयहरुमा इन्टरनेटको पहुँच पुऱ्याउने	सालबसाली	शिक्षामा समावेश	बिद्यालयमा इन्टरनेट सेवा विस्तार भएको हुनेछ ।
२	स्वास्थ्य संस्थामा बिध्युत तथा इन्टरनेट	स्वास्थ्य संस्थामा बिध्युत तथा इन्टरनेटको पहुँच	सालबसाली	स्वास्थ्यमा समावेश	वास्थ्य संस्थामा बिध्युत तथा इन्टरनेटको पहुंचमा बृद्धि

	व्यवस्थापन	पुऱ्याउने			भएको हुनेछ ।
३	सूचना तथा प्रविधि सम्बन्धी दक्षता अभिवृद्धि तालिम ३ पटक	स्थानीय युवालाई दक्ष बनाउने	सालबसाली	श्रम तथा रोजगारीमा समावेश	युवाहरुमा दक्षता अभिवृद्धि भई रोजगारी श्रृजना भएको हुनेछ ।
४	स्वास्थ्य कर्मिहरुको DHIS र eLMIS तालिम संचालन	स्वास्थ्य कर्मिहरुको लागि DHIS र eLMIS तालिम संचालन गर्ने ।	०८१/८२	संस्थागत क्षमता विकासमा समावेश	DHIS र eLMIS तालिम संचालन भै स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

उपलब्ध प्रविधिको उपयोग, बजेटको सुनिश्चितता, दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा उल्लिखित उपलब्धि हासिल हुनेछ। सो हुन नसकेमा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ।

५.३ विद्युत तथा उर्जा

जल विद्युतलाई आर्थिक रुपान्तरणको एक महत्वपूर्ण साधनको रुपमा लिने गरिन्छ । अन्तर सरकार, सार्वजनिक निजी साझेदारीमा हुने लगानी यस क्षेत्रमा प्रवाह भै रहदा पछिल्ला दिनमा विद्युत उत्पादन उल्लेख्य रुपमा बढेको छ। हाल अधिकांश बस्तीहरुमा विद्युतीय पूर्वाधार पुगेको अवस्था छ । त्यसैगरी दीगो विकासका लक्ष्य प्राप्तिका लागि दीगो उर्जाको अवधारणा अनुसार हरिततन्त्रलाई प्रवर्द्धन गर्न बैकल्पिक/नवीकरणीय उर्जा क्षेत्रको विकास हुन समेत आवश्यक छ । विद्युत प्रसारण लाइन नपुगेका ग्रामीण क्षेत्रमा स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा समेत उर्जा सेवा पुऱ्याउन र आयातित उर्जा माथिको परनिर्भरता कम गर्न वैकल्पिक उर्जाको प्रवर्द्धन तथा विकास गरिएको छ ।

माथागढी गाउँपालिकामा जलविद्युत नै उर्जाको महत्वपूर्ण श्रोत हो । यस पालिकामा ९३.३८% घरपरिवारले बत्तीको रुपमा विद्युतको प्रयोग गरेका छन्, ६.१% घरधुरीले सौर्य उर्जा (सोलार) तथा बाँकी घरपरिवारले वैकल्पिक उर्जाको रुपमा मट्टितेल, बायो ग्याँस प्रयोग गरेको देखिन्छ । माथागढी गाउँपालिका अन्तरगत झुम्सा खोलामा ६५ किलोवाट र वडा नं.७ मा ३० किलोवाट विद्युत उत्पादन भएको अवस्था छ ।

अवसर

- विद्युतको राष्ट्रिय उत्पादन क्रमश बढदै गई विद्युतमा आत्मनिर्भर हुने अवस्थामा रहेको, स्थानीय स्तरमा उत्पादित भएका लघु जलबिद्युतको कारणले राष्ट्रिय प्रसारणमा अवरोध हुँदा पनि पूर्ण रुपमा विद्युत अवरुद्ध नहुने अवस्था रहेको ।
- विद्युत खपत बढाएर परनिर्भरता र कार्बन उत्सर्जन कम गर्ने तथा विद्युत उर्जाको प्रयोगबाट लिफ्टिङ्ग सिँचाई, खानेपानी, चिस्यान केन्द्र र अन्य उद्योगको स्थापना गरी सेवा तथा उत्पादन बढाउन सकिने ।

चुनौती

- पालिकावासी सबैलाई भरपर्दो र गुणस्तरीय विद्युत सेवा उपलब्ध गराउने ।
- पुराना पोलहरुको विस्थापन गर्ने तथा नयाँ ट्रान्सफर्मर जडान गर्ने ।
- विद्युत खपतलाई बढाई उत्पादनशील कार्यमा लगाउने ।

सोच : गुणस्तरीय नियमित विद्युत सेवा प्रसार, गाउँवासीको विकासको आधार ।

लक्ष्य : जलविद्युत प्रयोग क्षमतामा बिस्तार गरी आर्थिक विकासमा टेवा पुऱ्याउने ।

उद्देश्य : सबै उपभोक्तामा सर्वशुलभ तथा गुणस्तरीय विद्युत सेवा पुऱ्याई आर्थिक गतिविधिहरु सञ्चालन मार्फत उत्पादन तथा रोजगारी वृद्धि गर्ने ।

रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• संघीय र प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा विद्युत पोलहरु र सब स्टेसनहरु निर्माण गर्न पहल गर्ने । • गाउँपालिका केन्द्र, वडा केन्द, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजार केन्द्रहरु (Market center) मा क्रमस उच्च क्षमताको सडक बत्ति जडान गर्ने ।	• Lt wire Extension (एल.टी.लाइन विस्तार) गरिने छ । • एच.टी. लाईन निर्माण, ट्रान्सफर्मर जडान गरिनेछ । • गाउँपालिका केन्द्र, वडा केन्द, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजार केन्द्रहरु (Market center) मा

	क्रमस उच्च क्षमताको सडक बत्ति जडान गरिने छ।।
• विद्युत खपत बृद्धि गर्ने।	• उद्योग तथा व्यवसाय क्षेत्रमा विद्युतको विकास र विस्तार गरी विद्युत खपत बृद्धि गरिनेछ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
विद्युत सेवा प्राप्त घरधुरी	प्रतिशत	९३.३८	९४.५	९६	९८
खाना पकाउने इन्धन दाउराको प्रयोग	प्रतिशत	७२.३५	७०	६८	६७

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा **विद्युत तथा उर्जा** उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	२१.००	०.००	२१.००	०.००	०.००	२१.००	०.००	०.००
२०८२/८३	२४.००	०.००	२४.००	०.००	०.००	२४.००	०.००	०.००
२०८३/८४	२७.००	०.००	२७.००	०.००	०.००	२७.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	दमार विद्युत व्यवस्थापन ३ नं	गुणस्तरीय विद्युत सेवा प्रदान गर्ने	सालबसाली	११००.००	वडा नं.३ को दमारमा विद्युत सेवा उपलब्ध भएको हुनेछ।
२	विद्युत पोल व्यवस्थापन ६ नं.	वडा नं ६ को फापरबारीमा बिध्युत सेवा पुऱ्याउने।	सालबसाली	९००.००	वडा नं ६ को फापरबारीमा बिध्युत सेवा पुऱ्याइएको हुनेछ
३	सडक बत्ति व्यवस्थापन	गाउँपालिकाका मुख्य चोक तथा बजार क्षेत्रमा सडक बत्तीको व्यवस्थापन गर्ने।	सालबसाली	३७००.००	गाउँपालिकाका मुख्य चोक तथा बजार क्षेत्रमा सडक बत्तीको व्यवस्थापन भएको हुनेछ।
४	विद्युत पूर्वाधार मर्मत संभार (पालिका तहमा)	पालिका तहमा रहेका विभिन्न विद्युत पूर्णधारहरुको मर्मत सम्भार गर्ने।	सालबसाली	१२००.००	पालिका तहमा रहेका विभिन्न विद्युत पूर्णधारहरुको मर्मत सम्भार भएको हुनेछ।
५	वडा तहमा विद्युत व्यवस्थापन	वस्ती तहमा आवश्यकता अनुसार विद्युत व्यवस्थापन गर्ने।	सालबसाली	३००.००	वस्ती तहमा आवश्यकता अनुसार विद्युत व्यवस्थापन भएको हुनेछ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

तीनै तहका सरकार बीच आपसी समन्वय, प्रविधिको उपयोग, बजेटको सुनिश्चिता, दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा उल्लिखित उपलब्धि हासिल हुनेछ। सो हुन नसकेमा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ।

५.४ भवन तथा वस्ति विकास

२०७२ सालको विनासकारी भूकम्प र यसबाट भएको क्षतिलाई दृष्टिगत गरी राष्ट्रिय भवन संहितालाई कार्यान्वयन गर्नु, विद्यमान घरहरु आवश्यकतानुसार सवलीकरण गर्नु, वातावरणीय दृष्टिले स्वच्छ, वित्तीय दृष्टिले सम्भाव्य र प्राविधिक दृष्टिले उपयुक्त र सुरक्षित भवन निर्माण प्रविधिको प्रयोग गर्नु, परम्परागत निर्माण प्रविधि र वास्तुकलाको

जर्गेना गर्नु आजको आवश्यकता हो । अव्यवस्थित बसोवासलाई योजनाबद्ध एवं व्यवस्थित वस्तीमा विकास गर्ने तथा जोखिमयुक्त स्थानमा बसेका घरपरिवारलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने कार्य घरदैलोको स्थानीय सरकारले हेर्नुपर्ने हुन्छ ।

बर्तमान अवस्थामा माथागढी गाउँपालिकामा माटोको जोडाई भएका इट्टा/ढुङ्गाका घरहरु ३९६५ (६८.१%), सिमेण्टको जोडाई भएका ईट्टा/ढुङ्गाका घरहरु १०७८ (१८.४%) र ढलान पिलर सहितका घरहरु ६०३ (१०.४%) रहेका छन् । हालसम्म गाउँपालिकाको भू-उपयोग सम्बन्धी योजना तर्जुमा भई नसकेको अवस्था छ । गाउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको भू-उपयोग सम्वन्धी आवास क्षेत्र, बजार क्षेत्र, चउर, पार्क तथा उद्यान, खेलमैदान, कृषि क्षेत्र र हरित क्षेत्र वर्गीकरण गरी सोही अनुसारको भू-उपयोग योजना बनाउन जरुरी छ । गाउँपालिकाले आगामी दिनमा भू-उपयोग योजनाका आधारमा भवन निर्माण तथा वस्ती विकास गर्नुपर्दछ ।

गाउँपालिकाले राष्ट्रिय भवन निर्माण संहितालाई ध्यानमा राखेर भवन निर्माण कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । छरिएर रहेका घरवस्ती र पहिरो, नदी कटानबाट जोखिममा रहेका वस्तीहरुलाई स्थानान्तरण गरी एकीकृत वस्ती निर्माण गर्न उत्तिकै आवश्यक छ । भू-उपयोगको योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने र वस्ती स्थानान्तरण तथा वस्ती विकासको सम्भाव्यता अध्ययन गरी केन्द्र तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा एकीकृत वस्ती विकासको योजना कार्यक्रम अगाडि बढाउन आवश्यक देखिन्छ । शहरीकरणका लागिग आवश्यक पर्ने संरचना निर्माण हुन नसक्नु, सरकारी निकाय बीच पूर्वाधार निर्माणमा समन्वय हुन नसक्नु, पर्याप्त अध्ययन बीना संरचना निर्माण गरिनु जस्ता विषय शहरी विकासका प्रमुख समस्या हुन् ।

अवसर

- सरकारी भवनहरुको निर्माणमा संघ तथा प्रदेशहरुको साझेदारी रहेको ।
- पलिका राष्ट्रिय सडक सञ्जालसँग जोडिएकोले निर्माण सामाग्रीहरु ल्याउन सजिलो भएको ।
- जोखिमयुक्त वस्तीहरु बारे जनतामा सचेतता भएको ।

चुनौती

- जोखिमयुक्त तथा छरिएर रहेको वस्तीलाई आवश्यक पूर्वाधार सहित एकीकृत बिकास गर्ने ।
- राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता अनुरुप भवन निर्माण मापदण्ड लागु गर्ने ।
- गरिबी र न्यून आयले गर्दा सुरक्षित र सुविधायुक्त घर बनाई आवास व्यवस्थापन गर्ने ।
- पहाडको भिरालो भू-बनोट र भौगर्भिक अवस्थाले गर्दा ठूला भवनका संरचना निमार्ण गर्ने ।
- महिला, अपाङ्ग तथा बालबालिकामैत्री भौतिक संरचना निर्माण ।
- भवन लगायतका नयाँ भौतिक संरचना निर्माण गर्दा मौलिकताको जगेर्ना गर्ने ।

सोच : सुरक्षित र सुन्दर शहर, माथागढीको रहर

लक्ष्य : सुरक्षित, सुन्दर व्यवस्थित शहर निर्माण गरी पर्यटक आकर्षणको केन्द्र बनाउने ।

उद्देश्य :

- मुख्य वस्ती भित्रको बाटोको चौडाईको मापदण्ड निर्धारण गरी खानेपानी, ढल, विजुली लगायतका संरचना एकीकृत रुपमा निर्माण गर्नु ।
- निजी घर, सार्वजनिक संस्था तथा अन्य भवन निर्माण मापदण्ड अनुसार बनाउन कडाई गर्नु ।

रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• दिगो, सुरक्षित र सुन्दर पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।	• निजी घरहरु सुरक्षित स्थानमा मात्र निर्माण गर्न सरकारी सुविधालाई एकीकृत प्रणालीमा जोडी घर बनाउन सहजीकरण गरिनेछ । • परम्परा झल्कने घरहरु सुरक्षित गरिनेछ । • बाक्लो वस्ती भित्र विन्दु निर्धारण गरी त्यसको निश्चित क्षेत्र भित्र भवन, पार्क आदी निर्माण गरिनेछ । • आधुनिक सुविधा सहितको नमूना शहर विकासका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

• प्राकृतिक प्रकोप लगायतका विपत्तिको सामना गर्न सक्ने गरी आवास क्षेत्र विकास गर्ने ।	• प्राकृतिक प्रकोप लगायतका विपत्तिको सामना गर्न सक्ने गरी आवास क्षेत्र निर्धारण गरिनेछ । • वस्ती र आर्थिक क्रियाकलाप बीच अन्तरसम्बन्ध जोडिनेछ
• नमूना पार्क निर्माण गर्ने ।	• सबै वडाको मुख्य स्थान भित्र १/१ वटा पार्क निर्माण गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
खरको छाना भएको परिवार	प्रतिशत	१.८	०	०	०
पक्की शौचालय भएको घर	प्रतिशत	९०.५	९२	९३.५	९४
शुद्ध खानेपानीको उपलब्धता	प्रतिशत	९४.१	९७	९८	९८
बस्ती बिकास	स्थान	०	३	३	३

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	२६८.५०	0.00	२६८.५०	0.00	0.00	२६८.५०	0.00	0.00
२०८२/८३	२९५.००	0.00	२९५.००	0.00	0.00	२९५.००	0.00	0.00
२०८३/८४	३२०.००	0.00	३२०.००	0.00	0.00	३२०.००	0.00	0.00

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	बस्ती बिकास कार्यक्रम अध्ययन तथा पूर्वाधार निर्माण	३ ठाउँमा बस्ती बिकास कार्यक्रम संचालन भई पूर्वाधार निर्माण गर्ने	०८१/८२ ०८३/८४	प्रदेश सरकार	वडा नं ४ को मर्मरा, सातमुले तथा वडा नं ३ को सराइमा आवश्यक पूर्वाधार सहितका बस्ती बिकास भएको हुनेछ ।
२	१५ शैयाको अस्पताल निर्माण सम्पन्न गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवामा पहुँच	सालबसाली	केन्द्रीय बजेट	अस्पताल सञ्चालन भई स्थानीयको स्वास्थ्य सेवा पहुँच भएको हुनेछ ।
३	सामुदायिक भवन निर्माण (मागको आधारमा)	विभिन्न सामुदायिक भवनहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार गर्ने	सालबसाली	४८५०.००	विभिन्न सामुदायिक भवनहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार भएको हुनेछ ।
४	प्रशासकीय भवन DPR अनुसार निर्माण गर्ने ।	सुविधायुक्त गा.पा.को प्रशासकीय भवन निर्माण गर्ने ।	०८१/८२ ०८३/८४	७००००.००	प्रशासनिक कार्यालय सहजताकालागि आधुनिक सुविधा सहितको भवन निर्माण भएको हुनेछ
५	स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण वडा नं.५, ६	स्थानीय रुपमा स्वास्थ्यमा पहुँच पु्याउने	०८१/८२ ०८३/८४	संघीय सरकार	स्थानीयको उपचार तथा स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएको हुनेछ ।
६	प्रहरी चौकी निर्माण गर्ने वडा नं.२, ४ र ६	नागरिक सुरक्षालाई मजबुत गर्ने	०८१/८२ ०८३/८४	संघीय बजेट	सुविधा सम्पन्न प्रहरी चौकी स्थापना भई सेवा सुविधामा वृद्धि भएको हुनेछ ।
७	सभाहल भवन निर्माण	वडा नं. ३ मा सभाहल निर्माण गर्ने	०८१/८२	३०००.००	वडा नं.३ मा सभाहल निर्माण भएको हुनेछ ।
८	विद्यालय भवन तथा कम्पाउन्ड वाल	विद्यालय तहको अध्ययन अध्यापन	सालबसाली	१०५००.००	बालबालिकालाई सुरक्षित र सुविधायुक्त विद्यालयबाट शिक्षा

	निर्माण (प्राथमिकताको आधारमा अनुसूचि २ मा भएका विद्यालयहरु मध्ये)	कार्यलाई सहज बनाउने ।			प्राप्तिमा सहायता भएको हुनेछ ।
९	डकर्मी, सिकर्मी सीपको दक्षता अभिवृद्धि तालिम गर्ने	स्थानीय डकर्मी, सिकर्मीको दक्षता अभिवृद्धि गर्ने	०८१/८२ ०८३/८४	विभिन्न संघ संस्थाको समन्वयमा	स्थानीय डकर्मी, सिकर्मी दक्षता अभिवृद्धि भई सीपको विकास भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

उपलब्ध प्रविधिको उपयोग, बजेटको सुनिश्चिचता, दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा उल्लेखित उपलब्धी हासिल हुनेछ । अन्यथा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ ।

५.५ खानेपानी तथा सरसफाई

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई खानेपानी तथा सरसफाईको अधिकार मौलिक हककै रुपमा व्यवस्था गरेको छ । खानेपानी तथा सरसफाई सेवाले मानव जीवनमा बहु-आयामिक प्रभाव पार्ने अवस्था त छ नै, यसबाट बाल मृत्युदर कम भै सरदर आयु बृद्धि गर्नमा मद्दत पुग्ने, नागरिकको समग्र स्वास्थ्य स्थितिमा सुधार भै उत्पादनशील मानव संसाधनको विकास हुने र सामाजिक रहन सहनमा अनुकूल सुधार गर्न योगदान पुग्दछ ।

सरसफाई स्वास्थ्यको रक्षा गर्ने महत्वपूर्ण विज्ञान हो । यसले मानव स्वास्थ्यलाई प्रभाव पार्ने महत्वपूर्ण पक्षहरुका बारे सन्तुलित बनाउन सिकाउँदछ । विश्व स्वास्थ्य संघका अनुसार वातावरण सरसफाई मानिसको शारीरिक विकास, स्वास्थ्य तथा जीवनयापनमा नकारात्मक असर पार्ने तत्वहरुको नियन्त्रण गर्नु हो । सरसफाई तथा वातावरणीय स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित पक्षहरुमा जमिन, हावा तथा पानी पर्दछन् । यी पक्षहरुको स्वास्थताका लागि शौचालय निर्माण, रुख विरुवा संरक्षण, धुँवा, धुलो ध्वनिमुक्त वातावरणको आवश्यकता पर्दछ । दीगो विकासका लक्षमा सन् २०३० सम्ममा सबैलाई स्वच्छ खानेपानी र सरसफाई पुऱ्याउने लक्ष्य तोकिएको छ । माथागढी गाउँपालिकाले समेत यही लक्ष्यलाई ध्यानमा राखी खानेपानी तथा सरसफाई सम्वन्धी योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

यस पालिकामा राष्ट्रिय जनगणना-२०७८ अनुसार ९४.१% घरधुरीले शुद्ध पिउने पानी प्रयोग गरेको अवस्था छ भने ५४.९% परिवारलाई घर परिसर भित्रै पाइप धाराबाट खानेपानीको उपलब्धता छ । घरधुरीको हिसावले हेर्दा करिव ६% मात्र जनता शुद्ध खानेपानीको सुविधाबाट बञ्चित रहेको अवस्था छ । सरसफाई तर्फ गाउँपालिका खुल्ला दिशामुक्त गाउँपालिका घोषणा भइसकेको छ । तथापि यसको निरन्तरता तथा पूर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका बनाउने लक्ष्य भने त्यती सहज देखिदैन । शौचालयको विद्यमान स्थितिलाई हेर्दा ९०.५% धरहरुमा पक्की शौचालय निर्माण भएको देखिन्छ । प्राकृतिक तथा मानवजन्य कारणले पानीका मुहान/श्रोतमा ह्रास आउनु, जनचेतनाको अभाव रहनु, खानेपानी वितरण प्राणली मापदण्ड अनुरुप नहुनु र प्राकृतिक तथा मानवजन्य कारणले क्षति भएका पानीका श्रोतको व्यवस्थापन तत्काल गर्न नसकिनु प्रमुख समस्याको रुपमा रहेकाछन् ।

चुनौती तथा अवसर

मानिसहरुको बसोबास एकीकृत हुँदै जानु, पानीको श्रोतहरुको उपलब्धता र एक घर एक धाराको अवधारणा राष्ट्रिय नीतिमै रहनु जस्ता अवसर छन् भने विद्यालय तथा स्वास्थ्य चौकी जस्ता संवेदनशील संस्थाहरुमा खानेपानी तथा सरसफाईको उचित प्रवन्ध गर्न नसकिएको, पालिकाका प्रमुख बजार केन्द्रहरुमा ठोस फोहर विसर्जन र ढल निकासको लागि आवश्यक व्यवस्थापन हुन नसकेको, प्लाष्टिकजन्य वस्तुको प्रयोगमा निरुत्साहन गर्न खास नीतिको तर्जुमा हुन नसकेको तथा सार्वजनिक स्थलमा निर्माण हुनु पर्ने शौचालयको उचित व्यवस्थापन हुन नसकेको विषयहरु चुनौतिको रुपमा रहेका छन् ।

सोँच : स्वच्छ खानेपानी, सफाईयुक्त गाउँ, घर घरमा पानीको धारा पुऱ्याई बसुबसु लाग्ने बनाउँ ।
लक्ष्य : स्वच्छ खानेपानी समेतको सफाईयुक्त गाउँ निर्माण गर्ने ।

उद्देश्य

- गाउँबासीलाई स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउनु ।
- सफाईयुक्त हराभरा गाउँपालिका निर्माण गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• परम्परागत पानीको श्रोतलाई व्यवस्थित गर्ने ।	• परम्परागत रुपमा उपयोग गरिदैं आएको पानीको श्रोतलाई एकीकृत गरी व्यवस्थित रुपमा वितरण गरिनेछ ।
• नयाँ पानीको श्रोतको पहिचान गरी आधुनिक प्रविधिबाट स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउने ।	• पहिचान भएका पानीको श्रोतलाई प्रविधिबाट संकलन गरी गाउँवासीलाई उपलब्ध गराइनेछ ।
• फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने ।	• मानववस्तीलाई असर नगर्ने ल्याण्डफिल साईटको पहिचान गरी फोहोरमैला व्यवस्थापन गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	ईकाइ	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४
आधारभूत खानेपानी पहुँच पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	९४.१	९७	९८	९८
बालमैत्री शौचालय भएको विद्यालयहरु	प्रतिशत	३८	४५	६०	७०
वडा तहमा फोहर संकलन केन्द्र	संख्या	०	०	२	४
एक घर एक धारा उपलब्ध भएका परिवार	प्रतिशत	५४.९	६०	६५	७०
पक्की शौचालय भएका घरधुरी	प्रतिशत	९०.५	९२	९३.५	९५

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा **खानेपानी तथा सरसफाई** उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रीवर्षीय अनुमान देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।:

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	९६.५०	३.००	९३.५०	०.००	१.५०	९५.००	०.००	०.००
२०८२/८३	१०९.००	३.००	१०६.००	०.००	२.००	१०७.००	०.००	०.००
२०८३/८४	११९.००	३.००	११६.००	०.००	२.००	११७.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	पालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु	पालिका स्तरीय खानेपानी आयोजनाहरु सञ्चालन गरी नागरिकलाई खानेपानी सुविध उपलब्ध गराउने		१३९५०.००	पालिका वासीहरुलाई शुद्ध तथा स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता भएको हुनेछ ।
२	वडा स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु	स-साना खानेपानी आयोजना मार्फत नागरिकलाई खानेपानी सुविध उपलब्ध गराउने	०८१/८२ ०८३/८४	१५५००.००	पालिका वासीहरुलाई शुद्ध तथा स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता भएको हुनेछ ।
३	सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापन	सार्वजनिक स्थानहरुमा शौचालयको व्यवस्थापन गर्ने	०८१/८२ ०८३/८४	२७००.००	सार्वजनिक स्थानहरुमा शौचालयको निर्माण भई शुल्ला दिशामुक्त क्षेत्रको दिगोपनामा सहयोग पुगेको हुनेछ ।
४	स्वीकृत कार्यबिधि बमोजिम NWASH MIS	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी तथ्यांक	सालबसाली	३००.००	खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी तथ्यांक अद्यावधिक

	अद्यावधिक गर्ने (नेपाल सरकार सशर्त अनुदान)	अद्यावधिक गर्ने			भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

मध्यमकालीन खर्च संरचनामा प्रस्ताव गरे अनुसार बजेट सुनिश्चितता भई आयोजना संचालन तथा मर्मतसंभार र स्तरोन्नति भएमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुने देखिन्छ । जलवायु परिवर्तबाट खानेपानीको स्रोतमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभाव, आयोजना निर्माणमा ढिलासुस्ती र अव्यवस्थित बसोबास, फोहारमैलाको उचित व्यवस्थापन र प्रदूषण आदिलाई खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्नमा जोखिम पक्षको रुपमा आँकलन गरिएको छ ।

५.६ सिँचाई

कृषि वस्तुको उत्पादनका लागि पानी एक महत्वपूर्ण उत्पादनको साधन हो । पानी बीना कृषि उत्पादन सम्भव छैन । पानी उपलब्धताको श्रोतमा आकाशे पानी र सिँचाई प्रणाली पर्दछ । आकाशे पानीका लागि मौसममा भर पर्नुपर्ने अवस्थाले गर्दा कृषि उत्पादनको विकास र विस्तारका लागि सिँचाई अति आवश्यक मानिन्छ । खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल तथा नगदे बालीको उत्पादन प्रक्रियामा सिँचाई जोडिएको हुन्छ । सिँचाईको अभावमा कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिदैन । त्यसैले सिँचाई कृषि विकासको एक महत्वपूर्ण पक्ष हो । कृषि विकासको महत्वपूर्ण आधार कृषि भूमिमा बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा पुग्नु हो । यस गाउँपालिकाको कृषि विकासको लागि सिँचाई क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्न आवश्यक छ ।

पानीको श्रोत :- खेतीयोग्य जमिनलाई बढी उर्वर बनाई बाह्रै महिना खेती गर्न सकिने बनाउनको लागि सिँचाई आवश्यकता पर्दछ । पानीको श्रोतमा आकाशे, सतहमा बहने र जमिन मुनिको पानी हुन सक्दछ । यद्यपि सतहको पानीको श्रोत अन्य भन्दा बढी महत्वपूर्ण मानिन्छ । कृषिको उत्पादकत्व र उत्पादन बढाउन सिँचाईको दीगो व्यवस्थापन गर्न जरुरी हुन्छ । कृषि योग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा पुऱ्याउने व्यवस्थाका लागि तीनै तहको सरकार बीच आपसी समन्वय र लगानीको खाँचो छ । सिँचाई पूर्वाधार निर्माणमा रणनीतिक महत्वका ठूला सिँचाई आयोजना संघीय सरकारबाट, मझौला सिँचाई प्रदेश सरकारबाट र साना सिँचाई आयोजना स्थानीय सरकारको लगानीबाट निर्माण तथा व्यवस्थित गरिनु पर्दछ ।

माथागढी गाउँपालिकाको कूल खेतीयोग्य जमिनको सिंचित क्षेत्रफल करिव १०८९.४ हेक्टर छ । यस गाउँपालिका भित्र ७ वटा धान पकेट क्षेत्र रहेको अवस्था छ । अरुण खोला तथा झुम्सा खोला र तिनाउ खोला जस्ता खोलाहरु रहे पनि सिँचाईको सुविधा अत्यन्त न्यून देखिन्छ । पालिका भित्र सिंचाईको श्रोत भएका साना खोला तथा खोल्सीहरुमा हिउँदमा पानीको मात्रा निकै कम हुने भएकोले हिउँदमा सिँचाई गर्न अत्यन्त चुनौतीपूर्ण छ । त्यही पनि माडीफाँट, झडेवाफाँट र मटेरीफाँटहरुमा डिप बोरिङ गरी बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा हुने भएकोले उक्त अवसरको सदुपयोग गरी सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन सकेमा उत्पादन तथा उत्पदकत्वमा परिवर्तन गर्न सकिने देखिन्छ ।

अवसर

- सिँचाईयोग्य जमिनमा सिँचाईको उपयुक्त व्यवस्थापन गरी कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिने अवस्था रहेको ।
- गाउँपालिका भित्र बाह्रै महिना बगिरहने खोला, खोल्सीहरु सिँचाईको श्रोतको रुपमा रहेको ।
- प्रसस्त कृषियोग्य जमिन विद्यमान रहेको र कृषिमा आश्रित जनसंख्याको बाहुल्यता रहेको ।
- सिँचाई सम्बन्धी नयाँ प्रविधिको विकास, युवाहरुमा कृषि प्रतिको आकर्षण र सहभागिता जस्ता विषयहरु सिँचाई विस्तारका अवसर हुन् ।

चुनौती

- ठाडा तथा साना खोलाहरुमा हिउंदमा पानी कम हुँदा वर्षैभरी सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।
- बसाईसराईको कारण नयाँ पिडीको बाहुल्यता नहुनाले जनसहभगितामा आधारित रही योजना सञ्चालन गर्ने
- निर्माण भइसेकका योजनाहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने ।

सोच : दिगो एवंम भरपर्दो सिँचाई सुविधाबाट कृषि उत्पादन, कृषकको आय वृद्धिमा योगदान ।

लक्ष्य : कृषियोग्य भूमिमा दिगो एवं भरपर्दो सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।

उद्देश्य:

- उपयुक्त प्रविधि मार्फत थप कृषियोग्य भूमिमा सिँचाई सेवा विस्तार गर्नु ।
- तरकारी फलफूल तथा खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर भई बजारयोग्य उपजको वृद्धि गर्नु ।
- सम्पन्न भएका वा पुराना सिँचाई प्रणालीमा मर्मत सम्भार एवं व्यवस्थापनलाई सुदृढ तुल्याई दीगो बनाउनु ।

रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• कृषि विकास रणनीति अनुसार गुरुयोजना बनाई सिँचाई योजनाहरुको विकास एवं विस्तार गर्ने	• प्राविधिक, आर्थिक र वातावरणीय पक्षबाट सम्भाव्य सतह सिँचाई आयोजना प्राथमिकीकरण, निर्माण तथा मर्मत सम्भार र विस्तार गरिनेछ ।
• स्थानीय तह, संघ र प्रदेशसँगको समन्वयमा बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा उपलब्ध हुने आयोजनालाई प्राथमिकताका आधारमा निर्माण गर्ने	• वैकल्पिक सिँचाई प्रणालीको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । • उपभोक्ता समितिको दक्षता अभिवृद्धि गरी जिम्मेवार बनाइनेछ । • कृषि र सिँचाई कार्यक्रमलाई एकीकृत रुपमा संचालन गरिनेछ । • आकाशे पानी संकलन तथा पोखरीमा भण्डारण गरी थोपा वा फोहोरा प्रविधिबाट प्राथमिकतासाथ सिँचाई सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
धान पकेट क्षेत्र	संख्या	७	७	७	७
खेतियोग्य जमिनको कूल सिंचित क्षेत्र	हेक्टर	१०८९.४	११००	११३०	१२००

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान			बजेटको स्रोत				
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	४५.५०	0.00	४५.५०	0.00	0.00	४५.५०	0.00	0.00
२०८२/८३	४८.00	0.00	४८.00	0.00	0.00	४८.00	0.00	0.00
२०८३/८४	५१.00	0.00	५१.00	0.00	0.00	५१.00	0.00	0.00

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	पालिका स्तरीय सिंचाई योजनाहरु (अनुसूचि ३ मा समावेश योजनाहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकता अनुसार)	सिँचाई सुविधाको वृद्धि गर्ने	सालबसाली	७000.00	पालिका स्तरीय नयाँ निर्माण तथा पुराना कूलोहरुको प्रबलताबाट सिँचाई क्षेत्रको विस्तार भएको हुनेछ ।
२	वडा स्तरीय सिंचाई योजनाहरु (अनुसूचि ३ मा समावेश योजनाहरु मध्ये वडाको प्राथमिकता अनुसार)	सञ्चालनमा रहेका कूलोहरुलाई (मर्मत सम्भार गर्ने	सालबसाली	७४.५०	सञ्चालनमा रहेका तथा नयाँ निर्माण हुने कूलोहरुको मर्मत सम्भार भई सुविधामा वृद्धि भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

उपलब्ध प्रविधिको उपयोग, बजेटको सुनिश्चिता, दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा र उल्लिखित उपलब्धि हासिल हुनेछ । सो हुन नसकेमा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ ।

५.७ पहिरो तथा नदी नियन्त्रण

माथागढी गाउँपालिका भित्रका अधिकांश गाउँवस्तीहरु भिरालो भू-बनोटमा अवस्थित छन् । हरेक वर्षको बर्षायाममा पहिरो गई भौतिक सम्पत्ति तथा भौतिक संरचनाहरुमा क्षती पुग्ने गरेको छ । सडक संरचनाहरुमा पानी निकासको उचित व्यवस्थापन नहुँदा ठूलो क्षती हुने गरेको छ । पालिकाको बीच भागबाट बग्ने बिभिन्न खोलाहरुले दायाँ बायाको जमिन कटान गरीं बर्षेनी खेतियोग्य जमिनमा ह्रास हुदै गएको र अत्यधिक बर्षका कारण भूक्षय भई माटोको उर्वराशक्ति समेत ह्रास हुदै गएको अवस्था छ । नदी नियन्त्रण तथा पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यमा आवश्यक योजना सहित उल्लेख्य श्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ । अतः नदी नियन्त्रणका लागि गाउँपालिकाले संघ तथा प्रदेश सरकारसँग समेत समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गरी यस सम्बन्धी कार्यहरुलाई अगाडि बढाउन आवश्यक छ । नदी तथा पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्दा प्रभावित परिवारलाई प्रतिस्थापन गर्ने र रोकथामको लागि वृक्षारोपण तथा वायो इन्जिनियरिङ्ग, ग्याभियन जाली तथा मेसिनरी पर्खाल निर्माण, तटबन्ध निर्माण जस्ता कार्यहरु गरिनु पर्दछ ।
माथागढी गाउँपालिका भित्रको धेरै गाउँ वस्तीहरु भिरालो ठाउँमा रहेको र किहु खोला, झुम्सा खोला जस्ता खोलाहरुबाट पनि पहिरोको जोखिम भएको र अन्य सबै खोलाहरुले नदी किनार कटानी गर्ने हुनाले वर्षेनी ठूलो क्षति बेहोर्नु परेको अवस्था छ । यस बाहेक अव्यवस्थित सडकहरुले पनि यस्तो जोखिमलाई अरु बढाइरहेको अवस्था छ ।

अवसर

- जनतामा बातावरणमैत्री संरचना बनाई प्रकृतिलाई बचाउनु पर्छ भन्ने सोँचको विकास हुँदै गएको ।
- पालिका तहमा बिपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना भएको ।

चुनौती

- नदी तथा पहिरो नियन्त्रण संरचना निर्माणका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्ने ।
- विपद् व्यवस्थापनलाई प्राथमिकतामा नराख्ने प्रवृत्ति रहेको ।
- बिना अध्ययन नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् र ओसार पसारलाई नियन्त्रण गर्ने ।
- भिरालो एवं कमजोर भू-भागमा सडक निर्माणलाई व्यवस्थित गर्ने ।

सोच : माथागढीको अभियान;पहिरो तथा नदी कटानको उचित व्यवस्थापन ।
लक्ष्य : पहिरो र नदी कटानको जोखिम कम गरी जनधनको क्षती न्यूनीकरण गर्ने ।
उद्देश्य : जल उत्पन्न विपद्को समुचित व्यवस्थापन गर्ने ।

रणनीति र कार्यनीति

- जल उत्पन्नवाट हुने प्रकोपको रोकथाम तथा नियन्त्रणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- प्रत्येक वर्ष वडामा विपद् न्यूनीकरण बारे सचेतना कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- भू-उपयोग नीति निर्माण गरी जोखिम क्षेत्रको पहिचान तथा जोखिममा रहेको वस्तीहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण सम्बन्धी योजना निर्माण गरिनेछ ।
- सम्बन्धित निकाय तथा संस्थाहरु सँगको समन्वय र सहकार्यमा नदि नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यहरु गरिनेछ ।
- विपद्को पूर्वानुमान सम्बन्धी सूचना प्रणालीको विकास गरी प्रचार प्रसार गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विद्यालय तहको स्थानीय पाठ्यक्रममा प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित विपद विषय समावेश गरी बिद्यार्थीहरुलाई सचेत बनाइनेछ ।
- नदि किनार तथा सडक छेउछाउका स्थानहरुमा बृक्षारोपण गरी संरक्षण गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
पहिरो नियन्त्रण	संख्या	०	७	७	७
नदी नियन्त्रण (तटबन्धन निर्माण)	संख्या	NA	१५	१५	१५

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	७.५०	०.००	७.५०	०.००	०.००	७.५०	०.००	०.००
२०८२/८३	१८.५०	०.००	१८.५०	०.००	०.००	१८.५०	०.००	०.००
२०८३/८४	२१.००	०.००	२१.००	०.००	०.००	२१.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	नदी तथा पहिरो नियन्त्रण योजनाहरु (अनुसूची २ मा रहेका योजनाहरु मध्ये प्राथमिकता अनुसार)	नदी नियन्त्रण गर्ने	सालबसाली	४७००.००	नदी नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भई छेउछाउको जमिन सुरक्षित भएको हुनेछ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

उपलब्ध प्रविधिको उपयोग, बजेटको सुनिश्चिता, दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा र उल्लिखित उपलब्धि हासिल हुनेछ। सो हुन नसकेमा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ।

परिच्छेद-६
वन, वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन

६.१ वन तथा हरियाली

यस परिच्छेदमा वन तथा वातावरण संरक्षण, जैविक विविधता, भूसंरक्षण र जलाधार व्यवस्थापन, तथा विपद व्यवस्थापन जस्ता क्षेत्रको मध्यमकालीन खर्च संरचना समावेश गरिएको छ ।

वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, जैविक विविधता र जलाधार व्यवस्थापनलाई समेट्ने वन क्षेत्र हाम्रो महत्वपूर्ण प्राकृतिक सम्पदा हो । काठ, दाउरा, जडिबुटी, हरित उद्यम तथा पर्या-पर्यटन समृद्धिको आधार भएकोले यस्तो महत्वपूर्ण प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापनमा स्थानीय समुदायको सहभागिता, पहूँच र न्यायोचित वितरण आजका आवश्यकता हुन् । माथागढी गाउँपालिकाको हकमा वनलाई महत्वपूर्ण प्राकृतिक श्रोतको रुपमा मानिन्छ । आजसम्म पनि खाना पकाउने इन्धनको रुपमा करिब ७२.३५% घरपरिवारहरुले काठ दाउराको प्रयोग गर्दछन् । कृषि, पशुपालन, सिँचाई र वनमा आधारित उद्योगहरुका लागि वनको विकास, संरक्षण र प्रवर्द्धन अपरिहार्य छ । वनको विकासमा उचित व्यवस्थापन गर्न सके पर्या-पर्यटनमा टेवा पुगी आय आर्जन गर्न सकिन्छ । वन तथा वातावरण सम्बन्धी नीति तथा स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने, वन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गराउनका लागि वनको महत्व तथा आवश्यकता बारे प्रचार प्रसार गर्ने र वन व्यवस्थापनको लागि आवश्यक प्रविधि उपभोक्ता स्तरमा हस्तान्तरण गर्ने, वन पैदावारको चोरी निकासी, वन्यजन्तुको चोरी शिकारी, वन अतिक्रमण तथा अन्य प्रतिबन्धित कार्यहरुलाई व्यापक जनसहभागिता जुटाई नियन्त्रण गरी वन सम्पदाको संरक्षण गर्न आवश्यक छ ।

माथागढी गाउँपालिकाको कूल भू-भागको ५८.१४ प्रतिशत जमिन घना वन क्षेत्रले ढाकिएको छ । पोखरी, नदी, खोला क्षेत्र ०.१९ प्रतिशत, आवादी क्षेत्र ३१.८३ प्रतिशत, अन्य (झाडी, घासे मैदान र चट्टान क्षेत्र ९.२२ प्रतिशत रहेको छ । यस गाउँपालिकाको ८ वटा वडाहरुमा ७५ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् । सीमित जनशक्ति, उपभोगमुखी वन संरक्षण, साधन श्रोतको अभाव, उपभोक्ता तहमा ज्ञान, सीपको कमी, वन तथा स्थानीय सरकार बीचको कानूनी अस्पष्टता जस्ता प्रमुख समस्या विद्यमान छन् ।

अवसर

- गैरकाष्ट वन पैदावार जस्तै अमृसो, तेजपात, टिमुर, लप्सी खेती विकास र उद्यम विकास गर्न सकिने ।
- पर्या-पर्यटन प्रवर्धन तथा होमस्टे कार्यक्रम प्रवर्द्धन गर्न सकिने ।।
- वनजन्य उत्पादनमा आधारीत उद्यम स्थापना गरी रोजगारी र आय आर्जन गर्न सकिने ।
- वन विकासको माध्यमबाट बाढी, पहिरो, भू-क्षय रोकथाम गरी वातावरणलाई संरक्षण गर्न सकिने ।
- जडिबुटी खेति, प्रशोधन तथा बजारीकरण गर्न सकिने ।

चुनौतीहरु

- चोरी सिकारी, वन्यजन्य वस्तुको अवैध निकासी नियन्त्रण गर्ने ।
- वन्यजन्तुबाट हुने बालिनाली क्षतिको रोकथाम गर्ने ।
- डडेलो तथा आगलागी नियन्त्रण गर्ने ।
- महत्वपूर्ण जडिबुटीको पहिचान र संरक्षण गर्ने ।
- डोजरको अत्यधिक प्रयोगबाट वन क्षेत्रमा हुने क्षति नियन्त्रण गर्ने ।
- नियमित रुपमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने ।
- सीमित जनशक्तिबाट हस्तान्तरित सामुदायिक वनहरुको सुशासन सबलीकरण गर्ने ।
- सामुदायिक वनहरुमा हुने आगलागी, चोरी निकासी तथा अतिक्रमण, आदीबाट जोगाउने ।

सोँच : माथागढीको वन क्षेत्रको व्यवस्थापन, आर्थिक समृद्धिबाट स्थानीय जनताको जीवनयापन ।
लक्ष्य : वन क्षेत्रको सघन व्यवस्थापन तथा विकासबाट आयमा बढोत्तरी गर्ने ।

उद्देश्य

- वन क्षेत्रबाट स्थानीय आयआर्जन र रोजगारी अभिवृद्धि गर्नु ।
- वातावरण सन्तुलन, बाढीपहिरो नियन्त्रण, हरियालीको विकास गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन गर्ने ।	• सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई प्राविधिक सहयोग मार्फत वनको संरक्षण, प्रवर्द्धन, सदुपयोग र विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उत्प्रेरणा जगाउने व्यवस्था गरिनेछ । • आर्थिक विकासका लागि वन पैदावार लगायत कृषिमा समेत वन क्षेत्रलाई जोडिनेछ ।
• निजी तथा कृषि वन प्रवर्द्धन गर्ने ।	• नाङ्गा डाडा, खऱ्यान जस्ता जग्गाहरुमा कृषि वन प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।
• वन तथा हरियाली क्षेत्रको बिस्तार गर्ने ।	• कम्तीमा एउटा विरुवा रोपेको आधारमा जन्मदर्ताको प्रमाण पत्र दिने व्यवस्था गरिनेछ • स्थानीय स्तरमा नर्सरी व्यवस्थापन गरिनेछ । सार्वजनिक तथा निजी जग्गामा वृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवर्द्धन गरिनेछ । • मोटर बाटोको दायाँबायाँ रुख रोप्न आवश्यक विरुवा उपलब्ध गराइनेछ
• डढेलो नियन्त्रण गर्ने ।	• डढेलो सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरी कसुरदारलाई कडा कार्वाही गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
वनले ढाकेको कूल क्षेत्रफल	प्रतिशत	६६.९९	६७	६८	६८
सामुदायिक वन	संख्या	७५	७५	७७	७८
कबुलियती वन	संख्या	९	१०	१२	१५
डढेलो नियन्त्रणका लागि जनशक्ति निर्माण	संख्या	NA	२०	३०	४०
वातावरण संरक्षणसँग सम्बन्धित स्थानीय कानून	संख्या	०	१	१	१
ल्याण्डफिल साइट अध्ययन/निर्माण	संख्या	०	१	१	१
फोहर संकलनका साधन	संख्या	०	०	१	२
प्लाष्टिकजन्य वस्तुहरुको न्यूनीककरण नीति तर्जुमा	संख्या	०	१	१	१
निरन्तर सरसफाई अभियान	पटक/वार्षिक	१२	१२	१२	१२
नाङ्गाडाँडाँ, खाली चउर र बुट्यान क्षेत्रमा वृक्षारोपण	हे.	NA	१	१.२	१.५

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	१२.००	१२.००	०.००	०.००	५.००	७.००	०.००	०.००
२०८३/८४	१३.००	१३.००	०.००	०.००	५.००	८.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत (रु.लाखमा)	अपेक्षित नतीजा
१	वन नर्सरी व्यवस्थापन तथा बृक्षारोपण	वन नर्सरी स्थापना गरी बृक्षारोपण	सालबसाली	१५००.००	वन नर्सरी स्थापना गरी बृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन

	कार्यक्रम	कार्यक्रम संचालन गर्ने			भएको हुनेछ ।
२	आगलागीको जोखिम रहेका क्षेत्रको पहिचान, नक्सांकन तथा फायरलाईन निर्माण कार्य (सामुदायिक बन संगको सहकार्य)	आगलागीको जोखिम क्षेत्रको पहिचान, तथा नक्सांकन गरी फायरलाईन निर्माण गर्ने	२०८२/०८३ २०८३/०८४	६००.००	आगलागीको जोखिम क्षेत्रको पहिचान, तथा नक्सांकन भई आवश्यकता अनुसारको फायरलाईन निर्माण भएको हुनेछ ।
३	जडिबुटी प्रवर्द्धन कार्यक्रम (सामुदायिक वनहरुमा)	जडिबुटी प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	२०८२/०८३ २०८३/०८४	९००.००	समुदायको सहभागितामा जडिबुटी प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

समुदाय तथा सरोकारवालाको सहभागिता र आवश्यक श्रोत साधन उपलब्ध भएमा अपेक्षित उपलब्धी हासिल हुने अनुमान गरिएको छ । जलवायु परिवर्तनको असर, बाढी पहिरो जस्ता प्राकृतिक प्रकोप, स्रोतको अनियन्त्रित दोहन र उत्खनन तथा अनियन्त्रित निर्माण जस्ता जोखिम पक्षहरु रहेका छन् । उल्लिखित जोखिम पक्षको सम्बोधन भएमा अपेक्षित नतिजा हासिल हुन सक्ने देखिन्छ ।

६.२ वातावरण व्यवस्थापन

प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक संविधानमा व्यवस्थित रहेको छ । वातावरण संरक्षण गर्ने कार्य तीनै तहका सरकारको जिम्मेवारी भित्र पर्ने भएकोले यसको उचित व्यवस्थापन पनि प्राथमिकताका साथ गरिनु पर्दछ । वातावरण संरक्षणमा जनचेतना अभिवृद्धि, फोहरमैला व्यवस्थापन, हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने कार्यका लागि विशेष योजना सहित व्यापक जनपरिचालनको त्यतिकै आवश्यकता हुन्छ । वातावरण व्यवस्थापन बहु-आयामिक विषय भएकोले यसमा विभिन्न क्षेत्रको सहयोग र सहकार्य जरुरी हुन्छ ।

दीगो विकास लक्ष्य नं.६ ले सबै नागरिकलाई सफा र स्वच्छ पिउने पानी उपलब्ध गराउने र लक्ष्य नं.१५ ले वनको दीगो व्यवस्थापन गर्ने, मरुभूमिकरणको विरुद्ध संघर्ष गर्ने र जैविक विविधतामा हानी हुन नदिने विषयहरुलाई प्राथमिकीकरण गरेको छ ।

वातावरण संरक्षणको मूल आधार वन विकास हो । वनको संरक्षण गर्न नसक्दा भू-स्खलन हुने, पानीको मूलहरु सुक्ने, जैविक विविधतामा ह्रास हुने गर्दछ । वातावरण संरक्षण र फोहरमैला व्यवस्थापन अन्योन्याश्रित छन् । फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापनबाट प्रदुषण नियन्त्रण गर्न सकिन्छ । सड्ने र नसड्ने फोहरलाई श्रोतमै वर्गीकरण गरी सड्ने फोहरलाई प्राङ्गारिक मलको रुपमा कृषि कार्यमा पुनःप्रयोग गर्न सकिन्छ भने नसड्ने फोहरलाई पुनचक्रीय विधिबाट पुनर्प्रयोग गर्न सकिन्छ । स्वच्छ, स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने नागरिकको हकलाई प्रत्याभूत गर्न साझा प्रतिबद्धता, मानव वस्तीबाट निस्कने फोहरको उचित व्यवस्थापन, प्लाष्टिकजन्य फोहरको नियन्त्रण र व्यवस्थापन, प्रदुषण गर्नेबाट उचित दायित्व बहन जस्ता पक्षहरुमा ध्यान जान जरुरी छ ।

वर्तमान अवस्थामा माथागढी गाउँपालिकामा फोहरमैलाको प्रदुषण त्यति ठूलो चुनौतीको रुपमा नभएतापनि घनावस्ती र स-साना बजार क्षेत्रमा फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन तथा ढल निकासको व्यवस्थित विकास हुन सकेको छैन । बजार केन्द्रहरुको विस्तारबाट उत्सर्जन हुने फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त स्थानमा लैण्डफिल्ड साइट तोकी व्यवस्थापन हुन आवश्यक छ ।

अवसर

- सामुदायिक वन क्षेत्रबाट हरियाली प्रवर्द्धन गरी वातावरण संरक्षणमा सघाउ पुगेको ।
- वन जंगल क्षेत्रमा डढेलो नियन्त्रण गर्ने संयन्त्र निर्माण गरी व्यवस्थापन गर्न सकिने ।
- नाङ्गा डाँडाहरु र सडक, बाटोको छेउँमा वृक्षारोपण गरी स्वच्छ वातावरण कायम राख्न सकिने
- आयोजना सञ्चालन गर्नुपूर्व वातावरणीय प्रभावको मूल्यांकन गरी त्यसको प्रतिवेदन कार्यान्वयनबाट वातावरण सन्तुलनको दीगो व्यवस्थापन हुन सक्ने ।
- सड्ने खालका फोहरबाट अर्गानिक मल उत्पादन गरी कृषि क्षेत्रमा उत्पादकत्व बढाउन सकिने ।
- मानव वस्तीबाट टाढाको अनुत्पादक स्थानमा फोहरको अन्तिम विसर्जन स्थल बनाउन सकिने ।

चुनौती

- डोजर प्रयोग गरी अव्यवस्थित बाटो निर्माण गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- वातावरण संरक्षण र फोहरमैला व्यवस्थापनमा जनचेतनाको विकास गर्ने ।
- प्लाष्टिकजन्य पदार्थको अत्याधिक प्रयोगलाई नियन्त्रण र व्यवस्थापन गर्ने ।
- सार्वजनिक स्थलमा निर्माण हुने शौचालयको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।

सोच : वन तथा वातावरणको संरक्षण, गाउँवासीको भरण पोषण ।

लक्ष्य : वन तथा वातावरणको संरक्षण गर्ने ।

उद्देश्य : बातावरण संरक्षणमा योगदान पुऱ्याउने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

रणनीति	कार्यनीति
• बातावरण संरक्षणमा बिशेष ध्यान दिने ।	• वन क्षेत्रको संरक्षण र प्रबर्द्धनमा ध्यान दिइनेछ । • भूमिको संरक्षणको लागि तटबन्ध निर्माण गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
• दीगो रुपमा फोहरमैलाको व्यवस्थापनबाट स्वच्छ, सफा वातावरण निर्माण गर्ने ।	• मुख्यबजार क्षेत्रमा फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि बिसर्जन स्थाहरुको छनौट गरी सो स्थान सम्म पुऱ्याउने व्यवस्था गरिने छ । • प्लास्टिकजन्य वस्तुहरूको प्रयोगमा न्युनिकरण गर्दै लगिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजाको आधारमा तयार नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

सूचक	ईकाइ	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कानून निर्माण	संख्या	०	१	१	१
पक्की शौचालय भएका घरघुरी	प्रतिशत	९६	९७	९८	९९
पक्की शौचालय भएका विद्यालय	संख्या	३८	४०	४४	४६
बालमैत्री शौचालय भएका विद्यालयहरु	प्रतिशत	५०	६०	७०	८०
वडा तहमा फोहोर संकलन केन्द	संख्या	०	१	२	४

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा **वातावरण संरक्षण** उप-क्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	१०.००	१०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	१९.००	१९.००	०.००	०.००	१०.००	९.००	०.००	०.००
२०८३/८४	१६.००	१६.००	०.००	०.००	१०.००	६.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षितनतिजा
१	वातावरण संरक्षण सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम ।	प्रत्येक वर्ष वातावरण संरक्षण सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम गर्ने	२०८२/०८३ २०८३/०८४	४००.००	सरसफाई तथा वातावरण संरक्षण कार्यक्रम मार्फत जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।

क्र.सं	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षितनतिजा
२	फोहरमैला व्यवस्थापन (पालिका तह)	वातावरण संरक्षण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने	सालवसाली	२७००.००	वातावरण संरक्षण तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन भएका हुनेछन् ।
३	फोहरमैला संकलन केन्द्र स्थापना र व्यवस्थापन कार्यक्रम । (२ स्थानमा)	मुख्य बजार केन्द्रहरुमा फोहरमैला संकलन तथा व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गर्ने	२०८२/०८३ २०८३/०८४	१०००.००	मुख्य बजार केन्द्रहरुमा फोहरमैला संकलन तथा व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना भई संकलन कार्य सुरु भएको हुनेछ
४	निरन्तर सरसफाई अभियान कार्यक्रम	निरन्तर सरसफाई अभियान संचालन गर्ने ।	२०८२/०८३ २०८३/०८४	४००.००	टोल विकास संस्था परिचालन गरी निरन्तर सरफाई अभियान संचालन भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

उपलब्ध प्रविधिको उपयोग, बजेटको सुनिश्चिता भएमा उल्लिखित उपलब्धि हासिल हुनेछ । अन्यथा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ ।

६.३ पार्क तथा हरियाली प्रवर्द्धन

पोखरी, चौतारी, खुला चउर, पार्क तथा पिकनीक स्थल बालबालिका, युवा तथा जेष्ठ नागरिकका लागि खाली समय व्यतित गर्ने स्थलहरुको रुपमा लिईन्छ । यस्ता क्षेत्रहरुलाई संरक्षण गर्न सके वातावरण सन्तुलनमा सघाउ पुग्न सक्दछ । यस गाउँपालिकाको कूल भू-भागको ८.८५% घासे मैदान तथा बुट्यान क्षेत्र रहेकोले उक्त क्षेत्रको उपयुक्त स्थानमा पोखरी, चौतारी, पार्क र पिकनिक स्थलहरु निर्माण गर्दा बालबालिका, युवा, जेष्ठ नागरिक र नव आगन्तुकहरुको लागि मनोरञ्जनका केन्द्र हुन सक्दछन् । यसका साथै यस्ता पार्कहरु र खुला क्षेत्र प्रकोपको बेला मानवीय क्षति हुनबाट बचाउने आश्रय स्थलमा प्रयोग हुनुका साथै वातावरण सन्तुलनमा समेत कामयावी हुन सक्दछन् ।

अवसर

- खाली चउर/भू-भागमा पार्क तथा मनोरञ्जन क्षेत्र/केन्द्र निर्माण गर्न सकिने ।
- विपद्को समयमा आश्रय स्थल बनाउन सकिने ।
- पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने ।

चुनौती

- खुल्ला क्षेत्र अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्ने ।
- व्यवस्थित पार्क निर्माणका लागि आवश्यक श्रोत व्यवस्थापन गर्ने ।

सोच : मनोरञ्जन तथा पर्यटनको पूर्वाधार माथागढी बिकासको थप आधार ।

लक्ष्य : सुन्दर पार्क तथा खुला मैदानको व्यवस्थापनबाट मनोरम वातावरण कायम गर्ने ।

उद्देश्य : माथागढी गाउँपालिकालाई वातावरण मैत्री केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- पार्क तथा खुला क्षेत्रको निर्माण तथा व्यवस्थापन गरी वस्तीलाई मनोरम बनाउने र आपत्कालीन अवस्थामा आश्रय केन्द्रको रुपमा स्थापित गर्ने ॥ ।
- हाल संचालनमा रहेका पिकनिक स्थलहरुको उचित व्यवस्थापन तथा थप पिकनिक स्थलहरुको छनौट गरी निर्माण तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- प्राकृतिक प्रकोपको बेला मानवीय क्षति कम गराउन र तत्काल उद्धारको लागि खुला चउर व्यवस्थित गरी उपयोगमा ल्याइने छ ।
- पुराना पोखरी, चौतारीहरुको संरक्षण गर्दै थप नयाँ निर्माण गरिनेछ ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
पार्कहरुको संख्या	संख्या	NA	२	३	४
एक वडा एक पार्क निर्माण कार्यक्रम	संख्या	३	४	६	८
पिकनिक स्थलहरु	संख्या	८	८	८	८
खुला चउर व्यवस्थापन कार्यक्रम	संख्या	०	१	२	४

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	६.००	३.००	३.००	०.००	०.००	६.००	०.००	०.००
२०८२/८३	१६.००	१२.००	४.००	०.००	०.००	१६.००	०.००	०.००
२०८३/८४	१८.००	१३.००	५.००	०.००	०.००	१८.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत	अपेक्षित नतीजा
१	पार्क तथा पिकनिक स्थलहरुको व्यवस्थापन	संचालनमा रहेका पार्क तथा पिकनिक स्थलहरुको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्ने	सालबसाली	५००.००	संचालनमा रहेका पार्क तथा पिकनिक स्थलहरुको संरक्षण तथा सम्वर्द्धन भएको हुने।
२	नया पार्क निर्माण कार्यक्रम	थप ३ स्थानमा पार्क निर्माण गर्ने।	सालबसाली	१०००.००	कम्तीमा तिन पार्क निर्माण भएको हुने।
३	सडक किनार सौन्दर्यिकरण		सालबसाली	१३००.००	
४	पुराना चौतारीहरुको संरक्षण तथा स्तरोन्नती कार्यक्रम।	पुराना चौतारीहरुको संरक्षण गर्ने।	सालवसाली	१२००.००	पुराना चौतारीहरुको संरक्षण तथा स्तरोन्नती भएको हुनेछ।

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

आवश्यक जनसहभागिता, बजेटको सुनिश्चिता भएमा उल्लिखित उपलब्धि हासिल हुनेछ। अन्यथा योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्त नहुने जोखिम रहन सक्छ।

६.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन

कमजोर भू-बनौट तथा भू-धरातल, मौसमी विषमता तथा जलवायु परिवर्तन, अव्यवस्थित पूर्वाधार विकास एवं निर्माण, पटक पटक दोहरिने बहु-प्रकोपका घटनाहरु जस्ता प्राकृतिक एवं गैर प्राकृतिक विपद्बाट नेपाल अत्यधिक जोखिम अवस्थामा छ। भूकम्पीय जोखिमको दृष्टिले ११ औं तथा बाढी पहिरोमा ३० औं अति जोखिम मुलुकको रुपमा हाम्रो देश रहेको अवस्थाले हामी संवेदनशील क्षेत्रमा छौ भन्ने आंकलन हुन्छ।

दीगो पूर्वाधार विकास, व्यवस्थित शहरीकरण र सुरक्षित आवास, प्राकृतिक श्रोत साधनको समुचित व्यवस्थापन, विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले समेत नेपाल सरकारले भू-उपयोग नीति-२०७२ जारी गरेको छ। सो अनुसार प्रत्येक स्थानीय तहले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रको जगगालाई विभिन्न क्षेत्रमा वर्गिकरण गरी सो अनुसारको भू-उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसैअनुसार माथागढी गाउँपालिकाको भू-बर्गिकरण सम्वन्धी कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ।

डढेलो तथा आगलागि , सडक दुर्घटना, बाढी-पहिरो, भूकम्प, चट्याङ, महामारी, अतिबृष्टी, अनाबृष्टी जस्ता घटनाहरु माथागढीका प्रमुख विपदका घटना हुन्। यसको लागि विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी विपद् प्रतिकार्य तर्फ योजनाबद्ध ढङ्गले लाग्नु पर्ने हुन्छ। विपद्को समयमा तत्काल मानवीय उद्धारका लागि केही सुरक्षित

स्थानको जरुरी हुन्छ । यस्ता स्थानमा विपद् पीडित व्यक्तिहरुलाई तत्कालै स्थानान्तरण गरी जीवन बचाउन विशेष प्रथमिकता दिनुपर्दछ ।

अवसर

- विपद् व्यवस्थापनमा सबै पक्षको सक्रीय सहभागिताको उपयोग गर्न सकिने ।
- विपद् व्यवस्थापन योजना तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयन गरी विपद् न्यूनीकरण गर्न सकिने ।
- आपतकालीन समयमा पीडित पक्षलाई सहयोग गर्ने संस्कृति विद्यमान रहेको ।

चुनौती

- एम्बुलेन्स, विपद् सूचना केन्द्र, विपद् पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी यन्त्र/साधनहरुको व्यवस्थापन गर्ने ।
- मानव सिर्जित कारणबाट हुने विपद्का घटनालाई व्यवस्थापन गर्ने ।
- भिरालो पाखामा रहेका वस्तीहरुमा हुन सक्ने विपद्मा तत्काल उद्धार र राहतका कार्य संचालन गर्ने ।
- भूकम्प, चट्याङ जस्ता विपद्का घटना घट्दा अपनाउनुपर्ने सर्तकता बारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

दीर्घकालीन सौंच : विपद् व्यवस्थापनमा पालिकाको प्रतिबद्धता; यसैमा रहनेछ सबैको सहभागिता ।

लक्ष्य : विभिन्न विपद्जन्य घटनाबाट हुने क्षतिहरुको न्यूनीकरण गर्ने ।

उद्देश्य : विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- विपद् जोखिम तथा क्षति न्यूनीकरण गरी उत्थानशीलता अभिवृद्धि गर्ने ।
- अति जोखिमयुक्त प्रकोपहरुलाई न्यूनीकरण गर्न समन्वयात्मक रुपमा साधन श्रोतको परिचालन गर्ने ।

नतीजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

सूचक	इकाई	आधार वर्ष	आर्थिक वर्ष		
			०८१/०८२	०८२/०८३	०८३/०४
विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापन	भएको/नभएको	भएको	भएको	भएको	भएको
अग्नी नियन्त्रण उपकारण जडित सार्वजनिक भवनहरु	संख्या	०	९	१५	२०
पालिकामा विपद् स्वयं सेवक दल	संख्या	०	५	८	८
वडामा विपद् स्वयं सेवक दल	संख्या	०	५	८	८
विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी आपतकालीन सामाग्रीहरुको प्रवबन्ध	पटक	०	१	१	१
विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा	संख्या	१	१	१	१

क्षेत्रगत खर्च तथा श्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	४४.७८	४४.७८	०.००	०.००	७.७०	०.००	३७.०८	०.००
२०८२/८३	४५.००	४५.००	०.००	०.००	७.७०	०.००	३७.३०	०.००
२०८३/८४	५०.००	५०.००	०.००	०.००	१२.९२	०.००	३७.०८	०.००

कार्यक्रम/अयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा अपेक्षित उपलब्धी सहितको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र.सं.	आयोजना तथा कार्यक्रम क्षेत्र	उद्देश्य	अवधी शुरु र समाप्ती	कूल लागत (रु.लाखमा)	अपेक्षित नतीजा
१	विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन	तपशीलमा उल्लेखित कार्यक्रम सञ्चालन भएका हुनेछन् ।	०८१/०८२ ०८३/०८४	१३९.७८	प्रत्येक वर्ष विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन भई आवश्यकता अनुसार राहत तथा उद्धार कार्य भएको हुनेछ ।

क	विपद् व्यवस्थापन पूर्व तयारी, जोखि न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभ कार्यक्रम संचालन
ख	विपद् व्यवस्थापन सम्बध आपत्कालीन सामाग्रीहरुको प्रबन्ध
ग	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति/वडा वपद् प्रतिकार्य समिति/स्वयं सेवक दल गठन तथा सामुदायिक फौज तथा उद्धार टोली निर्माण र तालिम

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

संघीय संरचना अनुसारको नीतिगत, कानूनी र संरचनागत व्यवस्था, समुदाय तथा सरोकारवालाको सहभागिता, उपकरण र श्रोत साधनको लगानी भएमा अपेक्षित उपलब्धी हासिल हुने अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद-७
संस्थागत विकास तथा सुशासन

७.१ संस्थागत क्षमता बिकास

यस विषय क्षेत्रमा नीति, कानून, न्याय तथा सुशासन, संगठन, मानव संशाधन तथा क्षमता विकास, स्रोत सुदृढीकरण तथा परिचालन, तथ्याङ्क तथा योजना व्यवस्थापन जस्ता उप-क्षेत्रहरुको पृष्ठभूमि, समस्या तथा चूनौति, लक्ष्य, रणनीति, नतिजा खाका, त्रिवर्षीय खर्च तथा स्रोत अनुमान, आयोजना तथा कार्यक्रम र पूर्वानुमान तथा जोखिम पक्षहरु समावेश गरिएको छ ।

नेपालको सविधानमा राज्यका नीति अर्न्तगत सार्बजनिक शासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निंपक्ष, पारदर्शी भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभगितामूलक बनाउदै राज्यबाट प्रदान गरिने सेवा सुबिधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभुति गर्ने कुरा उल्लेख छ ।

गाउँपालिकाबाट हुने सेवा प्रवाहको प्रभावकारीता र गुणस्तरीयताको प्रतिबिम्ब प्रत्यक्ष सेवा प्रवाहमा संलग्न पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको कार्यदक्षता तथा कार्यशैलीमा देखिने गर्दछ । पारदर्शीता, जवाफदेहिता एवं जनउत्तरदायी सरकार सुशासनका आधारभुत सिद्धान्त हुन् । गाउँपालिकबाट सम्पादन गरिने प्रत्येक क्रियाकलापहरुको बारेमा नागरिकलाई सुसूचित गराउने जिम्मेवारी पनि स्वयं गाउँपालिकाको हो ।

गाउँपालिकाले आर्थिक बर्ष २०७९/८० मा आफ्नो तिन बर्षे क्षमता बिकास योजना बनाई कार्यान्वयनमा रहेको छ । संविधान र कानूनवाट क्षेत्राधिकार र जिम्मेवारी थपिए अनुसार कार्यसम्पादन गर्न कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुको थप शीप, ज्ञान, दक्षता आवश्यक छ । अत: गाउँपालिकाले जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको बर्तमान क्षमताको आकलन र आवश्यकताको पहिचान गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा भईसकेकोले आवश्यक श्रोतहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यान्वयनमा लैजानु पर्ने हुन्छ ।

गाउँपालिकामा सेवाग्राहीहरुको पहिलो प्रवेशद्वार नै वडा कार्यालयहरु भएको हुँदा त्यहाबाट हुने सेवा प्रवाहलाई प्राथमिकताकासाथ हेरिनुपर्ने हुन्छ । गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट हाल प्रवाह हुदै आएका सेवाहरुलाई विशिष्टिकृत गरी विस्तारै वडा कार्यालयहरुलाई हस्तान्तरण गर्ने र गाउँपालिकाले नीति निर्माण, नियमन, सहजीकरण तथा समन्वय जस्ता विषयमा केन्द्रित हुने नीति लिनुपर्ने देखिन्छ ।

अबसरहरु

- नेपालको संबिधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन लगायत बिभिन्न ऐनहरुको आधारमा गाउँपालिकाले हाल सम्म एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका अत्यावश्यक ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधी तर्जुमा एवं स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याई सकेको ।
- बिभिन्न समिति गठन भै कृयाशील रहेको ।
- सेवा प्रवाहमा जनताको समान र सहज पहूँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गराउन समय समयमा सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक लेखा परिक्षण तथा आवधिक प्रगति समिक्षा जस्ता क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्ने गरिएको ।
- सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरी सेवा प्रवाह सम्वन्धी कार्यहरुलाई प्रविधियुक्त बनाई छिटो, छरितो र पारदर्शी रुपमा सम्पदान गर्न सकिने अवस्था रहेको ।
- योजनाबद्ध विकासमा स्थानीय सरकारको चासो रहेको ।

चुनौतीहरु

- जिल्लाको दुर्गम अवस्थितिले कर्मचारीहरुलाई कार्य क्षेत्रमा टिकाई राख्ने तथा सेवा प्रवाहका आधारमा आवश्यक कर्मचारी दरवन्दी व्यवस्थापन गरी समयमै दरवन्दी अनुसारको पदपूर्ति गर्ने ।
- पालिकाका हरेक गतिविधिहरुलाई पारदर्शी बनाउने कार्य र कार्यरत जनशक्तिलाई जनमुखी/सेवामुखी बनाउने ।
- जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको जिम्मेवारी अनुसार भूमिका निर्वाह गर्न आवश्यक ज्ञान सीप र आधुनिक प्रविधियुक्त जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने ।
- नजीजामुखी योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- नागरिकको बढ्दो आकांक्षा र विकास प्रतिको आवश्यकतालाई व्यवस्थापन गर्ने ।
- विकासमा सबै जातजाती, समूह, लिङ्ग, वर्गको समान पहुँचको व्यवस्थापन गर्ने ।

सोचः विकसित प्रविधि र दक्ष जनशक्ति, प्रभावकारी सेवा प्रवाहबाट नागरिक सन्तुष्टि

लक्ष्य सेवा प्रवाहलाई प्रबिधिमा आधारित गरी छिटो छरितो र चुस्त सम्पादनबाट नागरिक सन्तुष्टि बढाउने।

उद्देश्य

- प्रबिधिमा आधारित सेवा प्रवाह गर्नु
- विषयगत शाखाहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु
- सबै शाखाहरुको कार्य विभाजन गर्नु।
- सबै कर्मचारीमा सीप दक्षता अभिवृद्धि गर्नु।

रणनीति र कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• सबै विषयगत शाखाहरुलाई प्रविधिमैत्री बनाउने।	• सबै शाखाहरुमा कम्प्युटर लगायतका यन्त्रहरु जडान गरिनेछ। • गाउँपालिकाको कर्मचारीहरुलाई कम्प्युटर लगायतका सेवा प्रवाह सम्बन्धी तालिम दिलाइनेछ। • सेवा प्रवाहका सबै क्षेत्रका कामलाई प्रविधियुक्त बनाइनेछ।
• आवश्यकता अनुसार कानून तथा नीति तर्जुमा गर्ने।	• आवश्यकता अनुसार कानून तथा नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिने छ।
• सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, मितव्ययी र गुणस्तरीय बनाउने।	• भ्रष्टाचारको सवालमा शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्वन गर्दै जनउत्तरदायी स्थानीय सरकारको प्रत्याभूति गराइने छ। • उत्प्रेरित जनशक्तिको व्यवस्थापन सहित कर्मचारीहरुको कार्य सम्पादनलाई सेवा प्रवाह संग आवद्ध गरिनेछ। • समृद्धिमैत्री शासन पद्धतिमा टेवा पुऱ्याउन आवश्यक भवन, फर्निचर,सवारी साधन, प्रविधि र यान्त्रिक उपकरणको व्यवस्था गरिनेछ

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

संस्थागत बिकास तथा सुशासन उपक्षेत्रको नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार रहेको छः

सूचक	इकाई	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
सार्बजनिक लेखापरीक्षण भएका योजना	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००
इन्टरनेट सुबिधा भएका वडा कार्यालयहरु	संख्या	८	८	८	८
न्यायिक समितिमा आएका मुद्धाहरुको फछ्यौंट	प्रतिशत	७५	८०	८५	९०
संगठन तथा व्यवस्थापन अध्ययन	पटक	१	०	०	०
वस्तुगत विवरण अद्यावधिक	पटक	०	०	१	०
निर्णय प्रक्रियामा महिला सहभागिता	प्रतिशत	३३	३५	३७	४०
सार्वजनिक सुनुवाई बार्षिक	पटक	३	३	३	३
पालिकाको आय व्यय सार्वजनिकरण (वार्षिक)	पटक	३	३	३	३
लैससास स्थानीय रणनीति तर्जुमा	संख्या	१	१	१	१

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

संस्थागत बिकास उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान			बजेटको स्रोत				
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	८३.००	४३.००	४०.००	०.००	१०.००	७३.००	०.००	०.००
२०८२/८३	७७.००	४२.००	३५.००	०.००	०.००	७७.००	०.००	०.००
२०८३/८४	८८.००	४८.००	४०.००	०.००	०.००	८८.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र. सं	कार्यक्रम तथा आयोजना वा उपक्षेत्र	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	सडक गुरुयोजना निर्माण	गाउँपालिकाको सडक गुरुयोजना तयार गर्ने ।	०८१/०८२	१०००.००	गाउँपालिकाको सडक गुरुयोजना तयार भई सोही अनुसार सडक निर्माण कार्य भएको हुनेछ ।
२	सार्वजनिक सुनुवाई र प्रगति समीक्षा कार्यक्रम ।	सार्वजनिक सुनुवाई र प्रगति समीक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालवसाली	१०००.००	नियमानुसार सार्वजनिक सुनुवाई र प्रगति समीक्षा कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछन् ।
३	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको लागि अध्ययन अवलोकन कार्यक्रम ।	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको लागि अध्ययन अवलोकन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालवसाली	२७००.००	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको लागि अध्ययन अवलोकन कार्यक्रम संचालन भई अन्तर स्थानीय तह बीचमा अनुभव आदान प्रदान भएको हुनेछ ।
४	तालिम तथा क्षमता बिकास कार्यक्रम ।	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिम संचालन गर्ने	सालवसाली	४३००.००	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको क्षमता बिकास सम्बन्धी तालिम संचालन भएका हुनेछन् ।
५	भौतिक उपकरण व्यवस्थापन (फर्निचर तथा मेसिनरी औजार)	कार्यालयमा भौतिक उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने ।	सालवसाली	१०५००.००	कार्यालयमा भौतिक उपकरणको व्यवस्थापन भै सेवा प्रवाहमा सहजता भएको हुनेछ ।
६	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन सम्वन्धी कार्य	बिबिध प्रकाशन गर्ने ।	सालवसाली	५३००.००	बिबिध सामाग्रीहरुको प्रकाशन भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

नेपालको संविधानमा व्यवस्थित गरिएको प्रावधान, संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बिचको समन्वय, प्रचलित नीति तथा कानून बमोजिम शासन सञ्चालन, सेवा प्रवाह र विकास कार्य सम्पादन हुन सकेमा अपेक्षित नतिजा हुनेछ । हुन सकेमा अपेक्षित नतिजा हुनेछ ।

७.२ न्याय प्रणाली

नेपालका् संविधानको धारा २१७ मा भएको व्यवस्था बमोजिम गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरुमा एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेको छ, जसको क्षेत्राधिकार स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ४७ अनुसार हुने व्यवस्था छ । लुम्बिनी प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाले स्थानीय तहको न्यायिक समितिको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना र सहजीकरण गर्ने, सामाजिक जागरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, सामाजिक भेद्भाव, आय असमानता र गरिबी हटाउन सरोकारवालाहरुसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने, घरेलु तथा लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रणका लागि प्रवर्द्धनात्मक, निरोधात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्यनीतिहरु तय गरिएको छ ।

न्याय प्रणालीको प्रस्थान विन्दु स्थानीय तहको न्यायिक समितिलाई न्याय सम्पादन र व्यवस्थापनमा सक्षम एवं प्रणालीबद्ध बनाई प्रभावकारीता ल्याउनु अपरिहार्य छ । स्थानीय तहमा न्यायिक कार्य सम्पादन सम्वन्धी ज्ञान र सीपको अभावमा काम गर्न केही असहज भएता पनि विस्तारै समितिका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि भई हाल सहज अवस्था श्रृजना भएको छ । न्यायिक समितिको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना र सहजीकरण गर्ने, सामाजिक जागरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, सामाजिक भेद्भाव तथा बिसंगतीहरु हटाउन सरोकारवालाहरुसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने जस्ता गतिविधिहरु संचालनमा रहेका

छन् । न्यायिक समितिका काम कार्यबाहीहरुलाई व्यवस्थित गर्न कार्यपालिकाबाट न्यायिक समितिको कार्य संचालन सम्बन्धी कार्यबिधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ ।

अवसरहरु

- नेपालको संबिधानमै स्थानीय तहमा न्यायिक कार्यसम्पादनका लागि न्यायिक समितिको व्यबस्था भई स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार बारे प्रष्टरुपमा उल्लेख भएको ।
- गाउँपालिकामा न्यायिक समिति गठन भै न्यायिक कार्यसम्पादनको कार्य अगाडी बढिरहेको ।
- न्यायिक समितिबाट सम्पादित कार्यहरुबाट जनतामा सकारात्मक सन्देश प्रवाह भएको ।
- विवादलाई मेलमिलापबाट समाधान गरिने हुँदा अनावश्यक खर्च नहुने र दुबै पक्षको जीत जितको अवस्था हुने ।
- गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रहरु गठन भै कार्यसम्पादन भै रहेको ।

चुनौतीहरु

- स्थानीय तहमा न्याय सम्पादन प्रणालीलाई पद्धतिको रुपमा विकास गर्ने ।
- न्यायिक कार्य सम्पादनका लागि पर्याप्त ज्ञान तथा सीपको व्यवस्थापन गर्ने ।
- आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने ।

सोच : न्यायपूर्ण जनताको आवाज, अअनुशासित समाज ।

लक्ष्य :न्यायमा स्थानीय जनताको शुलभ पहुँच पुऱ्याउर्ने ।

उद्देश्य : छिटो छरितो कम खर्चिलो न्याय प्रणालीको विकास गर्नु ।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• स्थानीय स्तरमा विवादको मेलमिलापबाट समाधान गरी सभ्य समाजको निर्माण गर्ने ।	• वडा स्तरमा मेलमिलाप केन्द्र गठन गरी संचालन गरिने छ । • न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई तालिमको व्यवस्थापन गरिने छ । • अनुगमन कार्यलाई तीब्रता दिइनेछ । • स्थानीय स्तरमा सामाजिक भेद्भाव, कुरीतीहरु, लैंगिक हिंसा जस्ता बिषयमा कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

न्याय प्रणाली उपक्षेत्रको नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार रहेको छ :

सूचक	इकाई	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
न्यायिक समितिमा आएका मुद्धाहरुको फछ्यौंट	प्रतिशत	७५	८०	८५	९०

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा न्यायिक प्रणाली उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	५.००	०.००	०.००
२०८२/८३	६.००	६.००	०.००	०.००	०.००	६.००	०.००	०.००
२०८३/८४	६.००	६.००	०.००	०.००	०.००	६.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको राजस्व तथा स्रोत परिचालन उपक्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१.	न्यायिक समितिका पदाधिकारी, मेलमिलापकर्ता तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम ।	क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	१५००.००	न्यायिक समितिका पदाधिकारी, मेलमिलापकर्ता तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ
२	स्थानीय स्तरमा कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन	कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली	२००.००	स्थानीय स्तरमा कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुनेछ

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

आवश्यक श्रोत साधन सहित दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुनेछ ।

७.३ नबिनतम प्रबिधिको प्रयोग

नवीनतम प्रविधिलाई स्थानीय विकाससँग आवद्ध गर्दै यस सम्बन्धी खोज, आविस्कार, उत्खनन् र विकासमा लगानी गर्न आवश्यक छ । स्वच्छ वातावरण, शिक्षा, स्वास्थ, पूर्वाधार, सूचना तथा सञ्चार, सेवा, लगायतको क्षेत्रमा नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गरी सुखी एवं समृद्ध राष्ट्र निर्माणमा टेवा पुऱ्याउनु अहिलेको आवश्यकता हो ।

माथागढी गाउँपालिकाले नविनतम प्रविधिलाई प्राथमिकताका साथ प्रयोग गर्दै आएको छ । हाल पालिकामा व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्वन्धी सफ्टवेयर, शिक्षा सम्वन्धी EMIS, स्वास्थ्य सम्वन्धी HMIS, लेखा व्यवस्थापनको लागी SUTRA, राजस्व संकलन लगायतका कार्यहरुमा विभिन्न सफ्टवेयर प्रयोगमा रहेका छन् । गाउँपालिकाले आफ्नै मोवाइल एप्स तथा वेवसाइट, फेसबुक पेज समेत प्रयोगमा ल्याइसकेको छ । आगामि दिनहरुमा सेवा प्रवाहलाई अझ बढी सहज र सुलभ भरपर्दो बनाउन विभिन्न स्थानहरुमा इन्टरनेट सेवा विस्तार गरी नविनतम ज्ञानको विस्तार र गुणस्तरिय सेवा प्रवाहमा सुधार ल्याउन आवश्यक छ ।

अवसर

- बिभिन्न सफ्टवेयरहरु निर्माण गरी सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो गर्न सकिने ।
- शिक्षित युवा पिढी सूचना प्रविधिमा बढी अभ्यस्त र लालायित रहेको ।
- नयाँ प्रविधियुक्त स्मार्ट मोबाइलको उल्लेख्य विस्तार भएको ।

चुनौती

- नविनतम प्रविधिलाई उत्पादनसँग जोड्ने गरी विस्तार र प्रयोग गर्ने ।
- नविनतम प्रविधिको समुचित प्रयोग र व्यवस्थापन गर्ने ।

सोच : आर्थिक तथा सामाजिक समुन्नतीका लागि नबिनतम प्रविधिको प्रयोग ।

लक्ष्य : सबै तहमा प्रबिधिको पहूँच पुऱ्याई प्रविधिमैत्री वातावरण कायम गर्ने ।

उद्देश्य : नबिनतम प्रविधिको प्रयोगबाट सेवा प्रवाहमा सहजता भएको हुनेछ ।

रणनीति तथा कार्यनीति

- गाउँपालिकाको काम, कारवाही र सेवा प्रवाह लगायतका क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई एकीकृत प्रणालीको रुपमा विकास गरिने छ ।
- वडा तथा वस्तीहरुमा इन्टरनेट सुविधा पुऱ्याउन सेवा प्रदायक कम्पनीहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- सबै वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था, विद्यालयमा इन्टरनेट सेवा पुऱ्याउन प्राथमिकता दिइनेछ ।
- जनतालाई लाभ पुऱ्याउने गरी मोबाइल एप तथा वेवसाइटको प्रयोगमा जोड दिइने छ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

आवधिक योजना तथा कार्यक्रम तथा आयोजनाको अपेक्षित नतिजाको आधारमा तयार नबिनतम प्रबिधिको प्रयोग उपक्षेत्रको नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार रहेको छ :

सूचक	इकाई	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
पालिका र वडा कार्यालय बीच नेटवर्किङ्ग	संख्या	८	८	८	८
सुविधायुक्त वडा कार्यालय	संख्या	१	२	३	४
मोवाइल प्रयोगकर्ता (परिवार)	प्रतिशत	७९.५४	८२	८४	९०
इन्टरनेट सेवामा पहुँच (परिवार)	प्रतिशत	५४.२०	५०	५५	६०
ICT ल्याब भएका विद्यालय	संख्या	१७	२०	२३	२५
इन्टरनेट सेवा उपलब्ध विद्यालय	संख्या	४४	४८	५२	५४

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा तयार नविनतम प्रबिधिको प्रयोग उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुंजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	२३.००	२३.००	०.००	०.००	५.००	१८.००	०.००	०.००
२०८२/८३	२५.००	२५.००	०.००	०.००	०.००	२५.००	०.००	०.००
२०८३/८४	२५.००	२५.००	०.००	०.००	०.००	२५.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको नविनतम प्रबिधिको प्रयोग उपक्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१	विद्युतीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (विभिन्न सफ्टवयरको अपडेट, निर्माण तथा सञ्चचालन)	थप सफ्टवयरको प्रयोगमा ल्याउने ।	सालबसाली	५८००.००	विद्युतीय शासन प्रवर्द्धनका लागि थप बिभिन्न सफ्टवयरको प्रयोगमा ल्यार्य सेवा प्रवाहलार्य सहज बनाइएको हुनेछ ।
२	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा सञ्चार तथा इन्टरनेट व्यवस्थापन/ नेटवर्किङ ।	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय बीच नेटवर्किङ गर्ने ।	२०८१/८२ २०८२/८३	१५००.००	सेवा प्रवाहलार्य सहज बनाउन वडा कार्यालयहरुमा भौतिक उपकरणहरु सहित पालिका बिचको नेटवर्किङ भरपर्दो हुनेछ

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

आवश्यक साधन श्रोत सहित दक्ष मानव संशाधन उपलब्ध भएमा अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुनेछ । प्रविधिको समुचित व्यवस्थापन गरी उचित रुपमा प्रयोगमा ल्याउन नसकिएमा नतिजा सकारात्मक नरहन सक्छ ।

७.४ शान्ति सुरक्षा

गाउँवासीको शान्ति सुरक्षा र विश्वसनीय वातावरण लोकतन्त्र र सुशासनको पूर्व शर्त हो । नागरिकको जीउ, धन, समानता र स्वतन्त्रताको संरक्षण, शान्तिपूर्वक बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चितता तथा उद्यम, व्यापार व्यवसायको सुरक्षाको प्रभावकारी प्रबन्ध गर्नु राज्यको संवैधानिक दायित्व हुन्छ। शान्ति र सु-व्यवस्था सुशासन र विकासका लागि अपरिहार्य शर्त हो, स्थीरता र विकासको आधार समेत हो ।

गाउँपालिकाको परिकल्पनालाई सार्थक वनाउन नागरिक सुरक्षा सहितको शान्तिपूर्ण बातावरण आवश्यक पर्दछ । कुनै पनि आर्थिक गतिविधि संचालनका लागि पहिलो शर्तका रुपमा स्थानीय स्तरको शान्तिपूर्ण वातावरण नै प्रमुख रहन्छ । समाजमा घट्ने हत्या, हिंसा, बलत्कार, अपहरण, मानव बेचविखन, चोरी डकैती जस्ता अपराधिक गतिविधिहरु नियन्त्रण गरी शान्ति स्थापना गर्नु सरकारको कर्तव्य हुन आउछ । गाउँपालिकामा शान्ति सुरक्षा कायम गरी जनताको जीउ, धन र स्वतन्त्रताको संरक्षण गर्न, शान्तिपूर्वक बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चिताका साथै स्थानीय स्तरमा संचालन हुने विकास निर्माणका गतिविधिहरुलाई सुचारु गराउने दायित्व समेत स्थानीय सरकारको हुने हुँदा

माथागढी गाउँपालिकाले शान्ति सुरक्षा स्थापनाका लागि पालिकामा स्थापना भएका तथा अन्य पालिकाबाट सेवा प्रवाह गर्ने प्रहरी चौकीहरुसँगको सहयोग र समन्वयमा शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी कार्यलाई सुझबुझका साथ अगाडी बढाइरहेको अवस्था छ। यस गाउँपालिकाको वडा नं. ६ जगातमा रहेको माथा प्रहरी चौकीबाट वडा नं. ४ को धेरै जसो भाग र वडा नं. ५, ६, ७, ८ मा सेवा प्रवाह भइरहेको छ। वडा नं.३ को सराईमा रहेको अस्थायी प्रहरी चौकीबाट वडा नं. १ को दक्षिणी भाग, वडा नं. २ र ३ पूरै तथा वडा नं. ४ को केही भागमा सेवा प्रवाह भइरहेको, त्यसैगरी आर्य भञ्याङ्ग प्रहरी चौकीबाट वडा नं. १ को बाँकी भागमा सेवा प्रवाह हुँदै आइरहेको अवस्था छ। स्थानीय स्तरमा गठन भएका सामुदायिक संघ संस्थाहरुको समेत शान्ति सुरक्षा, अमनचयन गर्ने कार्यमा अहं भूमिका निर्वाह गरिरहेको अवस्था छ।

अवसर

- नेपालको संविधानले सबै जात, धर्म, समुदायका मानिसलाई पूर्ण स्वतन्त्रताको अधिकार प्रदान गरेको र स्वतन्त्रताको उपभोग गर्ने बानीको विकास हुँदै जानु
- पालिकाको भौतिक तथा योजना कार्यान्वयनमा देखिने सुरक्षात्मक समस्या समाधान गर्न स्वयं पालिकाले नगर प्रहरीको व्यवस्था गर्न पाउने अवसर हुनु।
- स्थानीय स्तरमा शान्ती तथा सद्भाव कायम गर्न वडा स्तरमा गठन गरिएका सामाजिक संघ संस्थाहरुको भूमिका सकारात्मक रहेको।
- स्थानीयवासीहरु आपसी मेलमिलाप र सद्भाव कायम गरी गाउँ समाजमा शान्ति कायम गर्न सदिऔं देखि अभ्यस्त रहेको।

चुनौतीहरु

- गाउँपालिकाको भूगोल ठूलो रहेकोले मौजुदा संगठन र जनशक्तिबाट शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्ने।
- नयाँ स्वरुपमा देखा परेका बिबिध अपराधिक गतिविधिलाई नियन्त्रण गर्ने।

सोच : स्वतन्त्र, सुरक्षित गाउँ, हामी आफै बनाउँ।

लक्ष्य : सहज रुपमा आर्थिक तथा सामाजिक काम गर्न स्वतन्त्र, सुरक्षित गाउँ निर्माण गर्ने।

उद्देश्य

- विविध जात, धर्म, लिङ्गका मानिसको राष्ट्रिय भावना विकास गर्नु।
- सहज रुपमा आर्थिक तथा सामाजिक काम गर्न सक्ने स्थिति निर्माण गर्नु।

रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
• सभ्य समाज निर्माण गर्न गाउँवासीलाई उत्प्रेरित गर्ने	• गाउँवासीमा सूचना प्रविधिको माध्यमबाट राष्ट्रिय भावनाको विकास गर्न उत्प्रेरित गरिनेछ। • गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न महत्वपूर्ण भौतिक, साँस्कृतिक, पूरातात्विक स्थल तथा पूर्वाधारहरुमा आवश्यक सुरक्षा प्रवन्ध मिलाइनेछ। • शान्ति सुरक्षा तथा सु-व्यवस्थामा स्थानीय स्तरमा गठन भएका सामुदायिक संघ संस्थाहरुलाई समेत परिचालन गरिनेछ • स्थानीयबासी तथा प्रहरी बिचको सम्वन्धलाई अझ बढी सुदृढ गर्न सामुदायिक प्रहरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। • पालिका भित्रका धार्मिक, सामाजिक साँस्कृतिक पक्षको संरक्षण र सम्वर्द्धन गरिनेछ।

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

शान्ति सुरक्षा उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहाय अनुसार रहेको छ

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्य.	आन्तरिक	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	५.५०	५.५०	०.००	०.००	०.००	५.५०	०.००	०.००
२०८३/८४	५.५०	५.५०	०.००	०.००	०.००	५.५०	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको शान्ति सुरक्षा उपक्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहाय अुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षितनतिजा
१.	सुरक्षा प्रशासनलाई प्रविधियुक्त बनाउन आवश्यक सहयोग ।	सुरक्षा प्रशासनलाई प्रविधियुक्त बनाउने ।	सालबसाली	५००.००	स्थानीय सुरक्षा प्रशासनलाई प्रविधियुक्त बनाइएको हुनेछ ।
२	सामुदायसंग प्रहरी कार्यक्रम	समुदायसंग प्रहरी कार्यक्रम संचालन गर्ने	सालबसाली	४००.००	सामुदायिक प्रहरी कार्यक्रम संचालन भई सान्ती सुरुषा स्थापना गर्न सहज भएको हुनेछ ।
३	लागु पदार्थ तथा दुर्व्यसन नियन्त्रण तथा सचेतना कार्यक्रम ।	लागु पदार्थ दुर्व्यसन सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सालबसाली	२००.००	सचेतनामूलक कार्यक्रम बाट लागु पदार्थ तथा दुर्व्यसन नियन्त्रण गर्न सहज भएको हुनेछ ।

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

जनचेतनाको बिकास, कृयाशील जन सहभागिता र आपसी समन्वय र आवश्यक साधन श्रोतको उपलब्ध भएमा लक्षित उद्देश्य हासिल हुन सक्दछ ।

७.५ तथ्यांक प्रणाली

नेपालको संविधान अनुसार तीनै तहका सरकारहरुले आ-आफ्नो विषयगत कार्यक्षेत्र अन्तरगतका तथ्यांक उत्पादन र आपूर्ति गर्दछन् । यस्ता तथ्यांकहरु विकास र समृद्धिको लागि सरकारका नीति, योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि र विभिन्न कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनबाट अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न वस्तुगत आधार हुन सक्दछन् । नीति निर्माण तथा योजना तर्जुमाका लागि भरपर्दो तथा विश्वसनीय तथ्यांकको आवश्यकता पर्दछ । भरपर्दो तथ्यांकको अभावमा विद्यमान स्थितिको यथार्थ विश्लेषण गर्न सकिदैन । माथागढी गाउँपालिकाले २०७८ मा सेवा प्रदायक संस्था मार्फत तथ्यांक संकलन तथा प्रशोधन गरी वस्तुगत विवरण तयार गरेको भएता पनि पछि अध्यावधिक गर्ने कार्य हुन सकेको छैन । सूचना प्रविधिको प्रयोगका लागि सोही अनुसारको जनशक्ति पनि आवश्यक हुन्छ । त्यसैले गाउँपालिकाले कर्मचारीहरुलाई प्रविधिको प्रयोग सम्वन्धी ज्ञान र सीप हस्तान्तरण गर्नु आवश्यक छ। यसका लागि कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरी विश्वसनीय तथ्यांक उत्पादन र वितरणमा सुनिश्चितता ल्याउन जरुरी छ ।

अवसरहरु

- गाउँपालिकाका विभिन्न शाखा र वडा कार्यालयहरुमा आवश्यक तथ्यांक संकलन गरी अद्यावधिक गर्ने ।
- उपलब्ध जनशक्ति र प्रविधिको प्रयोगद्धारा तथ्यांक संकलन र विश्लेषण गर्न सकिने अवस्था रहेको ।
- तथ्यांक कार्यालय लगायत अन्य सम्बद्ध निकायको संयोजनमा तथ्यांक अद्यावधिक गर्न सकिने ।

चुनौतीहरु

- दक्ष जनशक्ति र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी गाउँपालिकाले वास्तविक र भरपर्दो तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने ।

- पालिकालाई आवश्यक पर्ने बिभिन्न तहको खण्डिकृत तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने ।

दीर्घकालीन सोँच : माथागढीको प्रतिवद्धता, तथ्यांकमा आधारीत कार्य व्यवस्था ।
लक्ष्य : नीति निर्माण तथा योजना तर्जुमाका लागि विश्वसनीय तथा आधिकारीक तथ्यांकको ब्यवस्थापन गर्ने
उद्देश्य : आवश्यक तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, प्रकाशन तथा भण्डारणको व्यवस्थापन गर्ने ।

रणनीति तथा कार्यनीतिहरु

- तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, भण्डारण र व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई ब्यवस्थित एवं परिणाममुखी बनाउने ।
- सूचना संकलन, प्रशोधन तथा प्रकाशनलाई प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।
- भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS)को प्रयोग गरी क्षेत्रगत तथ्यांकहरु (Spatial Data) को व्यवस्थापन गरिनेछ
- पालिकाको वस्तुस्थिति विवरण तयार गर्दा आवश्यक खण्डिकृत तथ्यांक समावेश गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको वेबसाइट अद्यावधिक गरी वार्षिक कार्यक्रम, विविध प्रकाशन र सूचनाहरु सार्वजनिकीकरण गरिनेछ ।

नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

तथ्यांक प्रणाली उपक्षेत्रको नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार रहेको छ :

सूचक	इकाई	२०८०/८१ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			०८१/८२	०८२/८३	०८३/८४
वस्तुगत विवरण अद्यावधिक	पटक	०	१	१	१
सुविधायुक्त वडा कार्यालय	संख्या	०	२	३	८
इन्टरनेट सेवामा पहुँच (परिवार)	प्रतिशत	५४.२०	५०	५५	६०

विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा तथ्यांक प्रणाली उपक्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०८१/८२	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
२०८२/८३	१५.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	१५.००	०.००	०.००
२०८३/८४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको तथ्यांक प्रणाली उपक्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षित नतिजा
१.	सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको व्यवस्थापन ।	सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना गर्ने ।	सालबसाली	कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्चमा समावेश	सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापनाभै संचालन भएको हुनेछ ।।
	गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारी ।	वस्तुगत विवरण तयारी गर्ने ।	२०८१/८२	१५००।००	वस्तुगत विवरण तयारी प्रकाशन भएको हुनेछ ।
	क्षेत्रगत तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र विश्लेषण एवं प्रकाशन	क्षेत्रगत तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र विश्लेषण एवं प्रकाशन गर्ने ।	२०८१/८२ देखि सालवसाली	सम्बन्धित विषय क्षेत्रमा समावेश	दोश्रो बर्ष देखि क्षेत्रगत तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र विश्लेषण भएको हुनेछ

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

प्रचलित कानून बमोजिम तिनै तहका सरकारका निकायहरु, गैसस र नीजि क्षेत्र बीचको समन्वय, स्रोत साधन, प्रविधि र दक्ष मानव संशाधनको सहज उपलब्ध भएमा अपेक्षित नतिजा हासिल हुनेछ ।

७.६ सामुदायिक-गैसस साझेदारी

जनताका सामाजिक रुपान्तरण, समृद्धि तथा आर्थिक विकासमा साझेदारको रुपमा गैर सरकारी संस्थाहरुको (गैससहरुको) महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । दीगो विकासको लक्ष्यले पनि नागरिक समाजको साझेदारीलाई समावेश गरेको छ । हाम्रो संविधानले सामुदायिक संघ संस्था तथा गैर सरकारी संस्थाहरुको लगानी र भूमिकालाई जवाफदेही र पारदर्शी बनाउन त्यस्ता संस्थाको स्थापना, स्वीकृति, सञ्चालन, नियमन र व्यवस्थापनका लागि एकद्वार प्रणाली अपनाउने र राष्ट्रिय आवश्यकता र प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा संलग्न गराउने व्यवस्था गरेको छ ।

हाल माथागढी गाउँपालिकालाई कार्य क्षेत्र बनाई बिभिन्न गैससहरु कृयाशील छन् । स्थानीय संघ संस्थाहरुमा युवा समूह, आमा/महिला समुहहरु रहेका छन् । गाउँपालिकासँग ती संघ संस्थाहरुको समन्वय तथा सहकार्यको अवस्था राम्रो रहेको छ । गाउँपालिकाले सवै वडाहरुका टोल बस्तीहरु समेटी टोल विकास संस्थाहरु गठन गरी ती संस्थाहरुको परिचालन मार्फत विभिन्न अभियानमुखी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आएकोछ । यस्ता संघ संस्थाहरुलाई पछाडी परेका व्यक्ति तथा समुदायलाई सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट विकासको मूलधारमा ल्याउने जस्ता कार्यमा परिचालन गर्न सकिन्छ । आमा समुह, युवा कलव र समुदायमा आधारित संस्थाहरु गाउँपालिकाको सामाजिक पुँजीका रुपमा रहेका हुन्छन् र यी संस्थाहरुलाई विभिन्न राष्ट्रिय अभियान लगायत सामाजिक रुपान्तरणका कार्यहरुमा परिचालन गर्न सकिन्छ ।

अवसरहरु

- माथागढीलाई कार्यक्षेत्र बनाएर विभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरुले कार्य गरिरहेको ।
- स्थानीय स्तरमा रहेका सामुदायिक संघ संस्थाहरुलाई सामाजिक रुपान्तरणका कार्यमा परिचालन गर्न सकिने
- सबै वडामा टोल विकास संस्थाहरु गठन गरी परिचालन गर्न सकिने अवस्था रहेको ।

चुनौतीहरु

- गैससहरुलाई गाउँपालिकाको एउटै छाता मुनि ल्याई परिचालन गर्ने ।
- गैससहरुले आफ्नो बार्षिक कार्यक्रमहरु पालिकाको सभाबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयनमा जाने ।
- स्थानीय आमा समूह, युवा क्लबहरुलाई आवश्यक साधन, श्रोतको व्यवस्थापन गर्ने ।

सौंच : जवाफदेही र पारदर्शी सामुदायिक तथा गैर सरकारी संघ संस्था ।

लक्ष्य : गैसस तथा सामुदायिक संस्थाहरुका गतिविधिहरुलाई पालिकाको आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरणको कार्यमा परिचालन गर्ने ।

उद्देश्य : आर्थिक/सामाजिक रुपान्तरणमा गैसस तथा सामुदायिक संस्थाहरुको साधन श्रोत एकीकृत रुपमा परिचालन गर्ने ।

रणनीति

- गैसस तथा विभिन्न सामुदायिक संस्थाहरुलाई जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाई सामाजिक, आर्थिक क्षेत्रमा परिचालन गर्ने ।
- पालिकालाई कार्यक्षेत्र बनाई कार्यरत गैससको कार्यक्रम तथा बजेट सभाबाट अनिवार्य स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आमा समूह, युवा क्लब, परम्परागत सामुदायिक संस्थाहरुलाई सम्भव भएसम्मको श्रोत उपलब्ध गराई सामाजिक, आर्थिक क्षेत्रमा परिचालन गरिनेछ ।
- टोल विकास संस्थाको गठन एवं परिचालन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी वातावरण संरक्षण, प्रकोप व्यवस्थापन तथा सरसफाई जस्ता कार्यमा परिचालन गरिनेछ ।

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको सामुदायिक-गैसस-साझेदारी उपक्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	उद्देश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	अपेक्षितनतिजा
१.	गैसस तथा सामुदायिक संस्था परिचालनका लागि आचार संहिता निर्माण	गैसस तथा सामुदायिक संस्था परिचालनका लागि आचार संहिता निर्माण गर्ने	०८१/८२	गैससको सहभागितामा	गैसस तथा सामुदायिक संस्था परिचालनका लागि आचार संहिता निर्माण भएको हुनेछ ।
२	टोल विकास संस्थाको गठन तथा परिचालन	टोल विकास संस्थाको गठन तथा परिचालन गर्ने	सालवसाली	कार्यालय संचालनमा समावेश	टोल विकास संस्थाको गठन भई परिचालन भएको हुनेछ
३	स्थानीय स्तरमा गठन भएका आमा समुह, सामुदायिक संस्था परिचालन कार्यक्रम	स्थानीय स्तरमा गठन भएका आमा समुह, सामुदायिक संस्था परिचालन गर्ने ।	२०८१/८२ देखि सालवसाली	कार्यालय संचालनमा समावेश	स्थानीय स्तरमा गठन भएका आमा समुह, सामुदायिक संस्थाहरुको परिचालन भएका हुनेछन् ।

जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान

प्रचलित कानून बमोजिम समन्वय र सहकार्य भएमा अपेक्षित नतिजा हासिल हुनेछ ।

सन्दर्भ सामाग्री

१. नेपाल कानून आयोग (२०७४), अन्तर सरकारी बित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बबरमहल, काठमाण्डौं
२. नेपाल कानून आयोग (२०७६), आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६, बबरमहल, काठमाण्डौ
३. राष्ट्रिय योजना आयोग (२०७८), स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ सिंहदरवार, काठमाण्डौं
४. राष्ट्रिय योजना आयोग (२०७६), पन्ध्रौं योजना-२०७६/०७७-०८०/८१, सिंहदरवार, काठमाण्डौं
५. राष्ट्रिय योजना आयोग (२०१५), दिगो विकासको लक्ष्य २०१६-३०, सिंहदरवार, काठमाण्डौं
६. राष्ट्रिय योजना आयोग (२०८१), सोह्रौं पञ्चवर्षीय योजना मस्यौदा २०८१/८२-२०८५/८६, सिंहदरवार, काठमाण्डौं
७. नेपाल कानून आयोग (२०७४), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४, बबरमहल, काठमाण्डौं
८. भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय (२०७२), राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति-२०७२, सिंहदरवार काठमाण्डौं
९. प्रदेश योजना आयोग (२०७६), प्रथम आवधिक योजना-२०७६/०७७-२०८०/०८१, लुम्बिनी प्रदेश
१०. माथागढी गाउँपालिका, वार्षिक विकास योजना (०७९/०८०, ०८०/८१), झडेवा, पाल्पा
११. माथागढी गाउँपालिका (२०७९), दोस्रो आवधिक पञ्चवर्षीय गाउँ विकास योजना-२०७९/०८०-२०८३/०८४, झडेवा, पाल्पा
१२. माथागढी गाउँपालिका (२०७८) दीर्घकालीन गाउँ विकास गुरुयोजना-२०७८/०७९-२०८८/०८९, झडेवा, पाल्पा
१३. माथागढी गाउँपालिका (२०७६), वस्तुगत विवरण-२०७६, झडेवा, पाल्पा
१४. राष्ट्रिय योजना आयोग (२०७८), स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, सिंहदरवार, काठमाण्डौं
१५. प्रदेश योजना आयोग (२०७५) वस्तुस्थिति विवरण, २०७५ लुम्बिनी प्रदेश

अनुसूचीहरु

अनुसूचि-१ : आगामी तीन वर्षको लागि प्रस्तावित कार्यक्रमहरु

क) लागत तथा समयावधी सहितको प्रस्तावित कार्यक्रमहरुको विवरण

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनितिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
	आर्थिक बिकास																	
१	**कृषि बिकास**																	
क	**कृषि बिकास कार्यक्रम (सशर्त चालु संघीय सरकार)**	**३७.४८**	**३७.४८**	**०.००**	**०.००**	**४१.२४**	**४१.२४**	**०.००**	**०.००**	**४४.७८**	**४४.७८**	**०.००**	**०.००**					
१	कृषि स्नातक करार	५.२५	५.२५	०.००	०.००	५.७८	५.७८	०.००	०.००	५.७८	५.७८	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
२	बीउ बिजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	१०.७५	१०.७५	०.००	०.००	११.८३	११.८३	०.००	०.००	१३.०१	१३.०१	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
३	कृषि बिकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम	९.४८	९.४८	०.००	०.००	१०.४३	१०.४३	०.००	०.००	११.४७	११.४७	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
४	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	१२.००	१२.००	०.००	०.००	१३.२०	१३.२०	०.००	०.००	१४.५२	१४.५२	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
ख	**स्थानीय सरकार (गाउँपालिका स्तरिय)**	**११६.१०**	**१११.१०**	**५.००**	**०.००**	**१३६.७६**	**११८.७६**	**१८.००**	**०.००**	**१५१.४४**	**१३०.६४**	**२०.८०**	**०.००**					
१	हाटबजार निर्माण तथा संचालन	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१२.००	०.००	१२.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
२	बिभिन्न कार्यक्रम संचालनमा कृषकलाई अनुदान	५९.००	५९.००	०.००	०.००	६४.९०	६४.९०	०.००	०.००	७१.३९	७१.३९	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
३	एक गाउँ एक उत्पादन कार्यकम	१४.००	१४.००	०.००	०.००	१५.४०	१५.४०	०.००	०.००	१६.९४	१६.९४	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	सान्दर्भिक
४	माटो परिक्षण शिबिर तथा प्लान्ट क्लिनिक संचालन समेत	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
५	व्यवसायिक फुल खेती	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ

क्र. स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
	प्रोत्साहन कार्यक्रम																	
६	फलफुल क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
७	कुरिलो/सितलचिनी प्रर्वद्धन कार्यकम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
८	बिउ उत्पादन कार्यकम (तरकारी/मकै/धान)	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
९	बाझो जग्गा उपभोग बिशेष कार्यकम(भूमि व्यवस्था तथा सहकारीमा समावेश गरिएको)	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००					
१०	रासायनिक बिषादी तथा शुक्ष्मतत्व खरिद	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
११	स्थानीय ट्राइकोडरमा तथा जैविक बिषादी प्रर्वद्धन तथा बिस्तार	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
१२	कृषि प्रदशनी तथा अनुसन्धान कार्यकम	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
१३	आकस्मिक बाली रोग/किरा नियन्त्रण	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
१४	कृषि परिक्षण उपकरण खरीद	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
१५	अगुवा कृषक तथा कृषि प्राविधिक गोष्ठी	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P2	२	सहयोगी	तटस्थ
१६	कृषि पशु प्राविधिक चौमासिक रिपोटिंग तथा समिक्षा	०.६०	०.६०	०.००	०.००	०.६६	०.६६	०.००	०.००	०.७३	०.७३	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
१७	मागमा आधारित कृषि तालिम (३)	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
१८	कृषि बुकलेट प्रकाशन तथा वितरण	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
१९	कृषि दिवस विषेश कार्यक्रम	०.५०	०.५०	०.००	०.००	०.५५	०.५५	०.००	०.००	०.६१	०.६१	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
२०	कृषक सम्मान कार्यक्रम	०.५०	०.५०	०.००	०.००	०.५५	०.५५	०.००	०.००	०.६१	०.६१	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
२१	कार्यक्रम अनुगमन	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
२२	वडा स्तरीय कार्यक्रम संचालन (१५.२५)	१४.५०	९.५०	५.००	०.००	१५.००	७.००	८.००	०.००	१६.५०	७.७०	८.८०	०.००	१	P2	२	सहयोगी	तटस्थ
	कृषितर्फको जम्मा	**१५३.५८**	**१४८.५८**	**५.००**	**०.००**	**१७८.००**	**१६०.००**	**१८.००**	**०.००**	**१९६.२१**	**१७५.४१**	**२०.८०**	**०.००**					
२	**पशुपंक्षी विकास**																	
क	**पशु सेवा कार्यक्रम सशर्त अनुदान (संघीय सरकार)**	**२.१२**	**२.१२**	**०.००**	**०.००**	**२.३३**	**२.३३**	**०.००**	**०.००**	**२.५७**	**२.५७**	**०.००**	**०.००**					
१	इपिडेमियोलोजिक रिपोर्टिङ	०.१२	०.१२	०.००	०.००	०.१३	०.१३	०.००	०.००	०.१५	०.१५	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
२	माहामारी/आकस्मिक रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
३	कृत्रिम गर्भाधान मिसन कार्यक्रम	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
ख	**पशु सेवा कार्यक्रम (गाउँपालिका तह)**	**६६.००**	**४७.००**	**१९.००**	**०.००**	**७२.६०**	**५१.७०**	**२०.९०**	**०.००**	**७९.८७**	**५६.८८**	**२२.९९**	**०.००**					
१	पशुपन्छीको औषधी खरिद कार्यक्रम	१०.००	१०.००	०.००	०.००	११.००	११.००	०.००	०.००	१२.१०	१२.१०	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
२	भकारो सुधार तथा खोर निर्माण कार्यक्रम	१३.५०	०.५०	१३.००	०.००	१४.८५	०.५५	१४.३०	०.००	१६.३४	०.६१	१५.७३	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
३	बिभिन्न तालिम संचालन	७.००	७.००	०.००	०.००	७.७०	७.७०	०.००	०.००	८.४७	८.४७	०.००	०.००	१	P2	२	सहयोगी	तटस्थ
४	पशुपन्छी शिविर कार्यक्रम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
५	पशुपन्छीको विमा कार्यक्रम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
६	पशुपन्छी सम्बन्धी अनुसन्धान कार्यक्रम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
७	बिभिन्न औषधी, बिउ तथा उपकरण खरिद	१२.००	६.००	६.००	०.००	१३.२०	६.६०	६.६०	०.००	१४.५२	७.२६	७.२६	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
८	कार्यक्रम अनुगमन तथा भ्रमण कार्यक्रम	१.५०	१.५०	०.००	०.००	१.६५	१.६५	०.००	०.००	१.८२	१.८२	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
९	भ्याक्सिनेटर पारिश्रमिक	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P1	२	तटस्थ	तटस्थ
१०	डोर टु डोर बाझोपन निवारण कार्यकम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P2	२	सहयोगी	तटस्थ
११	मासु पसल तथा डेरी पसल सुधार कार्यकम	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
१२	कार्यालय व्यवस्थापन सम्वन्धी खर्च	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
१३	फर्म दर्ता नविकरण गरे वापत ५ के.जी मिनरल मिक्सर वितरण कार्यकम	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
१४	Biofloc बिओफ्लोच प्रविधि प्रर्दशन कार्यकम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P2	२	तटस्थ	तटस्थ
१५	वडा स्तरिय कार्यक्रम संचालन	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	१	P2	२	सहयोगी	तटस्थ
	पशुपंक्षी बिकासको जम्मा	६८.१२	४९.१२	१९.००	०.००	७४.९३	५४.०३	२०.९०	०.००	८२.४३	५९.४४	२२.९९	०.००					
३	**घरेलु तथा साना उद्योग**																	
क	**उद्यम विकास कार्यक्रम सशर्त अनुदान (संघीय सरकार) तर्फ**	**१३.००**	**१३.००**	०.००	०.००	१४.३०	**१४.३०**	०.००	०.००	**१५.७३**	**१५.७३**	०.००	०.००					
१	प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	१.४०	१.४०	०.००	०.००	१.५४	१.५४	०.००	०.००	१.६९	१.६९	०.००	०.००	१	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
२	पुनर्तजागी र एडभान्स सीप विकास तालिम	२.४०	२.४०	०.००	०.००	२.६४	२.६४	०.००	०.००	२.९०	२.९०	०.००	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ

क्र. स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
	कार्यक्रम																	
३	नयाँ लघु उद्यमी श्रृजना गर्ने	९.२०	९.२०	०.००	०.००	१०.१२	१०.१२	०.००	०.००	११.१३	११.१३	०.००	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
ख	**गाउँपालिका तर्फको कार्यक्रम**	**३६.००**	**२०.००**	**१६.००**	**०.००**	**३९.६०**	**२२.००**	**१७.६०**	**०.००**	**४३.५६**	**२४.२०**	**१९.३६**	**०.००**					
१	परम्परागत सिप व्यवस्थापन (आरन) कार्यक्रम	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	१	P2	९	तटस्थ	तटस्थ
२	नव प्रवर्द्धन कार्यक्रम व्यवस्थापन	१०.००	१०.००	०.००	०.००	११.००	११.००	०.००	०.००	१२.१०	१२.१०	०.००	०.००	१	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
३	स्थानीय उद्योग स्थापना (प्राङ्गारिक मल समेत)	१६.००	०.००	१६.००	०.००	१७.६०	०.००	१७.६०	०.००	१९.३६	०.००	१९.३६	०.००	१	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
४	युवा स्वरोजगार तथा घरेलु उद्यम प्रौत्साहन कार्यक्रम (वडा नं ३)	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
५	प्राबिधिब सिपमुलक तालिम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	१	P2	९	सहयोगी	तटस्थ
	घरेलु तथा साना उद्योग तर्फको कुल जम्मा	**४९.००**	**३३.००**	**१६.००**	**०.००**	**५३.९०**	**३६.३०**	**१७.६०**	**०.००**	**५९.२९**	**३९.९३**	**१९.३६**	**०.००**					
४	**पर्यटन बिकास**																	
१	पिपलडाँडा पर्यटन पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	४.००	०.००	४.००	०.००	४.४०	०.००	४.४०	०.००	४.८४	०.००	४.८४	०.००	१	P2	९	सहयोगी	तटस्थ
२	होम स्टे पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	५.००	०.००	५.००	०.००	५.५०	०.००	५.५०	०.००	६.०५	०.००	६.०५	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
३	होमस्टे तालिम कार्यक्रम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
४	होमस्टे संभाव्यता अध्ययन कार्यक्रम (वडा नं ८)	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१	P2	९	तटस्थ	तटस्थ

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
५	पर्यटकीय डिजिटल होडिङ्ग बोर्ड निर्माण तथा मायागढी गेट सौन्दर्यीकरण कार्यक्रम	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	१	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
६	लखन थापा पार्क संरक्षण तथा पूर्वाधार निर्माण	१०.००	०.००	१०.००	०.००	११.००	०.००	११.००	०.००	१२.१०	०.००	१२.१०	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
७	पर्यटन पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	१०.००	०.००	१०.००	०.००	११.००	०.००	११.००	०.००	१२.१०	०.००	१२.१०	०.००	१	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
पर्यटन बिकास तर्फको जम्मा		३८.००	९.००	२९.००	०.००	४०.७०	८.८०	३१.९०	०.००	४४.७७	९.६८	३५.०९	०.००					
५	भूमी व्यवस्था तथा सहकारी																	
१	बाभ्रो जग्गा उपभोग विशेष कार्यक्रम	०.५०	०.५०	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	सान्दर्भिक
२	सहकारी सम्वन्धी विविध तालिम कार्यक्रम	३.००	३.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	१	P1	२	सहयोगी	तटस्थ
भूमी व्यवस्था तथा सहकारी तर्फको जम्मा		३.५०	३.५०	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००					
६	श्रम तथा रोजगार																	
१	युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल परियोजना	४३.३१	४३.३१	०.००	०.००	४७.६४	४७.६४	०.००	०.००	५२.४१	५२.४१	०.००	०.००	१	P1	८	सहयोगी	तटस्थ
२	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	२३.००	२३.००	०.००	०.००	२५.३०	२५.३०	०.००	०.००	२७.८३	२७.८३	०.००	०.००	१	P1	८	सहयोगी	तटस्थ
श्रम तथा रोजगार र गरिबी निवारण तर्फको जम्मा		६६.३१	६६.३१	०.००	०.००	७२.९४	७२.९४	०.००	०.००	८०.२४	८०.२४	०.००	०.००					
आर्थिक बिकास तर्फको जम्मा		३७८.५१	३०९.५१	६९.००	०.००	४२६.४७	३३८.०७	८८.४०	०.००	४७०.९४	३७२.७०	९८.२४	०.००					
		सामाजिक बिकास																
१	शिक्षा																	

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिककरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
क	शिक्षा (सशर्त संघीय सरकार)																	
१	सबैका लागि शिक्षा	१६८३.८९	१६८३.८९	०.००	०.००	१८५२.२८	१८५२.२८	०.००	०.००	१८५२.२८	१८५२.२८	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
२	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना	४०३.६२	४०३.६२	०.००	०.००	४४३.९८	४४३.९८	०.००	०.००	४७५.१५	४७५.१५	०.००	०.००	२	P1	४	निर्दिष्ट	तटस्थ
३	नमुना विद्यालय तथा विशेष विद्यालयको भवन निर्माण तथा पुर्वाधार व्यवस्थापन	१००.००	०.००	१००.००	०.००	११०.००	०.००	११०.००	०.००	१२१.००	०.००	१२१.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
४	विद्यालय भवन निर्माण -विशेष अनुदान पूजिगत	१००.००	०.००	१००.००	०.००	११०.००	०.००	११०.००	०.००	१२१.००	०.००	१२१.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
	शिक्षा तर्फको केन्द्रिय अनुदान जम्मा	२२८७.५१	२०८७.५१	२००.००	०.००	२५१६.२६	२२९६.२६	२२०.००	०.००	२५६९.४३	२३२७.४३	२४२.०	०.००					
ख	गाउँपालिकाको स्विकृत कार्यक्रम	३४४.००	३४४.००	०.००	०.००	३७८.४०	३७८.४०	०.००	०.००	४१६.२४	४१६.२४	०.००	०.००					
१	पालिका स्तरीय परीक्षा संचालन तथा व्यावस्थापन	६.००	६.००	०.००	०.००	६.६०	६.६०	०.००	०.००	७.२६	७.२६	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
२	अभिभावक विहिन बालबालिकाका लागि शैक्षिक अभिभावकत्व प्रदान	६.००	६.००	०.००	०.००	६.६०	६.६०	०.००	०.००	७.२६	७.२६	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
३	शिक्षकहरुलाई ल्यापटप खरिद अनुदान	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
४	कक्षागत, तहगत र विषयगत आधारमा पालिका अनुदान शिक्षक व्यावस्थापन तथा तलवभत्ता	४०.००	४०.००	०.००	०.००	४४.००	४४.००	०.००	०.००	४८.४०	४८.४०	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
५	वा.वि.स,का.स र विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापन तथा थप तलवभत्ता	१०३.००	१०३.००	०.००	०.००	११३.३०	११३.३०	०.००	०.००	१२४.६३	१२४.६३	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
६	अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	४	सहयोगी	तटस्थ
७	परीक्षा समिति र विषयगत समिति वैठक तथा परिचालन	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
८	शिक्षा समिति वैठक तथा शैक्षिक परामर्श	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
९	विद्यार्थी ,अभिभावक सचेतना कार्यक्रम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P2	४	सहयोगी	तटस्थ
१०	प्र.अ, शिक्षक नमुना विद्यालय शैक्षिक भ्रमण	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
११	उत्कृष्ट वि.व्य.स, शिक्षक,विद्यार्थी तथा अभिभावक प्रोत्साहन	१.५०	१.५०	०.००	०.००	१.६५	१.६५	०.००	०.००	१.८२	१.८२	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
१२	उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने विद्यार्थी छात्रवृति	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
१३	दिवा खाजा कक्षा ६ थप	१४.००	१४.००	०.००	०.००	१५.४०	१५.४०	०.००	०.००	१६.९४	१६.९४	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
१४	तहगत, विषयगत शिक्षक,प्र.अ क्षमता अभिवृदि तालिम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
१५	राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता संचालन	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
१६	स्थानीय पाठयपुस्तक प्रकाशन र छपाई	८.००	८.००	०.००	०.००	८.८०	८.८०	०.००	०.००	९.६८	९.६८	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
१७	शिक्षक कर्मचारी विद्यार्थी दुर्घटना विमा	७.५०	७.५०	०.००	०.००	८.२५	८.२५	०.००	०.००	९.०८	९.०८	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ

क्र. स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को बिनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
१८	पढ्दै सिक्दै नमूना विद्यालय कार्यक्रम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
१९	विद्यालय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण	१.५०	१.५०	०.००	०.००	१.६५	१.६५	०.००	०.००	१.८२	१.८२	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
२०	QEQS सक्षम कार्यकम संचालन	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२२.००	२२.००	०.००	०.००	२४.२०	२४.२०	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
२१	पालिका स्तरीय स्काउट कार्यकम	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	४	सहयोगी	तटस्थ
२२	विद्यालयहरुलाई शैक्षिक तथा खेदकुद सामाग्री खरिद	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	२	P2	४	सहयोगी	तटस्थ
२३	प्र.अ.वैठक तथा शैक्षिक व्यवस्थापन खर्च	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
२४	अध्यक्ष कप (व्याडमिन्टन) प्रतियोगिता संचालन	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.७५	२.७५	०.००	०.००	३.०३	३.०३	०.००	०.००	२	P2	४	सहयोगी	तटस्थ
२५	पालिका स्तरीय प्रश्नपत्र निर्माण र प्रवोधिकरण	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
२६	गाउँ शिक्षा योजना निर्माण	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
२७	विद्यालय योग शिक्षा कार्यकम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P2	४	सहयोगी	तटस्थ
२८	पालिका स्तरिय शैक्षिक सामाग्री निर्माण र प्रदर्शनी	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
२९	SEE केन्द्र र कक्षा ११ परीक्षा व्यावस्थापन तथा अनुगमन	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
३०	अतिरिक्त तथा उपचरात्मक शिक्षण प्रोत्साहन	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
३१	सामुदायिक शिक्षा समिति गठन	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
३२	शिक्षक लगबुक/डायरी निर्माण र छपाई	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
३३	प्रविधिक विद्यालय अनुदान	२.००	२.००	०.००	०.००	७.७०	७.७०	०.००	०.००	८.४७	८.४७	०.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
३४	शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
३५	स्थानीय पाठ्यकम अध्यापक शिक्षक तालिम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	४	तटस्थ	तटस्थ
३६	स्थानीय पाठ्यकम शिक्षक निर्देशिका निर्माण र छपाई	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
३७	माध्यामिक विद्यालयहरुमा छात्रावास व्यवस्थापन	६.००	६.००	०.००	०.००	६.६०	६.६०	०.००	०.००	७.२६	७.२६	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
३८	प्र.अ.प्रोत्साहन भत्ता थप	४.००	४.००	०.००	०.००	४.४०	४.४०	०.००	०.००	४.८४	४.८४	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
३९	विद्यालय ICT कार्यकम तथा व्यवस्थापन	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P1	४	सहयोगी	तटस्थ
४०	विद्यार्थी मुल्याङ्कन/कार्य संञ्चयिका छपाइ कक्षा (१ ३)	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
४१	वडा तहमा विद्यालय व्यवस्थापन कार्यक्रम	३२.००	३२.००	०.००	०.००	३५.२०	३५.२०	०.००	०.००	३८.७२	३८.७२	०.००	०.००	२	P2	४	तटस्थ	तटस्थ
	गाउँपालिकाको जम्मा	३४४.००	३४४.००	०.००	०.००	३७८.४०	३७८.४०	०.००	०.००	४१६.२४	४१६.२४	०.००	०.००					
	शिक्षा तर्फको जम्मा	२६३१.५१	२४३१.५१	२००.००	०.००	२८९४.६६	२६७४.६६	२२०.००	०.००	३१८५.६७	२७४३.६७	२४२.०	०.००					
२	स्वास्थ्य																	
क	स्वास्थ्य (सशर्त संघीय सरकार)																	

क्र. स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
१	स्थायी कर्मचारीहरुको तलब, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता	३१८.००	३१८.००	०.००	०.००	३४९.८०	३४९.८०	०.००	०.००	३४९.८०	३४९.८०	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
२	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम (आयुर्वेद औषधालय)	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	६.६६	६.६६	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
३	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम	२२.६०	२२.६०	०.००	०.००	२४.८६	२४.८६	०.००	०.००	२७.३५	२७.३५	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
४	परिवार कल्याण कार्यक्रम	३१.७६	३१.७६	०.००	०.००	३४.९४	३४.९४	०.००	०.००	३८.४३	३८.४३	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
५	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	२.४०	२.४०	०.००	०.००	२.६४	२.६४	०.००	०.००	२.९०	२.९०	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
६	क्षय रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	२.७९	२.७९	०.००	०.००	३.०७	३.०७	०.००	०.००	३.३८	३.३८	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
७	नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	१४.३६	१४.३६	०.००	०.००	१५.८०	१५.८०	०.००	०.००	१७.३८	१७.३८	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
८	स्वास्थय व्यवस्थापन कार्यक्रम	२.३०	२.३०	०.००	०.००	२.५३	२.५३	०.००	०.००	२.७८	२.७८	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
९	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम	१२.०६	१२.०६	०.००	०.००	१३.२७	१३.२७	०.००	०.००	१४.५९	१४.५९	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
१०	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१६.१३	१६.१३	०.००	०.००	१७.७४	१७.७४	०.००	०.००	१९.५१	१९.५१	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
	संघीय अनुदान (सशर्त चालु) जम्मा	४२७.९०	४२७.९०	०.००	०.००	४७०.६८	४७०.६८	०.००	०.००	४८२.७७	४८२.७७	०.००	०.००					
ख	गाउँपालिकाको स्विकृत कार्यक्रम																	
१	स्वास्थ्य तर्फका करार कर्मचारी तलब भत्ता तथा पोशाक खर्च सहित	११२.००	११२.००	०.००	०.००	१२३.२०	१२३.२०	०.००	०.००	१२३.२०	१२३.२०	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
२	बिपन्न उपचार सहयोग कार्यक्रम	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
३	उत्कृष्ट कार्य सम्पादन	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
	गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य संस्था र म.स्वा.से.प्रोत्साहन																	
४	महिला सा.स्वयंसेविका प्रोसाहन तथा यातायात खर्च	७.५६	७.५६	०.००	०.००	८.३२	८.३२	०.००	०.००	९.१५	९.१५	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
५	महिला सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वास्थ्यबिमा कार्यक्रम ५० प्रतिसत गा.पा.अनुदान	१.२०	१.२०	०.००	०.००	१.३२	१.३२	०.००	०.००	१.४५	१.४५	०.००	०.००	२	P2	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
६	महिला सा.स्वा.स्वयंसेविका संचार खर्च	१.५२	१.५२	०.००	०.००	१.६७	१.६७	०.००	०.००	१.८४	१.८४	०.००	०.००	२	P2	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
७	म.सा.स्वा.स्वयंसेविका स्वेछिक अवकाश	१.५०	१.५०	०.००	०.००	१.६५	१.६५	०.००	०.००	१.८२	१.८२	०.००	०.००	२	P2	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
८	महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविका रिफ्रेसर तालिम कार्यकम तथा दिवस मनाउने समेत	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
९	वडा तथा स्वास्थ्य चौकीमा इन्टरनेट व्यवस्थापन	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
१०	स्वास्थ्य चौकी मसलन्द खर्च (वार्ड अनुसार टुक्राउने	७.००	७.००	०.००	०.००	७.७०	७.७०	०.००	०.००	८.४७	८.४७	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
११	मजदुर दुर्घटना बिमा	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
१२	घरघरमा स्वास्थ्यकर्मी	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
१३	पोषण मैत्री स्वा.संस्था घोषणा	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
१४	संस्थागत सुत्केरी प्रोत्साहन कार्यक्रम	९.००	९.००	०.००	०.००	९.९०	९.९०	०.००	०.००	१०.८९	१०.८९	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
१५	विपन्न स्वास्थ्य बिमा कार्यकम	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२२.००	२२.००	०.००	०.००	२४.२०	२४.२०	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
१६	उपाध्यक्ष आमा सुरक्षा कार्यकम गर्भवतीलाई अण्डा र घरमा हरियो भ्रुण्डा	६.००	६.००	०.००	०.००	६.६०	६.६०	०.००	०.००	७.२६	७.२६	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
१७	बिभिन्न स्वास्थ्य शिविर	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
१८	घरमा शुन्य सुत्केरी कार्यकम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	३	निर्दिष्ट	तटस्थ
१९	खोप तथा गाउँघर क्लिनिक यातायात खर्च	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
२०	स्वास्थ्य संस्थाको लागी औषधी खरिद	२५.००	२५.००	०.००	०.००	२७.५०	२७.५०	०.००	०.००	३०.२५	३०.२५	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
२१	आयुर्बेद कार्यकम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
२२	ल्यावको लागि सामाग्री तथा रिएजेण्ट खरिद	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
२३	भ्याक्सिन तथा औषधी ढुवानी तथा रिप्याकिङ	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
२४	बर्थिङ सेन्टर लगायत गाउँपालिकाबाट संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन, मुल्यांकन तथा समिक्षा	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
२५	HMIS Tools लगायत छपाई	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
२६	स्वास्थ्य कर्मी तथा म.स्वा.स्वयंसेबिका अध्ययन अवलोकन भ्रमण	३.००	३.००	०.००	०.००	३.३०	३.३०	०.००	०.००	३.६३	३.६३	०.००	०.००	२	P2	३	निर्दिष्ट	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
२७	आत्महत्या न्यूनिकरण, नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य कार्यक्रम खर्च	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
२८	पोषण मेला	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.७५	२.७५	०.००	०.००	३.०३	३.०३	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
२९	वर्थिङ्ग सेन्टरका कर्मचारीहरुका लागि रात्रीकालिन सेवा भत्ता	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
३०	स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवपस्थापन समिति अभिमुखीकरण	१.००	१.००	०.००	०.००	१.१०	१.१०	०.००	०.००	१.२१	१.२१	०.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
३१	HIV संक्रमितहरुका लागि ART उपचार तथा पुर्नस्थापना कार्यक्रम	२.००	२.००	०.००	०.००	२.२०	२.२०	०.००	०.००	२.४२	२.४२	०.००	०.००	२	P1	३	सहयोगी	तटस्थ
३२	रक्तसंकलन केन्द्र संचालन अनुदान	५.००	५.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	६.०५	६.०५	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
३३	वडा तहमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम	६.२०	६.२०	०.००	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००	८.८०	८.८०	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
	गाउँपालिका तर्फको जम्मा	२५१.४८	२५१.४८	०.००	०.००	२७७.८१	२७७.८१	०.००	०.००	२९३.२७	२९३.२७	०.००	०.००					
	स्वास्थ्य तर्फको जम्मा	६७९.३८	६७९.३८	०.००	०.००	७४८.४९	७४८.४९	०.००	०.००	७७६.०४	७७६.०४	०.००	०.००					
३	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण																	
क	महिला	१९.२५	१९.२५	०.००	०.००	२१.००	२१.००	०.००	०.००	२२.००	२२.००	०.००	०.००					
१	महिला सशक्तीकरण तथा उद्यमीलता विकास कार्यक्रम	१०.००	१०.००	०.००	०.००	११.००	११.००	०.००	०.००	१२.००	१२.००	०.००	०.००	२	P1	५	निर्दिष्ट	तटस्थ

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैङ्गिक संकेत	जलवायु संकेत
२	विभिन्न अभियान, प्रतियोगिता तथा दिवस संचालन	६.००	६.००	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	२	P2	५	निर्दिष्ट	तटस्थ
३	मागमा आधारीत बिबिध कार्यक्रम	३.२५	३.२५	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	२	P1	५	निर्दिष्ट	तटस्थ
ख	**जेष्ठ नागरिक**	**४.२५**	**४.२५**	**०.००**	**०.००**	**४.५०**	**४.५०**	**०.००**	**०.००**	**४.५०**	**४.५०**	**०.००**	**०.००**					
१	ज्येष्ठ नागरिक सुरक्षण तथा सम्मान कार्यक्रम	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२	P1	५	सहयोगी	तटस्थ
२	मागमा आधारीत बिबिध कार्यक्रम	१.७५	१.७५	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२	P2	५	सहयोगी	तटस्थ
ग	**अपाङ्गता**	**३.२५**	**३.२५**	**०.००**	**०.००**	**४.५०**	**४.५०**	**०.००**	**०.००**	**४.५०**	**४.५०**	**०.००**	**०.००**					
१	अपाङ्गता भएका व्यक्ति सशक्तीकरण कार्यक्रम	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२	P1	५	सहयोगी	तटस्थ
२	मागमा आधारीत कार्यक्रम (७)	०.७५	०.७५	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२	P2	५	सहयोगी	तटस्थ
घ	**बालबालिका**	**२०.३०**	**२०.३०**	**०.००**	**०.००**	**२७.००**	**२७.००**	**०.००**	**०.००**	**२७.००**	**२७.००**	**०.००**	**०.००**					
१	बाल बिकास कोष स्थापना तथा परिचालन	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	२	P1	५	निर्दिष्ट	तटस्थ
२	बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२	P1	५	निर्दिष्ट	तटस्थ
३	मागमा आधारित बिबिध कार्यक्रम	०.३०	०.३०	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२	P2	५	निर्दिष्ट	तटस्थ
ङ	**आदिवासी, जनजाती तथा दलित/उत्पीडित वर्ग उत्थान**	**११.२५**	**११.२५**	**०.००**	**०.००**	**१३.५०**	**१३.५०**	**०.००**	**०.००**	**१४.००**	**१४.००**	**०.००**	**०.००**					
१	आदिवासी जनजाती सशक्तिकरण तथा क्षमता बिकास कार्यक्रम	४.००	४.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	२	P1	५	सहयोगी	तटस्थ
२	आदिवासी जनजाती लक्षित कार्यक्रम (	०.७५	०.७५	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	२	P2	५	सहयोगी	तटस्थ

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
	मागको आधारमा)																	
३	दलित लक्षित कार्यक्रम	५.००	५.००	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	२	P1	५	सहयोगी	तटस्थ
४	दलित लक्षित कार्यक्रम (मागको आधारमा)	१.५०	१.५०	०.००	०.००	१.५०	१.५०	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२	P2	५	सहयोगी	तटस्थ
च	**लैससास तर्फको बिबिध कार्यक्रम**	**१५.००**	**१५.००**	**०.००**	**०.००**	**२०.००**	**२०.००**	**०.००**	**०.००**	**२०.००**	**२०.००**	**०.००**	**०.००**	२	P1	५	तटस्थ	तटस्थ
छ	**युवा**	**१९.७०**	**१९.७०**	**०.००**	**०.००**	**२२.००**	**२२.००**	**०.००**	**०.००**	**२३.००**	**२३.००**	**०.००**	**०.००**					
१	युवा सिप बिकास कार्यक्रम	१५.००	१५.००	०.००	०.००	१७.००	१७.००	०.००	०.००	१८.००	१८.००	०.००	०.००	२	P1	५	तटस्थ	तटस्थ
२	मागमा आधारित बिबिध कार्यक्रम	४.७०	४.७०	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	२	P2	५	तटस्थ	तटस्थ
	लैससास तर्फको जम्मा	९३.००	९३.००	०.००	०.००	११२.५०	११२.५०	०.००	०.००	११५.००	११५.००	०.००	०.००					
४	**खेलकूद तथा मनोरञ्जन**																	
१	पालिका स्तरिय खेल मैदान तथा व्ययामशाला व्यवस्थापन	३७.००	०.००	३७.००	०.००	४२.००	०.००	४२.००	०.००	४८.००	०.००	४८.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
२	पालिकीतरिय खेलकुद प्रतियोगिता	१०.००	१०.००	०.००	०.००	११.००	११.००	०.००	०.००	१२.००	१२.००	०.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
३	खेल प्रशिक्षण कार्यक्रम	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
४	माथागढी भलिवल कप प्रतियोगिता	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	२	P2	३	सहयोगी	तटस्थ
५	खेलकुद सामाग्री व्यवस्थापन	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	२	P1	३	तटस्थ	तटस्थ
६	वडा स्तरीय खेल मैदान व्यवस्थापन	११.५०	०.००	११.५०	०.००	१२.००	०.००	१२.००	०.००	१५.००	०.००	१५.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
७	बिबिध खेलकुद कार्यक्रम संचालन	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	२	P2	३	तटस्थ	तटस्थ
	खेलकूद तथा मनोरञ्जन तर्फको	७६.५०	२८.००	४८.५०	०.००	८३.००	२९.००	५४.००	०.००	९३.००	३०.००	६३.००	०.००					

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनितिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
५	**संस्कृति प्रवर्द्धन**																	
१	मगर एकता दिवस आयोजना	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	२	P1	५	तटस्थ	तटस्थ
२	माथागढी लोक प्रतिभा कार्यक्रम	४.००	४.००	०.००	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	२	P1	५	सहयोगी	तटस्थ
३	साँस्कृतिक संग्राहलय व्यवस्थापन	५.००	५.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	२	P1	५	तटस्थ	तटस्थ
४	बिभिन्न मठ, मन्दिर तथा साँस्कृतिक धरोहरहरुको संरक्षण तथा व्यवस्थापन	१९.००	१९.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२१.००	२१.००	०.००	०.००	२	P2	५	तटस्थ	तटस्थ
संस्कृति प्रवर्द्धन तर्फको जम्मा		३१.००	३१.००	०.००	०.००	३१.५०	३१.५०	०.००	०.००	३३.५०	३३.५०	०.००	०.००					
६	**सामाजिक सुरक्षा तथा सामाजिक परिचालन कार्यक्रम**	३४.९०	३४.९०	०.००	०.००	३६.५९	३६.५९	०.००	०.००	३८.४५	३८.४५	०.००	०.००					
१	गरिबसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम (सशर्त संघीय सरकार(चालु)	१६.९०	१६.९०	०.००	०.००	१८.५९	१८.५९	०.००	०.००	२०.४५	२०.४५	०.००	०.००	२	P1	१	सहयोगी	तटस्थ
२	खानीबाट प्राप्त CSR रकम अनुदान कार्यक्रम	१५.००	१५.००	०.००	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००	२	P1	१	सहयोगी	तटस्थ
३	बस्ती स्तरमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता बितरण कार्यक्रम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	२	P2	१	तटस्थ	तटस्थ
सामाजिक बिकास तर्फको जम्मा		३५४६.२९	३२९७.७९	२४८.५०	०.००	३९०६.७४	३६३२.७४	२७४.००	०.००	४०४१.६६	३७३६.६६	३०५.०	०.००					
		पूर्वाधार बिकास																
१	**सडक तथा यातायात**																	

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनितिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैङ्गिक संकेत	जलवायु संकेत
क	प्रमुख सडकहरुको स्तरोन्नती (अनुसूचि २ मा समावेश सडकहरु मद्ये पालिकाको प्राथमिकिकरण अनुसार)	२००.००	०.००	२००.००	०.००	२२०.००	०.००	२२०.००	०.००	२४२.००	०.००	२४२.००	०.००	३	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
ख	पालिका स्तरीय सडक स्तरोन्नती (अनुसूचि २ मा समावेश सडकहरु मद्ये पालिकाको प्राथमिकिकरण अनुसार)	२३९.००	०.००	२३९.००	०.००	२४३.००	०.००	२४३.००	०.००	२५५.३०	०.००	२५५.३०	०.००	३	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
ग	पालिका भित्रका सडकह्रुको नियमित मर्मत संभार	१०.००	०.००	१०.००	०.००	११.००	०.००	११.००	०.००	१२.१०	०.००	१२.१०	०.००	३	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
घ	वडा स्तरीय सडक स्तरोन्नती तथा मर्मत संभार (अनुसूचि २ मा समावेश सडकहरु मद्ये)	७१.५०	०.००	७१.५०	०.००	७५.००	०.००	७५.००	०.००	८३.००	०.००	८३.००	०.००	३	P2	९	तटस्थ	तटस्थ
ङ	पुल तथा झो.पु निर्माण तथा मर्मत संभार (अनुसूचिमा समावेश पूलहरु मद्ये)	५.००	०.००	५.००	०.००	६.००	०.००	६.००	०.००	७.००	०.००	७.००	०.००	३	P1	९	सहयोगी	तटस्थ
च	झो.पु क्षेत्रगत कार्यक्रम (नेपाल सरकार सशर्त पूजिगत)	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१५.००	०.००	१५.००	०.००	२०.००	०.००	२०.००	०.००	३	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
सडक तथा पूल तर्फको जम्मा		५३५.५०	०.००	५३५.५०	०.००	५७०.००	०.००	५७०.००	०.००	६१९.४०	०.००	६१९.४०	०.००					
२	खानेपानी तथा सरसफाई																	
क	पालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश	४४.५०	२.००	४२.५०	०.००	४५.००	२.००	४३.००	०.००	५०.००	२.००	४८.००	०.००	३	P1	६	सहयोगी	सान्दर्भिक

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कूल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैगीक संकेत	जलवायु संकेत
	योजनाहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकता अनुसार)																	
ख	वडा स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु (अनुसूचि ३ मा समावेश योजनाहरु मध्ये वडाको प्राथमिकता अनुसार)	४४.००	०.००	४४.००	०.००	५३.००	०.००	५३.००	०.००	५८.००	०.००	५८.००	०.००	३	P2	६	सहयोगी	सान्दर्भिक
ग	सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापन	७.००	०.००	७.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	०.००	३	P2	६	सहयोगी	सान्दर्भिक
घ	स्विकृत कार्यबिधि बमोजिम NWASH MIS अद्यावधिक गर्ने (नेपाल सरकार सशर्त अनुदान)	१.००	१.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	३	P1	६	तटस्थ	तटस्थ
	खानेपानी तथा सरसफाई तर्फको जम्मा	९६.५०	३.००	९३.५०	०.००	१०९.००	३.००	१०६.००	०.००	११९.००	३.००	११६.००	०.००					
३	**सिंचाई**																	
क	पालिका स्तरीय सिंचाई योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश योजनाहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकता अनुसार)	२१.००	०.००	२१.००	०.००	२३.००	०.००	२३.००	०.००	२६.००	०.००	२६.००	०.००	३	P1	२	तटस्थ	सान्दर्भिक
ख	वडा स्तरीय सिंचाई योजनाहरु (अनुसूचि ३ मा समावेश योजनाहरु मध्ये वडाको प्राथमिकता अनुसार)	२४.५०	०.००	२४.५०	०.००	२५.००	०.००	२५.००	०.००	२५.००	०.००	२५.००	०.००	३	P2	२	तटस्थ	सान्दर्भिक

क्र. स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
	सिंचाई तर्फको जम्मा	४५.५०	०.००	४५.५०	०.००	४८.००	०.००	४८.००	०.००	५१.००	०.००	५१.००	०.००					
४	भवन तथा सहरी विकास																	
क	सामुदायिक भवन निर्माण	१३.५०	०.००	१३.५०	०.००	१५.००	०.००	१५.००	०.००	२०.००	०.००	२०.००	०.००	३	P2	११	सहयोगी	तटस्थ
ख	प्रशासकिय भवन निर्माण	२००.००	०.००	२००.००	०.००	२५०.००	०.००	२५०.००	०.००	२५०.००	०.००	२५०.००	०.००	३	P1	११	तटस्थ	तटस्थ
ग	सभाहल भवन निर्माण	३०.००	०.००	३०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३	P1	११	तटस्थ	तटस्थ
घ	बिभिन्न बिद्यालय भवनहरुको मर्मत सुधार (प्राथमिकताको आधारमा)	२५.००	०.००	२५.००	०.००	३०.००	०.००	३०.००	०.००	५०.००	०.००	५०.००	०.००	३	P2	११	तटस्थ	तटस्थ
	भवन निर्माण तर्फको जम्मा	२६८.५०	०.००	२६८.५०	०.००	२९५.००	०.००	२९५.००	०.००	३२०.००	०.००	३२०.०	०.००					
५	नदी तथा पहिरो नियन्त्रण																	
	नदी तथा पहिरो नियन्त्रण योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश योजनाहरु मध्ये प्राथमिकता अनुसार)	७.५०	०.००	७.५०	०.००	१८.५०	०.००	१८.५०	०.००	२१.००	०.००	२१.००	०.००	३	P1	१५	तटस्थ	सान्दर्भिक
	नदी तथा पहिरो नियन्त्रण तर्फको	७.५०	०.००	७.५०	०.००	१८.५०	०.००	१८.५०	०.००	२१.००	०.००	२१.००	०.००					
६	विद्युत तथा उर्जा																	
	दमार बिद्युत व्यवस्थापन ३ नं	४.००	०.००	४.००	०.००	४.००	०.००	४.००	०.००	३.००	०.००	३.००	०.००	३	P1	७	तटस्थ	सान्दर्भिक
	बिद्युत पोल व्यवस्थापन ६ नं	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००	०.००	३	P1	७	तटस्थ	सान्दर्भिक
	सडक बत्ति व्यवस्थापन	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१२.००	०.००	१२.००	०.००	१५.००	०.००	१५.००	०.००	३	P2	७	सहयोगी	सान्दर्भिक
	बिध्युत पूर्वाधार मर्मत संभार (पालिकातहमा)	३.००	०.००	३.००	०.००	४.००	०.००	४.००	०.००	५.००	०.००	५.००	०.००	३	P1	७	तटस्थ	सान्दर्भिक

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
	वडा तहमा विद्युत व्यवस्थापन	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००	०.००	३	P2	७	तटस्थ	सान्दर्भिक
	विद्युत तथा उर्जा तर्फको जम्मा	२१.००	०.००	२१.००	०.००	२४.००	०.००	२४.००	०.००	२७.००	०.००	२७.००	०.००					
७	**सूचना एवं संचार**																	
	जनतासंग माथागढी	५.००	५.००	०.००	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००	३	P1	१६	तटस्थ	तटस्थ
	सूचना एवं संचार तर्फको जम्मा	५.००	५.००	०.००	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००					
	पूर्वाधार तर्फको जम्मा	९७९.५०	८.००	९७१.५०	०.००	१०७१.५०	१०.००	१०६१.५०	०.००	११६५.४०	११.००	११५४.४०	०.००					
		बन, बातावरण तथा बिपद व्यवस्थापन																
क	**बन तथा हरियाली**	५.००	५.००	०.००	०.००	१२.००	१२.००	०.००	०.००	१३.००	१३.००	०.००	०.००					
१	वन नर्सरी व्यवस्थापन तथा बृक्षारोपण कार्यक्रम	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	४	P2	१५	सहयोगी	अत्यन्त सान्दर्भिक
२	आगलागीको जोखिम रहेका क्षेत्रको पहिचान, नक्सांकन तथा फायरलाईन निर्माण काय (सामुदायिक बन संगको सहकार्य)	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	४	P2	१५	तटस्थ	सान्दर्भिक
३	जडिबुटी प्रवर्द्धन कार्यक्रम (सामुदायिक वनहरुमा)	०.००	०.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	४	P2	१५	सहयोगी	सान्दर्भिक
ख	**वातावरण ब्यवस्थापन**	१०.००	१०.००	०.००	०.००	१९.००	१९.००	०.००	०.००	१६.००	१६.००	०.००	०.००					
१	वातावरण संरक्षण सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम ।	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	४	P2	१५	तटस्थ	सान्दर्भिक
२	फोहरमैला व्यवस्थापन (पालिका तह)	१०.००	१०.००	०.००	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	४	P1	१५	सहयोगी	अत्यन्त सान्दर्भिक

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
३	फोहरमैला संकलन केन्द्र स्थापना र व्यवस्थापन कार्यक्रम। (२ स्थानमा)	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	४	P1	१५	तटस्थ	अत्यन्त सान्दर्भिक
४	निरन्तर सरसफाई अभियान कार्यक्रम	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	४	P2	१५	सहयोगी	सान्दर्भिक
ग	**पार्क तथ हरियाली प्रवर्द्धन**	६.००	३.००	३.००	०.००	१६.००	१२.००	४.००	०.००	१८.००	१३.००	५.००	०.००					
१	पार्क तथा पिकनिक स्थलहरुको व्यवस्थापन	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	४	P2	१५	सहयोगी	सान्दर्भिक
२	नया पार्क निर्माण कार्यक्रम	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	४	P1	१५	सहयोगी	सान्दर्भिक
३	सडक किनार सौन्दर्यिकरण	३.००	३.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	४	P1	१५	तटस्थ	अत्यन्तै सान्दर्भिक
४	पुराना चौतारीहरुको संरक्षण तथा स्तरोन्नती कार्यक्रम।	३.००	०.००	३.००	०.००	४.००	०.००	४.००	०.००	५.००	०.००	५.००	०.००	४	P2	१५	सहयोगी	सान्दर्भिक
घ	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन	४४.७८	४४.७८	०.००	०.००	४५.००	४५.००	०.००	०.००	५०.००	५०.००	०.००	०.००					
१	विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन	४४.७८	४४.७८	०.००	०.००	४५.००	४५.००	०.००	०.००	५०.००	५०.००	०.००	०.००	४	P1	१५	सहयोगी	सान्दर्भिक
वन वातावरण तथा बिपद व्यवस्थापन तर्फको जम्मा		६५.७८	६२.७८	३.००	०.००	९२.००	८८.००	४.००	०.००	९७.००	९२.००	५.००	०.००					
		संस्थागत विकास तथा सुशासन																
क	**संस्थागत क्षमता बिकास**	८३.००	४३.००	४०.००	०.००	७७.००	४२.००	३५.००	०.००	८८.००	४८.००	४०.००	०.००					
१	सढक गुरुयोजना निर्माण	१०.००	०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५	P1	९	तटस्थ	तटस्थ
२	सार्वजनिक सुनुवाई र प्रगति समीक्षा कार्यक्रम	३.००	३.००	०.००	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	५	P1	१६	तटस्थ	तटस्थ
३	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको लागि अध्ययन अवलोकन	८.००	८.००	०.००	०.००	९.००	९.००	०.००	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	५	P2	१६	सहयोगी	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैंगिक संकेत	जलवायु संकेत
	कार्यक्रम																	
४	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुको लागि तालिम तथा क्षमता बिकास कार्यक्रम	१७.००	१७.००	०.००	०.००	१२.००	१२.००	०.००	०.००	१४.००	१४.००	०.००	०.००	५	P1	१६	सहयोगी	तटस्थ
५	भौतिक उपकरण व्यवस्थापन (फर्निचर तथा मेसिनरी औजार)	३०.००	०.००	३०.००	०.००	३५.००	०.००	३५.००	०.००	४०.००	०.००	४०.००	०.००	५	P1	१६	तटस्थ	तटस्थ
६	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन सम्वन्धी कार्य	१५.००	१५.००	०.००	०.००	१८.००	१८.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	५	P2	१६	तटस्थ	तटस्थ
ख	**न्याय प्रणाली**	**५.००**	**५.००**	**०.००**	**०.००**	**६.००**	**६.००**	**०.००**	**०.००**	**६.००**	**६.००**	**०.००**	**०.००**					
१	न्यायिक समितिका पदाधिकारी, मेलमिलापकर्ता तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रम ।	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५	P1	१६	सहयोगी	तटस्थ
२	स्थानीय स्तरमा कानूनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	५	P2	१६	सहयोगी	तटस्थ
ग	**नबिनतम प्रबिधिको प्रयोग**	**२३.००**	**२३.००**	**०.००**	**०.००**	**२५.००**	**२५.००**	**०.००**	**०.००**	**२५.००**	**२५.००**	**०.००**	**०.००**					
१	विद्युतीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम (बिभिन्न सफ्टवयरको अपडेट, निर्माण तथा संचालन)	१८.००	१८.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	२०.००	२०.००	०.००	०.००	५	P1	१६	तटस्थ	तटस्थ
२	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा संचार तथा इन्टरनेट व्यवस्थापन कार्य /नेटवर्किङ ।	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	५	P2	१६	तटस्थ	तटस्थ

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०८१/८२ को विनियोजन				आ.व. २०८२/८३ को प्रक्षेपण				आ.व. २०८३/८४ को प्रक्षेपण				साङ्केतिकरण				
		कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	रणनीतिक स्तम्भ	प्राथमिकिकरण	दिगो विकास लक्ष संकेत	लैङ्गिक संकेत	जलवायु संकेत
ङ	**शान्ति सुरक्षा**	०.००	०.००	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००	५.५०	५.५०	०.००	०.००					
१	सुरक्षा प्रशासनलाई प्रविधि सहयोग	०.००	०.००	०.००	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	५	P2	१६	तटस्थ	तटस्थ
२	सामुदायसंग प्रहरी कार्यक्रम	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	५	P1	१६	सहयोगी	तटस्थ
३	लागु पदार्थ तथा दुर्व्यसन नियन्त्रण तथा सचेतना कार्यक्रम ।	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	५	P1	१६	सहयोगी	तटस्थ
च	**तथ्यांक प्रणाली**	०.००	०.००	०.००	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००					
१	पालिकाको वस्तुगत विवरण तयारी	०.००	०.००	०.००	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५	P1	१६	तटस्थ	तटस्थ
छ	**समपुरक तथा लागत साझेदारी कोष**	३०.००	०.००	३०.००	०.००	३३.००	०.००	३३.००	०.००	३६.३०	०.००	३६.३०	०.००	५	P1	१६	तटस्थ	तटस्थ
ज	सेवा प्रवाह (कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्च,वडा कार्यालय व्यवस्थापन समेत)	८६३.२१	८६३.२१	०.००	०.००	९१७.७३	९१७.७३	०.००	०.००	१००९.४८	१००९.४८	०.००	०.००	५	P1	१७	तटस्थ	तटस्थ
झ	राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पंजिकरण कार्यक्रम (संघीय सशर्त- चालु)	४.९५	४.९५	०.००	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	५	P1	१७	सहयोगी	तटस्थ
	संस्थागत बिकास तथा सुशासन तर्फको	१००९.१६	९३९.१६	७०.००	०.००	१०८५.२३	१०१७.२३	६८.००	०.००	११७७.२८	११००.९८	७६.३०	०.००					
	कुल जम्मा	५९७९.२४	४६१७.२४	१३६२.०	०.००	६५८१.९४	५०८६.०४	१४९५.९०	०.००	६९५२.२७	५३१३.३३	१६३८.९४	०.००					

ख) आ.ब २०८१/८२ को लागि गाउँपालिकाबाट प्रस्तावित केही कार्यक्रमहरुको विवरण

१. कृषि विकास

क) कार्यक्रम सञ्चालनमा कृषकलाई अनुदान

- उत्पादनमा आधारित कृषि अनुदान कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु १४ लाख
- प्लास्टिक पोखरी निर्माणमा अनुदान कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु ४ लाख
- कृषि यान्त्रिकरण अनुदान, समानिकरण अनुदान रु ३० लाख
- बाली बिमा अनुदान कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु ३ लाख
- हिउदे तरकारी बिउबिजन अनुदान, राजश्व बाँडफाँड रु ४ लाख
- लहरेवाली तरकारी बिउबिजन अनुदान, राजश्व बाँडफाँड रु ३ लाख

ख) एक गाउँ एक उत्पादन कार्यकम तर्फका योजनाहरु

- तरकारी उत्पादन, राजश्व बाँडफाँड रु ३ लाख
- आलु उत्पादन, राजश्व बाँडफाँड रु ५ लाख
- धनियाँ उत्पादन, राजश्व बाँडफाँड रु ३ लाख
- खुर्सानी उत्पादन, राजश्व बाँडफाँड रु ३ लाख

२. पशु विकास

क) भकारो सुधार तथा खोर निर्माण तर्फका योजनाहरु

- बाखाको खोर निर्माण, समानिकरण अनुदान रु ५ लाख
- बङ्गुरको खोर निर्माण, समानिकरण अनुदान रु ४ लाख
- गोठ खोर तथा भकारो सुधार कार्यकम, समानिकरण अनुदान रु ४ लाख
- ट्रेभिज निर्माण कार्यकम, राजश्व बाँडफाँढ रु ५० हजार

ख) बिभिन्न तालिम संचालन तर्फका योजनाहरु

- आवश्यकताको आधारमा गाई, भैसी, बाखा, वंगुर, कुखुरा, माछा पालन तालिम कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु ५ लाख
- पशुपन्छीको दाना बनाउने तालिम, राजश्व बाँडफाँड रु १लाख
- हे र साईलेज बनाउने तालिम कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु १ लाख

ग) बिभिन्न औषधी, बिउ तथा उपकरण खरिद तर्फका कार्यक्रमहरु

- पशुपन्छी भ्यसाक्सिन तथा भ्याक्सिनेटर लजिस्टिक खरिद कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु १ लाख
- ए.आई तथा नाईट्रोजन खरिद, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख
- घाँसको बिउ खरिद कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु ३ लाख
- ल्याब उपकरण खरिद कार्यकम, राजश्व बाँडफाँड रु ६ लाख

३. शिक्षा

केन्द्रिय अनुदान तर्फका क्रियाकलापहरु

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघीय सरकार (रकम रु लाखमा)					
		सशर्त चालु	सशर्त पूजिगत	बिशेष अनुदान	बैदेशिक अनुदान	बैदेशिक ऋण	जम्मा
क	शिक्षा						
१	सबैका लागि शिक्षा	१६८३.८९	०.००	०.००	०.००	०.००	१६८३.८९
१.१	आधारभूत तहका स्वीकृत दरबन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षकका लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक र	१२८४.४६	०.००	०.००	०.००	०.००	१२८४.४६

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघीय सरकार (रकम रु लाखमा)					
		सशर्त चालु	सशर्त पूजिगत	बिशेष अनुदान	बैदेशिक अनुदान	बैदेशिक ऋण	जम्मा
	कर्मचारीहरु समेत)						
१.२	माध्यमिक तहका स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षक लागि तलब भत्ता अनुदान (विशेष शिक्षा परिषद अन्तरगतका शिक्षक र कर्मचारी,प्राविधिक धारका प्रशिक्षक समेत)	३९९.४३	०.००	०.००	०.००	०.००	३९९.४३
२	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना	२९०.६२	०.००	०.००	४८.००	६५.००	४०३.६२
२.१	प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ताहरुको पारिश्रमिक तथा विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापन अनुदान	८६.३५	०.००	०.००	१५.००	१९.००	१२०.३५
२.२	सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुका लागि निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान ।	२३.०२	०.००	०.००	४.००	५.००	३२.०२
२.३	तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान	४५.२१	०.००	०.००	७.००	१०.००	६२.२१
२.४	विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान	२०.२५	०.००	०.००	३.००	५.००	२८.२५
२.५	शैक्षिक पहुँचका लागि अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम	८.००	०.००	०.००	१.००	२.००	११.००
२.६	विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवं कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	१५.५०	०.००	०.००	३.००	३.००	२१.५०
२.७	सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरुलाई निशुल्क स्यानिटरी प्याड व्यवस्थापन ।	८.७८	०.००	०.००	२.००	२.००	१२.७८
२.८	शैक्षिक सुशासनका लागि सस्थागत क्षमता विकास, विद्याथी परीक्षण मुल्याङ्कन, शिक्षक मेन्टरिङ तथा विद्यालय सुपरिवेक्षण ।	९.०७	०.००	०.००	१.००	२.००	१२.०७
२.९	विपदको समयमा सिकाइ निरन्तरताका सिकाई आपुरण तथा द्रुत सिकाई योजना (ReAL) कार्यान्वयन	३.००	०.००	०.००	०.००	१.००	४.००
२.१०	बिपन्न लक्षित छात्रबृतिका लागि छनौट भएका (कक्षा ६-१२ अध्ययनरत) बिद्यार्थिका लागि छात्रबृति	४.३७	०.००	०.००	१.००	१.००	६.३७
२.११	माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	३८.०२	०.००	०.००	६.००	८.००	५२.०२
२.१२	आधारभूत तह कक्षा (६-८) मा अंग्रेजी,गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान	२.६१	०.००	०.००	१.००	१.००	४.६१

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघीय सरकार (रकम रु लाखमा)					
		सशर्त चालु	सशर्त पूजिगत	बिशेष अनुदान	बैदेशिक अनुदान	बैदेशिक ऋण	जम्मा
२.१३	प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ समाग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाई अनुदान	२०.३३	०.००	०.००	३.००	५.००	२८.३३
२.१४	सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुका लागि छात्रबृत्ति (आवासीय तथा गैरआवासीय)	६.११	०.००	०.००	१.००	१.००	८.११
३	केन्द्रबाट छनौट भएका नमुना विद्यालय तथा विशेष विद्यालयको भवन निर्माण तथा पुर्वाधार व्यवस्थापन	०.००	७२.००	०.००	१२.००	१६.००	१००.००
४	किसान मा.वि.भवन निर्माण	०.००	०.००	१००.००	०.००	०.००	१००.००
	जम्मा केन्द्रिय अनुदान	**१९७४.५१**	**७२.००**	**१००.००**	**६०.००**	**८१.००**	**२२८७.५१**

४. स्वास्थ्य

स्वास्थ्य क्षेत्रको केन्द्रिय अनुदान तर्फका क्रियाकलापहरु

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार (रकम रु लाखमा)					
		सशर्त चालु	सशर्त पूजिगत	बिशेष अनुदान	बैदेशिक अनुदान	बैदेशिक ऋण	जम्मा
१	स्थायी कर्मचारीहरुको तलव, महगी भत्ता र पोषाक भत्ता	३१८.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३१८.००
२	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम (आयुर्वेद औषधालय)	५.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	५.५०
३	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम	०.६०	०.००	०.००	२१.००	०.००	२१.००
३.१	पोषण मैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम	०.००	०.००	०.००	१३.००	०.००	१३.००
३.२	सुनौलोहजार दिनका बिपन्न महिलाको पोषण सुधारका लागि आय आर्जन अनुदान	०.२५	०.००	०.००	६.००	०.००	६.२५
३.३	बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रमका पोषण सहजकर्ताको पारिश्रमिक	०.३५	०.००	०.००	३.००	०.००	३.३५
४	**परिवार कल्याण कार्यक्रम**						
४.१	प्रजनन् रुग्णता स्वास्थ्य सेवा	२.९५	०.००	०.००	०.००	०.००	२.९५
४.२	परिवार योजना सेवा	०.७८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.७८
४.३	किशोरकिशोरी स्वास्थ्य सेवा	०.८४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.८४
४.४	पोषण कार्यक्रम	५.२८	०.००	०.००	०.००	०.००	५.२८
४.५	स्थानिय तह तर्फ मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम अन्तर्गत आमा सुरक्षा, गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा, रक्तसंचार, न्यानो झोला, निशुल्क गर्भपतन र नवजात शिशुको निशुल्क उपचार	७.००	०.००	०.००	०.००	०.००	७.००
४.६	स्थानिय तह मार्फत मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम सन्चालन	७.६४	०.००	०.००	०.००	०.००	७.६४
४.७	एच्.पि.भि खोप अभियान तथा नियमित खोपमा सुरुवातको लागि कार्यक्रम संचालन तथा	३.४२	०.००	०.००	०.००	०.००	३.४२

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार (रकम रु लाखमा)					
		सशर्त चालु	सशर्त पूजिगत	बिशेष अनुदान	बैदेशिक अनुदान	बैदेशिक ऋण	जम्मा
	व्यवस्थापन						
४.८	नियमित खोप सुदृढीकरण, पूर्ण खोप सुनिश्चतता र दीगोपनाका लागि स्वास्थ्य कर्मीबाट वडामा घरधुरी सर्भेक्षण, पालिकाबाट वडा भेरीफिकेशन, अनुगमन तथा प्रमाण्किरणको सुपरिवेक्षण तथा व्यवस्थापन खर्च	३.८५	०.००	०.००	०.००	०.००	३.८५
५	**महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम**		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
५.१	बिश्व रक्तचाप दिवस तथा आत्महत्या न्यूनीकरण दिवस मनाउने	०.२०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.२०
५.२	जुनेटिक रोगहरु, ए.एम्.आर सम्वन्धी पैरवी तथा अभिमुखिकरण, एएम्आर डे, रेविज डे	०.२०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.२०
५.३	किटजन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रमको अनुगमन एवं मुल्यांकन तथा किटजन्य रोग नियन्त्रणका लागि एभिकेश डिटेक्सन तथा Slide ढुवानी समेत (औलो र कालाज्वार)	०.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.५०
५.४	डेंगु लगायतका किटजन्य रोगहरूको नियन्त्रणका लागि लामखुट्टेको बासस्थान खोजी गरी लार्भा नष्ट गर्ने, बिद्यालय शिक्षा कार्यक्रम, अभियान संचालन गर्ने तथा सरोकारवालाहरूसंग अभिमुखिकरण गर्ने र किटजन्य रोग नियन्त्रण कार्यक्रमको डाटा भेरिफिकेशन	१.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	१.५०
६	**क्षय रोग नियन्त्रण कार्यक्रम**		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
६.१	आकस्मिक अवस्थामा औसधि एवं ल्याव सामाग्री ढुवानी, रेकर्डिङ तथा रिपोर्टिङका लागि फर्म फरमेट छपाइ, ई-टि.बि रजिस्टर अध्यावधिक, विश्व क्षयरोग दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम, स्थलगत अनुशिक्षण तथा सुपरिवेक्षण, क्षयरोगका कार्यक्रमको अर्ध बार्षिक समिक्षा तथा कोहर्ट विश्लेषण	१.३०	०.००	०.००	०.००	०.००	१.३०

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार (रकम रु लाखमा)					
		सशर्त चालु	सशर्त पूजिगत	बिशेष अनुदान	बैदेशिक अनुदान	बैदेशिक ऋण	जम्मा
६.२	समुदायलाई क्षयरोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण एवं घरदैलो क्षयरोग खोजपडताल कार्यक्रम । क्षयरोगका जोखिम समुह तथा स्वास्थ सेवाको पहुच कम भएका समुदायमा सकृय क्षयरोग खोजपडताल कार्यक्रम। घरपरिवारका सदस्यहरूको सम्पर्क परिक्षण, एवं पाँच वर्ष मुनिका बालबालिमा क्षयरोग रोगथाम सम्वन्धी टिपिटी कार्यक्रम	१.१७	०.००	०.००	०.००	०.००	१.१७
६.३	कम्युनिटि डट्स कार्यक्रम कार्यक्रम संचालन, र स्वास्थ्यकर्मिहरू लाई क्षयरोग मोड्लुर तालिम	०.३२	०.००	०.००	०.००	०.००	०.३२
७	**नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम**		०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
७.१	राष्ट्रिय महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रम (पोशाक प्रोत्साहन, यातायात खर्च र दिवस मनाउने खर्च समेत)	१३.८६	०.००	०.००	०.००	०.००	१३.८६
७.२	जेरियाटिक तथा लैंगिक हिंसा बयवस्थापन कार्यक्रम	०.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.५०
८	**स्वास्थय ब्यवस्थापन कार्यक्रम** नियमित तथ्यांकको गुणस्तर बृद्धिका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरुको मासिक बैठक, डाटा भेरीफिकेशन तथा भेलिडेसन एवं अर्धबार्षिक तथा बार्षिक समिक्षा	२.३०	०.००	०.००	०.००	०.००	२.३०
९	**उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम**						
९.१	आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको लागि औषधि खरिद	१०.९३	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.९३
९.२	स्वास्थ्य चौकी (आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र) को न्युनतम सेवा मापदण्ड कार्यक्रम (अभिमुखीकरण, समिक्षा, फलोअप, अनुगमन तथा सुदृधिकरण समेत)	१.१३	०.००	०.००	०.००	०.००	१.१३
१०	**स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम** मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलासिस गराईरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका बिरामीहरुलाई औषधि उपचार खर्च बापत मासिक रु ५०००।(का दरले उपलब्ध गराईने रकम	१६.१३	०.००	०.००	०.००	०.००	१६.१३
	संघीय अनुदान (सशर्त चालु) जम्मा	४०५.९०	०.००	०.००	२२.००	०.००	४२७.९०

५. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण

महिला शिर्षक अर्न्तगत बिभिन्न अभियान, प्रतियोगिता तथा दिवस संचालनका गतिबिधिहरु

- लैङ्गिक हिंसा बिरुद्धको १६ दिने अभियान संचालन, आन्तरिक श्रोत रु २ लाख
- तिज गित प्रतियोगिता संचालन, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख
- नारी दिवस, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख

६. खेल तथा मनोरञ्जन

क) पालिका स्तरिय खेल मैदान तथा ब्यायामशाला ब्यवस्थापन तर्फका योजनाहरु

- रुप्से खहरे खेल मैदान निर्माण, प्रदेश बिशेष अनुदान रु १५ लाख
- खुला व्यामशाला व्यवस्थापन, राजश्व काँडफाँड रु १० लाख
- सराई खेल मैदान स्तरोन्नती, आन्तरिक श्रोत रु ५ लाख
- आनन्दनगर खेल मैदान स्तरोन्नती, आन्तरिक श्रोत रु ५ लाख
- मझुवा खेल मैदान स्तरोन्नती, समानिकरण अनुदान रु २ लाख

ख) वडा स्तरीय खेल मैदान व्यवस्थापन तर्फका योजनाहरु

- तल्लो जाउपोखरा खेल मैदान, समानिकरण अनुदान रु २ लाख
- बोक्सादी खेल मैदान व्यवस्थापन, समानिकरण अनुदान रु १ लाख पचास हजार
- दोहरा खेल मैदान व्यवस्थान, समानिकरण अनुदान रु १ लाख
- देवगिर खेल मैदान व्यवस्थापन, समानिकरण अनुदान रु १ लाख
- चौलानी खेल मैदान ब्यवस्थापन, समानिकरण अनुदान रु ३ लाख
- चित्रेछाप भलिबल ग्राउण्ड तथा प्रतिक्षालय व्यवस्थापन, समानिकरण अनुदान रु २ लाख
- जगात खेल मैदान ब्यवस्थापन, समानिकरण अनुदान रु १ लाख

ग) बिबिध

- तीज खेलकूद कार्यक्रम, राजश्व बाँडफाँड रु १ लाख
- खुला भलिबल प्रतियोगिता, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख

७. संस्कृति प्रवर्द्धन

बिभिन्न मठ, मन्दिर तथा साँस्कृतिक धरोहरहरुको संरक्षण तथा ब्यवस्थापन तर्फका योजनाहरु

- राम मन्दिर व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु २ लाख
- भुटुके भैरब मन्दिर व्यवस्थापन तथा ढाकेवास क्रियापुत्री प्रतिक्षालय, समानीकरण अनुदान रु २ लाख
- वडा भित्रका साँस्कृतिक धरोहर संरक्षण कार्यक्रम, राजश्व बाँडफाँड रु १ लाख
- मान्के कृषि भवन तथा दद्रा मन्दिर व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु ३ लाख
- कर्णदेवि मन्दिर व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु ३ लाख
- कृष्ण मन्दिर व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु १ लाख
- लक्ष्मीदेवि कालिका मन्दिर व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु १ लाख
- कालिका मन्दिर व्यवस्थापन,समानीकरण अनुदान रु १ लाख
- धारादेवि मन्दिर व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु ३ लाख
- ढिकी जातो संरक्षण तथा व्यवस्थापन, समानीकरण अनुदान रु १ लाख
- नेवा गुठी सँस्कृतिक जात्रा, आन्तरिक श्रोत रु १ लाख

८. सडक तथा पुलहरु तर्फका योजनाहरु

रकम रु.लाखमा

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघीय सरकार			आन्तरिक श्रोत	प्रदेश सरकार			कूल जम्मा
		सशर्त पूजिगत	समानिकरण	जम्मा		सशर्त पूजिगत	समपुरक अनुदान	जम्मा	
क	**प्रमुख सडकहरुको स्तरोन्नती (अनुसूचि २ मा समावेश सडकहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकिकरण अनुसार)**	**०.००**	**७०.००**	**७०.००**	**०.००**	**६०.००**	**७०.००**	**१३०.००**	**२००.००**
१	सराई-एक्लेवर-सिकारकोट-आलेस-सिलङ्गदसराई रिङ्ग रोड स्तरोन्नती	०.००	३५.००	३५.००	०.००	०.००	३५.००	३५.००	७०.००
२	जाउपोखरा-बुढीकोट-बदवारी सडक स्तरोन्नती	०.००	३५.००	३५.००	०.००	०.००	३५.००	३५.००	७०.००
३	दह-बहादुर-माथिल्लो ढाव मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-७	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	१०.००
४	फेँदी-चारघरे-सामपोखरी मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-१	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	१०.००
५	सपाङदी-बोक्सादी खोला कल्भट निर्माण योजना माथागढी-२	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.५०	०.००	१०.५०	१०.५०
६	डल्लेरह-चिउरेपानी मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-४	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	१०.००
७	तल्लो अघनी-चिदी प्रगती टोल देखी भित्री जाने मोटर बाटो स्तरोन्नी	०.००	०.००	०.००	०.००	९.५०	०.००	९.५०	९.५०
८	जगात-पधेराटारी-थानसिङ्ग मोटर बाटो स्तरोन्नती माथागढी-६	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००	१०.००
ख	**पालिका स्तरिय सडक स्तरोन्नती(अनुसूचि २ मा समावेश सडकहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकताको आधारमा)**	**०.००**	**२३९.००**	**२३९.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**०.००**	**२३९.००**
१	सडकबोर्ड संगको साझेदारी	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
२	देउगिर झडेवा मोटरबाटो	०.००	५०.००	५०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५०.००
५	झडेवा जगात खैरेनी मोटर बाटो (खास खोला जगात ढाव सडक खण्ड)	०.००	५०.००	५०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५०.००
६	पोखरडाँडा नरुवा मोटर बाटो	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
७	आयुर्वेद कोट मोटरबाटो	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
८	धैरेनी तल्लो रुमालेडाँडा बोटेखोला मो.बा	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
९	सपाङ्गदी डाँडाँ टोल मो.वा	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४.००
१०	जगात भुटुके सुनवल मो.वा	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
११	टारी मोटर बाटो स्तरोन्नती	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
१२	कसेनी मोटर बाटो ग्राभेल	०.००	६.००	६.००	०.००	०.००	०.००	०.००	६.००
१३	देवगिर देविनगर मोटर बाटो	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
१४	मझुवा फेदी बोहखर मो.वा	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघीय सरकार			आन्तरिक श्रोत	प्रदेश सरकार			कूल जम्मा
		सशर्त पूजिगत	समानिकरण	जम्मा		सशर्त पूजिगत	समपुरक अनुदान	जम्मा	
१५	बोहखर गेरुदी मोटर बाटो	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
१६	माराघा सिरिक डाँडा मो.वा	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
१७	माथा मन्दिर जाने बाटो	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
१८	सात पोखरी घारी मैदान मो.वा	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००	०.००	०.००	८.००
१९	जगात गाडडाँडा पैदल मार्ग स्तरोन्ती	०.००	८.००	८.००	०.००	०.००	०.००	०.००	८.००
२०	झडेवा रहवास मटेरी मो.बा	०.००	१५.००	१५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१५.००
२१	बाघमारा बेतौनी जोड्ने मो.वा	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
२२	बजार क्षेत्र नाली निर्माण (३ नं वडा)	०.००	७.००	७.००	०.००	०.००	०.००	०.००	७.००
२३	चिलाउने गैरा नाली निर्माण	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
२४	रजैपोखरा पाडेखोला मोटर बाटो	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२५	चारघरे सिमेल अर्गले मो.वा	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
२६	मोहाखर्क जगरघुम्ति मो.वा	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४.००
२७	खपडाँडा दुम्सीलुङ अगारी खर्क मो.वा	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
२८	रिगाफाँट देबिस्थान मन्दिर मो.वा	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
२९	ओडारे मोटर बाटो योजना	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
३०	सिलिङ्गी मोटर बाटो योजना	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४.००
घ	**सडकरूको नियमित मर्मत संभार**	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
१	सबै पुरानो बाटोमा पहिरो सोरसार	०.००	१०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
ङ	**बडा स्तरीय सडक स्तरोन्नती तथा मर्मत संभार (अनुसूचि २ मा समावेश सडकहरु मध्येपालिकाको प्राथमिकताको आधारमा)**	०.००	७१.५०	७१.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	७१.५०
१	लखण्डी पारेश्वरडाँडाँ नरुवा मोटर बाटो	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
२	ढकालकूना गाहा टोल सटाकडाडाँ मोटर बाटो	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
३	रुमालडाँडाँ गैरा खेत जाने मो.वा	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
४	विरौटा बोक्सादी मोटर बाटो स्तरोन्नती	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४.००
५	नयागाउँ नयाबस्ती मोटर बाटो	०.००	२.५०	२.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	२.५०
६	सिकारकोट मोटर बाटो	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
७	कसेनी मोटर बाटो ग्राभेल	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
८	मोहने मोटर बाटो स्तरोन्नती	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
९	तल्लोथर मोटर बाटो	०.००	४.००	४.००	०.००	०.००	०.००	०.००	४.००
१०	केरौली सडक प्रतिक्षालय	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
११	ज्यामिरे सिरिकघाट मोटर	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघीय सरकार			आन्तरिक श्रोत	प्रदेश सरकार			कूल जम्मा
		सशर्त पूजिगत	समानिकरण	जम्मा		सशर्त पूजिगत	समपुरक अनुदान	जम्मा	
	बाटो								
१२	मैदान देविस्थान मोटर बाटो	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
१३	जुकेनी गोडडाँडाँ मोटर बाटो	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
१४	जगात पुकटुङ मोटर बाटो योजना	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
१५	घडेरीडाँडाँ गडवास मोटर बाटो योजना	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
१६	मौलाथर फुकुन्दी ढाडकोन मोटर बाटो योजना	०.००	४.५०	४.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	४.५०
१७	पुरन पानी माथा पाकरी मोटर बाटो मर्मत संभार	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
१८	सुर्कावास धामिघा मोटर बाटो मर्मत संभार	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
१९	मझुवा हात्तिलुङ्ग, गोहेलगुङ ठिगरा भाङकोल्टा मोटर बाटो मर्मत संभार योजना	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२०	ढाडकुन पारसाहन दमार तारुक सिम्ले मोटरबाटो मर्मत संभार योजना	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२१	ग्याबियन जाली खरिद योजना	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२२	वानडाँडाँ थर्पलुङ्ग मोटर बाटो	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
२३	पधेराटारी सेरा मोटर बाटो मर्मत	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
२४	धरमटारी कासचौर मोटर बाटो	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
२५	अर्गले तीनडुमै मोटर बाटो	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२६	दार्सिङगौडा बगरखोला गोरेटो बाटो निर्माण	०.००	१.५०	१.५०	०.००	०.००	०.००	०.००	१.५०
२७	माहिला चौर चिर्तुङ मौलाथर मोटर बाटो	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
२८	फेंदी ठाडे ढाब बादुर मोटर बाटो	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
२९	टिमुरधारा मौलाथर मोटर बाटो	०.००	१.००	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१.००
३०	सतिघाट देखी ओडारे खेत सम्मको मोटर बाटो	०.००	२.००	२.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.००
३१	झडेवा केरौली लाईखोला बहादुरपुर मोटर बाटो	०.००	३.००	३.००	०.००	०.००	०.००	०.००	३.००
च	**पुल तथा झो.पु निर्माण तथा मर्मत संभार (अनुसूचिमा समावेश पूलहरु मध्ये)**	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
१	बलौटेघाट डोडे पुल निर्माण	०.००	५.००	५.००	०.००	०.००	०.००	०.००	५.००
छ	**झो.पु क्षेत्रगत कार्यक्रम**	१०.००	०.००	१०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	१०.००
सडक तथा पूल तर्फको जम्मा		१०.००	३९५.५०	४०५.५०	०.००	६०.००	७०.००	१३०.००	५३५.५०

९. खानेपानी तथा सरसफाई तर्फका योजनाहरु

रकम रु.लाखमा

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार			आन्तरिक श्रोत	कूल जम्मा
		समानिकरण अनुदान	राजश्व बाँडफाँड	जम्मा		
क	**पालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु (अनुसूचि २मा समावेश योजनाहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकता अनुसार)**	३३.००	१०.००	४३.००	१.५०	४४.५०
१	ढोलीवास खानेपानी	०.००	५.००	५.००	०.००	५.००
२	धामिघा खानेपानी योजना	०.००	५.००	५.००	०.००	५.००
३	बदरदी लिफ्ट खानेपानी	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००
४	छाड्छाड्दी खानेपानी व्यवस्थापन योजना	०.००	०.००	०.००	१.५०	१.५०
५	माथिल्लो पधेरा बुद्धिकोट खानेपानी	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
६	बहादुरपुर खानेपानी टंकी निर्माण	५.५०	०.००	५.५०	०.००	५.५०
७	सरापकोट खा.पा.यो	७.००	०.००	७.००	०.००	७.००
८	धारादी अधुरो खा.पा.यो	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
९	खानेपानी बिद्युत महसुल अनुदान	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
१०	पाइप खरिद (पालिका स्तरिय)	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००
ख	**वडा स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश योजनाहरु मध्ये वडाको प्राथमिकता अनुसार)**	४४.००	०.००	४४.००	०.००	४४.००
१	जाउपोखरा खानेपानी योजना	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००
२	तल्लो रिठे खोलाको खानेपानी व्यवस्थापन	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
३	टोमटे गैरा खानेपानी मुहान संरक्षण	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
४	खानेपानी पाइप खरिद	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
५	मगरगैरा खानेपानी मूल संरक्षण	२.५०	०.००	२.५०	०.००	२.५०
६	लाक्रीगैरा तथा सपाड्दी कुवा मर्मत	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
७	घोरकोट्टा लिफ्टिङ्ग योजना	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
८	मैपाल्दी बरडाँडाँ खानेपानी संयुक्त	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
९	धारागैरा काफल खोला संयुक्त खानेपानी	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१०	मौवाडाँडाँ गाडडाँडाँ खानेपानी	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
११	भुटुके खानेपानी	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१२	चिदीखर्क खानेपानी टंकी निर्माण	०.५०	०.००	०.५०	०.००	०.५०
१३	माहिलाचौर खानेपानी टंकी घेरावार	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१४	शेराकाउले खानेपानी मर्मत	०.५०	०.००	०.५०	०.००	०.५०
१५	हेकवारी खानेपानी मर्मत	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१६	भर्ले कुवा मर्मत	०.५०	०.००	०.५०	०.००	०.५०
१७	पधेराटारी टंकी मर्मत	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१८	टोकलादी लिफ्ट खानेपानी	४.००	०.००	४.००	०.००	४.००
१९	ढुंग्रे खोला लिफ्ट खानेपानी	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
२०	घारी मैदान पानी टंकी वितरण	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
२१	ग्वाङलिङ खानेपानी पाइप खरिद	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
२२	खमौरी टोल खानेपानी टंकी निर्माण	२.५०	०.००	२.५०	०.००	२.५०
२३	ओखरीगौडा खानेपानी योजना	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
२४	सानी पोखरी खानेपानी योजना	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
२५	सिरोबिहार खानेपानी योजना	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००
२६	म्हुगिल्डी खानेपानी व्यवस्थापन योजना	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
२७	काभ्रेचौर खानेपानी टंकी र पोखरी निर्माण योजना	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
२८	बाघमारा पाइप खरिद योजना	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
ग	**सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापन**	७.००	०.००	७.००	०.००	७.००
१	बरपोखरा शौचालय निर्माण	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
२	देवगिर सामुदायिक शौचालय व्यवस्थापन	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००

१०. सिंचाई तर्फका योजनाहरु

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार			आन्तरिक श्रोत	कूल जम्मा
		समानिकरण अनुदान	राजश्व बाँडफाँड	जम्मा		
क	**पालिका स्तरीय सिंचाई योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश योजनाहरु मध्ये पालिकाको प्राथमिकता अनुसार)**	२१.००	०.००	२१.००	०.००	२१.००
१	छमिसे सिँचाई योजना	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००
२	आमटारी आल्मे भाटी पंचासे सिँचाई योजना	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००
३	कसेनी कूलो निर्माण	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००
४	सिंचाई पाइप खरिद (पालिका स्तर)	१०.००	०.००	१०.००	०.००	१०.००
ख	**वडा स्तरीय सिंचाई योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश योजनाहरु मध्ये वडाको प्राथमिकता अनुसार)**	२४.५०	०.००	२४.५०	०.००	२४.५०
१	जनेवा स्र्याफोक सिँचाई कूलो	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
२	कुनावारी सिँचाई	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
३	कर्णचौक सिँचाई निर्माण	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
४	रजै शाखा कूलो निर्माण	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
५	चिल्ड्रेन पार्क भडटार सिँचाई व्यवस्थापन	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
६	कृषि तर्फ साना सिँचाई कार्यक्रम (वडा नं.४)	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००
७	खानेपानी तथा सिँचाई पाइप खरिद (वडा नं.५)	४.००	०.००	४.००	०.००	४.००
८	बुढीचौर सिँचाई पाइप खरिद	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
९	घिर्लिके कूलो मर्मत	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१०	साठीमुरे बिझुवा कूलो मर्मत	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
११	चोरगोठ पाइप सिँचाई	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१२	बाङ्गे सिँचाई पाइप	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
१३	गेझा खेत सिँचाई योजना	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००

११. भवन तथा सहरी बिकास तर्फका योजनाहरु

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार			आन्तरिक श्रोत	कूल जम्मा
		समानिकरण अनुदान	राजश्व बाँडफाँड	जम्मा		
क	**सामुदायिक भवन निर्माण**	१३.५०	०.००	१३.५०	०.००	१३.५०
१	बिहादी सामुदायिक भवन निर्माण	६.००	०.००	६.००	०.००	६.००
२	नमुना महिला अधिकार मञ्च भवन	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
३	भसकट्टा क्लब भवन	४.००	०.००	४.००	०.००	४.००
४	मिलनसार आमा समुह भवन	१.५०	०.००	१.५०	०.००	१.५०
घ	**बिभिन्न बिद्यालय भवनहरुको मर्मत सुधार**	२५.००	०.००	२५.००	०.००	२५.००
१	कर्णधार मा.वि. पूर्वाधार निर्माण	८.००	०.००	८.००	०.००	८.००
२	बुद्धि विकास प्रा.वि.पूर्वाधार निर्माण	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००
३	हात्तिलुङ मा.बि घेरावार	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००
४	धारादेवी मा.बि पर्खाल निर्माण	५.००	०.००	५.००	०.००	५.००
५	भूपति प्रा.वि.पूर्वाधार निर्माण	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००
६	नव जागृत प्रा.वि.पूर्वाधार निर्माण	२.००	०.००	२.००	०.००	२.००

१२. नदी तथा पहिरो नियन्त्रण तर्फका योजनाहरु

क्र.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार			आन्तरिक श्रोत	कूल जम्मा
		समानिकरण अनुदान	राजश्व बाँडफाँड	जम्मा		
क	नदी तथा पहिरो नियन्त्रण योजनाहरु (अनुसूचि २ मा समावेश योजनाहरु मध्ये प्राथमिकता अनुसार)	७.५०	०.००	७.५०	०.००	७.५०

क.स	कार्यक्रम/आयोजना	संघिय सरकार			आन्तरिक श्रोत	कूल जम्मा
		समानिकरण अनुदान	राजश्व बाँडफाँड	जम्मा		
१	पिरुलिडाँडा पहिरो नियन्त्रण (मो.वा मा)	३.००	०.००	३.००	०.००	३.००
२	लब्दकोट अम्रिसो रोपण	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००
३	मौलाथर नाली निर्माण तथा वाढी व्यवस्थापन	२.५०	०.००	२.५०	०.००	२.५०
४	चौतारा खोला तटबन्धन वाल निर्माण	१.००	०.००	१.००	०.००	१.००

१३. पुराना चौतारीहरुको संरक्षण तथा स्तरोन्नती तर्फका कार्यक्रम।

- चित्रुङ्दा चौपारी निर्माण (३), समानिकरण अनुदान रु १ लाख
- हलो गाड्ने चौपारी निर्माण (३), समानिकरण अनुदान रु २ लाख

१४. विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन तर्फको विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन सम्वन्धी कार्यक्रमहरु

- विपद् व्यवस्थापन पूर्व तयारी, जोखिम न्यूनीकरण, विपद् प्रतिकार्य तथा पुर्नलाभ कार्यक्रम संचालन।
- विपद् व्यवस्थापन सम्वध आपत्कालीन सामाग्रीहरुको प्रबन्ध।
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति/वडा विपद् प्रतिकार्य समिति/स्वयं सेवक दल गठन तथा सामुदायिक फौज तथा उद्धार टोली निर्माण, परिचालन एवं तालिम संचालन।

१५. संस्थागत क्षमता बिकासको तालिम तथा क्षमता बिकास तर्फ

- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुको लागि क्षमता बिकास कार्यक्रम, राजश्व बाँडफाँड रु १० लाख
- कर्मचारी तालिम सहभागी खर्च, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख
- पञ्जिकरण तथा कम्प्यूटर सम्वन्धी तालिम, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख
- बर्थिङ्ग सेन्टर क्यब तालिम, राजश्व बाँडफाँड रु २ लाख
- स्वास्थ्यकर्मिहरुको लागि कम्प्युटर, DHIS तथा ELMIS तालिम, राजश्व बाँडफाँड रु १ लाख

ख) आ.व.०८१/८२ मा माथागढी गाउँपालिकाको लागि संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट संचालन गरिने पूर्वाधार तर्फका योजनाहरु

१. सडक तर्फ (संघीय सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	बाँसटारी-झडेवा-दुम्किबास सडक	१००००	बैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम
२	फँदी देखी दोबले हुँदै धन्सारकुना सडक स्तरोन्नती माथागढी-१, चिदीपानी	३०००	१ करोड २० लाख मध्ये
३	असर्दी-झौकेदी-ताहु देविनगर-झडेवा-खैरेनी सडक	१४५००	
४	जल्पा-बहादुरपुर-ज्यामिरे सडक	१००००	रणनैतिक सडक
५	अगाहा खोला पुल, माथागढी-१ र रम्भा-३, जोड्ने	पूलहरुको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन	

२. सडक तर्फ (प्रदेश सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	तल्लो अघनी आरसि चिदीराना टोल बाटो स्तरोन्नती माथागढी-३	१००	
२	तल्लो अघनी भलिबल खेल मैदान देखी सीमघाट जाने बाटो स्तरोन्नती	८००	
३	हुमिन-देविनगर-जल्या-बहादुरपुर सडक निर्माण आयोजना (रम्भा, पूर्वखोला, माथागढी)	१५०००	
४	सराई-हर्नेटार, जगात सुनवल सडक	२०००	
५	झडेवा-रहवास-बहादुरपुर ज्यामिरे सडक	२०००	
६	माथागढी गाउँपालिका पहुँच मार्ग झडेवा-देवगिर खण्ड	३०००	
७	बाँसटारी-खहरे देवगिर खण्ड	४०००	

८	अमराई समठप पाइला स्वास्थ्य चौकी हुँदै वडा कार्यालय जाने सडक स्तरोन्नती माथागढी-२, रुप्से		विविध
९	जल्पा-बहादुरपुर मोटर बाटो (खिलुवा भञ्ज्याङ्ग अर्पिडाँडाँ खण्ड) माथागढी र पूर्वखोला	५०००	विविध
१०	ढल्केडाँडाँ-वंसेटापु-मटेरी सडक माथागढी-३, गोठादी	१०००	विविध
११	फेँदी मकले मैदान सडक स्तरोन्नती मथागढी-४, झडेवा	१५००	विविध
१२	रहवास-तीनघरे-धनुवा सडक स्तरोन्नती माथागढी-७, रहवास	१०००	विविध
१३	सराई-देउराली-चौपारी-बधवारी सडक स्तरोन्नती माथागढी-३, सराई	१५००	विविध
१४	सुर्कावास-बेसिडाँडाँ-तिनाउ सडक स्तरोन्नती माथागढी-५, हात्तिलुङ्ग	१५००	विविध
१५	सुनवल मदन पोखरी गोठादी	२०००	
१६	खैरेनी माथागढी सडक स्तरोन्नती	६०००	

३. सिंचाई तर्फ (संघीय सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	माडीफाँट एकीकृत सिँचाई योजना पाल्या	२०००	

४. सिंचाई तर्फ (प्रदेश सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	चिडिया-दमार सिँचाई योजना माथागढी-३	१५००	
२	रहवास, मटेरी सिँचाई योजना माथागढी-७	२०००	
३	कराङ्गफाँट सिँचाई योजना माथागढी-७	५०००	
४	माथागढी गाउँपालिका भित्रको सिँचाई योजनाको मर्मत सम्भार	२०००	
५	ठाडे खोला ढाप सिँचाई योजना माथागढी-७	१०००	
६	मुस्लाङ खोला सिँचाई आयोजना माथागढी-१	७५०	
७	घिस्टारी सिँचाई योजना माथागढी-१	५००	
८	झडेवा सिँचाई योजना माथागढी-४	५००	
९	कमेरे स्यार खोला सिम्ले सिँचाई योजना माथागढी-१	५००	

५. खानेपानी तर्फ (संघीय सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	माडी बृहत खानेपानी योजना माथागढी-१, २, ३, पाल्पा	२०००	जलवायु अनुकूलित बृहद खानेपानी आयोजना
२	झडेवा खानेपानी आयोजना	६३६	लुम्बिनी प्रदेशबाट सञ्चालन हुने आयोजना
३	रुप्से बृहत खानेपानी आयोजना	८००	लुम्बिनी प्रदेशबाट सञ्चालन हुने आयोजना

६. खानेपानी तर्फ (प्रदेश सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	भदौरे खानेपानी योजना माथागढी-६	५००	
२	भुल्के खानेपानी योजना माथागढी-४	३०	
३	जाउ पोखरा खानेपानी योजना माथागढी-१	३००	
४	बोरिङ लिफ्ट खानेपानी आयोजना माथागढी-२	११००	
५	धैरेनी लिफ्ट खानेपानी आयोजना माथागढी-१	११००	
६	माथागढी-५, खानेपानी आयोजना	१४००	

७	अलैचे-भुटुके खानेपानी आयोजना माथागढी-६	१२००	
८	बदवारी लिफ्ट खानेपानी आयोजना माथागढी-१	३००	
९	देवगिर खानेपानी योजना	१७००	
१०	झडेवा खानेपानी आयोजना	६३६	
११	चिदीपानी वृहत खानेपानी योजना माथागढी-१	१०००	
१२	रिग्नेदह खानेपानी योजना	८१५	
१३	रुप्से वृहत खानेपानी योजना	८००	
१४	लुहुङ्ग लिफ्ट खानेपानी योजना	१५००	

७. नदी नियन्त्रण तर्फ (प्रदेश सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	सुकदर खोला, खहरे खोला तटबन्ध तथा वस्ती विकास संरक्षण माथागढी-२	१५००	

८. भवन तथा बस्ती बिकास तर्फ (संघीय सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	किसान मा.वि. सातभूल वस्ती विकास माथागढी-४	१००००	विशेष अनुदान (पूँजीगत)

९. भवन तथा बस्ती बिकास तर्फ (प्रदेश सरकार)

क्र.सं.	योजनाको नाम	बजेट रु हजारमा	कैफियत
१	सराई वस्ती विकास योजना माथागढी-३	४०००	
२	मरमरा माथागढी-४, वस्ती विकास पूर्वाधार निर्माण	४०००	
३	किसान मा.वि. सातभूल वस्ती विकास माथागढी-४	१८००	
४	कृषि उपज संकलन केन्द्र माथागढी-५, पाल्पा	१५००	
५	रतन मा.वि. माथागढी-४, वाल निर्माण तथा फर्निचर	७००	
६	ज्ञानोदय आ.वि.मा माथागढी-१, भवन निर्माण	२०००	

अनुसूचि-२ : गाउँपालिकाका प्रमुख आयोजना तथा कार्यक्रम

क. सडक

१	बाँसटारी, भ्रूडेवा, रहवास, दुम्किबास मोटर बाटो	३०	पोखरडाँडा नरुवा मोटर बाटो
२	भ्रूडेवा, गोठादी, खैरेनी मोटर बाटो	३१	आयुर्वेद कोट मोटरबाटो
३	भ्रूडेवा, केरौली, बहादुरपुर मोटरबाटो, माथागढी-४, ८	३२	धैरेनी तल्लो रुमालेडाँडा बोटेखोला मो.बा
४	भ्रूडेवा- देवगिर मोटरबाटो (पालिका पहुँच मार्गको कालो पत्रे गर्न बाँकी खण्ड) वडा नं ४	३३	सपाङ्गदी डाँडाँ टोल मोटर बाटो
५	देवगिर-देविनगरमोटर बाटो, माथागढी-४	३४	जगात भुटुके सुनवल मोटरबाटो-५
६	भ्रूडेवा-जगात-बसेनी-दमार-भुम्सा मोटर बाटो, माथागढी-५,६,४	३५	टारी मोटर बाटो
७	सराई-एक्लेवर-सिकारकोट-आलेस-सिलङ्गदी-सराई रिङ्ग रोड	३६	कसेनी मोटर बाटो स्तरोन्नती
८	जाउपोखरा-बुढीकोट-बदवारी सडक	३७	मभ्रुवा फेदी-बोहखर मो.बा
९	दह-बहादुर-माथिल्लो ढाव मोटर बाटो माथागढी-७	३८	बोहखर-गेरुदी मोटर बाटो
१०	फैंदी-चारघरे-सामपोखरी मोटर बाटो माथागढी-१	३९	माराघा-सिरिक डाँडा मोटर बाटो
११	सपाडदी-बोक्सादी खोला कर्ल्भट निर्माण योजना-२	४०	माथा मन्दिर जाने बाटो
१२	डल्लेरह-चिउरेपानी मोटर बाटो स्तरोन्नती-४	४१	सात पोखरी-घारी मैदान मोटर बाटो
१३	तल्लो अघनी-चिदी प्रगती टोल देखी भित्री जाने मोटर बाटो माथागढी-३	४२	जगात गाडडाँडा पैदल मार्ग स्तरोन्ती,
१४	जगात-पधेराटारी-थानसिङ्ग मोटर बाटो माथागढी-६	४३	भ्रूडेवा-रहवास-मटेरी मो.बा
१५	फेदी देखि दोवले हुदै धन्सारकुना मोटर बाटो माथागढी-१	४४	बाघमारा-बेतेनी मोटर बाटो
१६	असर्दी-भ्रौकादी-ताहुँ-देबिनगर-भ्रूडेवा-खैरेनी सडक माथागढी ४,६,५	४५	बजार क्षेत्र नाली निर्माण (३ नं वडा)
१७	जल्पा-बहादुरपुर-ज्यामिरे सडक माथागढी- ८	४६	चिलाउने गैरा नाली निर्माण
१८	सराई-हर्नेटार, जगात सुनवल सडक	४७	रजैपोखरी-पाँडेखोला मोटर बाटो
१९	भ्रूडेवा-रहवास-बहादुरपुर-ज्यामिरे सडक	४८	चारघरे-सिमेल-अर्गले मोटर वाटो
२०	ढल्केडाडा-बसेटापु-मटेरी सडक माथागढी-३	४९	मोहाखर्क-जगरघुम्ति मो.वा
२१	फेदी –मकले मैदान सडक, माथागढी-४	५०	खपडाँडा-दुम्सीलुङ-अगारीखर्क मोटर वाटो, माथागढी-६
२२	रहवास-तिनघरे-धनुवा सडक, माथागढी-७	५१	रिगाफाँट-देबिस्थान मन्दिर मो.वा
२३	सराई-देउराली-चौपारी-बधवारी सडक, माथागढी-३	५२	ओडारे मोटर बाटो योजना
२४	सुर्कावास-बेसिडाँडा-तिनाउ सडक, माथागढी-५	५३	सिलिङ्गी मोटर बाटो योजना
२५	गेठादी-सुनवल मोटर बाटो, माथागढी-५	५४	सडकह्रुको नियमित मर्मत संभार (पहिरो सोरसार)
२६	भ्रूडेवा-जगात-खैरेनी मोटर बाटो (खास खोला जगात ढाव सडक खण्ड), माथागढी-५,६	५५	लखण्डी-पारेश्वरडाँडाँ-नरुवा मोटर बाटो-१
२७	माडी चक्रपथ, माथागढी-१,२ र ३	५६	बिरौटा-धैरेनी-रुमालडाँडाँ-दिहादीधाम सडक-१
२८	तल्लो अधनीभलिवल खेल मैदानदेखि सिमघाट मो.बा	५७	अगाहा खोला-चिदीपानी-फैंदी-सराई सडक-१
२९	सडकबोर्ड संगको साभ्रेदारी	५८	ढकालकूना-गाहा टोल-सटाकडाडाँ मो.बा-१

५९	रुमालडाँडाँ-गैरा खेत मोटर बाटो,माथागढी-१	८९	घडेरीडाँडाँ-गडवास मोटर बाटो-५
६०	दोहरा-बाहखोक-भुटुके-खुमडाँडाँ, आर्यभञ्ज्याङ सडक, माथागढी-१	९०	मौलाथर-फुकुन्दी-ढाडकोन मोटर बाटो-५
६१	दमार-रिट्ठे खोला मोटरबाटो,माथागढी-१	९१	पुरनपानी-माथा-पाकरी मोटर बाटो-५
६२	विरौटा-बोक्सादी मोटर बाटो स्तरोन्नती, माथागढी-२	९२	सुर्कावास-धामिघा मोटर बाटो, माथागढी-५
६३	दोहारा-रुप्से सडक, माथागढी-२	९३	मभुवा हात्तिलुङ्ग, गोहेलगुङ ठिगरा भाङकोल्टा मोटर बाटो, माथागढी-५
६४	नयागाउँ-नयाबस्ती मोटर बाटो, माथागढी-२	९४	ढाडकुन पारसाहन दमार तारुक सिम्ले मोटरबाटो, माथागढी-५
६५	काफ्ले चौपारी-सपाङ्दी मोटरबाटो,, माथागढी-२	९५	धमिघा-भुम्सा मोटर बाटो, माथागढी-५
६६	दोहोरा-पीपलडाँडा मोटरबाटो, माथागढी-२	९६	जगात, पुक्टुङ्ग, धमिघा मोटरबाटो, माथागढी-५
६७	दोहोरा-बभ्हाडी-गैरावारी मोटरबाटो,माथागढी-२	९७	ग्याबियन जाली खरिद योजना, माथागढी-५
६८	देउराली भञ्ज्याङ-बोक्सादी-गैरौदी मोटरबाटो-२	९८	वानडाँडाँ-थर्पलुङ्ग मोटर बाटो, माथागढी-६
६९	सोले-बदवारी कृषि सडक, माथागढी-२	९९	पधेराटारी सेरा मोटर बाटो मर्मत, माथागढी-६
७०	सिकारकोट मोटर बाटो, माथागढी-३	१००	धरमटारी कासचौर मोटर बाटो, माथागढी-६
७१	सराई-वडा कार्यालय पहुँच माग, माथागढी-३	१०१	अर्गले तीनडुमै मोटर बाटो, माथागढी-६
७२	सराई-अघनी-बिस्कुनडाँडाँ मोटर बाटो, माथागढी-३	१०२	दह-खपडाँडाँ मोटर बाटा,माथागढी-६
७३	कसेनी मोटर बाटो ग्राभेल, माथागढी-३	१०३	बहखर-चारघरे-अर्गले-विनयी त्रिवेणी मोटर बाटो-६
७४	मोहने मोटर बाटो स्तरोन्नतीमाथागढी-३	१०४	भाङकोल्टा-दह-किरक भञ्ज्याङ मोटर बाटो-६
७५	तल्लोथर मोटर बाटो, माथागढी-३	१०५	दार्सिङगौडा-बगरखोला गोरेटो बाटा-७
७६	सराई-फूलवारी मोटरबाटो,माथागढी-३	१०६	माहिलाचौर-चिर्तुङ-मौलाथर मोटर बाटो, माथागढी-७
७७	एक्लेवर-छोडीघाट-गिजनडाँडा मोटरबाटो, ३	१०७	फँदी-ठाडे-ढाब-बादुरपुर मोटर बाटो-७
७८	भ्रडेवा-देविनगर मोटर बाटो, माथागढी-४	१०८	टिमुरधारा-मौलाथर मोटर बाटो-७
७९	भ्रडेवा रिङ्गरोड, माथागढी-४	१०९	ठाडे-किरिक भञ्ज्याङ मोटरबाटो, माथागढी-७
८०	केरौली सडक प्रतिक्षालय, माथागढी-४	११०	ओखरगोडा-चरङ्गे मोटर बाटो, माथागढी-७
८१	ज्यामिरे-सिरिकघाट मोटर बाटो, माथागढी-४	१११	थानसिङ्ग-छापडाँडाँ मोटर बाटो-७
८२	मैदान-देविस्थान मोटर बाटो, माथागढी-४	११२	टिमुरधारा-रुपाकोट मोटर बाटो-७
८३	जुकेनी-गोडडाँडाँ मोटर बाटो, माथागढी-४	११३	तिनघरे-धनुवा-खपियालुङ-लाईखोला मोटर बाटो, माथागढी-७
८४	चौहानी-केरौली-भीमडाँडाँ मोटरबाटो-४	११४	सतिघाट-ओडारे खेत मोटर बाटो-८
८५	हर्नेटार-बोखर-बरनडाँडाँ-मैदान-केरौली मोटर बाटो, माथागढी-४	११५	भ्रडेवा-केरौली-लाईखोला-बहादुरपुर मोटर बाटो, माथागढी-८
८६	बाटुलेचौर, फापरवारी मोटरबाटो,माथागढी-४	११६	बेतनी-बहादुरपुर सडक, माथागढी-८
८७	जगात -कटुङ मोटर बाटो योजना, माथागढी-५	११७	जल्पा-बहादुरपुर-ताकातुङ मोटर बाटो-८
८८	ओखलढुङ्गा-ज्यामिरे-चरङ्गे माथागढी(५		

ख. पक्की मोटरेबल पुलहरु

१	नयाँवस्ती नयागाउँ जोड्ने बधवारी पक्की पुल-२	५	दोहोरा छेडवा पक्की पुल (तिनाउ खोला) १ र २
२	दाउनघाट मोटरेबलपुल-५	६	जगात-पुकटुङ पक्की पुल-६
३	सुर्कावास मोटरेबल पुल-५	७	सोताघाट पुल-६
४	झिन्टुङघाट पुल-५	८	बसेनी खोला पक्की पुल-७

ग. सिँचाई

१	बृहत चिदीपानी माडी सिँचाई योजना १	४०	काठेटार सिँचाई योजना ८
२	वृहत अगाहा खोला सिँचाई योजना १	४१	मटौरा सिँचाई योजना ८
३	मुस्लाङ खोला सिँचाई आयोजना १	४२	संघ खोला सिँचाई योजना ८
४	घिस्टारी सिँचाई योजना १	४३	सिम्ले खोला सिँचाई योजना ८
५	कमेरे स्यार खोला सिम्ले सिँचाई योजना १	४४	गिजा सिँचाई योजना ८
६	गाडा खोला र रजौली सिंचाई योजना २	४५	लन्काकोट सिँचाई योजना ८
७	राक्से भीर सिंचाई योजना	४६	कबेनी सिँचाई योजना ८
८	दोन्द्रे खोला सिंचाई योजना ३	४७	चारघरे सिँचाई योजना ८
९	चिम्नी खोला सिंचाई योजना ३	४८	मदानी सिँचाई योजना ८
९	रजाया खोला सिँचाई योजना ३	४९	नरकटेनी सिँचाई योजना ८
११	रक्साहा खोला सिँचाई योजना ३	५०	धनसिंङ्गे सिँचाई योजना ८
१२	भानटार सिँचाई योजना ३	५१	पारसे सिँचाई योजना ८
१३	बधवारी खोला सिँचाई योजना ३	५२	क्युनी सिँचाई योजना ८
१४	नैनावारी सिँचाई योजना ३	५३	साँधगौरा सिँचाई योजना ८
१५	उल्टे कूलो सिँचाई योजना ३	५४	तालमुल सिँचाई योजना
१६	चिडिया-दमार सिँचाई योजना ३	५५	गढिया खोल सिँचाई योजना
१७	खापुक सिँचाई योजना ४	५६	झडेवाफाँट सिँचाई योजना
१८	मरमरा सिँचाई योजना ४	५७	झुम्सा खोला सिँचाई योजना
१९	पुग्दीटारी सिँचाई योजना ४	५८	गोठादी खोला सिँचाई योजना
२०	डिप बोरिङ सिँचाई योजना ४	५९	मटेरीफाँट सिँचाई योजना
२१	झडेवा सिँचाई योजना ४	६०	दमार सिँचाई योजना
२२	कराङलुङ सिँचाई योजना ५	६१	छमिसे सिँचाई योजना
२३	सुर्कावास सिँचाई योजना ५	६२	सिंचाई पाइप खरिद (पालिका स्तर)
२४	तारुक गौडा वडा नं.५	६३	कसेनी कूलो निर्माण
२५	आर्य खोला सिँचाई योजना ६	६४	आमटारी आल्मे भाटी पंचासे सिँचाई योजना
२६	आगझडी खोला सिँचाई योजना ६	६५	जनेवा स्याँफोक सिँचाई कूलो
२७	सिम्ले खोला सिँचाई योजना ६	६६	कुनावारी सिँचाई
२८	चारघरे खोला सिँचाई योजना ६	६७	कर्णचौक सिँचाई निर्माण
२९	सिउवाटारी सिँचाई योजना ६	६८	रजै शाखा कूलो निर्माण
३०	भदौरे खोला सिँचाई योजना ६	६९	चिल्ड्रेन पार्क भडटार सिँचाई व्यवस्थापन
३१	बाङ्गे सिँचाई योजना वडा नं.६	७०	साना सिँचाई कार्यक्रम
३२	कराङ्गफाँट सिँचाई योजना ७	७१	बुढीचौर सिँचाई
३३	थानसिङ्ग सिँचाई योजना ७	७२	घिर्लिके कूलो मर्मत
३४	रहवास, मटेरी सिँचाई योजना ७	७३	साठीमुरे बिझवा कूलो मर्मत
३५	ठाडे खोला ढाप सिँचाई योजना ७	७४	चोरगोठ सिँचाई
३६	लाइकाकोट सिँचाई योजना ८	७५	बाङ्गे सिँचाई
३७	कबेली सिँचाई योजना ८	७६	गेझा खेत सिँचाई योजना
३८	नर्केटेनी सिँचाई योजना ८	७७	माथागढी गाउँपालिका भित्रको सिँचाई योजनाको मर्मत सम्भार
३९	पारस सिँचाई योजना ८	७८	माडीफाँट एकीकृत सिँचाई योजना पाल्पा

घ. खानेपानी

१	खानेपानी पाइप खरिद	३६	मकुले खानेपानी योजना ४
२	खानेपानी बिद्युत महसुल अनुदान	३७	भुल्के खानेपानी योजना ४
३	लुहुङ्ग लिफ्ट खानेपानी योजना	३८	केउरौली खानेपानी योजना ४
४	माडी वृहत खानेपानी योजना १, २, ३	३९	चित्रेछाप खानेपानी योजना ४
५	धामिघा खानेपानी योजना	४०	अलैची गौरा खानेपानी योजना ४
६	धरादी अधुरो खानेपानी योजना	४१	ज्यामिरे खानेपानी योजना ४
७	ढोलीवास खानेपानी	४२	अखेल्ला खानेपानी योजना ४
८	छाङछाङदी खानेपानी व्यवस्थापन योजना	४३	काफल खोला खानेपानी योजना ४
९	माथिल्लो पधेरा बुद्धिकोट खानेपानी	४४	पिसेलुङ खानेपानी योजना ५
९	तल्लो धैरेनी खानेपानी योजना १	४५	सुर्कावास खानेपानी योजना ५
११	बदवारी लिफ्ट खानेपानी १	४६	वडार्डी खानेपानी योजना ५
१२	माथिल्लो जाउपोखरा खानेपानी योजना १	४७	कप्टी खानेपानी योजना ५
१३	ढाक्रेवास बुढीकोट बधवारी खानेपानी योजना १	४८	माथा मन्दिर खानेपानी योजना ५
१४	धनबाडी अगाहा खोला खानेपानी योजना १	४९	पाकरी खानेपानी योजना ५
१५	जाउपोखरा खानेपानी योजना १	५०	चिदीहाट खानेपानी योजना ५
१६	धैरेनी खानेपानी योजना १	५१	अलैची-भुटुके खानेपानी योजना ६
१७	बाहखोक, अर्पिडाँडाँ, दोहोरा खानेपानी योजना १	५२	टोक्लाङदी खानेपानी योजना ६
१८	चिदीपानी वृहत खानेपानी योजना १	५३	चारघरे खानेपानी योजना ६
१९	जगतगौडा खानेपानी योजना २	५४	अर्गले खानेपानी योजना ६
२०	छङ्गगौडा खानेपानी योजना २	५५	कुम्भी खानेपानी योजना ६
२१	फाँटहरुमा डिप बोरिङ्ग परीक्षण योजना २	५६	भदौरे खानेपानी योजना ६
२२	सपाङदी खानेपानी योजना २	५७	रिग्नेदह खानेपानी योजना ६
२३	चाल्नेदी खानेपानी योजना २	५८	जगात खानेपानी योजना ६
२४	नयाँवस्ती, बधवारी खानेपानी योजना २	५९	ओसरीगौडा खानेपानी योजना ७
२५	भेडेमरुवा खानेपानी योजना २	६०	रहवास खानेपानी योजना ७
२६	कराङ्गगौडा खानेपानी योजना २	६१	बहादुरपुर खानेपानी योजना ८
२७	बोरिङ्ग लिफ्ट खानेपानी योजना २	६२	चुनेदी खानेपानी योजना ८
२८	सरापकोट खानेपानी योजना ३	६३	धक्रेघाट खानेपानी योजना ८
२९	सिलाङदी खानेपानी योजना ३	६४	चरङ्गे खानेपानी योजना ८
३०	ओलेस खानेपानी योजना ३	६५	नेवारी खानेपानी योजना ८
३१	माडी क्षेत्र बृहत खानेपानी योजना ३	६६	ताकातुङ खानेपानी योजना ८
३२	छोडीघाट खानेपानी योजना ३	६७	घन्टडाँडाँ खानेपानी योजना ८
३३	रुप्से खानेपानी योजना वडा नं.३	६८	उम्राथोक खानेपानी योजना ८
३४	झडेवा बृहत खानेपानी योजना ४	६९	बाघमारा खानेपानी योजना ८
३५	देवगिर खानेपानी योजना ४		

ङ. ढल निकास

१	अमराई ढल निर्माण २	४	सुर्कावास, धामिगा, बोक्सीडाँडाँ ५
२	गैरावारी स्वास्थ्य चौकी-मोहने चौपारी हुँदै दोहेरा २	५	मौलाथर ढल निर्माण ७
३	राई, खहरे, अघनी ढल व्यवस्थापन कार्य ३	६	मटेरी ढल निर्माण ७

च. विद्युत तथा उर्जा

१	दमार बिध्युत व्यवस्थापन कार्य ३	६	५ वटा ट्रान्सफर्मर जडान गर्ने ३
२	बिध्युत पोल ब्यवस्थापन कार्य ६	७	२५० वटा नयाँ विद्युत पोल राख्ने ३
३	४ वटा ट्रान्सफर्मर जडान गर्नुपर्ने १	८	विद्युत तार व्यवस्थापन गर्ने ३
४	३०० वटा विद्युत पोल नयाँ राख्नु पर्ने १	९	३ वटा ट्रान्सफर्मर जडान गर्ने ४
५	१२ किलोमिटर विद्युत तार व्यवस्थापन गर्ने १	१०	३० वटा नयाँ विद्युत पोल राख्ने ४

११	३ वटा ट्रान्सफर्मर जडान गर्ने २	१४	विद्युत तार व्यवस्थापन गर्ने ४
१२	१५० वटा नयाँ विद्युत पोल राख्ने २	१५	१ वटा ट्रान्सफर्मर जडान गर्ने ८
१३	२० किलोमिटर विद्युत तार व्यवस्थापन गर्ने २	१६	विद्युत तार व्यवस्थापन गर्ने ८

छ. नदी नियन्त्रण तथा तटबन्ध निर्माण

१	मौलाथर नाली निर्माण तथा बाढी व्यवस्थापन	१५	मरमरा खोला तटबन्ध ४
२	चौतारा खोला तटबन्धन वाल निर्माण	१६	वडा कार्यालय भवन क्षेत्र तटबन्ध ५
३	तिनाउ खोला तटबन्ध फँदी देखि बधवारी १	१७	तारुकगौडा तटबन्धन वडा नं. ५
४	भिखोक खोला नदी नियन्त्रण १	१८	नाट खोला घाट तटबन्ध ५
५	सुज्जर खोला तटबन्ध २	१९	जगात तटबन्धन ६
६	गेरुदी खोला, भैसकट्टा, दमार, खाडले खोला तटबन्ध ३	२०	खेलुवाटारी तटबन्धन ६
७	झडेवा खोला मुहान देखि हर्नेटासम्म तटबन्ध ४	२१	गोठादी खोलामा ड्याम निर्माण ६
८	गाडा खोला हुँदै सुब्दार खोला सम्म तटबन्ध बनाई नदी नियन्त्रण गर्नुपर्ने २	२२	विनयी खोला तटबन्ध निर्माण ६
९	खहरे खोला नदी नियन्त्रण २	२३	झुम्सा खोला नदी नियन्त्रण ६
९	सुकदर खोला तटबन्ध तथा वस्ती विकास संरक्षण २	२४	फँदी खोलामा बाढी नियन्त्रण ७
११	रजौली खोला नदी नियन्त्रण २	२५	बसेनी खोला तटबन्धन ७
१२	झडेवा, खापुक, मरमरा, पुग्दी तटबन्धन ४	२६	साँठगैरा तटबन्धन ८
१३	फँदी खोला तटबन्ध ४	२७	किहु खोला तटबन्ध ८
१४	खापुक खोला तटबन्ध ४	२८	डांग्रे खोला तटबन्ध ८

ज. भवन तथा वस्ति विकास

१	सराई वस्ती विकास योजना ३	५	रतन मा.वि.वाल निर्माण तथा फर्निचर ४
२	मरमरा स्ती विकास पूर्वाधार निर्माण ४	६	ज्ञानोदय आ.वि.मा भवन निर्माण १
३	किसान मा.वि. सातभूल वस्ती विकास ४	७	किसान मा.वि. सातभूल वस्ती विकास ४
४	कृषि उपज संकलन केन्द्र ५		

झ. पहिरो नियन्त्रण

१	रुमालेडाँडाँ तल्लो भाग पहिरो नियन्त्रण १	६	कौडे प्रा.वि. पहिरो जोखिम नियन्त्रण ५
२	पिरुलिडाँडा पहिरो नियन्त्रण (मो.वा मा) १	७	धामिगा गान्धी खरवारी संरक्षण ५
३	धैरेनीवस्ती पहिरो जोखिम नियन्त्रण	८	ज्ञानोदय मा.वि. पहिरो जोखिम नियन्त्रण ६
४	सरापकोट-सिलङ्गी-भैसकट्टा-सिकारकोट, ओलेस क्षेत्रमा पहिरो नियन्त्रण ३	९	बहादुर क्षेत्रमा पहिरो जोखिम नियन्त्रण ७
५	आर्दश प्रा.वि. प्राङ्गण पहिरो नियन्त्रण ५	१०	लब्दकोट अम्रिसो रोपण

अनुसूचि-३ : मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अन्तिम मस्यौदा प्रस्तुती, छलफलमा उपस्थिति

मिति :- २०८१/०३/०५ गते

स्थान :- माथागढी गाउँ कार्यपालिकाको सभाहल

अध्यक्षता :- श्री यम बहादुर चिदी -गाउँपालिका अध्यक्ष

सहजीकरण :- सिद्धार्थ इन्स्टिच्यूट अफ रिसर्च एण्ड कन्सल्टेन्सी सर्भिस प्रा.लि., तिलोत्तमा, रुपन्देही

क्र.सं.	नाम थर	पद	संस्था
१	श्री यम बहादुर चिदी	अध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका
२	श्री विष्णुमाया लुम्चे	उपध्याक्ष	मागागढी गाउँपालिका
३	श्री राम प्रसाद घिमिरे	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	मागागढी गाउँपालिका
४	श्री राज कुमार पन्थी	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.१
५	श्री बम बहादुर ठाडा मगर	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.२
६	श्री तेज बहादुर घर्ती मगर	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.३
७	श्री शंकर दर्लामी थापा	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.४
८	श्री गणेशमान गाहा	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.५
९	श्री युव बहादुर ठाडा	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.६
१०	श्री जंग बहादुर दर्लामी	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.७
११	श्री दिल बहादुर ढेगा मगर	वडाध्यक्ष	मागागढी गाउँपालिका-वडा नं.८
१२	श्री तुलसा न्यौपाने	कार्यापालिका सदस्य	मागागढी गाउँपालिका
१३	श्री मंगली कुमाल	कार्यापालिका सदस्य	मागागढी गाउँपालिका
१४	श्री लिलासरा पुलामी चिदी	कार्यापालिका सदस्य	मागागढी गाउँपालिका
१५	श्री रुकुमी सुनारी	कार्यापालिका सदस्य	मागागढी गाउँपालिका
१६	श्री भीम कुमारी परियार	कार्यापालिका सदस्य	मागागढी गाउँपालिका
१७	श्री पूर्ण बहादुर सुनार	कार्यापालिका सदस्य	मागागढी गाउँपालिका
१८	श्री नित्यानन्द खनाल	अ.छैठौ	मागागढी गाउँपालिका
१९	श्री केशव बहादुर जि.सी.	ज.स्वा.नि.	मागागढी गाउँपालिका
२०	श्री सन्तोष दहाल	लेखा अधिकृत	मागागढी गाउँपालिका
२१	श्री गौतम थापा	कृषि अधिकृत	मागागढी गाउँपालिका
२२	डा.सुधाकर गुप्ता	प.स्वा.प्रा.	मागागढी गाउँपालिका
२३	श्री जीत कुमारी ढेगा	सहायक पाँचौं	मागागढी गाउँपालिका
२४	श्री पुनम चिदी	स.म.बि.नि.	मागागढी गाउँपालिका
२५	श्री लील बहादुर के.सी.	अध्यक्ष	SIRACS
२६	श्री टीकाराम घिमिरे	विज्ञ सदस्य	SIRACS
२७	श्री टीकाराम पन्थी	विज्ञ सदस्य	SIRACS
२८	श्री कृष्ण प्रसाद भण्डारी	विज्ञ सदस्य	SIRACS
२९	श्री इमान सिं थापा	सहयोगी	SIRACS
३०	श्री धमेन्द्र कुमार यादव	इन्जिनियर	मागागढी गाउँपालिका
३१	श्री नसीब भुजेल	क.अ.	मागागढी गाउँपालिका
३२	श्री सञ्जय कुमार राना	रोजगार संयोजक	मागागढी गाउँपालिका
३३	श्री शशि कपुर विष्ट	प्रा.स. (कृषि)	मागागढी गाउँपालिका
३४	श्री प्रमोद भट्टराई	आ.ले.प.	मागागढी गाउँपालिका
३५	श्री पशुपति पन्थी	एम.आई.एस.सा.	मागागढी गाउँपालिका
३६	श्री कौशिला सुनार	उद्यम विकास सहजकर्ता	मागागढी गाउँपालिका
३७	श्री दर्शन सारु	क.अ. प्रशासन शाखा	मागागढी गाउँपालिका
३८	श्री खुम बहादुर ढेगा	का.स.	मागागढी गाउँपालिका-६

अनुसूचि-४ : प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठी तथा अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीको परिदृष्य प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठीको झलक

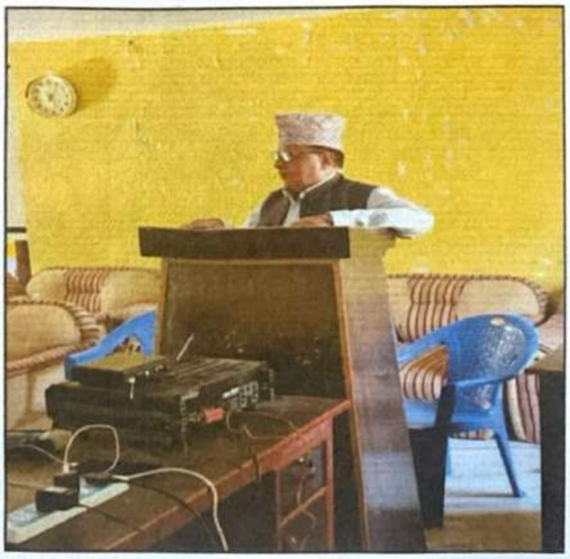

अन्तिम मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतीको परिदृष्य